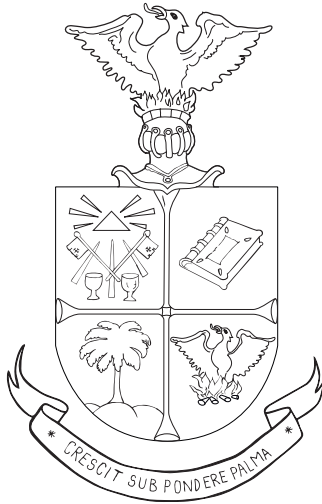

**Tájékoztatási kötelezettség
a polgári és a kereskedelmi jogban**

Tájékoztatási kötelezettség a polgári és a kereskedelmi jogban

Budapest, 2024

Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar

© szerzők, 2024

Szerkesztették:

Boóc Ádám - Miskolczi Bodnár Péter

ISBN 978-615-6637-46-8

ISSN 2063-4757

Kiadja a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kara

Felelős kiadó: Prof. Dr. Tóth J. Zoltán dékán

A kiadvány nyomdai munkálatait előkészítette:

Patrocinium Kiadó

www.patrocinium.hu

TARTALOMJEGYZÉK

MISKOLCZI BODNÁR PÉTER

Tájékoztatás sokféle szempontból, szerkesztői előszó 7

TÁJÉKOZTATÁSI KÖTELEZETTSÉG A PTK.-BAN SZABÁLYOZOTT SZERZŐDÉSTÍPUSOKBAN

MISKOLCZI BODNÁR PÉTER

Változtatás és hagyományörzés a tájékoztatási kötelezettség
tekintetében 11

BOÓC ÁDÁM

Egyes ügyvédi műhibák a gyakorlatban 35

FAZAKAS ZOLTÁN JÓZSEF

Az információ, a cél, az igény, a döntés és utasítás összefüggései
az ügyvédi megbízási szerződésben 45

SZALMA JÓZSEF

A tájékoztatási kötelezettség a professzionális (ügyvédi, orvosi,
tanácsadói) tevékenység körében 59

SÁNDOR ISTVÁN

A titoktartási és a tájékoztatási kötelezettség konkurenciája a
bizalmi vagyonkezelési jogviszonyokban 89

NOCHTA TIBOR

A tájékoztatási kötelezettség megsértése, mint szerződésszegés 99

MISKOLCZI BODNÁR PÉTER

Tájékoztatás szűk és szélesebb értelemben 109

**TÁJÉKOZTATÁSI KÖTELEZETTSÉG A PTK. EGYES SZERZŐDÉSEKRE
VONATKOZÓ SZABÁLYAIN KÍVÜL**

HARSÁNYI GYÖNGYI

A tájékoztatási kötelezettség jelentősége és érvényesülése
a magyar értékpapírjogban 133

TÁJÉKOZTATÁSI KÖTELEZETTSÉG A FOGYASZTÓI SZERZŐDÉSEKBEN

FAZEKAS JUDIT

Szerződéskötést megelőző tájékoztatási kötelezettség
sajátosságai a fogyasztói szerződések körében 153

MISKOLCZI BODNÁR PÉTER

Tájékoztatási követelmények egyes fogyasztói szerződések
reklámra vonatkozó hazai szabályaiban 169

BRESZKOVICS BOTOND

A tájékoztatási kötelezettség alakulása a MiCA szabályozásában,
különös tekintettel a kriptoeszköz-alapdokumentumra 181

**POLGÁRI ELJÁRÁSJOGI, CSALÁDJOGI ÉS MUNKAJOGI TÁJÉKOZTATÁSI
KÖTELEZETTSÉG**

KIRÁLY LILLA

A bíróság tájékoztatási kötelezettsége az új Pp. alapján 197

ARATÓ BALÁZS

Tájékoztatási kötelezettség a közbeszerzési eljárásokban 231

KUN ATTILA

Tájékoztatási kötelezettség a munkajogban: individuális
munkajogi vonatkozások 243

SZABÓ IMRE SZILÁRD

Tájékoztatási kötelezettség a munkajogban: kollektív
munkajogi vonatkozások 257

TÁJÉKOZTATÁS SOKFÉLE SZEMPONTBÓL, SZERKESZTŐI ELŐSZÓ

A tisztelt Olvasó kezében tartott kötet olyan fejezeteket tartalmaz, amelyek a 2024. április 17-én megtartott konferencián elhangzott előadások alapján készültek. A Kereskedelmi Jogot és Polgári Jogot Oktatók Találkozója elnevezést viselő rendezvény a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Magánjogi Tudományok Intézetének Kereskedelmi Jogi Tanszéke szervezésében valósult meg, és az MTA Jogtudományi Bizottság Civilisztikai Albizottságának konferenciasorozatába illeszkedett. A találkozó témája a szerződő feleket terhelő tájékoztatási kötelezettség volt. A konferencia két szekcióban – polgári jogi és nemzetközi szekcióban – zajlott. Az elhangzott előadások közül a hatályos magánjogi témájúakat gyűjtöttük egy kötetbe.

A tájékoztatási kötelezettség a Ptk. szabályaiban témakört Miskolczi Bodnár Péter *„Változtatás és hagyományörzés”* című tanulmánya vezeti fel, melyben összefoglalja a korábbi és a hatályos Ptk. hasonló és eltérő vonásait az együttműködési és tájékoztatási kötelezettség tekintetében. Három írás foglalkozik a Ptk.-ban szabályozott megbízási típusú szerződések körében érvényesülő tájékoztatási kötelezettséggel. *„Az információ, a cél, az igény, a döntés és utasítás összefüggései az ügyvédi megbízási szerződésben”* címmel Dr. Fazakas Zoltán József készített tanulmányt. Prof. Dr. Boóc Ádám az ügyvédi műhibák felől közelítette meg a tájékoztatás elmaradását, hiányosságait, az *„Egyes ügyvédi műhibák a gyakorlatban”* című tanulmányában. *„A professzionális (ügyvédi, orvosi, tanácsadói) tevékenység körében érvényesülő tájékoztatási kötelezettségről”* Prof. Dr. Szalma József tollából olvashatunk. Prof. Dr. Sándor István *„A titoktartási és a tájékoztatási kötelezettség konkurenciája a bizalmi vagyonezelési jogviszonyokban”* című írása nehezen feloldható konfliktushelyzetet mutat be. Prof. Dr. Nochta Tibor *„A tájékoztatási kötelezettség megsértése, mint szerződésszegés”* című tanulmányát Prof. Dr. Miskolczi Bodnár Péter *„Tájékoztatási és más kommunikációs*

kötelezettségek” című írása követi. Utóbbi tanulmány áttekinti a szerződő feleket egymás irányába terhelő kommunikációs kötelezettségeket, amelyeket a Ptk. egyes szerződéstípusok tekintetében ír elő, és csoportosítja ezeket megkülönböztetve a tájékoztatást az egyéb kommunikációktól.

A kötet második részében szereplő tanulmányok a Ptk.-n kívüli szabályokban rögzített tájékoztatási kötelezettségek világába engednek betekintést. Dr. Harsányi Gyöngyi *„Tájékoztatási kötelezettség érvényesülése az értékpapírügyletek körében”* címmel ad átfogó képet az értékpapírokra vonatkozó szerződések kapcsán érvényesülő kötelezettségekről. A fogyasztóvédelem területén érvényesülő tájékoztatással két tanulmány is foglalkozik. A vállalkozásoknak a fogyasztók irányába fennálló, a jogterület legsajátosabb intézményére koncentrál Dr. Léva Dr. Fazekas Judit professzor *„A szerződéskötés megelőző tájékoztatási kötelezettség szabályai a fogyasztói szerződésekben”* című tanulmánya. Prof. Dr. Miskolczi Bodnár Péter *„Tájékoztatási követelmények egyes fogyasztói szerződések reklámra vonatkozó hazai szabályaiban”* címet viselő írása egy olyan kötelezettségre hívja fel a figyelmet, amely már a szerződéskötési tárgyalások megkezdése előtt terheli a vállalkozást.

A munkajog területén érvényesülő tájékoztatási kötelezettséget – célszerű munkamegosztásban – mutatja be Prof. Dr. Kun Attila *„Tájékoztatási kötelezettség a munkajogban: individuális munkajogi vonatkozások”* és Dr. Szabó Imre Szilárd *„Tájékoztatási kötelezettség a munkajogban: kollektív munkajogi vonatkozások”* című tanulmánya.

A magánjogba tartozó jogágak közül a polgári eljárásjog területén érvényesülő kötelezettséget elemez Dr. habil. Király Lilla *„A bíróság tájékoztatási kötelezettsége az új Pp. alapján”* címet viselő írása.

Dr. Breszkovics Botond *„A tájékoztatási kötelezettség alakulása a MiCA szabályozásában, különös tekintettel a kriptoeszköz-alapdokumentumra”* című tanulmánya jelzi, hogy a konferencia másik - nemzetközi – szekciójában is érdekes előadások hangzottak el, amelyek alapján készülő tanulmányok többségét majd a Tájékoztatási kötelezettség II. című kötetben adjuk közre.

Miskolczi Bodnár Péter

**TÁJÉKOZTATÁSI KÖTELEZETTSÉG A PTK.-BAN
SZABÁLYOZOTT SZERZŐDÉSTÍPUSOKBAN**

Miskolczi Bodnár Péter¹

VÁLTOZTATÁS ÉS HAGYOMÁNYÖRZÉS A TÁJÉKOZTATÁSI KÖTELEZETTSÉG TEKINTETÉBEN

Látványos különbség volt a tájékoztatási kötelezettséget illetően az angol és a magyar jog között, amit egy Hugh Beale professzorral folytatott beszélgetés kapcsán érzékelttem. Egy használt autó eladója a magyar jog alapján köteles informálni a potenciális vevőt a gépkocsi általa ismert hibáiról, pl. arról, hogy az autó hátulja egy karambol során összetört. Az angol jog úgy gondolkodik, hogy a festék vastagságának kimutatására képes műszerekkel viszonylag könnyen megállapítható az, ha a karosszériát újra dukkózták. A vevő saját érdekében eljárva felmérheti a sérüléseket, az eladó nem követ el mulasztást, ha hallgat a karambolról.

Kérdés, hogy a magánautonómiát a zászlajára tűző 10 évvel ezelőtt hatályba lépett Ptk. tett-e lépést a magyar gondolkodásmód változtatása irányába. A kérdés megválaszolásához tekintsük át a régi Ptk. és az új Ptk. vonatkozó szabályait. Az összehasonlítás megkönnyítése érdekében ugyanazt a rendszert alkalmazzuk mindkét kódex szabályainak bemutatása kapcsán. A tanulmány tartalmazza a szerző álláspontját a változásokról.

1. A régi Ptk. rendelkezései

A szerződő felek egymás irányába fennálló tájékoztatási kötelezettségével kapcsolatos rendelkezések a régi Ptk.-ban három szinten

---

¹ Tanszékvezető egyetemi tanár, Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar

helyezkedtek el. A többszintű szabályozás az alapelvekkel kezdődött (1.1. pont), majd a kötelmi jog általános részében elhelyezett szabályokkal folytatódott (1.2. pont) és az egyes szerződésekre vonatkozó rendelkezések² között is találhattunk tájékoztatási kötelezettséggel kapcsolatos normákat (1.3. pont).

A régi Ptk. rögzítette, hogy a tájékoztatásnak mire kell kiterjednie (1.4. pont). A kódex ugyan nem határozta meg a tájékoztatási követelmények megszegésének jogkövetkezményeit, de a joggyakorlat számára nem okozott gondot ez a hiányosság (1.5. pont).

1.1. Alapelvi szintű szabály

A régi Ptk. alapelvként nevesítette az együttműködési kötelezettséget³, a tájékoztatást nem említette az alapelvek között, de a jogirodalom a tájékoztatási kötelezettséget az együttműködési kötelezettség részének tekintette. 2006. március 1. napjától az együttműködés kiegészült a jóhiszeműség és tisztesség követelményével.⁴

1.2. Szerződéskötéshez és a teljesítéshez kötődő tájékoztatási szabályok a Kötelmi jog Általános részében

A Kötelmi jog Általános részében két szerződési létszakhoz – a szerződéskötéshez és a teljesítéshez – kötődő szabályok is említették a felek együttműködési kötelezettségét és a tájékoztatási kötelezettséget.

---

2 A tanulmány bemutat a Ptk.-n kívüli néhány olyan jogszabályt is, amely tájékoztatási kötelezettséget tartalmaz, mert ezek egy része később bekerül az új Ptk.-ba.

3 Az 1957. évi IV. törvény eredeti megfogalmazása még a szocialista együttműködés követelményéről szólt, később a jelző elmaradt.

4 A régi Ptk. 4. § (1) bekezdésének a 2006. évi III. törvénnyel megállapított, 2006. március 1. napjától hatályos szöveg szerint „A polgári jogok gyakorlása és a kötelezettségek teljesítése során a felek a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megfelelően, kölcsönösen együttműködve kötelesek eljárni.”

A szerződéskötés tekintetében az együttműködési és tájékoztatási kötelezettség egy bekezdésen belül, egymás mellett, de két külön mondatban szerepelt.⁵ A teljesítés kapcsán külön bekezdés kötelezte a feleket az együttműködésre⁶, és ezt követően két bekezdés is szólt a tájékoztatásról.⁷ A felekre egyformán vonatkozó kötelezettségeken⁸ túlmenően a teljesítés tekintetében a kötelezettet terhelő tájékoztatás külön bekezdésben kapott helyet.

1.3. Egyes szerződéstípusokhoz kapcsolódó tájékoztatási szabályok

1.3.1. Tájékoztatási szabályok a Kötelmi jog Különös részében

A Kötelmi jog Különös részében több szerződéstípus kapcsán is tartalmazott kommunikációs kötelezettséget a régi Ptk. Kifejezetten

---

5 A régi Ptk. 205. § (3) bekezdése *A szerződési akarat és kifejezése* címmel az alábbi rendelkezést tartalmazta: A felek a szerződés megkötésénél együttműködni kötelesek, és figyelemmel kell lenniük egymás jogos érdekeire. A szerződéskötést megelőzően is tájékoztatniuk kell egymást a megkötendő szerződést érintő minden lényeges körülményről.

6 Régi Ptk. 277. § (2) bek.

7 „A felek a szerződés teljesítését érintő minden lényeges körülményről kötelesek egymást tájékoztatni.” [Régi Ptk. 277. § (3) bek.]. „A kötelezett, dolog szolgáltatására irányuló szerződés esetén, köteles a dolgot – a jogszabályok rendelkezéseinek és a szakmai szokásoknak megfelelően – azonosításra alkalmas jelzéssel ellátni és a dologról a rendeltetésszerű használathoz, a felhasználáshoz szükséges tájékoztatást megadni. Ha a kötelezett gazdálkodó szervezet, a dolog minőségének tanúsítására is köteles.” [Régi Ptk. 277. § (4) bek.]

8 „...a (3) bekezdésben meghatározott kötelezettség az általános szabálynak részben konkretizálása egy meghatározott tevékenységre, részben azonban kilép az általános elv keretei közül, és tájékoztatási kötelezettséget ír elő olyankor is, amikor megállapítható, hogy a teljesítés veszélybe került, vagy előírt formában nem valósulhat meg, vagy lehetetlenült.” (A Polgári Törvénykönyv Magyarázata Gellért György (szerk.) Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó Budapest 1998. 755. o.)

tájékoztatási kötelezettséget írtak elő a felek számára az adásvétel⁹ és a megbízás¹⁰ szabályai. A jogirodalom tájékoztatási kötelezettségnek tekintette a vállalkozási szerződésben szereplő értesítési és figyelmeztetési kötelezettséget¹¹ és a biztosítási szerződésben szereplő közlési és változásbejelentési kötelezettséget is.¹²

1.3.2. Tájékoztatási kötelezettség külön jogszabályban¹³

Egyes szerződésekre vonatkozó külön jogszabályok is előírtak tájékoztatási kötelezettséget.

- Ilyen volt pl. a lakások és helyiségek bérletére, valamint elidegenítésükre vonatkozó egyes szabályokról szóló 1993. évi LXXVIII. törvény, amely a bérelt lakás karbantartására, felújítására, helyreállítására, átalakítására, bővítésére és korszerűsítésére vonatkozó munkák megkezdésére és várható időtartamára vonatkozóan a bérlő értesítését követelte meg.¹⁴
- Az önálló kereskedelmi ügynöki szerződésről szóló 2000. évi CXVII. törvény 6. § (1) bekezdése tájékoztatás adására kötelezte az ügynököt arról, ha más megbízóval kötött szerződés alapján hasonló tárgyú kereskedelmi ügynöki tevékenységet végez.
- Tájékoztatási kötelezettséget írt elő az utazási szerződésről szóló 281/2008. (XI. 28.) Korm. rendelet mind az utas, mind az utazásszervező számára.¹⁵

---

9 régi Ptk. 367. § (1) bek.

10 régi Ptk. 477. § (1) bek.

11 régi Ptk. 392. § (2) bek.

12 régi Ptk. 540. § (1) bek.

13 A tanulmány nem törekszik arra, hogy bemutassa valamennyi Ptk.-n kívüli jogszabály tájékoztatásra vonatkozó rendelkezését. A szerző azokra a jogszabályokra koncentrál, amelyekben szereplő kommunikációs követelmények bekerültek az új Ptk.-ba.

14 1993. évi LXXVIII. törvény 16. § (1) bek.

15 Az utas haladéktalanul köteles volt tájékoztatni az utazásszervezőt arról, ha az utazás megkezdése előtt az utazási szerződésből fakadó jogait és kötelezettségeit

- A fogyasztói szerződésekben a vállalkozást kiterjedt tájékoztatási kötelezettség terheli a fogyasztó irányába. Ezek többségét a szerződés kötési tárgyalások során kell teljesíteni (ún. előzetes tájékoztatási kötelezettség).¹⁶ Néhány fogyasztói szerződés tekintetében a jogszabály már a reklám tartalmára vonatkozóan is követelményt támaszt.¹⁷

1.4. *Miről kell a partnert tájékoztatni?*

1.4.1. Az általános tájékoztatási kötelezettség terjedelme

Mind a szerződéskötéskor mind a teljesítés idején érvényesülő tájékoztatási kötelezettség kiterjedt minden lényeges körülményre. Értelemszerűen a felek a szerződéskötést megelőzően a megkötendő szerződést érintő lényeges körülményekről, míg a teljesítés létszakájában a szerződés teljesítését érintő lényeges körülményekről voltak kötelesek egymást tájékoztatni.

Külön rendelkezés érvényesült a dologszolgáltatásra irányuló szerződésekre. „A kötelezett, dolog szolgáltatására irányuló szerződés esetén, köteles a dolgot – a jogszabályok rendelkezéseinek és a szakmai szokásoknak megfelelően – azonosításra alkalmas jelzéssel ellátni és a dologról a rendeltetésszerű használathoz, a felhasználáshoz szükséges

---

átruházta. (7. §) Ha az utazásszervező az utazási szerződés lényeges feltételét az indulás előtt rajta kívül álló okból kívánta jelentősen módosítani, így különösen, ha a díjemelésk mértéke a nyolc százalékot meghaladja, köteles volt erről az utast haladéktalanul tájékoztatni. [8. § (1) bek.] Az utasnak tájékoztatnia kellett az utazásszervezőt arról, hogy a jelentős módosítás miatt eláll a szerződéstől, vagy elfogadja a változtatásokat. [8. § (4) bek.] Az utazásszervező által értékesített utazási csomagra vonatkozóan az utazásszervező további körülményekről is köteles volt tájékoztatást adni. (13-15. §§) A jogszabály helyébe később új norma lépett, de a régi Ptk. hatálya alatt még a bemutatott tájékoztatási elvárások voltak irányadók.

16 Lásd Fazekas Judit vonatkozó tanulmányát a kötetben később.

17 Lásd Miskolczi Bodnár Péter vonatkozó tanulmányát a kötetben később.

tájékoztatást megadni. Ha a kötelezett gazdálkodó szervezet, a dolog minőségének tanúsítására is köteles.”¹⁸

1.4.2. Az egyes szerződésekben érvényesülő tájékoztatási kötelezettség terjedelme

- a) Az adásvételi szerződés szabályai szerint az eladó köteles volt a vevőt a dolog lényeges tulajdonságairól és a dologgal kapcsolatos fontos követelményekről, különösen a dologra vonatkozó esetleges jogokról és a dologgal kapcsolatos terhekről tájékoztatni, az ezekre vonatkozó okiratokat átadni a vevőnek.¹⁹ „A polgári jogi viszonyban irányadó általános együttműködési kötelezettségnek [4. § (1) bek.] az adásvételi szerződésekre vonatkozó konkretizálását jelenti annak megkövetelése, hogy az eladó a szerződéskötéssel kapcsolatban folytatott tárgyalásai során minden olyan körülményről tájékoztassa a vevőt, amelynek a vevő vételi szándékának érlelődése, a szerződéskötési elhatározásának kialakulása szempontjából jelentősége lehet. Ez összhangban van azzal a másik alapvető követelménnyel, amely szerint a polgári jogi viszonyokban úgy kell eljárni, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható [4. § (4) bek.] Nyilvánvaló, hogy a becsületesen eljáró, a másik fél (a vevő) jogos érdekét is szem előtt tartó eladótól általában elvárható, hogy az adásvétel tárgyát illetően a vevő számára megfelelő tájékoztatást adjon.”²⁰ Bár maga a törvény nem fogalmazott meg kivételszabályokat, de a jogirodalom a pozitív követelmények alapján, a contrario megjelölt ilyeneket. „Nem várható el az eladótól, hogy a lényegtelen és jelentéktelen tulajdonságokat, illetőleg követelményeket is feltárja a vevő

---

18 Régi Ptk. 277. § (4) bek.

19 Ptk. 367. § (1) bek.

20 A Polgári Törvénykönyv Magyarázata Második kötet, Harmadik átdolgozott kiadás, Gellért György (szerk.) Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó Budapest 1995. 1051. o.

előtt. Amint erre a tv. indokolása is rámutat, nem várható el az eladótól a dologgal kapcsolatos minden részletkövetelményről, való tájékoztatás, hasonlóképpen az sem, hogy a dolog minden esetleges jelentéktelen fogyatékoságának feltárásával szinte lebeszélje a vevőt a vételről.”²¹

- b) A megbízás²² szabályai megkövetelték, hogy a megbízott tájékoztatást adjon
- tevékenységéről, különösen,
  - ha más személy igénybevétele vált szükségessé vagy
  - ha a felmerült új körülmények az utasítások módosítását tették indokolttá.
- c) A vállalkozási szerződés szabályai alapján a vállalkozót értesítési és figyelmeztetési kötelezettség terhelte.
- Értesíteni olyan körülményekről kellett a megrendelőt, amelyek veszélyeztették vagy gátolták a vállalkozás eredményességét, vagy időre való elvégzését.²³
  - Figyelmeztetni a vállalkozót az általa adott utasítások célszerűtlenségére vagy szakszerűtlenségére kellett.²⁴
- d) A biztosítási szerződés szabályai szerint a biztosított a szerződéskötéskor köteles a biztosítás elvállalása szempontjából lényeges minden olyan körülményt a biztosítóval közölni, amelyeket ismert vagy ismernie kellett.²⁵

---

21 A Polgári Törvénykönyv Magyarázata Második kötet, Harmadik átdolgozott kiadás, Gellért György (szerk.) Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó Budapest 1995. 1052. o.

22 Ptk. 477. § (1) bek.

23 Ptk. 392. § (2) bek.

24 Ptk. 392. § (3) bek.

25 Ptk. 540. § (1) bek.

1.5. *A tájékoztatási kötelezettség megszegésének következményei*

1.5.1. Általános következményt előíró szabály hiánya

A régi Ptk. nem tartalmazott általános rendelkezést a szerződéskötési és a teljesítési létszakban irányadó tájékoztatási kötelezettség megszegésének következményéről, de a kommentárirodalom²⁶ lehetőséget látott kártérítésre és a joggyakorlat sokszor kártérítést ítélt meg ilyen esetben.²⁷

1.5.2. Jogkövetkezmények az egyes szerződésekben szereplő tájékoztatás elmaradása esetén

Az egyes szerződésekre vonatkozó szabályok többsége nem írt elő következményeket a tájékoztatási kötelezettség megszegése esetére, kivételesen azonban a vállalkozási és a biztosítási szerződés szabályai tartalmaztak jogkövetkezményt.

a) Vállalkozási szerződés

Az anyag alkalmatlanságára, az utasítás célszerűtlenségére, szakszerűtlenségére történő figyelmeztetés elmulasztásából eredő kárért való kártérítési felelősséget kimondta a régi Ptk.²⁸

---

26 „...a Ptk. 205. §-a a tájékoztatási kötelezettség megsértését külön nem szankcionálja. A bírósági gyakorlat szerint emiatt kártérítést kell fizetni ... a kártérítés jogalapja a szerződés létrejötte esetén szerződésszegés címén a Ptk. 318. § és 339. §-a alapján állapítható meg, ha pedig a szerződéskötés meghiúsul, a jogalap az általános deliktuális felelősség.” A Polgári Törvénykönyv Magyarázata Gellért György (szerkesztő lektor) 1. kötet Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó Budapest 2004. 766. o.

27 Kártérítést köteles fizetni az a gépkocsijavító, aki nem tájékoztatja a megrendelőt, hogy a költséges javítás helyett elég lett volna hibamegállapítás megrendelése (LB Gf. I. 31 152/1979. – BH 1980/1. sz. 25.)

28 régi Ptk. 392. § (3) bek.

b) Biztosítási szerződés

A közlésre, illetőleg a változás bejelentésére irányuló kötelezettség megsértése esetében a biztosító kötelezettsége nem áll be. Ez alól kivételt jelentett az az eset, ha bizonyították, hogy az elhallgatott vagy be nem jelentett körülményt a biztosító a szerződéskötéskor ismerte, vagy az nem hatott közre a biztosítási esemény bekövetkeztében.²⁹

A biztosító írásban közölt kérdéseire adott, a valóságnak megfelelő válaszokkal a fél közlési kötelezettségének eleget tesz. A kérdések megválaszolatlanul hagyása egymagában nem jelenti a közlési kötelezettség megsértését.

2. Az új Ptk. tájékoztatásra vonatkozó szabályai

Az új Ptk. több tekintetben is különbözik a korábbi együttműködési és tájékoztatási szabályoktól. A különbség részben elhelyezésművelési, részben tartalmi jellegű.

2.1. Alapelvei szintű rendelkezés hiánya

Az együttműködési követelmény nem szerepel az alapelvek között,³⁰ hanem a szerződésekre vonatkozó közös szabályok körében³¹ helyezte

---

29 régi Ptk. 540. § (3) bek.

30 Az indokolás szerint: A Javaslat nem tekinti valamennyi magánjogi viszonyban érvényesülő, általános követelménynek a kölcsönös együttműködés elvét; azt elsősorban a szerződéses viszonyok körében elvárható elvként fogja fel, és ezért a szerződések általános szabályainak élére helyezi. A szerződési jogon kívül (például a társasház belső viszonyaiban, a közös szülői felügyelet gyakorlása körében stb.) a Javaslat a konkrét normák megfelelő megfogalmazásával kívánja előmozdítani az érintett jogalanyok együttműködési készségét.

31 „Az együttműködési és tájékoztatási kötelezettség tehát a Ptk.-ban nevesített szerződési jogi alapelvek egyike-ként nyer rögzítést a szerződési szabadság és a visszterhesség vélelmének alapelve mellett.” (Juhász Ágnes: *Az együttműködési és tájékoztatási kötelezettséghez kapcsolódó egyes kérdésekről* *Publicaciones*

el a jogalkotó a szerződési alapelvek egyikeként.³²

2.2. Szerződésekre vonatkozó közös szabály

A szerződésekre vonatkozó közös szabályok körében a Ptk. nevesíti a tájékoztatási kötelezettséget az együttműködési kötelezettség párjaként.³³

A korábbi – egyfelől a szerződéskötéshez, másfelől a teljesítéshez kötődő – elkülönült tájékoztatási szabályokat egységes szabályozás váltja fel. Sem az együttműködési, sem a tájékoztatási kötelezettséget nem említi az új Ptk. külön-külön a szerződéskötés és a teljesítés szakasza kapcsán. „A kölcsönös együttműködési és tájékoztatási kötelezettség a szerződés minden létszakában (szerződéskötési tárgyalások, szerződéskötés, a teljesítés előkészítése, teljesítés stb.) reálisan támasztható igény a felekkel szemben. Az együttműködési kötelezettségnek az egész szerződési jogra kiható, alapelvi jellegű megfogalmazása feleslegessé teszi ugyanakkor ennek az elvárásnak a ismételt kimondását a szerződési jog részletszabályai között, ahogy az a Ptk.-ban történt.”³⁴

Universitatis Miskolcensis Sectio Juridica et Politica, Tomus XXXV (2017), pp. 285–301.)

32 Lásd részletesebben Kecskés László: A Ptk. újrakodifikálásának hatása polgári jogunk alapelveire in Kecskés László (szerk.): Polgári jogi tanulmányok (JPTE ÁJK 1995, Pécs) 221.; Kecskés László: Az új Polgári Törvénykönyv alapelvi rendelkezései. Polgári Jogi Kodifikáció, 2001/1. 3.]. *Magyar Közöny Lap- és Könyvkiadó*, Főszerkesztő: Csehi Zoltán, Szerkesztők: Bodzási Balázs – Tőkegy Balázs, Budapest 2021.

33 A 2013. évi Ptk. az együttműködési és tájékoztatási kötelezettséget a szerződésekre vonatkozó közös szabályok körében helyezte el. Ptk. 6:62. §-a az *Együttműködési és tájékoztatási kötelezettség* címet viseli. A Ptk. 6:62. § (1) bekezdése szerint: A felek kötelesek a szerződéskötési tárgyalások alatt, a szerződés megkötésénél, fennállása alatt és megszüntetése során együttműködni és tájékoztatni egymást a szerződést érintő lényeges körülményekről.

34 A Ptk. 6:62. §-ához fűzött Miniszteri indokolás

2.3. *Tájékoztatási kötelezettség az egyes szerződéstípusokra vonatkozó szabályokban*

Az egyes szerződéstípusokra vonatkozó rendelkezések között számos tájékoztatási kötelezettségre vonatkozó rendelkezést találunk, melyeket négy csoportba sorolva mutatunk be.

a) A régi Ptk.-ban is szabályozott tájékoztatási kötelezettség részbeni továbbélése

Áttekintve azokat a szerződéstípusokat, amelyekhez kapcsolódóan a régi Ptk. tájékoztatási kötelezettséget tartalmazott változatos képet láthatunk.

- Nem találunk tájékoztatási kötelezettségre vonatkozó szabályt az adásvétel klasszikus szerződési szabályai kapcsán³⁵.
- Változatlan maradt a megbízottat terhelő tájékoztatási kötelezettség.³⁶
- A vállalkozási szerződés kapcsán az új kódex nem tartalmaz követelményt arra vonatkozóan, hogy értesíteni kellene olyan körülményekről a megrendelőt, amelyek veszélyeztetnék vagy gátolnák a vállalkozás eredményességét, vagy időre való elvégzését. Fő vonásaiban megmaradt azonban a vállalkozó figyelmeztetési kötelezettsége, egyedül a megrendelő által adott anyag alkalmatlanságára történő figyelmeztetést nem említi az új kódex a kötelezettségek között.³⁷
- Megmaradtak a biztosítási szerződésre vonatkozó szabályok között korábban is fellelhető kommunikációs előírások,³⁸ és a kötelezettségek köre kiegészült egy kifejezetten tájékoztatási előírással.³⁹

---

35 Régi Ptk. 367. § (1) bek.

36 Régi Ptk. 477. § (1) bek. és Ptk. 6:275. § (1) bek.

37 Ptk. 640. § (2) bek.

38 Közlési és változásbejelentési kötelezettség.

39 Ha a szerződést nem a biztosított köti, a biztosítási esemény bekövetkezéséig vagy a biztosított belépéséig a szerződő fél a hozzá intézett nyilatkozatokról és

- b) A korábban külön jogszabályban előírt tájékoztatási kötelezettség beemelése a Ptk.-ba
- Az önálló kereskedelmi ügynöki szerződésről szóló 2000. évi CXVII. törvény 6. § (1) bekezdése tájékoztatás adására kötelezte az ügynököt arról, ha más megbízóval kötött szerződés alapján hasonló tárgyú kereskedelmi ügynöki tevékenységet végez. A kötelezettséget ma a Ptk. – tárgyi megszorítás nélkül – írja elő a közvetítő számára.⁴⁰
- c) Korábban külön jogszabályban előírt értesítési kötelezettség tájékoztatási kötelezettségként nevesítése a Ptk.-ban
A lakásbérleti szerződésre vonatkozó értesítési kötelezettséget – tájékoztatási kötelezettségként nevesítve – a jogalkotó beemelte a Ptk.-ba.⁴¹
- d) Újonnan szabályozott szerződéstípusok
A tíz évvel ezelőtt először szabályozott új szerződéstípusokra vonatkozó normák döntő többségében találunk egyrészt tájékoztatásra vonatkozó rendelkezéseket. Léteznek a Ptk.-ban továbbá tájékoztatási kötelezettséggel rokon kötelezettséget előíró szabályok a szerződésekre vonatkozó általános szabályokon kívül is.
- da) Tájékoztatási kötelezettség
Kifejezetten tájékoztatásra vonatkozó rendelkezések találhatók az alábbi szerződésekre vonatkozó szabályokban:
- vevő közreműködésével előállított mezőgazdasági áru szolgáltatására kötött adásvételi szerződés⁴²,
  - kivitelezési szerződés⁴³,
  - közvetítői szerződés⁴⁴,

---

a szerződésben bekövetkezett változásokról a biztosítottat köteles tájékoztatni.
(Ptk.6:450. §)

40 Ptk. 6:290. §

41 Ptk. 6:346. § (3) bek.

42 Ptk. 6:233. §

43 Ptk. 6:252. § (3) bek.

44 Ptk. 6:290. §

- a tartós közvetítői szerződés⁴⁵,
- bizalmi vagyonkezelés⁴⁶,
- a kezesi szerződés⁴⁷,
- fogyasztó által vállalt kezesség⁴⁸,
- csoportos biztosítás⁴⁹.

db) Tájékoztatási kötelezettséggel rokon kötelezettségek.

Tájékoztatási kötelezettséggel rokon kötelezettséget előíró szabályok léteznek a Ptk.-ban a szerződésekre vonatkozó általános szabályokon kívül is:

- a jogi személyekre vonatkozó részben⁵⁰,
- a gazdasági társaságokra vonatkozóan⁵¹,
- a kötelekre vonatkozó szabályok között.⁵²

2.4. A tájékoztatási kötelezettség határainak kijelölése

2.4.1. Általános szabályok

Az új Ptk. pozitív és negatív oldalról is igyekszik konkretizálni azt, hogy általában miről kell és miről nem kell tájékoztatást adni.

- Pozitív oldalról meghatározza azt, hogy mire vonatkozik az

---

45 Ptk. 6:295. § (1) és (2) bek.

46 A bizalmi vagyonkezelői szerződés szabályai tájékoztatási és számadási kötelezettségről szólnak. (Ptk. 6:320. §)

47 Ptk. 6:418. § és 422. § (2) bek.

48 Ptk. 6:430. § (1) bek.

49 Ptk.6:442. § (2) bek.

50 Ptk. 3:23. §

51 Ptk. 3:91. §, Ptk. 3:103. §, Ptk. 3:104. §

52 Több tartozást nem fedező teljesítés sorrendjéről az adós nyilatkozhat [Ptk. 6:41. § (1) bek.],

több tartozást nem fedező teljesítés sorrendjéről a jogosult nyilatkozhat [Ptk. 6:41. § (2) bek.],

jognyilatkozat, beszámítás (Ptk. 6:49. §)

együtműködési és a tájékoztatási kötelezettség.⁵³

- A jogalkotó negatív oldalról meghatározza azt, hogy mikor nem lehet a tájékoztatási kötelezettség megsértésére hivatkozni.⁵⁴

2.4.2. A tájékoztatás terjedelme az egyes szerződések szabályai alapján

A Ptk. sok szerződés kapcsán tartalmaz tájékoztatási kötelezettséggel kapcsolatos szabályt. Ezek mindegyike pozitív követelmény, így kivételekre sem utalnak a szabályok.

Az elvárások egyik csoportja a szerződéskötési létszakhoz kötődik, míg a másik csoport a szerződés fennállása alatt válik esedékessé.

a) A szerződéskötési létszakhoz kötődő tájékoztatások terjedelme

aa) A biztosítási szerződésre vonatkozó szabályok között a közlési kötelezettség – a korábbi Ptk.-hoz képest változatlanul – terheli a szerződő felet, és e kötelezettség alapján a biztosítás elvállalása szempontjából lényeges minden olyan körülményt köteles a biztosítóval közölni, amelyet ismert vagy ismernie kellett.⁵⁵

ab) Az önálló kereskedelmi ügynök arról volt köteles tájékoztatást adni, ha más megbízóval kötött szerződés alapján kereskedelmi ügynöki tevékenységet végez. A közvetítőt terhelő kötelezettség ma nem korlátozódik a hasonló tárgyú megbízásokra.⁵⁶

ac) A vevő közreműködésével előállított mezőgazdasági áru szolgáltatására kötött adásvételi szerződésben elvárt tájékoztatásról csak annyit közöl a Ptk., hogy az a vevő teljesítést elősegítő szolgáltatá-

---

53 Nem csak a szerződési létszakok, hanem a szerződéskötési tárgyalások alatt és a szerződés megszűnése során is fennáll a kötelezettség.

54 A fél nem hivatkozhat a tájékoztatási kötelezettség megsértésére olyan jogokkal, tényekkel és adatokkal kapcsolatban, amelyeket ismert, vagy közhiteles nyilvántartásból vagy más forrásból ismernie kellett. [Ptk. 6:62. § (2) bek.]

55 Ptk. 6:452. § (1) bek.

56 Ptk. 6:290. §

sához kapcsolódik.⁵⁷

ad) Fogyasztó által vállalt kezesség során a szerződés létrejötte előtt a fogyasztó tájékoztatást kell, hogy kapjon

- a kezes jogairól és kötelezettségeiről,
- a kötelezett helyzetéből, vagy a kötelezettség természetéből fakadó, a hitelező előtt ismert különleges kockázatokról.⁵⁸

b) A szerződés fennállása alatt esedékessé váló tájékoztatások

A tájékoztatásoknak ez a csoportja általában valamilyen változáshoz kötődik.

ba) A megbízási szerződés szabályai szerint a megbízott arról köteles tájékoztatást adni, ha

- közreműködő igénybevétele vált szükségessé,
- ha a felmerült új körülmények az utasítások módosítását teszik indokolttá.⁵⁹

ab) A biztosítási szerződésre vonatkozó szabályok között a változásbejelentési kötelezettség szabályai nem változtak, mely kötelezettség alapján a lényeges körülmények változását kell bejelenteni.⁶⁰

bc) A lakásbérleti szerződés kapcsán a munkálatok szükségességéről és várható időtartamáról kötelező tájékoztatást adni.⁶¹

bd) A bizalmi vagyongazdálkodási szerződésben a tájékoztatásnak ki kell terjednie különösen a kezelt vagyon tényleges és várható gyarapodására, a kezelt vagyonba tartozó vagyoni elemekre, azok értékére, továbbá a kezelt vagyon terhére vállalt kötelezettségekre.⁶²

---

57 Ptk. 6:233. §

58 Ptk. 6:430. § (1) bek.

59 Ptk. 6:275. § (1) bek.

60 Ptk. 6:452. § (2) bek.

61 Ptk. 6:346. § (3) bek.

62 Ptk. 6:320. § (1) bek.

2.5. *A tájékoztatási kötelezettség megszegésének jogkövetkezményei*

2.5.1. Kártérítési következmény

A szerződések közös szabályai között elhelyezett tájékoztatás kapcsán a Ptk. rendelkezik a kötelezettség megszegésének kontraktuális ill. deliktuális kártérítési következményéről.⁶³ A kártérítés tehát a szerződés elmaradása esetén is jár, ha feltételei fennállnak.⁶⁴

Kifejezetten említi a kártérítési felelősséget az egyes szerződések közül – minden kötelezettség, így a tájékoztatási kötelezettség megszegése esetére – a bizalmi vagyongazdálkodási szerződésre vonatkozó rendelkezés. A bizalmi vagyongazdálkodási szerződés rendelkezései szerint a vagyongazdálkodó kötelezettségeinek megszegésért a szerződésszegésért való felelősség általános szabályai szerint felel a vagyongazdálkodóval, illetve a kedvezményezettrel szemben.⁶⁵

2.5.2. Egyéb jogkövetkezmények

Megjegyezzük, hogy a mulasztás a kártérítésen kívül másfajta jogkövetkezményt is maga után vonhat, amelyeket a Ptk. itt nem említi, de léteznek olyan szerződések, amelyek kapcsán ilyen következmény rögzítésre kerül.

---

63 Ha a szerződés létrejön, az a fél, aki az (1) bekezdésben foglalt kötelezettségét megszegi, köteles a másik fél ebből származó kárát a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség általános szabályai szerint megtéríteni. [Ptk. 6:62. § (3) bek.] Ha a szerződés nem jön létre, az a fél, aki az (1) bekezdésben foglalt kötelezettségét a szerződéskötési tárgyalások során megszegte, köteles a másik fél ebből származó kárát a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség általános szabályai szerint megtéríteni. [Ptk. 6:62. § (5) bek.]

64 „Az együttműködési és tájékoztatási kötelezettség megszegéséből keletkezett károkért viszont a szerződéskötés elmaradása esetén is felelniük kell a feleknek, ha a felelősség törvényi feltételei – érthetően: a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályai szerint – fennállnak. Mindezeket kifejezetten kimondja a Javaslat.” (A Ptk. 6:62. §-ához fűzött Miniszteri indokolás)

65 Ptk. 6:321. § (1) bek.

A vevő közreműködésével előállított mezőgazdasági áru szolgáltatására kötött adásvételi szerződés esetén az eladó köteles a vevő által nyújtott szolgáltatást a tájékoztatásnak megfelelően igénybe venni, és az elősegítő szolgáltatás ellenértékét mindenképpen meg kell fizetni. (6:233. §)

„... az együttműködési és tájékoztatási kötelezettség megsértésének nem csak kártérítési kötelezettség lehet a következménye. Pl. ha fogyasztói kezesség esetén a jogosult nem tesz eleget a 6:430. § (1) bekezdésében foglalt tájékoztatási kötelezettségének, akkor a 6:430. § (2) bekezdése alapján a kezes határidő nélkül jogosult a szerződéstől elállni.”⁶⁶

3. Értékelés

3.1. Az alapelvi minőség megszűnése

Az együttműködési kötelezettség alapelveként való megszűnése okozhat néhol hiányt, de a szerződő felek egymás irányában fennálló tájékoztatási kötelezettségét nem érinti hátrányosan. Ebben a körben ugyanis a tájékoztatási kötelezettség fejezeti alapelveként történő szerepeltetése valamennyi szerződésre nézve egyenértékűen pótolja az alapelvet. Nem szerencsés azonban, hogy tájékoztatásra vonatkozó szabályok a jogi személyek, a társaságok kapcsán és a kötelmek körében azt megelőzően szerepelnek a Ptk.-ban, hogy a szerződések közös szabályai között a fejezeti alapelveként (generálklauzulaként) megjelenne az együttműködési és tájékoztatási kötelezettség. Addig, amíg az együttműködés alapelveként szerepelt és ebbe a tájékoztatási kötelezettséget is beleértették a Ptk. fejezeti sorrendje nem okozott gondot.

---

66 Tőke Balázs: A szerződés. A szerződési jog alapelvei Opten Kommentár III. kötet 1441. o.

3.2. Tájékoztatás, mint a szerződések közös követelménye

3.2.1. Az együttműködési és tájékoztatási kötelezettség viszonya

Pozitív fejleménynek tartom azt, hogy a tájékoztatási kötelezettséget az együttműködési kötelezettség párjaként nevesíti az új Ptk. akkor, amikor szerződési alapelvként említi ezeket. A jogszabályszöveg egyértelműen rögzíti a két kötelezettség szoros kapcsolatát, azt, amit korábban a joggyakorlat és a jogirodalom is felismert. Könnyebbé válik a jogalkalmazás azáltal, hogy a tájékoztatási kötelezettséget nem az együttműködési kötelezettség részeként, hanem azzal „egyenrangú”, önálló – bár szorosan kapcsolódó – kötelezettségként nevesítették.⁶⁷

3.2.2. Valamennyi szerződési létszakra kiterjedő egységes szabályozás

a) Az egységes szabályozás előnyei és veszélye

A korábban egyfelől a szerződéskötéshez, másfelől a teljesítéshez kötődő elkülönült tájékoztatási szabályokat egységes szabályozás váltja fel az új Ptk.-ban. Ambivalens érzéseket kelt bennem az a változás, hogy az új Ptk. sem az együttműködési, sem a tájékoztatási kötelezettséget nem említi külön-külön a szerződéskötés és a teljesítés szakasza kapcsán.

- A mindkét felet terhelő tájékoztatási kötelezettség tekintetében logikus tömörítésnek tekinthető a változtatás, hiszen az új kódex is említi a korábban külön létszakokhoz kötötten megjelenített

---

⁶⁷ „Az együttműködési kötelezettség és az abból kiemelt, önállósult, alapvetően az információ-szolgáltatásra irányuló kötelezettség gyűjtőfogalmaként definiálható tájékoztatási kötelezettség jellegét tekintve kölcsönös, a Ptk. értelmében mindkét szerződő felet egyaránt terheli.” (Juhász Ágnes: Az együttműködési és tájékoztatási kötelezettséghez kapcsolódó egyes kérdésekről *Publicationes Universitatis Miskolcinenensis Sectio Juridica et Politica, Tomus XXXV (2017)*, pp. 285–301.)

szabályokat, amelyek – régen is és most is – a lényeges körülményekre vonatkoznak. A létszakok említése folytán nem tekintem hiányosságnak azt, hogy az új Ptk. nem nevesíti azt, hogy a tájékoztatásnak „a megkötendő szerződést érintő” illetőleg „a szerződés teljesítését érintő” lényeges körülményekre kell kiterjednie, mert ez kikövetkeztethető a szövegből.

- Más a funkciója a szerződéskötési tárgyalások során és a teljesítésre vonatkozó fennálló tájékoztatási kötelezettségnek. A szerződéskötési tárgyalások során adandó tájékoztatás a másik fél szerződéskötési szándéka szempontjából fontos. A teljesítéssel kapcsolatos tájékoztatási kötelezettség a teljesítés szerződésszerűségét szolgálja. A célok különbségére tekintettel a tájékoztatás elmaradásának más a jogkövetkezménye a két időszakban. A szerződési tárgyalások során elmulasztott tájékoztatási kötelezettség megtevesztésnek is minősülhet, vagy a másik fél tévedésére is vezethet. „A tájékoztatásnak két csoportját lehet tehát megkülönböztetni. Az egyikbe azok a felvilágosítások tartoznak, amelyek a szerződéskötést befolyásolják, a másikba olyan közlések tartoznak, amelyek használati utasításnak felelnek meg. Az első csoportnál a kérdés az, hogy létrejött-e érvényesen a szerződés, van-e lehetőség megtámadásra, a másodiknál viszont nem a szerződés léte vitatható, hanem a jogosult érdekeinek védelme az átadás utáni időszakban.”⁶⁸ Érdemes a bírói gyakorlatnak a jövőben is alkalmazni ezt a megkülönböztetést, noha az új kódex egységesen kezeli a két időszak tájékoztatási kötelezettségeit, nem hangsúlyozva a különbségeket.⁶⁹

---

68 A Polgári Törvénykönyv Magyarázata Gellért György (szerk.) Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó Budapest 1998. 757. o.

69 „Figyelmet érdemel ... a Legfelsőbb Bíróság egy használt gépkocsi eladásával kapcsolatban felmerült jogvitában hozott határozata. A vitára az adott okot, hogy az eladó a szerződés megkötésekor nem tájékoztatta a vevőt a gépkocsi különböző sérüléseiről, a karambolokról. A Legfelsőbb Bíróság azt fejtette ki, hogy a tájékoztatás elmaradása a vevő szerződéskötési szándékát befolyá-

b) Tájékoztatás és a szerződési létszakok

Szokás előre lépésként értékelni annak rögzítését, hogy az együttműködési és a tájékoztatási kötelezettség nem csak a szerződési létszakok, hanem a szerződéskötési tárgyalások alatt és a szerződés megszűnése során is érvényesül. Célszerű időszakonként elkülöníteni az értékelést.

- Már a régi Ptk. is rögzítette azt, hogy a tájékoztatási kötelezettség a szerződéskötési tárgyalások alatt is érvényesül,⁷⁰ és a kommentárium is konzekvensen így értelmezte a szabályt.⁷¹ Erre az időszakra vonatkozóan nem érzékelek érdemi változást.
- A tájékoztatás tekintetében legfeljebb csak annak egyértelműbb rögzítése jelenthet némi fejlődést, hogy a kötelezettség a szerződés megszűnésének időszakában is fennáll. Ne felejtjük el azonban, hogy a régi Ptk. által használt is szócska korábban is lehetővé tette a szöveg olyan értelmezését, amely szerint a tájékoztatási kötelezettség nem csak a szerződési tárgyalások idején, hanem később is terheli a feleket.

3.3. Tájékoztatási kötelezettség az egyes szerződéstípusokra vonatkozó szabályokban

Az új kódex az egyes szerződéstípusok kapcsán sokkal többször említi a tájékoztatási kötelezettséget, mint a régi Ptk., és a tájékoztatási köte-

---

soltra. Ennek megfelelően a problémát nem is a szerződés teljesítése körében szükséges együttműködés szempontja alapján vizsgálta, a 277. §-ról nem is tett említést. (P. törv. V. 20596/1975 – BH 1976/8. sz. 358.)” A Polgári Törvénykönyv Magyarázata Gellért György (szerk.) Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó Budapest 1998. 757. o.

70 A Ptk. 205. § (3) bekezdésének számozását az 1997. évi CXLIX törvény (4) bekezdésre változtatta.

71 „Az együttműködési kötelezettséget a tv. nemcsak a teljesítéskor, hanem már a szerződés megkötésekor is megkívánja. Külön kiemeli a feleknek azt a kötelezettségét, hogy egymást a megkötni kívánt szerződés minden lényeges körülményéről tájékoztassák.” A Polgári Törvénykönyv Magyarázata Gellért György (szerk.) Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó Budapest 1998. 580. o.

lezettség gyakrabban szerepel a törvényben, mint az együttműködési kötelezettség. A két kódexet összevetve megfordulni látszik a tájékoztatási kötelezettség és az együttműködési kötelezettség fontossága.

3.4. A tájékoztatási kötelezettség határainak kijelölése

Az új Ptk. pozitív és negatív oldalról is meghatározza azt, hogy mire terjed ki a tájékoztatási kötelezettség.

3.4.1. Amiről tájékoztatást kell adni

A feleknek a szerződést érintő lényeges körülményekről kell tájékoztatniuk egymást. Ebben a körben nincs változás a korábbi szabályokhoz és a joggyakorlathoz képest.

3.4.2. Amiről nem kell tájékoztatást adni

Az új Ptk. három csoportot említ, amikor nem lehet a tájékoztatási kötelezettség megsértésére hivatkozni.⁷²

- A korábbi joggyakorlat is megfelelt az új szabálynak abban a tekintetben, hogy nem tekinthető a tájékoztatási kötelezettség megsértésének, ha a fél nem közöl olyan adatokat, amelyek a közhiteles nyilvántartásból elérhetőek.⁷³

---

72 A fél nem hivatkozhat a tájékoztatási kötelezettség megsértésére olyan jogokkal, tényekkel és adatokkal kapcsolatban, amelyeket ismert, vagy közhiteles nyilvántartásból vagy más forrásból ismernie kellett. [Ptk. 6:62. § (2) bek.]

73 „A (2) bekezdésben foglalt szabály az eddigi bírói gyakorlatban is megjelent: ingatlan-adásvételi szerződés megkötése előtt az ingatlan-nyilvántartás adatai megtekintésének elmulasztása a vevő kockázata. Az együttműködési – és a tájékoztatási – kötelezettség elmulasztásának nincs kártérítési következménye, ha a vevő – az ingatlan-nyilvántartás megtekintése útján – meggyőződhetett volna az eladó tulajdonjogi helyzetéről, de ezt elmulasztotta (BH2000.501.). Ebben a rendelkezésben az az elv jelenik meg, hogy a tájékoztatási kötelezettség nem mentesíti a másik felet a tájékozódás

- A szerződő partner által ismert adatok közlésének elmaradása sem jogsértés, legfeljebb az adat másik fél általi ismertségének a bizonyítása nehezebb. Hatályos kódexünk valamivel tisztább képet ad, de ebben a körben a gyakorlat aligha fog változni.
- Miközben a jogalkotó negatív oldalról igyekszik tisztázni a tájékoztatási kötelezettség határait, nehezen értelmezhető bizonytalan helyzetet is teremtett azzal, hogy itt említi azt az esetet is, hogy a szerződő félnek „más forrásból ismernie kellett” a jogot, tényt vagy adatot. Nem egyértelmű az, hogy mit kell más forrásnak tekinteni, másrészt nehezen bizonyítható azt, hogy a partnernek mit kellett ismernie.

3.5. A tájékoztatási kötelezettség megszegésének kártérítési következményei

Annak előírása, hogy mikor kell a kontraktuális és mikor a deliktuális kártérítési szabályokat alkalmazni, a kétféle kártérítés megkülönböztetésének logikus folyománya, de a korábbi jogirodalom is különbséget tett a kártérítések között attól függően, hogy létrejött-e szerződés. Más kérdés, hogy a kontraktuális és a deliktuális kártérítési szabályok között korábban nem volt ekkora különbség.

Hiányolom, hogy az új kódex – miközben a sok új szerződéssel látványosan bővíti a tájékoztatási és más közlési kötelezettségek listáját – sokszor nem konkretizálja a kötelezettség tartalmát, teljesítési határidejét és módját, és nem ad részletesebb iránymutatást a kötelezettség megszegésének következményeire vonatkozóan.

és a gondos eljárás kötelezettsége alól. Szintén nem lehet a tájékoztatási kötelezettség megsértésére hivatkozni, ha a fél valamilyen – pl. a piaci folyamatokkal kapcsolatos – információs előnyt nem osztotta meg a másik féllel [Vékás Lajos: Szerződési jog – Általános rész (ELTE Eötvös Kiadó 2016, Budapest) 88.]” (Tőkey Balázs: A szerződés. A szerződési jog alapelvei Opten Kommentár III. kötet 1441. o.)

3.6. A szerződő feleket egyaránt terhelő tájékoztatás

Az új Ptk. eltekint attól a korábbi módszertől, hogy a feleket egyaránt terhelő tájékoztatási kötelezettségen túl, a kötelezett bizonyos tájékoztatási feladatait külön is nevesítse a teljesítés kapcsán. Bár a jogalkotó a szerződések általános szabályai között nem szól a kizárólag a kötelezettet terhelő kommunikációs feladatokról, a valamennyi szerződésre vonatkozó követelmény hiányát jórészt pótolják az új Ptk. egyes szerződéstípusokra vonatkozó szabályai. A szabályozás differenciáltabb lett, mivel az egyes szerződéstípusok kapcsán megjelennek a jogosultat tájékoztatás adására kötelező előírások.

3. Tendenciák

Összességében megállapítható, hogy ellentétes tendenciáknak lehetünk tanúi

- az együttműködési kötelezettség visszaszorulni látszik,
- a tájékoztatási kötelezettség „virágzik”, egyre több szerződéstípusban követelményként szerepel, különösen, ha figyelembe vesszük a tájékoztatással rokonságba hozható kommunikációs kötelezettségek hosszú sorát.⁷⁴

Visszatérve az angol és a magyar jog – fejezet elején vázolt – különbségére, megállapíthatónak látom, hogy a magyar jog szemlélete nem változott. Az új Ptk.-ban nem csökken, hanem bővül a tájékoztatási kötelezettségek köre. A jogalkotó az igazságosság jegyében kötelezettségek sorával terheli a feleket, és – miközben hangoztatja a magánautonómia fontosságát – egyre több helyen írja elő azt, hogy kinek, mikor, mit kell cselekednie. Tény, hogy a jogalkotó olyan helyzetekben kötelez tájékoztatásra, amikor a másik fél helyzetén javít a kapott információ, bár kérdéses, hogy minden esetben szükséges-e

---

⁷⁴ Ez utóbbiakról a Miskolczi Bodnár Péter által írt külön fejezet szól.

a jogi kötelezés, vagy más forrásból is beszerezhető lenne az adat. Az sem állítható, hogy túlzottan sok körülményről kellene a másik felet informálni. Jogi hagyományainkra, szocializációnkra tekintettel mindez nem látszik indokolatlannak. Más kérdés, hogy a jogalkotó a szerződő fél helyett gondolkodik, eleve formálja a felek kapcsolatrendszerét, az angolszász gondolkodáshoz képest kevesebb teret hagy az önállóságra, a saját érdekek érdekében történő fellépésre. A széles és egyre bővülő tájékoztatási kötelezettség olyan információk ingyenes átadására is kötelez, amelyek mai világunkban értéket képviselnek. A tájékoztatás kapcsán tehát a magánjogviszonyokba történő állami beavatkozás olyan bővülésének lehetünk tanúi, amely majdnem minden elemében magyarázható⁷⁵, de összességében mégis az évtizedes megszokott állami paternalista gondolkodást viszi tovább és erősíti.

---

75 Vitatható talán, hogy jogszabály korábban megkövetelte azt, hogy az önálló kereskedelmi ügynök köteles tájékoztatást adni arról, ha más megbízóval kötött szerződés alapján kereskedelmi ügynöki tevékenységet végez, és a közvetítői szerződés Ptk.-ban rögzített szabályai – szélesebb személyi hatállyal – arra kötelezik a közvetítőt, hogy tájékoztassa a megbízót, ha harmadik személy javára közvetítői tevékenységet végez. Ezek a körülmények – véleményem szerint – nem veszélyeztetik automatikusan az új jogviszony megfelelő teljesítését. Elegendő rábízni a jogosultra annak eldöntését, hogy igényel-e ilyen tájékoztatást.

EGYES ÜGYVÉDI MŰHIBÁK A GYAKORLATBAN

1. Bevezetés

Mint ismeretes, az ügyvédi tevékenység gyakorlása a világ legtöbb jogrendszerében felelősségbiztosítási szerződés kötéséhez kötött, és az ügyvéd károkozása esetén a felelősségbiztosító helytállásra kötelezett.

A felelősségbiztosítás tekintetében általánosságban lényeges utalni arra, hogy itt a direkt vagyombiztosítási módozattal szemben (a biztosító és a biztosított jogviszonya) a kötelmi pozícióban három alany jelenik meg, nevezetesen a károsult, a károkozó és az utóbbinak a felelősségbiztosítója. A felelősségbiztosítás története során a későbbiek folyamán a károsulti védelem elve teljes elismerést nyert, amelynek eredményeképpen bizonyos különösen veszélyes tevékenységeknél, például gépjárművezetés, illetve egyes foglalkozások, hivatások üzése megjelenik a kötelező biztosítási alakzat. A vagyoni lehetőségek persze itt is korlátként jelentkezhetnek, ugyanis a jogi szabályozás fejenkénti – vagy pl. káreseményenkénti – kártérítési limithatárt volt kénytelen bevezetni, hiszen még több biztosító együttes fellépése (vizontbiztosítás) sem lenne képes a teljes anyagi kompenzációra.²

---

1 intézetvezető egyetemi tanár, nemzetközi és tudományos dékánhelyettes, Magánjogi Tudományok Intézete, KRE ÁJK

2 Lásd ezzel kapcsolatban a régi Ptk szabályozásához: SÁNDOR I. (szerk.): *Előadássorozatok a kötelmi jog különös részéből*. Budapest, 2011. 58 – 59. o. Az új Ptk. vonatkozásában lásd: BOÓC Á. – SÁNDOR I. (szerk.): *Előadássorozatok a kötelmi jog különös részéből*. Budapest, 2020. 245-246. o. A felelősségbiztosításról a magyar jogban lásd különösen: LÁBADY T.: *Fejezetek a felelősségbiztosítás köréből*. Pécs, 1989. A biztosítás és a polgári jogi felelősség kapcsolatára lásd továbbá: MENYHÁRD A.: *Biztosítás és polgári jogi felelősség*. In: Lábady

Az ügyvédi felelősségbiztosításra koncentrálnak érdemes idézni Novotni Zoltán gondolatait az alábbiak szerint: *„A felelősségbiztosítási szerződés alanyai a biztosító és a biztosított, aki a biztosítási esemény bekövetkezése miatt egyben károkozó is. Dr. Novotni Zoltán megfogalmazása szerint a felelősségbiztosítási szerződésben tehát a biztosítási szerződés egy kárkötelemmel találkozunk, hiszen a biztosított – a biztosítási esemény bekövetkezése esetén – egyben károkozó is, aki az általa okozott kárért felelősséggel tartozik. Egyet kell értenünk Novotnival abban is, miszerint a felelősségbiztosítás jelentősége a kárkötelem szempontjából az, hogy a felelősségbiztosítási jogviszony következtében a kárkötelem kötelezetti oldala úgy erősödik meg, hogy az eredeti kötelmi helyzet fenntartása mellett és alanyváltozás nélkül lehetővé válik az, hogy az eredeti kötelemben nem szereplő harmadik személy – a biztosító – teljesítsen a kötelezett helyett. A felelősségbiztosítás révén tehát a kárkötelem kötelezetti oldala erősödik meg, ebből a szempontból a felelősségbiztosításnak biztosítéki, fedezeti jellege van, hiszen ezáltal a kár megtérítése lehetővé válik akkor is, ha a károkozó azt nem téríti meg.”³*

2. Végintézkedésekkel összefüggő műhibák

Az ügyvédi műhibák tekintetében kimagaslóan sokszor találkozunk olyan esetekkel, amelyek végintézkedésekkel, végrendeletekkel és öröklési szerződésekkel, illetve az azzal kapcsolatos tájékoztatási kötelezettség megszegésével függenek össze.

A formai érvénytelenség körében a joggyakorlat – úgy a régi, mint az új Ptk. hatálya alatt – nagyon sokszor szembesül az öröklési

---

Tamás emlékkönyv. (szerk.: LANDI B.) Budapest, 2019. 291 – 306. Az egyes biztosítási kockázatok kizárása kapcsán lásd: BATA Z.: *A kizárás jogszerűsége kötelező szakmai felelősségbiztosítási szerződésben*. Kártérítési és Biztosítási Jog (3) 2021 1. sz. <https://kbj.hu/a-kizaras-jogszerusege-kotelezo-szakmai-felelossegbiztositasi-szerzodesben/> (A letöltés ideje: 2023. 01. 31.)

3 Lásd: SÁNDOR I.–SZÜCS B.: *Az ügyvédi felelősség és biztosítása*. Budapest, 2001. 176.

szerződés és a végrendelet tekintetében felmerülő problémákkal. Mint ismeretes, a Ptk. 7:49. §-a alapján az öröklési szerződésekre az írásbeli magánvégrendeletek szabályait kell alkalmazni, így adott esetben nem elegendő egy ingatlan átruházását tartalmazó öröklési szerződést ügyvédi ellenjegyzéssel ellátni, hanem elengedhetetlen a két tanú szerepeltetése is. Ez már a régi Ptk. hatálya alatt is nagyon sok érvénytelenségi problémát okozott.⁴

Az ügyvédi felelősségbiztosítás területén Magyarországon piacvezető szereppel bíró Magyar Ügyvédek Kölcsönös Biztosító Egyesülete (MÜBSE) szakmai anyagában az öröklési szerződéssel kapcsolatban az alábbi megállapítások olvashatóak:

„I. Statisztika: Az érvénytelen öröklési szerződések, illetve írásbeli magánvégrendeletek miatti kárigények azok, ahol a kárigények pozitív elbírálása a benyújtott kárigényekhez képest a legnagyobb arányú a MÜBSE gyakorlatában.

II. Alapvetés: A bírósági gyakorlat következetes és teljesen egyértelmű abban a tekintetben, hogy a „favor testamenti” elve (azaz, hogy a végrendeletet mindig az örökhagyó valóságos akaratának érvényre juttatásával kell értelmezni) csakis az érvényes végrendeletek esetében alkalmazható. A favor testamenti elv azonban nem érvényesül akkor, ha a végintézkedések alaki és tartalmi hiányosságban szenvednek, ezek hiánya nem orvosolható az örökhagyó végintézkedési akaratának bizonyítására irányuló eljárással. (...)

A kialakult bírósági gyakorlatot a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény jogszabályi szintre emelte, kimondva, hogy a favor testamenti elve nem szolgálhat alapul a végrendelet alaki hibájának orvoslásához (7:24. §.). Rendkívül fontos ezért, hogy az ügyvédek maximálisan legyenek figyelemmel a végintézkedések alaki és tartalmi követelményeire, mert ezek hiánya nem orvosolható az örökhagyó végintézkedési akaratának bizonyítására irányuló eljárással.”⁵

4 Lásd ezzel kapcsolatban: SÁNDOR I. – SZÜCS B.: *I.m.* Budapest, 2001. 113-114.

5 Lásd: <http://mubse.eduweb.hu/ilias.php?baseClass=ilLMPresentationGUI&>

A fentiek tükrében, *de lege ferenda* érdemes lehet annak végiggondolása, mennyiben célszerű az öröklési szerződés szigorú érvényességi feltételeinek ebben a formában történő fenntartása.

Ami a két tanú szerepét illeti – mint a végintézkedések lényeges formai érvényességi kellékét – lényeges utalni a 2/2016. Polgári Jogegységi Határozatra a végrendelet tanújának aláírása tekintetében, mely kimondja azt, hogy „2. *A végrendeleti tanú aláírása megfelel az aláírással szemben támasztott követelményeknek, ha a tanú a rá jellemző, általa kialakított egyedi írásmódot és írásképet tükröző módon írja alá az okiratot. Ha a tanú személye az okirattól nem állapítható meg, a bíróság erre vonatkozóan bizonyítást folytathat le.*”⁶

Ennek azért van jelentősége, mert ha és amennyiben a végintézkedésen ugyan szerepel tanú, de annak kiléte magából az okirattól még nem tűnik ki, akkor van lehetőség arra, hogy a bíróság ebben a vonatkozásban – tulajdonképpen a tanú beazonosítása kérdésében – bizonyítást folytasson le, azaz e ténykörülmény miatt a végintézkedés önmagában nem érvénytelen.

Ez az eljáró ügyvéd vonatkozásában azért különösen lényeges körülmény, hiszen ha a végintézkedést az eljáró ügyvéd szerkeszti és ellenjegyzzi, illetve e vonatkozásban már ezt megelőzően téves tájékoztatást ad, akkor az, hogy a tanúk személye nem megfelelő módon szerepel az okiraton, és ez az okirat érvénytelenségét eredményezi, sajnálatos módon az eljáró okiratszerkesztő ügyvéd felelősségét felveti.

A bírói gyakorlat – összhangban a Ptk. – rendelkezéseivel ugyanis még a *favor testamenti* elve alapján sem teszi azt lehetővé, hogy amennyiben a végintézkedés formai érvénytelenségi hibában szenved, mégis érvényesként kerüljön elfogadásra, hacsak az érintett felek ebben nem állapodnak meg. (Amennyiben az érintett felek között érdekellentét áll fenn, kicsi az esélye egy ilyen jellegű megállapodásnak.)

---

ref_id=69 letöltés ideje: 2021. 11. 29.

6 Lásd: <https://kuria-birosag.hu/hu/joghat/22016-szamu-pje-hatarozat> (2021. 11. 30.)

A fentiekben már említett MÜBSE honlapján ezzel kapcsolatban az alábbi állásfoglalás olvasható: „*A kialakult bírósági gyakorlatot a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény jogszabályi szintre emelte, kimondva, hogy a favor testamenti elve nem szolgálhat alapul a végrendelet alaki hibájának orvoslásához (7:24. §.). Rendkívül fontos ezért, hogy az ügyvédek maximálisan legyenek figyelemmel a végintézkedések alaki és tartalmi követelményeire, mert ezek hiánya nem orvosolható az örökhagyó végintézkedési akaratának bizonyítására irányuló eljárással. A végintézkedéseknek számos alaki és tartalmi követelményeknek kell megfelelniük, melyek közül egynek a hiánya is az okirat – relatív – érvénytelenségét eredményezheti. Felhívjuk a figyelmet arra is, hogy a földhivatalok az elmúlt időben nem minden esetben vizsgálták a benyújtott öröklési szerződéseket a többlet alaki követelményeknek való megfelelés szempontjából, így számos esetben előfordult, hogy olyan esetben is bejegyezték az elidegenítési és terhelési tilalmat az örökös javára, amikor az öröklési szerződés alaki hibában szenvedett. Ilyen esetekben utóbb afelek, vagy az okiratot szerkesztő ügyvéd hiába hivatkozik a földhivatal bejegyző határozatára, mert ez az okirat érvényessége szempontjából irreleváns.*”⁷

Külön kiemelő az a MÜBSE által is – nem véletlenül – jelentősnek minősített ténykörülmeny, mely szerint az is könnyen előfordulhat, hogy a formailag hibás, rendszerint tanúkat nem tartalmazó öröklési szerződés ténylegesen bejegyzésre kerül a földhivatal által, azaz a földhivatal nem vizsgálja az egyébként fontos érvénytelenségi okot. Mindez a feleket és sajnos az okiratszerkesztő ügyvédet is azon hamis illúzió irányába tereli, hogy a szerződés érvényesen létrejött és majdan ki is váltja a tényleges joghatást, és sokszor a hagyatéki eljárás során – amikor az okirat már értelemszerűen nem javítható – derül fény a súlyos érvénytelenségi problémára.

---

⁷ Lásd: <https://mubse.hu/Mubse/Szakmaianyagok.aspx> (2021. 11. 30.)

3. A végintézkedésekkel összefüggő ügyvédi műhibák gyakorlati megítélésének egy sajátos szemszöge

Fentiek kapcsán a végintézkedésekkel összefüggő ügyvédi műhibák kapcsán egy kialakult – nem feltétlenül helyeselendő – szakmai felfogásra is lényeges utalnunk. Ezen szakmai – több bírói ítéletben is testet öltő – álláspont lényege az, hogy az öröklési szerződéssel okozott károkozó magatartás nem azzal végződik, hogy az eljáró ügyvéd a hibás okiratot megszerkeszti, hanem azzal, hogy ennek alapján nem kerülhet sor az öröklésre.

Ezt az álláspontot foglalja el például a Budapesti II. és III. Kerületi Bíróság 19.P.21.777/2016/21. sz. ítélete, a Fővárosi Törvényszék 56.Pf.637.932/2017/5. sz. ítélete, a Budapesti II. és III. Kerületi Bíróság 19.P.22062/2020/20. sz. ítélete. A Fővárosi Törvényszék, mint másodfokú bíróság a 56.Pf.630.181/2021/6. sz. ítéletben egyetért ezzel a felfogással annyiban, hogy álláspontja szerint a biztosítási esemény az érvényesített kár, amely az örökhagyó halálával következett be. (Habár a biztosítási esemény, mint érvényesített kár megfogalmazást dogmatikailag nem látjuk teljesen tisztának, a bíróság álláspontját – ha azzal feltétlenül nem is értünk egyet – megértjük.)

Így ezen álláspont szerint mindaddig amíg az örökhagyó még életben van, a károkozás nem befejezett, hiszen elviekben fennáll a lehetősége annak, hogy az örökhagyó közreműködésével új, a formai hibát már nem tartalmazó okirat készüljön. Hangsúlyozni kívánjuk, hogy ezzel az állásponttal a magunk részéről nem feltétlenül értünk egyet. Megítélésünk szerint ugyanis különbséget kell tenni a kárfelelősség kezdő időpontja, a kár okozása és a kár bekövetkezése, a károsodás között.

A károkozó ügyvéd ugyanis megítélésünk szerint a tényleges káreseménnyel kapcsolatos mindennemű hozzájárulását, közreműködését azzal megvalósítja, hogy a kérdéses okiratot alakilag érvénytelen módon készíti el, s ezzel álláspontunk szerint a kár minden elemét

egy időben megvalósította, ugyanis a jogellenes magatartás az érvénytelen szerződés elkészítésével megvalósult. Az eljáró ügyvéd azzal, hogy ügyfele részére az ügyvéd érvénytelen szerződést szerkesztett, az ok-okozati összefüggés az érvénytelen szerződés megszerkesztése és az abból eredő joghatás kiváltására való alkalmatlansága kapcsán fennáll. Véleményünk szerint többek között a kár összecszerúsége tekintetében lehet jelentősége, hogy az örökhatályos halálát követően a hagyatéki eljárásban állapítják meg azt, hogy érvénytelen az okirat.

Megítélésünk szerint ugyanis azt nem lehet állítani, hogy a károkozás azzal válik befejezetté, hogy a károsodás bekövetkezik, ez jogdogmatikai szempontból is elfogadhatatlan lenne.

Az e körben kialakult bírói gyakorlatot fogalmazta meg a Szegedi Ítéltábla Pf. III. 20 089/2013. sz. határozata, mely azt mondta ki, hogy a mobiltelefon-átjátszó torony létesítése miatt a szomszédos ingatlanokban bekövetkezett értékcsökkenés, mint kár elévülésének kezdete a torony felépítésének az időpontja. Ezzel az is rögzítésre került, hogy a károkozás azzal, hogy a torony felépült, megvalósult, ahhoz további feltétel, pl. konkrét károsodás bekövetkezése már nem is szükséges.

Érdeemes utalni ugyanakkor arra, hogy a vonatkozó szakirodalom – a régi Ptk-hoz készített Kommentár – az alábbiak szerint fogalmaz: *„A károsodás bekövetkezése azonban nem feltétlenül esik egybe a károkozás időpontjával, hiszen elképzelhető, hogy a károsodás csak egy későbbi időpontban következik be”*⁸

Az ügyre irányadó régi Ptk 360. § (1) bekezdése az alábbiak szerint rendelkezik: *„A kártérítés a károsodás bekövetkeztekor nyomban esedékes.”*

A régi Ptk-hoz írott másik Kommentár ezzel kapcsolatban az alábbiak szerint foglal állást: *„A törvény az esedékesség időpontját nem a károkozás időpontjához, hanem a károsodás bekövetkeztéhez kapcsolja. Ennek elsősorban akkor van jelentősége, amikor a károkozás*

8 Lásd: OSZTOVITS A. (szerk.): *A Polgári Törvénykönyv magyarázata* Budapest, 2011. 1446.

és a károsodás bekövetkezése elválik egymástól... ”

A fenti magyarázat igen jól mutat rá arra, hogy a *károkozás* és a *károsodás* időpontját egymástól teljes mértékben szét lehet és szét is szükséges választani. Hasonló megállapítás olvasható egy, a régi Ptk kártérítési jogát bemutató szakkönyvben is: „*A károsodás bekövetkezése nem feltétlenül esik egybe a károkozás időpontjával, mert előfordulhat, hogy a károsodás, ill. egyes károk csak később következnek be.*”¹⁰

Megjegyezzük azt is, hogy ennek a kérdésnek igen nagy jelentősége lehet egy felelősségbiztosító-váltás esetében is. Amennyiben a kártérítési felelősséget kifejezetten a károsodás bekövetkezééhez kötjük, akkor amennyiben a károkozó ügyvédnek nem az a felelősségbiztosítója, amely őt a hibás okirat készítésekor biztosította, előállhat az a megítélésünk szerint abszurd helyzet, mely szerint azon második biztosítónak lenne helytállási kötelezettsége, amely a hibás okirat készítésekor még nem is állt jogviszonyban a biztosítottal, hanem csak akkor, amikor a hibás okiratot például a hagyatéki eljárásban érvénytelennek minősítették.

4. Példa a tájékoztatási kötelezettség megszegéséből eredő ügyvédi műhibára

A tájékoztatási kötelezettséggel összefüggő ügyvédi műhibák igen gyakoriak – többek között – ingatlan adásvételi szerződés esetén, az illetékek, adózási kérdések körében történő tanácsadás esetén. Ezzel kapcsolatban igen gyakran állnak elő műhibák az Itv. 26. § (1) bekezdésében szereplő szabály vonatkozásában. Az Itv. 26. § (1) bekezdése az alábbiak szerint rendelkezik:

*26. § (1) Mentés a visszterhes vagyónátruházási illeték alól:
y) a lakástulajdon magánszemély általi cseréje és vásárlása, ha a*

---

9 Lásd: TÖRÖK G. (szerk.): *A Polgári Törvénykönyv magyarázata III.* Budapest, 2005. 820.

10 Lásd: FÉZER T. (szerk.): *A kártérítési jog magyarázata.* Budapest, 2010. 360.

magánszemély a másik lakástulajdonát a vásárlást megelőző három éven belül vagy a vásárlást követő egy éven belül eladja, és a szerzett lakástulajdon forgalmi értéke az elcserélt, eladott lakástulajdon forgalmi értékénél kisebb;

Fentiekkel kapcsolatban igen gyakran kerül sor téves tájékoztatásra abban az esetben, amikor a magánszemély lakástulajdon értékesítését követően ismét ingatlant vásárol, és a fenti kedvezményt igénybe is kívánja venni. Ugyanakkor, habár a megvásárolni kívánt ingatlan akár alkalmas is az életvitelszerű használatra, azonban az ingatlan-nyilvántartásban szereplő besorolása nem lakás, hanem például üdülőingatlan, zártkert, esetleg apartman.

A laikus magánszemély számára ez a különbség nem feltétlenül tűnik fel, a képviselőt ellátó ügyvédnek azonban tudnia kell arról, hogy az ingatlan-nyilvántartási besorolás miatt – azaz amiatt, hogy a megvásárolni kívánt ingatlan nem lakás besorolású – a fent hivatkozott illetékkedvezmény nem alkalmazható. Az ügyfél tájékoztatásának elmaradása egyértelműen ügyvédi műhibának tekinthető. Az okozott kár alapvetően az illetékkedvezmény elmaradása lehet, hiszen az ügyfél alappal bízhatott abban, hogy részesül a fenti illetékkedvezményben. Még jelentősebb kár mutatható ki abban az esetben, ha az ügyfél azt tudja igazolni, hogy ha az illetékkedvezmény hiányában egyáltalán nem is vásárolta meg a kérdéses ingatlant.¹¹

A fentieket összefoglalva elmondható, hogy a hibás tájékoztatásból, a tájékoztatási kötelezettség elmaradásából, a hibás jogszabályi ismeretből, a jogszabály téves alkalmazásából számos ügyvédi műhiba származhat, melyek az ügyvédi tevékenység természetéből eredően jelentős mértékű kárt okozhatnak, és e károk megtérítésére sok esetben az ügyvédi felelősségbiztosítás – többek között a kártérítési limit fogalmából adódóan – csak korlátozottan alkalmas.

---

11 Az ügyvédi tevékenységgel összefüggő további műhibákkal kapcsolatos gyakorlati szemléletű összefoglalót lásd: <https://mubse.hu/Mubse/Tajekoztato.aspx?csop=4&id=12> (A letöltés ideje: 2024. 09. 06.)

Az ügyvédi felelősségbiztosítás szükségszerűségét ugyanakkor az indokolja, hogy annak hiányában mind az ügyfél, mind adott esetben a biztosított ügyvéd igen kiszolgáltatott helyzetbe kerülhet, amely általánosságban az ügyvédi tevékenység megítélésére, de *in concreto* az ügyvédi hivatás gyakorlására is komoly negatív hatásokkal járhatnak.

AZ INFORMÁCIÓ, A CÉL, AZ IGÉNY, A DÖNTÉS ÉS UTASÍTÁS ÖSSZEFÜGGÉSEI AZ ÜGYVÉDI MEGBÍZÁSI SZERZŐDÉSBEN

1. Bevezető gondolatok a megbízási szerződés egyes elemeiről

A megbízás évezredek óta a szerződési jog egyik alapintézménye, ismérvei, főbb jellegzetességei² – az ingyenesség elsődlegessége kivételével – az azóta eltelt idő ellenére alapvetően változatlanok,³ és amelyeknek központi elemként a gondos ügyellátás nevesíthető.⁴ Az egy évtizede hatályba lépett 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) polgári jog területén vallott társadalmi modellje⁵ – többek között az egyéni szabadság, a magánautonómia, a jogaival öntudatosan élő polgár és a professzionális gazdasági szemlélet kiinduló tételeivel⁶ – a

---

1 egyetemi docens, Károli Gáspár Református Egyetem Állam-és Jogtudományi Kar, Magánjogi Tudományok Intézete, Kereskedelmi Jogi Tanszék

2 FÖLDI András – HAMZA Gábor: *A római jog története és intézményei*, Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó Rt., 1996., 530–533.

3 BÍRÓ György: *A megbízási szerződés*, Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1998., 16–21.

4 Uo. 33.

5 VÉKÁS Lajos: A Ptk. társadalmi modellje. in: VÉKÁS Lajos – GÁRDOS Péter (szerk.): *A Polgári Törvénykönyv magyarázatokkal*, Budapest, CompLex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft., 2013, 18–25.

6 Boóc Ádám: Gondolatok az alapelvek szerepéről Magyarország új Polgári Törvénykönyvében, in: GRAD- GYENGE Anikó (szerk.): *Szociális elemek az új Ptk.-ban – Acta Caroliensia Conventorum Scientiarum Iuridico-Politicarum VII.* Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 2013, 13.

megbízási szerződés új, e társadalmi modellel árnyalt értelmezésére és gyakorlati alkalmazására ad alapot. Másképpen megfogalmazva, a megbízási szerződés Ptk.-ban rögzített, évszázadok óta állandó fogalmát és a Ptk. által vallott fenti kiinduló tételek, elsősorban a professzionális gazdasági szemlélet és az üzleti élet követelményeinek érvényre juttatása⁷ töltheti meg új tartalmi elemekkel.

Abban a kérdésben széles körű szakmai konszenzus áll fent, hogy a megbízási szerződés gondossági kötelem, amelynek tárgya a megbízó által egyedileg felismert gazdasági és személyi igényhelyzetek kezelése, kielégítése egy megbízott által ellátott feladat gondos ügyvitele által.⁸ A megbízott által ellátandó feladat döntően egy másik lehetséges jogviszonyra utal, az tehát vagy egy már korábban létrejött jogviszonyból fakadó feladatok kezelését jelenti, vagy éppen egy még formálódó, a megbízotti feladatellátástól függő jogviszony feladatának ellátására, előkészítésére utal. Mindezekből pedig egyenesen következik, hogy a megbízott jogait és kötelezettségeit alapvetően befolyásolja, valójában annak fundamentumát jelenti a megbízói oldalon az e feladatokkal kapcsolatban rendelkezésre álló információ, mint a megbízottnak adott megbízói utasítások, és ezáltal a megbízotti kötelezettségek ellátásának egyik alapja.⁹

A megbízási szerződés alapvető fenti összefüggéseinek rögzítését követően végül annak kiemelése szükséges, hogy a Ptk. absztrakciókkal próbálja megragadni az élethelyzetek összességét és elveti a kazuisztikát.¹⁰ Következésképpen a Ptk. megbízási szerződésre vonatkozó általános fogalmi kereteit az adott, több esetben meghatározott piaci szektorokban működő különleges jogszabályok, illetve

---

7 MISKOLCZI-BODNÁR Péter: A megbízási típusú szerződések, in: Osztovits András (szerk.): *A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény és a kapcsolódó jogszabályok Nagykommentárja III. Kötet*, Budapest, Opten Informatikai Kft., 2014. 688.

8 BÍRÓ i. m. 31–33.

9 MISKOLCZI-BODNÁR i. m. 693.

10 VÉKÁS (2013) i. m. 24.

hivatásrendi szabályok pontosítják nem befolyásolva a Ptk. megváltozott emberképének – a racionális, önmaga érdekeit felismerő, jól informált személy tételének¹¹ – elvárását és e jogviszonyokban való alkalmazásának kötelezettségét. Ez utóbbi körülmény jelentősége abban lelhető fel, hogy az e területeken ellátott megbízások esetében az információ természete – ezáltal a tájékoztatás és az utasítási jog alapjai – a Ptk. által felvázolt hagyományos fogalmi logikától több esetben eltérő, mi több, azzal ellentétes jellegzetességekkel rendelkeznek, így végeredményében meg is változtatják, fordítják a legfontosabb információk áramlásának irányát. A fenti megállapítás különösen, de nem kizárólagosan az ügyvédi megbízások területén igazolható, ahol a megbízó a megbízási jogviszonyban laikus, a megbízott pedig a szakértelemmel rendelkező fél.¹² Ügyvédi megbízási szerződés esetében tehát bár a megbízó rendelkezik a feladat, mint cél és igény ismeretével, tudatával, azaz az alap információkkal, de az utasításai alapját képező ismeretek, eszközök, lehetőségek ismeretét, tudatát és az abból fakadó tájékoztatást, a feladat véglegesítésének kiegészítő információit pontosan a megbízottól várja el.

2. Az ügyvédi megbízás egyes alapkérdései

A több évszázados fejlődés eredményeként került megalkotásra a ma hatályos 2017. évi LXXVIII. törvény az ügyvédi tevékenységről (a továbbiakban: Üttv.). Az Üttv. a Ptk.-val, illetve az ügyvédi kar önszabályozó normáival együttesen cizellált rendszerben tárgyalják az ügyvédi tevékenységeket, amelyek elsősorban megbízási szerződések alapján végezhetők. A gondossági kötelelem különös elvárását az Üttv. alaptételei és az esküszöveg tartalmazza a lelkiismeretes és legjobb tudás szerinti ügyellátás nevesítésével. A gondos ügyellátás törvényi

---

11 KOVÁCS Attila: A gazdasági viselkedés racionalitása, in: HUNYADY György – SZÉKELY Mózés (szerk.): *Gazdaságpszichológia*, Budapest, Osiris Kiadó, 2003, 111.

12 BÍRÓ i. m. 139.

kereteit külön tartalommal töltik meg továbbá a hivatásrendi normák, illetve a bírói gyakorlat tételei elsősorban az ügyvédi műhibák tárgyában, amelyek szerint a műhiba, azaz az elégtelen ügyvédi tevékenység fogalma nem csak a jogszabályok megsértésében ragadható meg, hanem a hivatásrendi szabályok, továbbá a bírói gyakorlat ismeretének megsértése és/vagy hiánya annak fogalma alá tartozik.¹³

A törvényi keretek gondosságot hangsúlyozó megfogalmazása ellenére azonban a megbízói elvárások szinte minden esetben feltételezik a tevékenységgel kapcsolatos eredményelvárásokat is. Másképpen megfogalmazva, a megbízó a megbízott ügyvédtől olyan egyértelmű és világos álláspont kialakítását és e körben tájékoztatást vár el, amely nem csak információ jelleggel bír, hanem elvárja a döntés súlyának ügyvédi átvételét, illetve a döntéstől elvárt eredmény garantálását egyaránt. Az ügyvéd ezen elvárásnak nem, vagy csak korlátozottan tehet eleget, mindazonáltal a szakmai, gazdasági és emberi ismeretei által részben – egyedi ügyekben a gondossági kereteken belül – felvállalhatja a jog hatásainak előrejelzését.¹⁴ Az ezen felüli eredményelvárások – bizonyos kivételektől eltekintve – a jogalkalmazás és jogértelmezés kockázatából fakadóan nem csak megalapozatlanok, hanem a gondosság természetétől is alapvetően idegenek. A jogalkalmazás és a jogértelmezés hatósági, bírósági, illetve egyes esetekben szerződéses partneri kockázatát a megbízónak kell viselnie, a gondos ügyellítés csak a megbízói döntés előkészítését jelenti, amely így a megbízói utasítás alapjaként indukál további feladatokat, amelyek valójában a megbízó stratégiai döntési lehetőségeinek optimalizációjára hivatottak.¹⁵

---

13 FUGLINSZKY Ádám: *Kártérítési jog*, Budapest, HVG-ORAC Kiadó, 2015, 286–289.

14 CSERNE Péter: A jog gazdasági elemzése, in: JAKAB András – SEBŐK Miklós: *Empirikus jogi kutatások. Paradigmák, módszertan, alkalmazási területek*, Budapest, Osiris Kiadó – MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont, 2020, 171.

15 KOVÁCS i.m. 129–130.

Az ügyvédi megbízási szerződés jogdogmatikai kérdésein túl az a jogviszony különleges érdekpozíciói okán¹⁶ az ügynevezett ügynök-probléma kérdését is felvetik. A megbízó utasítása köti az ügyvédet, viszont ezen utasítás alapját jellemzően a megbízott tájékoztatása adja. Ideális esetben a megbízó és a megbízott érdekei egymással e körben összhangban állnak, nevezetesen az ügyvéd megfelelő tájékoztatása alapján a megfelelő döntés születik amelyet aggálytalanul lehet el-látni és képviselni. Ugyanakkor nem ritka az a helyzet sem, amikor célszerűtlen, szakszerűtlen utasításból fakadóan alakul ki konfliktus helyzet, és az erre való figyelmeztetés ellenére fenntartott utasítást és döntést kell végrehajtani. Más esetben olyan eseménysorozat is előfordulhat, amely tényleges megbízói és megbízotti konfliktust okoznak, amely esetkörökben az ügyvédi hivatás lényegét képező gondos ügyvitel követelménye is sérülhet, illetve a megbízói döntések előkészítése sem nyerhet teljes érvényesülést. A klasszikus ügyvédi műhibák vagy visszaélésszerű magtartások mellett elsősorban a díjazás kérdése okoz jellemzően ilyen eseteket, elvégre a tevékenységgel arányos vagy óradíjas díjazás a hosszú távú – több esetben akár indokolatlan eljárások igénybevétele eredményező – jogviszonyok kialakításában teszi érdekeltté az ügyvédet. Ennek ellentétéként az ügynevezett sikerdíjas megállapodások esetében viszont olyan esetkör is előfordulhat, amikor az adott ügyellátás mihamarabbi lezárásának érdeke, és így a díjigény kielégítése jelenik meg olyan ösztönzőként, amely a gondos ügyvitellel kerül konfliktusba.¹⁷ Mindkét esetben az

---

16 SUSSKIND, Richard: *Az ügyvédség vége? A jogi szolgáltatások természetének újragondolásáról*, Budapest, CompLex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft., 2012, 130–134.

17 Természetesen az ügyvédi tevékenység a fentieknél jóval összetettebb és abban a más ösztönzők is szerepet nyernek. A megbízási díj az ügyvédi működés anyagi alapjaként elsődleges, de nem kizárólagos. Több esetben az ügy egyedisége, érdekessége, a megoldandó feladat szakmai kihívása a megbízási díjtól független ösztönzőket hordozhat magában, ahogyan a klasszikus pro bono tevékenységek is ebbe az esetkörbe tartoznak. Ilyen esetben az ügyvéd szakmai

együttműködési és tájékoztatási kötelezettség, a folyamatos információáramlás és a fokozott gondosság elvárása oldhatja fel a konfliktust a szerződés megszüntetésének lehetőségei mellett.

3. Az információ, mint a döntés és utasítás alapja az ügyvédi megbízásban

A joggazdaságtan elfogadja a jog eszköz jellegét, azaz vallja, hogy a jog a magatartásokat befolyásoló ösztönzőként működik.¹⁸ Ebből fakadóan a jog ismerete értékkel bíró információ, az tájékoztatásként a megbízó akaratát befolyásoló ösztönzőként hat és működik. Az ügyvédi tevékenység ennek megfelelően egy jogi tanácsadás, vagy képviselet esetében akkor teljesíti az elvárt gondos ügyellátás mércejét, ha a megbízói döntések előkészítéséhez szükséges anyagi jogi és eljárásjogi kérdésekre egyaránt, megfelelő hangsúllyal kiterjed. Az ügyvéd tehát a megbízója által előadott információk, az abból fakadó célok és igények eléréséhez szükséges racionális döntés meghozatalához kapcsolódó jogi, és nem a gazdasági alapok feltárását vállalhatja fel. Ezek az alapok pedig végső soron a megbízói utasítások egyik aktora – ellentétben a megbízási szerződés absztrakt fogalmi vázlatával, amely azt a feltételes kiinduló pontot vallja, hogy a megbízó valamennyi információ birtokában van és ekként ad tájékoztatást, egyben utasítást a feladat ellátására. Következésképpen az ügyvédi megbízás esetében a megbízói információk köre és így a megbízó által adott tájékoztatás sem lehet teljes, azokat pontosan a megbízott megbízói információiból fakadó tájékoztatása egészíti ki mintegy

---

kihíváson túli ösztönzője lehet a jó hírneve erősítése is, amely közvetetten segítheti elő további megbízások megszerzését arra is figyelemmel, hogy az ügyvédi reklám az általános reklámszabályoktól eltérő alapokon nyugszik és csak különleges feltételek mellett jelenhet meg figyelemmel a 6/2018. (III. 26.) MÜK szabályzat az ügyvédi hivatás etikai szabályairól és elvárásairól rendelkezéseire.

18 CSERNE i.m. 170–171.

fel is vázolja a lehetséges döntési alternatívákat, és ezáltal a későbbi utasítások alapjait.

A közgazdaságtan a polgári joggal azonos módon azt feltételezi, hogy a döntéseket racionális mérlegelés alapján hozzák meg az érintettek. A racionalitás elvárása a Ptk. fent idézett alapállásából is következik, ugyanakkor tagadhatatlan, hogy az elsősorban az emberi természetből vagy egyéb körülményekből eredően kudarcot vall.¹⁹ A racionális döntéshozatal az információk sokaságának ismeretét,²⁰ annak értelmezését, az azokból levonható következtetések logikai műveleteinek elvégzését jelenti, amely alapján születhet meg egy döntés. Ezen döntés a polgári jog magánautonómiájának eszközeivel alakul igényné, amely igény jogi minősítése jogi tanácsadás útján alakul, módosul, vezet jogviszonyokra, vagy egy már fennálló jogviszony esetében annak jogi átértékelésére, jogvita esetében pedig az eljárásjogi alternatívák közötti döntési alapok feltárására. A racionális döntések, az azokból fakadó igények egyértelmű megfogalmazásuk és látszatuk ellenére bizonytalanságokkal terhelték,²¹ magukban hordozzák azok kockázatait, várakozásokkal szembeni eredmények, vagyok azok elmaradásának összességét és e körben az ügyvédi tájékoztatás szerepe kiemelkedő jelentőségű. Másképpen megfogalmazva a racionalitás jogi és gazdasági keretei a megbízó és megbízott közötti információcsere által bár meghatározhatók, azonban azok korántsem garantálják a racionális döntések meghozatalának eredményét. Számptalan esetben a racionalitás elvét az emberi tényezők, indulatok a rendelkezésre álló információk elégségessége ellenére felülírják és a

---

19 Uo. 123–124.

20 A sokaság nem teljesség, nem is lehet az, elvégre a jogviszonyok nem önmagukban állnak a társadalmi valóságban, hanem szükségképpen annak hatásainak kitéttek. Egy jogviszony alapját képező akarati tényezőt, annak információit a másik fél akarata és az általa részben feltárt információk tovább árnyalják, módosítják, így a döntési folyamat során az információ mennyisége is állandóan változik, ahogyan azok elemeinek súlyozása is.

21 Kovács i.m. 147.

közgazdaságtan által korlátozott racionalitásként²² nevesített döntésekre vezetnek. E körülmények legnagyobb része a jog által elfogadott módon a magánautonómia keretein belül maradnak, és a döntéshozó megbízó felelőségeként és kockázataként csak annyiban bírnak jelentőséggel, hogy annak eredményét és költségét rá telepítik. Ettől eltérő módon bizonyos esetekben az ilyen döntések a jog önvédelmi reflexeit és mechanizmusait válthatják ki, elvégre a jog észszerűen, biztonságosan és – e nézőpontból – igazságosan csak akkor fejtheti ki a benne foglalt célok elérésének eszköz szerepét, érvényesítheti a jogalkotói értékválasztást, ha a jog eszközeit rendeltetésszerűen használja a joggal élő. A joggal való visszaélés során a visszaélésszerű magatartást tanúsító személy valójában a jog fenti racionális anyagi jogi alapjait tagadja, a joggal a jog ellen tör.²³ Ilyen esetekben a jog saját magát, illetve a jogával visszaélésszerűen élővel szemben álló felet, végső soron a társadalmat védi azzal, amikor azt – a gazdaságilag adott esetben korlátozottan vagy teljesen racionális, de jogilag visszaélésnek minősülő magatartást – tilalmazza.

Fentiekkel kapcsolatban tehát maga a jogrendszer sem közömbös, ezért a bírói jogalkalmazás körében megfogalmazott, azzal szemben támasztott alaptörvényi elvárásra szükséges utalni, amely szerint a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét – segítségül hívva annak indokolását is – elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.²⁴ A józan ész, a közjó, az erkölcsös és gazdasági cél feltárása – azaz a kapcsolódó információk összegyűjtése – azonban nem lehet csak a bírói jogértelmezés sajátja, hanem a racionális döntések meghozatala érdekében hangsúlyosan érvényesül

---

22 Uo. 125–128.

23 LÁBADY Tamás: *A magánjog általános tana*, Budapest, Szent István Társulat, 2017, 118.

24 Uo. 108., 130.

az ügyvéd és a megbízó oldalán is. Másképpen megfogalmazva, a józan észnek, a közjónak megfelelő, az erkölcsös és a gazdaságos célt nélkülöző igények esetében alapvetően merül fel a célszerűtlen, szakszerűtlen utasítással szembeni figyelmeztetési kötelezettség, szerződés megszüntetési lehetőség, jogszabályba ütközés esetében pedig az utasítás megtagadásának kötelezettsége, figyelemmel az Üttv. és a hivatásrendi normák együttes értelmére is.

4. Az egyes ügyvédi tevékenységek és az információk különös kapcsolata

Az egyes ügyvédi tevékenységet és az információk kapcsolatát illetően maga az Üttv., illetve elsősorban eljárási jogszabályok, valamint a bírói gyakorlat nyújt támpontokat bizonyos esetekben elismerve a megbízói eredményelvárásokat elsősorban a nemperes eljárások, különösen cégeljárások, illetve egyéb hatósági eljárások területén. A jog által ily módon elfogadott eredményelvárás elsősorban a kikényszerítéshez, illetve az ügyvéd által szerkesztett okiratok adott cél elérésének megfelelőségéhez kapcsolódnak, annak alapja ebben az esetben is a megbízói igények feltárását követően a jogszabályi korlátokról való megfelelő gondos tájékoztatás, mint az ügyleti akaratot befolyásoló információk átadása. A felek közötti információátadást követően az ügyvédi tájékoztatás és tanácsadás által véglegesített akarat a jogszabályok által megkívánt tartalom szerinti céllal együttes rögzítése megbízói utasítássá alakul, amely utasítás képezi a jövőben az ügyvédi tevékenység alapját a képviselő, illetve az okiratszerkesztése során. Mindazonáltal megjegyzendő ebben a körben, hogy a megbízott által fenti módon átadott információk alapvetően csak egy csoportját képezi a gazdasági döntéshozatal szempontjából jelentőséggel bíró információk összességének, amelyek végül együttesen képezhetik annak alapját.²⁵

---

25 MÓRA Xavér: Gazdasági döntéshozatal, in: HUNYADY György – SZÉKELY Mózés

A jogi tanácsadást, valamint az okiratszerkesztést illetően a szerződési jog területét érdemes külön kiemelni, ahol információs szempontból különös jelentőséggel bír annak a feltárása, hogy létezik-e egyáltalán akaratelhatározás a szerződéskötésre. E kérdés tekintetében az ügyvédnek tényleges kötelezettsége áll fent annak valódiságáról és jogszabályoknak megfelelőségéről meggyőződni a megbízóktól származó információk és tájékoztatás alapján azzal, hogy a gazdasági kockázatok felmérése nem feladata. Az ügyvédi megbízás során egyebekben elképzelhető a partnerválasztás szabadságának kérdésében való közreműködés is, elősorban az ellenőrzések tekintetében,²⁶ míg a szerződéses tartalom meghatározásának területén a tartalom jogszabályi korlátainak feltárása és az arról való tájékoztatás az alapvető feladat.²⁷ Tekintettel arra a tényre, hogy a gazdasági életben a szerződések ígéretetek, amelyek tárgyát képező igények kikényszerítéséhez legitim megbízói elvárások kapcsolódnak, a jogi tanácsadás mint információátadás a gazdasági döntéseket befolyásoló körülményként viselkedik. A megfelelő tájékoztatás értelemszerűen nem tartalmazhatja az anyagi jogi vagy gazdasági tartalmi kérdésben való ügyvéd általi előzetes döntést, azonban a nyilvánvaló jogérvényesítési nehézségek, akadályok feltárását és az azokról való gondos és körültekintő tájékoztatást igen.

Az ügyvédtől tehát elvárható, hogy a felek által kívánt joghatás kiváltására alkalmas jogintézményt válasszon, ezen jogintézményről

---

(szerk.): *Gazdaságpszichológia*, Budapest, Osiris Kiadó, 2003, 37., 161–162.

26 A közjogi természetű normák által előírt ellenőrzési kötelezettségeket meghaladó ügyellátás tekintetében idesorolható többek között a szerződéses partner jogi helyzetét feltáró közhiteles nyilvántartások áttekintése, de akár felmerülhet a nyilvánosságra hozott beszámolókról való tájékoztatás is. Nyilvánvaló e körben, hogy egy olyan gazdasági társasággal szerződéses kapcsolat kialakítása nem indokolt, akinek tevékenységi köre nem terjed ki a megbízó által megfogalmazott igény teljesítésére, vagy anyagi helyzete, adott esetben az ellene indított eljárások egyéb teljesítési kockázatokat hordoznak magukban.

27 VÉKÁS Lajos: *A szerződési jog általános rész*, Budapest, ELTE Eötvös Kiadó, 2016, 37–39.

alapos tájékoztatást nyújtson – értve ezalatt a jogi szabályok hatásainak bizonyos mértékű előrejelzését²⁸ – majd e tájékoztatás birtokában kérjen utasítást, illetve adott esetben e követelményeknek megfelelő okiratot szerkesszen. A gondos eljárás e körben kiterjed arra, hogy az ügyvéd felhívja a feleket egyéb cselekmények elvégzésére,²⁹ emellett azonban indokolt a jogviszonyok esetleges későbbi zavarai lehetőségének redukálása oly módon is, hogy a megfelelő szerződéses biztosítékokra, mint teljesítési ösztönzőkre is külön figyelemfelhívás történik. A fenti ügyvédi közreműködésével megvalósított jogalkalmazási, tárgyalási folyamat tehát nem öncélú, hanem az adott jogviszony racionális megalapozottságát³⁰ és rendeltetészerű teljesítését szolgálja, amely teljesülés nyilván jogvita megelőzését jelentheti,³¹ amennyiben a felek a klasszikus polgári jogi mérce szerinti jóhiszeműen és tisztességesen járnak el egymás viszonyában.³² Amennyiben a jogviszony léte alatt keletkeznének működési zavarok, a megfelelő tájékoztatás, illetve biztos fogalmi alapokon nyugvó okiratszerkesztés a felek fenti eljárásával a kialakulófélben lévő jogviták megegyezéssel való lezárásnak, újratárgyalásának³³ lehetőségét is elősegíthetik.

Végezetül a jogi képviseletet illetően röviden azon esetkörök emelendők ki, amelyekben valamely jogviszony keretein belül a megbízó oldalán olyan döntési helyzet keletkezik, amelynek megoldása gazdasági vagy állami úton való igény kikényszerítését, vagy ellenkezőleg, az azzal kapcsolatos védekezésben való közreműködést jelenti. A gazdasági úton való kikényszerítés szabadsága több flexibilis

---

28 CSERNE i.m. 171.

29 Fővárosi Ítéletábla Pf. 20.180/2012/3.számú ítélete; Kúria Pfv. 21.660/2007/7. számú ítélete.

30 KULIKNÉ LÁNG Zsuzsanna: A tárgyalás, in: HUNYADY György – SZÉKELY Mózés (szerk.): *Gazdaságpszichológia*, Budapest, Osiris Kiadó, 2003, 585–590.

31 SUSSKIND i.m. 163., 170., 202–204.

32 NOCHTA Tibor: A jóhiszeműség és tisztesség elvének érvényesüléséről a társasági jogviszonyokban, *Gazdaság és Jog* 2017/2., 3–8.

33 KULIKNÉ LÁNG i.m. 596.

eszközt és alternatívát feltételez,³⁴ amelyben az ügyvéd alapvetően jogi tanácsadás fenti feladatellátását vállalhatja. A klasszikus jogi út azonban minden esetben különös kockázati tényezőket hordoz magában és ebből fakadóan professzionális ügyvédi szolgáltatások ellátását feltételezi. A jogi út kockázati tényezőinél nem csak a jogalkalmazás és jogértelmezés anyagi jogi jellegzetességeit érdemes kiemelni, hanem a megváltozott alaki jogi jogszabályok, az elektronikus ügyintézésből fakadó kötelezettségek teljesítéséből fakadó kihívások együttesét is, amelyek az ügyvédtől elvárt fokozott gondossági mérce melletti sajátos ügyellatást és további tájékoztatást is megkövetelnek. Hasonlóképpen érdemes visszautalni ebben a körben a jogi tanácsadás és okiratszerkesztés összefüggéseire, a pontos ügyleti akarat feltárására, a megfelelő okiratszerkesztésre, a lehetséges biztosítékok alkalmazására, amelyek hiánya vagy elégtelensége a jogi képviselőt ellátását nem csak megnehezíti, hanem adott esetben az eljáró döntéshozó bíró döntési lehetőségeit is negatívan befolyásolhatja. Következésképpen egy jogi képviselő esetében elsődleges jelentőségű az igényérvényesítés módjáról, annak lehetőségeiről, az alternatív vitarendezés módjairól, adott esetben a védekezés mikéntjéről, a bizonyítási teherről, a költségekről és egyéb felmerülő sajátosságokról való pontos és alapos tájékoztatás mind anyagi jogi, mind eljárásjogi szempontból.³⁵ Emellett különösen fontos annak a tudatosítása, hogy az ügyvédi tevékenység gondossági és nem eredménykötelem, különösen nem a jogi képviselő során azzal, hogy az ügyvéd feladata egyebekben a megegyezés lehetőségeinek a feltárása is.³⁶ Tekintettel arra, hogy a megegyezés természetéből fakadóan a felmerült igény részbeni csökkentését, bizonyos elemeinek az elengedését is magában hordozza,

---

34 SZALAI Ákos: *A magyar szerződési jog gazdasági elemzése*, Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2013, 29–33.

35 SUSSKIND i.m. 208–210.

36 Visszautalva e körben arra, hogy egy úgynevezett sikerdíjas megállapodás esetében a megegyezésben való ügyvédi érdekeltség a megbírói érdekekkel kerülhet érdekkonfliktusba.

ugyanakkor az adott esetben gazdasági értelemben előnyösebb is lehet, az információk és a tájékoztatás területe e körben még inkább hangsúlyosabb figyelemmel arra, hogy a jog által ismert igények és a gazdasági igények fogalmai között egyenlőség jelet tenni nem lehet.

Jogi képviselő esetében tehát a Ptk. és az Üttv. fogalmi keretein belül a kérdés tulajdonképpen az, hogy milyen módon és milyen eszközökkel lehetséges a megbízotti igényének hatékony érvényesítését és az ebből fakadó eredményelvárását a gondos ügyviteli kötelezettséggel összhangba helyezni. Ennek megfelelően nem csak a felmerülő anyagi jogi igények feltárása a feladat a megfelelő eljárásjogi eszközök alternatíváinak ismertetésével, hanem a megbízói utasítások megalapozottsága érdekében azon preferenciák – különösen de nem kizárólagosan a költségek és hasznok elvárásainak³⁷ – feltérképezése is, amelyek végül az igényérvényesítés eljárásjogi hatékony eszközei³⁸ közötti választást is megalapozzák, az igényérvényesítő megbízót arra felkészítik.³⁹

5. Záró gondolatok

Az ügyvédi tevékenység összetettsége, a vele szemben a társadalom részéről támasztott elvárásokból fakadó magas gondossági mérce alapján megállapítható, hogy azok a megbízott ügyvédtől különös szakmai, gazdasági és emberi ismereteket várnak el. A gondos ügyel-látás – különösen az annak alapját képező megbízói utasítások kezdőpontjaként – az adott igény jogi minősítésén túl, a rendelkezésre álló bizonyítékok és tényállási elemek mellett különösen hangsúlyos kérdés az igény valós érvényesülését biztosító jogi eszközök feltárása. Az ügyvédek ugyan nem vehetik át a döntések terhének kockázatát

---

37 MÉRŐ László: A közgazdaságtan pszichológiai vonatkozásai, in: HUNYADY György – SZÉKELY Mózés (szerk.): *Gazdaságpszichológia*, Budapest, Osiris Kiadó, 2003, 43–50.

38 CSERNE i.m. 171.

39 SUSSKIND i.m. 213–217.

megbízóiktól, azonban az elvárt, hogy a megbízó által meghatározott feladat kockázatainak mérséklésében valós szerepet töltsenek be és e körben a jövőben új szemléletekkel és innovatív megoldásokkal is fel kell vértézniük magukat.⁴⁰

Mindezeknek megfelelően az ügyvédi megbízási szerződésekben az információ szerepe alapvetően tér el az általános megbízási szerződésekétől. Míg az általános megbízási szerződésekben a megbízó oldalán rendelkezésre álló információk alapvetően önállóan alkalmasak az ellátandó feladatok körülírására, az igények és célok által meghatározott megbízói utasítások alapjainak lefektetésére, ügyvédi megbízási szerződések esetében az ügyvédi szolgáltatások és tevékenységek gondos ellátása akkor lehetséges, ha és amennyiben a megbízói információk alapján a megbízotti ügyvédi tájékoztatás és tanácsadás azokat megfelelően formálja, alakítja a szakmai, gazdasági, jogi és egyéb emberi tényezők által meghatározott módokon. Az így alakított, többletinformációkkal kiegészített módon formált megbízói akarat képezheti ezt követően a megbízói utasítások körét és az ezen ügyvédi tájékoztatáson nyugvó utasítások jelölhetik ki a ténylegesen ellátandó feladatot, képezheti az ügyvédi tevékenység folytatásának alapját. Az információáramlás a megbízó és a megbízott között tehát a tények és a jogi eszközök alkalmazási lehetőségeinek feltárását szolgálja a megbízó céljai elérése érdekében, amely mellett kijelöli a gondos ügyellátás számon kérhető kereteit is. A megfelelő ügyvédi tájékoztatás és információátadás, a megbízói akarat feltárása ezáltal az ügyvédi megbízási szerződés szerződésszerű teljesítésének alapfeltétele.

---

40 Uo. 243–257.

A TÁJÉKOZTATÁSI KÖTELEZETTSÉG A PROFESSZIONÁLIS (ÜGYVÉDI, ORVOSI, TANÁCSADÓI) TEVÉKENYSÉG KÖRÉBEN

1. A tájékoztatási kötelezettség a professzionális és a nem professzionális tevékenység körében, a közös és eltérő szabályok

A professzionális tevékenység jogi sajátosságai és a tájékoztatási kötelezettség. A tájékoztatási kötelezettség elsősorban a professzionális tevékenységre, azaz olyan szerződésre jellemző, amelyeknél az egyik szerződő fél szakmai, hivatási követelményekre tekintettel kötelezettségét fokozott gondossággal kell ellátnia, a másik fél pedig ilyen tevékenységen kívül köti meg a szerződést, valamely szükségletének elérése céljából. Ebbe bele tartozik a *professzionális szolgáltató hiteles, pontos, megtévesztéstől mentes tájékoztatási kötelezettsége* is.² A professzionális tevékenységet folytató fél törvénnyel előírt tájékoztatási kötelezettsége azért indokolt, mert a *másik fél*, a megrendelő, megbízó, gyógykezelt stb. *nem rendelkezik a tevékenységgel kapcsolatos szakmai ismeretekkel*, melyek feltételezik az igényelt eredményt. Ezen kívül gyakorta e szerződések szakmai tevékenységet folytató fele az információ mellett a másik fél magatartására vonatkozó *utasítást*, vagy *ajánlást* is tartalmazhat (pl.

---

1 egyetemi tanár, KRE ÁJK, Polgári Jogi Tanszék, emeritus

2 Így pl. az 1997. évi (többször, legutoljára 2023.-ban, a 2023. évi IX. törvény által módosított) CLIV. törvény az egészségügyről 15. paragrafus (3) bekezdésének második mondata elő írja, hogy az orvosi beavatkozás feltétele, hogy ahhoz a beteg megtévesztéstől, fenyegetéstől és kényszertől mentes, megfelelő tájékoztatáson alapuló beleegyezését adja.

orvosi tanácsadás útján). Másfelől, különösképpen a megbízási típusú szerződéseknél, maga a megbízó is adhat, információ mellett, utasítást a megbízottnak. A professzionális tevékenységet folytató fél szolgáltatásának nyújtása során, beleértve a tövénnyel előírt tájékoztatást, nem elegendő a diligens pater familias (jó házigazda) sztenderjének, elvárásainak betartása, ezen felül szükséges az adott tevékenység *szakmai, hivatási követelményeinek tiszteletben tartása*. Ami azt jelenti, hogy e tevékenység megvalósítója gondossági szempontból fokozott felelősséggel tartozik. A professzionális tevékenységnél, nemcsak a kívánt végeredmény elérése a cél, hanem a tevékenység megvalósításának *módja* is. Például, a gyógyítás folyamatában, az orvosi kezelés során, az orvosnak a kezelés fájdalommentességére valamint a betegségből eredő fájdalom megszüntetésére kell törekednie, figyellemmel a beteg méltóságának tiszteletben tartására. *Professzionális tevékenység* alatt értjük azokat a szerződési kötelezettségeket, amelyeknél a *törvényi jogszabályok mellett a szakmai és hivatási továbbá üzleti szokások és szokványok*³ - szabályok is szerves részét képezik az illető tevékenységgel *kapcsolatos szerződéseknél*. Nem kötelező, hogy a professzionális tevékenységet végző lajstromoztatott üzleti tevékenységet folytasson, bár legtöbbször erről van szó. Túlnyomóan a professzionális tevékenységet nyújtó fél regisztrált üzleti, vagy szolgáltatási, hivatási tevékenységet folytat, a másik fél pedig a szerződést ilyen tevékenységen kívül köti meg, valamely szükségletének kielégítése céljából, tehát *fogyasztói szerződést*⁴ is köthet meg. A hiteles fogyasztói tájékoztatás egyik fontos

---

3 Ld. Ptk. 6:63. paragrafusának (5) bekezdését, mely szerint a szerződés tartalmává válik minden szokás, amelynek alkalmazásában a felek korábbi üzleti kapcsolatukban megegyeztek, és minden gyakorlat, amelyet egymás között kialakítottak. A szerződés tartalmává válik továbbá minden adott üzletágban a hasonló jellegű szerződés alanyai által széles körben ismert és rendszeresen alkalmazott szokás, kivéve, ha ez a felek korábbi kapcsolataira tekintettel indokolatlan volna.

4 Ld. a Ptk. 8:1. paragrafusa (1) bekezdésének 3. pontját (fogyasztó) és 4. pontját (vállalkozás) – Értelmező rendelkezések. Ld. Miskolci Bodnár Péter, Sokszinű

feltétele a társasági jogban, a *lojális (tisztességes) versenynek* (Tpt).⁵

A tájékoztatási kötelezettség tárgya. Figyelemmel a *tájékoztatási kötelezettséget* előírányzó magyar jogszabályokra, e kötelezettség *különböző* tényekre terjedhet ki. Vonatkozhat a professzionális tevékenységet vállaló szerződő fél (várható) *eredményére* (pl. az ügyvédi tanácsadói képviseletnél az ügyvédnek a per kimenetelének ügyfélre nézve pozitív kimenetelének esélyeire vonatkozó álláspontja), a gyógykezelési szerződésnél az orvosi beavatkozás *kockázataira*, az orvosi beavatkozás (kezelés) *módjára*. Az információhoz társulóan, lehet *utasítási* jellegű is, például, a *megbízásnál* a megbízó vagy a *közvetítői szerződésnél* a közvetítő részéről.⁶ Ha a megbízói utasítás professzionális tevékenység megvalósításának módjára vonatkozik és ez ellentétben áll a szakma szabályaival, vagy a megbízó érdekeivel, tovább a kényszerítő jogszabályokkal, a megbízott nem köteles az ilyen utasítást teljesíteni, de előbb erről tájékoztatnia kell a megbízót. A megbízott, az utasítás szakszerűtlen volta miatt a) elállhat a szerződéstől, illetőleg felbonthatja azt, vagy b) teljesítheti az utasítás szerint, c) de a megbízó kockázatára. A megbízott nem köteles a megbízói utasítás szerint eljárni, megtagadhatja azt, ha az utasítás kényszerítő jogszabállyal ellentétes.⁷

---

magánjog, in: Jog és Állam, 44. sz., KRE ÁJK, Patrocínium, Budapest, 2023, a fogyasztó fogalma, 184.o.

- 5 Ld., *Miskolczi* Bodnár Péter, A versenyjog és az új Ptk, in: Versenytükrök, 2014/1.sz. 73-90. o.
- 6 V. ö.: *Csehi* Zoltán, *Sobor* Dávid, Közvetítői szerződés – A közvetítői funkciót betöltő szerződések jogi környezete (szerk.: Csehi Zoltán, Sobor Dániel, Wolters Kluwer Hungary Kft, Budapest, online megjelenésének éve:2020, nyomtatott megjelenésének éve, 2019. Ld. a Ptk 288. paragrafusát (közvetítői szerződés). A Ptk. 6:290 paragrafusa (tájékoztatási kötelezettség) értelmében a közvetítő köteles a megbízót tájékoztatni, ha harmadik személy javára közvetítői tevékenységet végez. A Ptk. 6:292. paragrafusa szerint, ha a közvetítésre nézve a törvény mást nem ír elő, a közvetítési szerződésre a megbízási szerződés szabályait kell alkalmazni. A megbízási szerződés szabályait a Ptk- 6:272-6:280. paragrafusai tartalmazzák
- 7 A Ptk. 6; 273. paragrafusa (1) bekezdésének értelmében a megbízott köteles

Bizonyos termékeknél (műszaki áru, gyógyszer) kötelező a *használati utasítás*. A használati utasítás mellőzése kizárja a gyártó felelősségét.⁸ A tájékoztatási kötelezettség jelenthet egyszerű információnyújtást, azzal, hogy a *másik félre egymagában nem ró semmiféle kötelezettséget*. (Pl. az ügyvéd perkimenetel esélyeire nézve adott információ esetében). Lehet azonban olyan is, mely nem csak tájékoztatást, hanem egyúttal olyan *utasítást* is tartalmazhat, amely a másik félre nézve *kötelezettséget* is jelent (pl. az orvos gyógyszer nemére és adagolására irányuló információja és utasítása), melynek be nem tartása kizárja a professzionális felelősséget.

A tájékoztatási kötelezettség módozatai, figyelemmel a Ptk. szóhasználatára és ennek jogi jelentéstartalmára. A hasonlóságok mellett, egymástól nem szigorúan elválasztva, megkülönböztethetők a tájékoztatási, a közlési, az utasítási, a figyelmeztetési és a tanácsadói kötelezettség. *A tájékoztatási kötelezettség* több adott szerződésre nézve lényeges tényre (pl. orvosi tájékoztatás arról, hogy a javasolt gyógykezelés elmaradása milyen egészségkárosodáshoz vezet), vagy jogosultságra, míg a *közlési kötelezettség* egy meghatározott tényre (pl. hibabejelentés a kellékszavatosságnál) vonatkozik. *Az utasítás* is tartalmazhat tájékoztatást (pl. a megbízó utasítása a megvízott tevékenységének módjára nézve). *A figyelmeztetés* is, azon kívül, hogy

---

a megbízó utasításait követni. E paragrafus (2) bekezdése szerint a megbízott a megbízó utasításától akkor térhet el, ha ezt a megbízó érdeke feltétlenül megköveteli, és a megbízó előzetes értesítésére nincs mód. A(3) bekezdés szerint, ha a megbízó célszerűtlen, vagy szakszerűtlen utasítást ad, a megbízott köteles őt erre figyelmeztetni. Ha a megbízó a figyelmeztetés ellenére utasítását fenntartja, a megbízott a szerződéstől elállhat, illetve a szerződést felmondhatja, vagy a feladatot a megbízó kockázatára elláthatja. Meg kell tagadnia az utasítás teljesítését, ha annak végrehajtása jogszabály vagy hatósági határozat megsértésére vezetne, vagy veszélyeztetné mások személyét vagy vagyonát.

8 Ld. a Ptk. 6:168. paragrafusát (termékszavatossági igény) és 6:169. paragrafusát (közlési és igényérvényesítési határidők). Ld. továbbá: Ptk. 6:550., 6:551, 6:552-6:555. paragrafusait (felelősség a termékárért). A kellékszavatossági igénynél a hiba közlésének kötelezettségéről, ld. a Ptk. 6:162. paragrafusát.

egy tilos mulasztásra vagy cselekményre való intést jelent, egyúttal a jogellenes cselekmény jogkövetkezményeire való utalást is képez (pl. a megbízott figyelmeztetése arra, hogy a megbízói utasítás jogellenes, vagy szakszerűtlen, azaz a megbízó számára hátrányos, káros). A tájékoztatási kötelezettség megkülönböztethető a *tanácsadástól*.⁹ A másik fél tájékoztatása a professzionális tevékenységet végző jogalanyok számára rendszerint kötelező, míg a tanácsadás rendszerint fakultatív (pl. ügyvédi tanácsadás), függ tehát a professzionális tevékenységet nem végző fél igényétől. A tájékoztatás valamely a szerződés létének lényeges elemére, tényére vonatkozik, míg a tanácsadás legtöbbször a tanácsadó mint professzionális fél által, a másik, nem professzionális fél ajánlott magatartására való iránymutatás és vonatkozhat, függően az adott szerződéstől, az egészség megőrzésére, a jogvita esélyeire, az építkezés kivitelezésére, sportszerződésnél a játékos magatartására, azaz a sportjáték kivitelezésére, stb. A tanácsadás azonban tartalmazhat tájékoztatást is.

---

9 A tanácsadói jog jogintézményi alapjait a *német* jogban BGB 675. paragrafusának 2.bekezdése képezi. A kommentárok szerint ennek tényállását elsősorban a tanácsadói szerződések, pl. adótanácsadás, általában bármily tanácsadás, információközlés, ajánás, szolgáltatások a szerződéskötés során, mint közvetítés, képviselés, a megbízó nevében és számlájára, bizalmi vagyongazdálkodás. Ld. Hans *Prütting*, Gerhard *Wegen*, Gerd *Weinreich*, BGB – Kommentar, 2. neu bearbeitete und erweiterte Auflage, Luchterhand – Wolters Kluwer Deutschland, Neuwied, 2007, (in weiteren Text: Prütting) S.1287-1297. A tanácsadói jog és a téves tanácsadásért tartozott felelősség jogintézményi alapjait az *osztrák jogban* az ABGB Par. 874. paragrafusa szabja meg – tudatos megtévesztés; az ABGB 1300. paragrafusa – tudatosan téves tanácsadás; vagy a ZPO (Zivilprozessordnung) 408. paragrafusa szerinti roszhiszemű pervezetés, mely vétkességi felelősség jár. A *svájci jogban* a jogirtalom külön figyelmet szentel az orvosi műhibának, mely az általánosan elismert orvosi szabályok megsértéséből azaz a szükséges gondosság és elővigyázatosság elmaradásából erednek. (Ld *Kuhn*, M., Kunst- bzw. Behandlungsfehler, in: Heinrich, H. (ed.), Handbuch des Arztrechts, Zürich, Schultes Polygraphischer Verlag, 1994, 69. o).

A tájékoztatás formája. A tájékoztatási kötelezettség megvalósításának *alaki kellékeit* illetően a Ptk. nem tartalmaz minden tájékoztatási kötelezettség – legyen az általános, vagy különleges – megvalósítására érvényes formát. A forma függ a tájékoztatás jellegétől. Ha a tájékoztatás az általános üzletkötési feltételekre és ezeknek tartalmára vonatkozik, akkor ezt, értelemszerűen, írásban kell megküldeni, megadni.¹⁰ Ha a gyógykezelés javasolt módjára, esetleges kockázataira, vagy elmaradásuk esetén az egészségre nézve káros következményekre vonatkozó orvosi tájékoztatásról van szó, a tájékoztatás rendszerint szóban történik. Az orvosi tájékoztatás tartalmazhat a javasolt terápia módjáról szóló információt is. A beavatkozás módját illetően, különösképpen az invazív beavatkozási javaslattal kapcsolatban, a beteg bármely – az ellátással össze nem függő ellátás tekintetében szükséges a beteg írásbeli beleegyezése.¹¹ A cselekvőképes beteg a tájékoztatásról lemondhat, kivéve, kivéve, ha betegsége természetét ismerve, mások egészségét nem veszélyezteti. Ha a beteg kezdeményezésére és nem terápiás célból kerül sor, a tájékoztatásról való lemondás írásban érvényes.¹² A diagnózis, vagy a gyógyszerkiutalás (vény) rendszerint írásban történik, összhangban az orvosi gyakorlattal. A tájékoztatás a tájékoztató egyoldalú nyilatkozata. Nem minősíthető jogügyleti jellegű nyilatkozatnak. Mégis, mivel az adott jogügyletbe társuló, törvénnel előírt kötelező nyilatkozatról van szó, a jogügylet egyik mellékkötelezettségeként minősíthető.¹³ Ennek alapján, mint a szerződés törvénnel előírányzott kötelező nyilatkozati része, a szerződés formai kellékeire vonatkozó rendelkezések is, úgy tűnik, analóg módon alkalmazhatók. A Ptk. főszabálya a formátlanság vagy szóbeliség elve, mely szerint, ha a törvény a szerződésre vagy más jogügyletre nézve nem írt elő különleges formát, kötelező alaki kelléket,

---

10 Ld. Ptk.. 6.: 78. parafusának (1) és (2) bekezdését.

11 Ld. az EÜ tv. 19. paragrafusának (1) bekezdését.

12 Ld. az EÜ tv. 14. paragrafusa (2) bekezdésének első és második mondatát.

13 Ld. az EÜ törvény 5. paragrafusának (3) bekezdést, ugyanezen törvény 13. paragrafusának (1) bekezdését.

a jogügyleti nyilatkozat szóban tehető meg.¹⁴ Mivel a tájékoztatásnak konkrét tartalma van, a tájékoztatás általában ráutaló megtartással, vagy hallgatással nem valósítható meg. Az orvosi tájékoztatással adott beavatkozási módszerek fényében, a javasolt módokról a beteg beleegyezését¹⁵ adhatja szóban, írásban vagy ráutaló magatartással, kivéve, ha az EÜ törvény másként rendelkezik.¹⁶ Az invazív orvosi beavatkozás esetében, az EÜ tv. 197. paragrafus szerinti önkéntes gyógykezelésbe vételéhez a beteg írásbeli – vagy amennyiben erre nem képes – két tanú jelenlétében, szóban vagy más módon megtett nyilatkozata szükséges.¹⁷ A cselekvőképtelen beteg – ha a törvény eltérően nem rendelkezik – írásképtelensége esetén – két tanú együttes jelenlétében megtett nyilatkozással – megnevezheti azt a személyt aki jogosult helyette a beleegyezés illetve a visszautasítás jogát gyakorolni.¹⁸ Ez alól kivételt képez, és a beteg beleegyezését vélelmezni kell, ha a beteg egészségi állapota miatt nyilatkozatra nem képes és a helyette megbízott nyilatkozáttételének beszerzése késsedelemmel járna és a beavatkozás késsedelmes elvégzése a beteg állapotának súlyos, vagy maradandó károsodásához vezetne.¹⁹ A beteg formális, vagy nemformális beleegyezésére akkor sincs szükség, ha a beavatkozás elmaradása mások egészségét vagy testi épségát – beleértve a magzatot is – súlyosan veszélyezteti, továbbá ha a beteg közvetlen életveszélyben van.²⁰

A tájékoztatás ideje. A Ptk. nem tartalmaz olyan általános szabályt, mely minden (kötelező) tájékoztatásnemre egyaránt és egyformán

---

14 Ld. a Ptk. 6:70. paragrafusát (Írásbeli alakhoz kötött szerződés).

15 Az EÜ tv. 15. paragrafusának (3) bekezdése szerint a betegnek joga van, arra, hogy a kivizsgálást és kezelését érintő döntésekben részt vegyen. Az orvosi beavatkozás feltétele, hogy a beteg a megfelelő tájékoztatáson alapuló beleegyezését megadja.

16 Ld. EÜ törvény 15. paragrafusának (4) bekezdését.

17 Ld. az EÜ tv. 15. paragrafusának (5) bekezdését.

18 Ld. az EÜ tv. 16. paragrafusának (1) bekezdését.

19 Ld. az EÜ tv. 17. paragrafusának (1) és (2) bekezdését.

20 Ld. az EÜ tv. 17. paragrafusát.

érvényes volna. A Ptk. egyes tájékoztatásnemekre vonatkozó több rendelkezése utal arra, hogy a tájékoztatásra idejekorán kell sor kerülnön, azaz a tájékoztatás tárgyát illető adott tény keletkezését követően, *késedelem nélkül*. Kereskedelmi szerződések esetében az árura vonatkozó hibajelzés, hibabejelentés legkésőbb a hiba tudomásulvételétől számított hat hónapon belül kell megtörténnék. A biztosítási szerződésnél a lényeges körülmények változására vonatkozó biztosított tájékoztatásra a változás beálltát követően *haladéktalanul* sor kell kerülnön.

A járulékos jelleg. A tájékoztatási kötelezettség rendszerint a törvényből fakadó, a fő szerződési kötelezettségekhez képest *járulékos* kötelezettség.

A tájékoztatás elmaradása vagy téves volta mint szerződésszegés és az ezzel okozott kárért való felelősség. A Ptk. rendelkezése szerint a *szerződés megszegését* jelenti bármely kötelezettség szerződésszerű teljesítésének elmaradása. A tájékoztatási kötelezettség is szerződésszegésnek minősül,²¹ s így az ezzel okozott kárt a szerződést megszegő fél, a másik félnek, köteles megtéríteni.²² A szerződés lényeges elemeire vonatkozó téves, *megtévesztő tájékoztatás* azonban a szerződés *megtámadhatóságát* vonja magával.²³ Amennyiben az imperatív jellegű tájékoztatási kötelezettség mulasztásra került sor, vagy ez téves, az ebből eredő vagyoni vagy nemvagyoni kárért a mulasztó vagyoni jellegű kártérítésre, vagy személyiségsérelem (pl. egészségkárosodás) esetében sérelemdíj fizetésére maraszalható.²⁴ Az információért való

---

21 BH 2007.48.

22 Ptk. 6:519. paragrafus; Juhász Ágnes, Az együttműködési és tájékoztatási kötelezettséghez kapcsolódó egyes kérdésekről, Publicationes Universitatis Miskolciensis, Sectio Iuridica et Politica, tomus XXXV., Miskolc, 2017, 296. o. A továbbiakban: Juhász, i.m.

23 Ld. a Ptk. 6:90. paragrafusának (1) bekezdését (tévedés), továbbá 6:91. paragrafusának (1)-(3) bekezdéseit. (megtévesztés) V.ö. Juhász i. m., 285-301. o., 286. o.

24 Ld. Ptk. 2:53. paragrafusát (kártérítési jog a személyiségi jogok megsértésé-

felelősség akkor lép fel, ha valamely szerződéshez fűződik és amennyiben a tájékoztatás pontatlan, igaztalan, téves és nem teljes, csupán részleges. (A valóságosság és a teljesség követelménye – Wahrheit und Vollständigkeit).²⁵

Az általános és a különleges tájékoztatási kötelezettség. A lényeges körülményre vonatkozó kölcsönös tájékoztatás a szerződés összes létszakában. A tájékoztatási kötelezettség a szerződés *különböző „stádiumaiban”, létszakaiban* esedékes. Része lehet a szerződéskötési tárgyalásnak. A régi Ptk. hatálya idején kialakult bírói gyakorlat a tárgyaló feleket a prekontraktuális fázisban is kölcsönös tájékoztatásra kötelezte.²⁶ Pl. az ügyvéd perkimenetel esélyeire vonatkozó, a szerződés megkötése előtt nyújtott tájékoztatása hatást gyakorolhat az ügyfél elhatározására, hogy megkösse-e az ügyvédi képviseleti szerződést. A tájékoztatási kötelezettség azonban beállhat a szerződés megkötését követően is, egészen a szerződés teljesítéséig, beleértve a teljesítést, azaz a szerződés megszűnését.²⁷

A Ptk. elvi éllel, azaz a szerződési jog egyik kiemelt *alapelvéként* irányozza elő az *együttműködési és tájékoztatási kötelezettséget*: (1) a

---

vel kapcsolatban, továbbá a Ptk. 2:52. paragrafusát (sérelelmdíj). Ld. *Szalma József, Sérelelmdíj – A személyiségi jogok megsértésének magánjogi szankciói az európai és a magyar jogban*, KRE ÁJK, Budapest, 2018.

25 Ld.. Hans *Prütting*, Gerhard *Wegen*, Gerd *Weinreich*, BGB-Kommentar, 2. neu bearbeitete und erweiterte Auflage, Luchterhand – Wolters Kluwer Deutschland, Neuwied, 2007, 1295.o., 51. széljegyzetszám.

26 BH 1997.481, BH 2007.48, BDT 2005.1165. Juhász, i. m., 287. o., *Szalma József, A tanácsadó, a tájékoztató, és a szakértői kártérítési felelőssége, Gazdaság és Jog, első rész, 2016/5. sz, 3-5. o., második rész: ibidem, 2016/6. sz. 3-6. o. Szalma József, Rosszsziszemű szerződéskötési tárgyalás során beálló polgári jogi felelősség, Prekontraktuális felelősség – Culpa in contrahendo, in: *Gondosné Pusztahelyi Réka, Juhász Ágnes (szerk.) Javítandó és jobbítandó elemek a Ptk. kodifikációjában*, Miskolc, 2012.*

27 Ld.pl. József *Szalma*, Haftung für Rat, Auskunft und Gutachten im ungarischem Privatrecht, Wirtschaft und Recht in Osteuropa (WIRO), München, 2016, 175-183. o.

felek kötelesek a szerződéskötési tárgyalások alatt, a szerződés megkötésénél, fennállása alatt és megszüntetése során együttműködni és tájékoztatni egymást a szerződést érintő lényeges körülményektől. (2) A fél nem hivatkozhat a tájékoztatási kötelezettség megsértésére olyan jogokkal, tényekkel és adatokkal kapcsolatban, amelyeket ismert, vagy közhiteles nyilvántartásból vagy más forrásból ismernie kellett.²⁸ Ez azt jelenti, hogy az együttműködés keretében, a szerződés megkötésétől a teljesítésig, tehát a szerződés minden létszakában, a tájékoztatási kötelezettség, a „szerződést érintő lényeges körülményeket” illetően, kölcsönös és tartós. A Ptk. közelebbről nem határozza meg, mit ért a szerződés lényeges körülményei alatt, melyre az általános tájékoztatási kötelezettség kiterjed. Erre vonatkozóan azonban a Kúria²⁹ kimondta, hogy „lényeges az a körülmény, mely a közfelfogás szerint alapvetően befolyásolja a felek szerződéses akarátát, amellyel kapcsolatos helyes ismeret bitrokában a fél nem, vagy nem azzal a tartalommal kötötte volna meg az adott szerződést. Az, hogy mi minősül lényeges körülménynek, az adott jogviszony függvénye.”

A tájékoztatási kötelezettség és a közismert tények valamint a nyilvántartott adatok. A tájékoztatási kötelezettség nem terjed ki azokra a jogokra, tényekre és adatokra amelyek közismertek, azaz amelyek a közhiteles nyilvántartásokból (pl. ingatlan-nyilvántartás) mindenki számára feltétel nélkül megismerhetők. Kivételt képeznek személyes jellegű nyilvántartott adatok, amelyek más személy részéről csak jogi érdekeltség bizonyításának feltételével ismerhető meg.³⁰ Valamely tény közismertsége tájékoztatást kizáró tényezőnek számít.³¹

A különleges tájékoztatási kötelezettség egyes esetei. Mindennek alapján, egyfelől megkülönböztethető az általános tájékoztatási köte-

---

28 Ld. a Ptk.6:62. paragrafusának (1), (2) bekezdéseit.

29 Ld. a Kúria BH 2016. 114. számú eseti döntését.

30 Ld.. a Ptk. 5:166. paragrafusának (1), (2), (3) bekezdéseit: Az ingatlan-nyilvántartás nyilvánossága. Ld. Továbbá az 1997. évi CLX. törvényt az ingatlan-nyilvántartásról, 5. paragrafus (1) bekezdés.

31 Ld. Juhász, i.m. 291. o.

lezettség, mely kölcsönös, a szerződés *lényeges körülményeire* vonatkozik és a szerződés *minden szakaszára* kiterjed. Másfelől, a *különleges tájékoztatási kötelezettségnek* minősíthető az, amely a szerződés valamely szakaszában kötelező, vagy amelyet a Ptk. az egyes szerződések körében, valamely nevesített szerződésre vagy egyéb kötelemfakasztó forrásra nézve, különmeműen, sajátos tartalommal és jogkövetkezésmennyel, elő irányoz. Az egyes nevesített szerződésekhez fűződő különleges, sajátos tartalmú információs kötelezettségek, pl. az adásvételnél, az utazási szerződésnél, a biztosítási szerződésnél vannak elő írva. Ezeknél a Ptk. *speciális* szabályokat határoz meg a tájékoztatási kötelezettség körében. Több szerződéstípus emelhető ki, melyeknél az információs kötelezettség sajátos. Ide tartoznak azok a külön nevesített szerződések, amelyek „információ”-érzékenyek. Ezek közé tartoznak az ún. *bizalmi jellegű jogügyletek*.³² A második csoportba tartoznak a *vállalkozási jellegű szerződések*, amelyeknél előfordulóan a Ptk. a *figyelmeztetési kötelezettséget* írja elő, arra az esetre, ha a *megrendelő, utasítási jogával élve célszerűtlen, vagy szakszerűtlen utasítást adna*.³³ A harmadik, szintén információigényes csoportba tartozik a *fuvarozási szerződés*. A fuvarozó információnyújtási kötelezettsége a küldemény fuvarozás során történő kezelését illeti.³⁴ A fuvarozót akkor is terheli az információs kötelezettség, ha a küldemény veszélyes árunak minősül.³⁵ A fuvarozót a tájékoztatási kötelezettség akkor is kötelezi, ha a fuvarozás valamilyen akadályba ütközik.³⁶ A negyedik információigényes szerződéstípusok körében említhető az *utazási szerződés*. Az utazás részleszabályozásáról szóló kormányrendelet³⁷ rögzíti az

---

32 Ld. Ptk. 6:275. paragrafus (1) bekezdését, a Ptk. 6:286. paragrafusának (3) bekezdését, a Ptk. 6:296. paragrafusának (1) bekezdését, a Ptk. 6:295. paragrafusának (2)-(3) bekezdését.

33 Ld. a. Ptk. 6:240. paragrafusának (2) bekezdését.

34 Ld. a Ptk. 6:259. paragrafusának (1)-(3) bekezdéseit.

35 Ld. a Ptk. 6: 260. paragrafusát.

36 Ld. a Ptk. 6:263 paragrafusát, a Ptk. 6:126 paragrafusának vonzatában.

37 Ld. 281/2008 (XI. 28) Korm. r., 7. paragrafus.

utazásszervezővel szemben, az utas tájékoztatási kötelezettségét arra az esetre, ha az utazás megkezdése előtt az utazásból származó jogait és kötelezettségeit átruházta. Nem utolsó sorban, ide tartozik a *biztosítási szerződés* is, melynél a jelentős kockázatváltozás kölcsönös tájékoztatásra kötelezi a feleket, elsősorban a biztosítót, mely szerződésmódosításhoz is vezethet.³⁸ Jelentős a biztosító biztosítottal szemben fennálló tájékoztatási kötelezettsége. Ugyanis, ha szerződést nem a biztosított köti, a biztosítási esemény bekövetkezéséig vagy a biztosított belépéséig a szerződő fél a hozzá intézett nyilatkozatokról és a szerződésben bekövetkezett változásokról a biztosítottat köteles tájékoztatni.³⁹ Ugyanakkor a közlési és tájékoztatási kötelezettség a biztosítottat is terheli: (1) a biztosított köteles a szerződéskötéskor a biztosítás elvállalása szempontjából lényeges minden olyan körülményt a biztosítóval közölni amelyet ismert vagy ismernie kellett; (2) a biztosított köteles a lényeges körülmények változását a biztosítónak írásban bejelenteni; (3) a közlésre vagy változás bejelentésére irányuló kötelezettség megsértése esetén a biztosító felelőssége nem áll be, kivéve, ha a szerződő fél bizonyítja, hogy az elhallgatott vagy be nem jelentett körülményt a biztosító a szerződéskötéskor ismerte, vagy az nem hatott közre a biztosítási esemény bekövetkezésében; (4) ha a szerződés több vagyontárgyra vagy személyre vonatkozik, és a közlési vagy változásbejelentési kötelezettség ezek közül csak egyesekkel összefüggésben merül fel, a biztosító a közlésre vagy változás bejelentésére irányuló kötelezettség megsértésére a többi vagyontárgy vagy személy esetén nem hivatkozhat; (5) a közlésre vagy változás bejelentésére irányuló kötelezettség egyaránt terheli a szerződő felet és a biztosítottat; egyikük sem hivatkozhat olyan körülményre, amelyet bármelyikük elmulasztott a biztosítóval közölni, noha arról

---

38 Ld. a Ptk. 6: 446. paragrafusát (a biztosítási kockázat jelentős változása). Ld. továbbá, Szalma József, *A biztosítási szerződés – A biztosítói kárfelelősség az európai és a magyar jogban*, KRE – L'Harmattan, Budapest, 2020, 181.o. (a biztosító tájékoztatási kötelezettsége); 182. o. (a biztosított tájékoztatási kötelezettsége).

39 Ld. a Ptk. 6:450. paragrafusát.

tudnia kellett, és a közlésre vagy bejelentésre köteles lett volna.⁴⁰ (6) A biztosított köteles a szerződésben megállapított határidőn belül bejelenteni a biztosítónál a biztosítási esemény beálltát, a szükséges felvilágosítással együttesen, továbbá lehetővé kell tegye a felvilágosítások tartalmának ellenőrzését. Ha erre nem kerül sor, a Ptk. szavai szerint a biztosító kötelezettsége szempontjából lényeges körülmény kideríthetetlené válik. Ebből a megfogalmazásból hiányzik az értelemszerűen kikövetkeztethető jogkövetkezmény, az, hogy ilyenkor a biztosító nem köteles a biztosítási összegfizetésre.⁴¹

A Ptk. előírja, hogy a Családi jogi Könyvben a gyermekkel együtt nem élő szülő tájékoztatását a másik szülő részéről, aki a gyermekkel együtt él, a gyermek fejlődéséről. A *családi jog* körében tehát az új Ptk. a kölcsönös tájékoztatási kötelezettséget a szülők számára írja elő a szükséges kapcsolat felvételének kötelezettségét, a gyermek nevelése, gondozása, a szülői jogok gyakorlása érdekében⁴². Kötelező annak a szülőnek a tájékoztatása, akivel a gyermek együtt él, a másik szülő irányában, a gyermek fejlődéséről, egészségéről, iskolai előmeneteléről.⁴³ Ugyanis a gyermeknek jogában áll a kapcsolattartás és a személyes találkozás a másik együtt nem élő szülővel.⁴⁴ Azokról a körülményekről amelyek miatt a kapcsolat, azaz a látogatási jog nem volt megvalósítható a szülők kötelesek egymást tájékoztatni.⁴⁵ Ha a kapcsolattartási azaz a látogatási jogra jogosult szülő joga a másik szülő részéről alaptalanul akadályozott, az akadályozó szülő a másik félnek kártérítéssel és költségtérítéssel tartozik.⁴⁶

---

40 Ld. a Ptk. 6: 452. paragrafusának (1)-(5) bekezdéseit. (Közlési és változásbejelentési kötelezettség).

41 Ld. a Ptk. 6:453. paragrafusát.

42 Ld. a Ptk. 4:172. paragrafusát.

43 Ld. a Ptk. 4:174. paragrafusát.

44 Ld. Ptk. 4: 178. par. (1)-(5) bek., 4:180-181. par.

45 Ld. Ptk. 182. par. (1) és (2). bek.

46 Ld. Ptk. 4:183. par in: Polgári Törvénykönyv – 2013 évi V. Törvény a Polgári törvénykönyvről, 2013.évi CLXXVII. Törvény a Polgári Törvénykönyvről szóló

A *teljesítéssel* kapcsolatban is fennállnak különleges tájékoztatási kötelezettségek. Ha szerződési vagy a szerződésen kívüli kötelelem jogosultja a kötelelem keletkezésének ideje szerinti telephelye, székhelye, vagy természetes személy esetében lakhelye megváltozik, a *megváltozott telephely lesz a teljesítés helye, feltéve, hogy a változásról a teljesítésre kötelezettet a jogosult értesítette.*⁴⁷ A szerződésben vállalt szolgáltatás *minőségét* illetően, a Ptk szerint, a jogosult által megszabott cél, azaz azonos szolgáltatás rendszerinti használatra való alkalmasság mellett, meg kell felelnie a szolgáltató által a *szolgáltatás konkrét tulajdonságaira vonatkozó nyilvános kijelentésnek.* Kivéve, ha ennek megismerésére az érintett nem volt köteles.⁴⁸

Az *elektronikus uton történő szerződéskötés* esetében a Ptk. az elektronikus utat biztosító szerződő felet, a szerződés megkötése előtt, tájékoztatásra kötelezi. A tájékoztatás vonatkozik a szerződéskötés technikai lépéseire; arra, hogy a megkötendő elektronikus szerződés írásbelinek minősül-e; nemkülönben a szerződés rögzítésére és hozzáférhetőségére; az adatkijavítás módjára; a szerződés nyelvére; ha van, a szolgáltatási tevékenységre vonatkozó magatartási kódexre és ha van, általános üzletkötési feltételekre.⁴⁹

A fennebbiek arra következtetnek, hogy a tájékoztatási kötelezettséget a *Ptk. számos szerződéstípusnál* irányozza elő. Ezen túlmenően, a Ptk. folytatásai, azaz a polgári jogi jellegű *kódexen kívüli törvények* is előíranyozzák. Ilyen az ügyvédi törvény, az egészségügyi törvény, a biztosítási törvény, némiképpen a közjegyzői törvény. A tájékoztatási kötelezettség rendszerint a professzionális tevékenységet folytató szerződő felet terheli, de vonatkozhat a másik félre is, mint pl. a biztosításnál a biztosított változásbejelentési kötelezettsége.⁵⁰

2013. évi V. törvény hatálybaléptetésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről, kiegészítve a vonatkozó bírói gyakorlattal, Patrocinium, Budapest, 2014, S. 160-162.

47 Ld. a Ptk. 6:37. paragrafusának (3) bekezdését (a teljesítés helye.

48 Ld. a Ptk. 6:123. paragrafusa (1) bekezdésének a)-e) albekezdéseit.

49) Ld. a Ptk. 6:82. paragrafusa (1) bekezdésének a)-e) albekezdéseit.

50 Ld a fogyasztói biztosítás egyoldalúan kógens szabályait, melyek szerint a

A szakmai tevékenységet végző fél kötelezettsége a fokozott gondossági követelemény melybe bele tartozik a tájékoztatási kötelezettség mellett, a *végeredmény* (cél) elérése, vagy az erre való törekvés. Ennél fogva a profeszionális szerződések körében a szolgáltató kötelezettsége lehet cél, vagy másszóval eredménykötelem (obligation resultat, fr., *Ergebissobligation*, n.) és gondossági, vagy ún. eszközkötelem (obligaton moiyen, fr. *Mittelobligationen*, n.). Pl. az orvosi, azaz gyógykezelési szerződésnél, az orvos kötelezettsége gondossági kötelem, az orvosnak az orvosi hivatás legmagasabb szintjén kell ellátnia a beteget, a gyógyulás elérése és a fájdalom megszüntetése érdekében. Ha azonban erre az eredményre nem kerül sor, az orvos mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy úgy járt el, ahogyan az adott helyzetben, a jogszabályok, a szakmai és hivatási szabályok előírják. Hasonlóképpen, az ügyvédi perbeli képviseleti szerződésnél, az ügyvéd nem felelős a pernek ügyfele szempontjából eredménytelen kimenetelért, feltéve, hogy a képviseleti, megbízási szerződést és a pertárgyat képező jogviszonyra vonatkozó anyagi és eljárási szabályokat és az ügyvédi etikai szabályokat betartotta. (Pl. nem mulasztotta el a jogvesztő határidő betartását). Ezzel szemben, az építkezési szerződés eredménykötelem, nem elegendő a kivitelező igyekezete, szükséges a vállalt építmény felépítése.

A tájékoztatási kötelezettség lehet *egy- és kétoldalú* (kölcsonös). Rendszerint a professzionális tevékenységet folytató szerződő fél tartozik a másik szerződő félnek tájékoztatással, de elő fordul, hogy e kötelezettség viszonos. (Pl. a biztosítási szerződésnél, a feltételek közlése, mint a biztosító tájékoztatási kötelezettsége és a kockázatváltozás, mint a biztosított kötelezettsége tekintetében). A tájékoztatási kötelezettség továbbá lehet *egyszeri* és időszakonként (szabályos időközönként), vagy esetszerűen a lényeges körülmények beállta időpontjában, *ismétlődő*.

---

biztosított és a kedvezményezett javára eltérhet a közlésre, a változásbejelentésre és a biztosítási esemény bejelentésére vonatkozó kötelezettségektől: ld. Ptk. 6:455. paragrafusa első bekezdésének f) albekezdését.

A Ptk. értelmében a szerződés teljes tartamában a felek kötelesek kölcsönösen tájékoztatni egymást a szerződés lényeges körülményeiről. Ilyenkor a kölcsönös tájékoztatás szakaszos, de nem szabályos időközönkénti, hanem ad hoc, függ a lényeges körülmények mindkét félnél, vagy pedig kizárólag az egyik félnél történő beálltanak időpontjától.

A tájékoztatási kötelezettséget a Ptk. vagy más törvény akár a *nem professzionális* tevékenységre kötelező szerződéseknél, azaz akár „egyszerű” *adásvételi szerződések* esetében is elő írja.⁵¹ A magyar bírói gyakorlat értelmében, a gépkocsira vonatkozó adásvételi szerződés szempontjából lényeges körülmény az, hogy a gépkocsi valós állapota megfelel-e a szervizkönyvben feltüntetett adatoknak.⁵²

A *gyártó* köteles arra, hogy a *műszaki termékek*nél *használati utasítást* nyújtson. A műszaki termékeknel a használati utasítással összhangban eljáró fogyasztónak a gyártó köteles *kellékszavatossági garanciát* nyújtani (*járulékos garanciaszerződés*). A *hibás termék termékfelelősséggel* jár. A termék akkor hibás, ha nem nyújtja azt a biztonságot, amely általában elvárható, figyelemmel különösen a termék rendeltetésére, ésszerűen várható használatára, a *termékkel kapcsolatos tájékoztatásra*, a termék forgalomba hozatalának időpontjára, a tudomány és a technika állására.⁵³ A termékkárért a hibás termék *gyártója* felelősséggel tartozik.⁵⁴ Gyártó alatt a Ptk. a termék résztermék, az alapanyag előállítóját, valamint azt a személyt érti, aki a terméken elhelyezett nevével, védjegyével vagy egyéb megkülönböztető jelzés alkalmazásával önmagát a termék gyártójaként tünteti fel.⁵⁵ Importtermék esetén

---

51 Ld. a Ptk.6:222. paragrafusának (1) – (2) bekezdéseit, melyek előírják, hogy amennyiben a tulajdonos harmadik személytől olyan vételi ajánlatot kap, amelyet el kíván fogadni, az ajánlat elgogadása előtt köteles az ajánlatot teljes terejedelmében közölni az elővásárlásra jogosulttal. Ilyenkor az ajánlat közlése ajánlatnak számít.

52 Ld. BH 2010.245.

53 Ld. a Ptk. 6:554. paragrafusát. (A termék hibája).

54 Ld. a Ptk.6:550. paragrafusát. (Felelősség a termékkárért).-

55 Ld. a Ptk. 6:553 paragrafusának (1) bekezdését.

a terméket gazdasági tevékenysége keretében az Európai Gazdasági Térség területére behozó személyt is gyártónak kell tekinteni.⁵⁶ Ha a termék gyártója nem állapítható meg, a termék *forgalmazóját* gyártónak kell tekinteni mindaddig, amíg a forgalmazó a gyártót vagy azt a forgalmazót akitől a terméket beszerezte, a károsultnak meg nem nevezi.⁵⁷ *Termék* minden ingó dolog, akkor is, ha utóbb más alkotórész részévé vált.⁵⁸ *Termékkár* alatt a Ptk. a) valakinek a hibás termék által okozott halála, testi sérülése vagy egészségkárosodása miatt bekövetkezett kár; és b) hibás termék által más dolgokban okozott, a kár bekövetkezésekor ötszáz eurónak a Magyar Nemzeti Bank hivatalos devizaárfolyama szerinti forintösszegeknél nagyobb összegű kár.⁵⁹ A gyártó kimentheti felelősségét, ha bizonyítja, hogy a terméket nem hozta forgalomba; ezt nem üzletszerű forgalmazása céljából állította elő; ha a termék a forgalombahozatal időpontjában hibátlan volt, vagy nem volt felismerhető; ha a termék hibáját jogszabály vagy kötelező hatósági előírás alkalmazása okozta.⁶⁰

Visszterhes szerződéseknél a dolog átruházója (eladója) a hibás teljesítésért *kellékszavatossággal* tartozik.⁶¹ A kellékszavatossági jogok érvényesítését a jogosultnak késedelem nélküli *hibaközlése* feltételezi. (1) A jogosult a hiba felfedezése után késedelem nélkül köteles a hibát a kötelezettel közölni. (2) Fogyasztó és vállalkozás közötti szerződés esetén a hiba felfedezésétől számított hat hónapon belül közölt hibát késedelem nélkül közölni kell tekinteni. (3) A közlés késedelméből eredő kárért a jogosult felelős.⁶²

---

56 Ld. a Ptk. 6:553 paragrafusának (2) bekezdését.

57 Ld. a Ptk. 6:553 paragrafusának (3) bekezdését.

58 Ld. a Ptk. 6:551. paragrafusát. (A termék).

59 Ld. a Ptk. 6:552. paragrafusát. (A termékkár).

60 Ld. a Ptk. 6:555. paragrafusa (1) bekezdésének a)-e) albekezdéseit.

61 Ld. Ptk. 6:159. paragrafusának (1)-(4) bekezdéseit: Kellékszavatosság, kellékszavatossági jogok (kijavítás, vagy kicserélés, az ellenszolgáltatás arányos csökkentése).

62 Ld. Ptk. 6:162. paragrafusának (1)-(3) bekezdéseit (A hiba közlése).

Ha az egyik szerződő fél a szerződést üzleti tevékenysége körében köti meg és rendelkezik általános *szerződési* (üzletkötési) *feltételekkel*, a magyar Ptk. szerint, az utóbbiak csak akkor válnak szerves részévé a szerződésnek, ha a vállalkozó a másik felet *tájékoztatta e feltételekről* és tartalmukról, továbbá, ha ezeket a másik féllel részletesen, egyenként, azaz egyedileg megtárgyalták és ezeket a másik fél elfogadta. Külön tájékoztatni kell a másik felet arról az általános feltételről, amely lényegesen eltér a jogszabálytól, vagy a szokásos szerződési gyakorlattól, ha megfelel a felek között kialakult gyakorlatnak Külön tájékoztatni kell a másik felet arról az általános szerződési feltételről is, amely eltér a felek között korábban alkalmazott feltételtől⁶³

A tájékoztatási kötelezettség jogi jelentőséggel bír a *deliktuális felelősség* körében. Fokozottan kárveszélyes üzem (pl. magasfeszültségű áramvezeték)⁶⁴ az üzemeltető felelőssége nem menthető ki, kivéve az erőhatmat és a fokozott veszéllyel járó tevékenység körén kívüli közrehatást a amennyiben elmulasztotta a veszélyes dologgal kapcsolatos tájékoztatást.

A professzionális tevékenység körében a tájékoztatási kötelezettség rendszerint *imperatív* (kényszerítő) jellegű. A törvényi forrású tájékoztatási kötelezettség beállta akkor esedékes, amikor a szerződés megkötésére sor kerül. Részévé válván a szerződés tartalmának. Mulasztása kimeríti a jogellenesség fogalmát, mely feltétele a kárfelelősségnek.⁶⁵ Ha a mulasztás a fogyasztó, azaz a másik (nem professzionális) szerződő félnek kárt okozott és bizonyítható a mulasztás és a kár közötti

---

63 Ld. a Ptk. 6:78. paragrafusának (1)-(2) bekezdéseit. Ld. Takáts Péter, Tájékoztatási kötelezettség, általános szerződési feltételek, biztosítás, Biztosítási Szemle, 2023/1, 39-43.o.; Újváriné Antal Edit, Az általános szerződési feltételek alkalmazása és a tájékoztatási kötelezettség a biztosítási szerződési jogba, Publicationes Universitatis Miskolciensis, Secto Iuridica et Politica, Miskolc, 1999, Tomus XVI. 311-322-o.; *Molnár* Ambrus, Tájékoztatási kötelezettség biztosítási szerződésekben, Gazdaság és Jog, 2002/6,17-20.o.

64 Ld. Ptk. 6:535 paragrafusát (a veszélyes üzemi felelősség)..

65 Ld a. Ptk.6:520. paragrafusát (Jogellenesség).

okság, akkor a vállalkozó, szolgáltató, kárfelelősséggel tartozik, az általános, azaz a különleges kárfelelősségi szabályok szerint. Ilymódon a tájékoztatási kötelezettség teljesítése szerves részét képezi a professzionális felelősségnek, mint különleges felelősségi alakzatnak⁶⁶.

Fakultatív tájékoztatási kötelezettség. A szerződési szabadság kereteiben⁶⁷ a szerződő felek szerződésükben olyan tényekre vonatkozó egyoldalú vagy kölcsönös tájékoztatási kötelezettséget fogalhatnak, melyek a törvény szerint nem kötelezőek. Az ilyen tájékoztatási kötelezettség, a szerződésbe iktatással úgy kötelezi a feleket, mintha ezeket a törvény irányozta volna elő.

A tájékoztatási jogviszony. A tájékoztatási jogviszony két meghatározott, különböző jogállású személy között jön létre: az egyik a tájékoztató, azaz az a rendszerint professzionális tevékenységet folytató személy, akit a törvényi jogszabály tájékoztatásra kötelez (pl. orvos, ügyvéd, tanácsadó, gyártó, építészmérnök, fuvarozó, biztosító), a másik személy a tájékoztatásra jogosult (pl. beteg, fogyasztó, ügyvédi képviselőre megbízó, biztosított, tanácsigénylő, stb.). Alapvetően a jogviszony törvényi kötelezésen alapul, de a tájékoztatási kötelezettség és a tájékoztatásra való jogosultság, alanyi jogi értelemben majd csak az adott szerződés (pl. gyógykezelési szerződés, építkezési szerződés, ügyvédi megbízási szerződés) megkötését követően jön létre. A tájékoztatási kötelezettség tartalmát és megszegésének jogkövetkezményeit, a Ptk. rendelkezései mellett, adott professzionális tevékenység sajátosságaira nézve, az illető tevékenységet szabályozó kódexen kívüli törvény (egészségügy törvény, ügyvédi törvény) szabja meg közelebbről. A tájékoztatási kötelezettséget azonban, a felek egyetértő akarata alapján az adott szerződés is előírhatja. Szerződéstípusonként a tájékoztatási jogviszony a tanácsadási jogviszony

---

66 Ld. Szalma József, A kárfelelősség alapelvei – A kárfelelősség mértéke és módja az európai és a magyar magánjogban, Károli Gáspár Református Egyetem – L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2023, 241- 294.o.

67 Ld. Ptk. 6:60. paragrafusának (1)-(2) bekezdését (Szerződési szabadság).

tartalma, elmaradásának vagy téves voltának jogkövetkezménye különbözik. Fő szankciója azonban a kárfelelősség.

2. A tájékoztatási kötelezettség az egyes professzionális szerződések körében – A kódexen kívüli magánjogi törvények fényében

Tájékoztatási kötelezettség mellett, a professzionális (orvosi, ügyvédi) szerződésekre nézve, közös nevezőként állapítható meg, hogy a kódexen kívüli, vonatkozó külön törvények e tevékenység folytatói a biztosítóval kötelező felelősségbiztosítási szerződést kell kössenek, igaz, limitált kártérítési összegkorlátozással.

Orvosi tájékoztatási kötelezettség. Az orvosi tájékoztatási kötelezettség a gyógykezelés összes fázisára, szakaszára vonatkozik. Az orvos beteg iránti kötelező tájékoztatása a diagnózis megállapítást, a gyógykezelés módját, elmaradásának egészségi közvetkezményeit és az ajánlott mód kockázatait érinti.

Az egészségügyi törvény (EÜ tv.)⁶⁸ az orvosi tájékoztatási kötelezettséget⁶⁹ és a betegjogokat (az ezekkel együtt járó kötelezettségekkel)⁷⁰, a professzionális és a nem professzionális fél közötti jogi kapcsolat egyensúlya és a beteg fokozott oltalma céljából irányozza elő.

Az EÜ törvény előírja az általános, mindenkit, a gyógykezelési szerződéstől függetlenül, azaz, ennek hiányában is megillető *tájékoztatási kötelezettséget*. Ennek értelmében mindenkinek joga van tájékoztatást kapni az egészségügyi szolgáltatók által nyújtott egészségügyi ellátások jellemzőiről, azok elérhetőségéről és igénybevételi rendjéről, továbbá a beteget megillető jogokról és azok érvényesíthetőségéről. Ezekhez fűződik az egészségügyi szolgáltatás

---

68 Ld. 1997. évi CLIV. törvényt (rövidítve: EÜ törvény) az egészségügyről, valamint a 2023. évi XIX. törvényt az egyes egészségügyi, élelmszolgáltatási és gyógyszerészeti tárgyú törvények módosításáról.

69 Ld. az EÜ tv. 5. paragrafus (3) bekezdésének b) pontját és 13. paragrafusának (1)-(10) bekezdéseit.

70 Ld. az EÜ tv. 13-19. paragrafusait (betegjogok és kötelezettségek).

nyújtása során e szolgáltatás megvalósításának az a módja, mely szerint a szolgáltatónak tiszteletben kell tartania a betegnek emberi méltósághoz való jogot⁷¹, mint alapjogot, önrendelkezési jogát⁷² kapcsolattartási⁷³ és a gyógyintézet elhagyásának jogát.⁷⁴

A konkrét gyógykezelési szerződésez fűződően, az EÜ tv. előíranyozza az orvosi tájékoztatás terjedelmét, tartalmát, jogkövetkezményeit.

Terjedelem. A beteg jogosult a teljes tájékoztatásra, pontosabban a rávonatkozó személyes adatok kezelésével összefüggő információkon felül, *részletes tájékoztatást* kell kapjon a) egészségi állapotáról, beleértve ennek orvosi megítélését is; b) a javasolt vizsgálatokról, beavatkozásokról; c) a javasolt vizsgálatok, beavatkozások elvégzésének illetve elmaradásának lehetséges előnyeiről és kockázatairól; d) a vizsgálatok, beavatkozások elvégzésének tervezett időpontjáról; e) döntési jogáról a javasolt vizsgálatok, beavatkozások tekintetében; f) a lehetséges alternatív eljárásokról, módszerekről; g) az ellátás folyamatáról és várható kimeneteléről; h) további ellátásokról, valamint i) a javasolt életmódról.⁷⁵ A betegnek joga van a tájékoztatás során és azt követően további kérdésre.⁷⁶ A vizsgálatot és a beavatkozást követően a betegnek joga van megismerni ennek eredményét, esetleges sikertelenségét, illetve a várttól eltérő eredményt és annak okait.⁷⁷ A cselekvőképességének vagy belátóképességének korlátozottsága miatt a részlegesen korlátozott betegnek is joga van a korának és pszichés

---

71 Ld. az EÜ tv. 10. paragrafusának (1)-(7) bekezdéseit.

72 Ld. EÜ tv. 15. paragrafusát: (1) A beteget megilleti az önrendelkesési jog. (2) Az önrendelkezési jog keretében a beteg szabadon dönti el, hogy kívánja-e igénybe venni az egészségügyi ellátást igénybe venni, illetve annak során mely beavatkozásokba egyezik bele, illetve melyeket utasít vissza, figyelemmel a 20. paragrafusba foglalt korlátozásokra (pl. sürgősségi beavatkozás életmentés céljából).

73 Ld. az EÜ tv. 11. paragrafusának (1)-(9) bekezdéseit.

74 Ld. az EÜ tv. 12. paragrafusának (1)-(5) bekezdéseit.

75 Ld. az EÜ tv. 13. paragrafusának (1) és (2) bekezdéseit.

76 Ld. az EÜ tv. 13. paragrafusának (3) bekezdését.

77 Ld. az EÜ tv. 13. paragrafusának (4) bekezdését.

állapotának megfelelő tájékoztatáshoz.⁷⁸ A betegnek joga van megismerni az ellátásban közvetlenül közreműködő személynek nevét, szakképesítését és beosztását.⁷⁹ Az orvos a vizsgálatot megelőzően köteles a beteget értesíteni arról, hogy az adott orvosi szolgáltatás (vizsgálat és ellátás) díjazása a beteget terheli, amennyiben a fenntartó, azaz egészségbiztosító (Egészségbiztosítási Alap) ezt nem fedezi.⁸⁰ A homeopátiás kezelés esetében a beteget megilleti a teljes és részletes tájékoztatás, a homeopátiás gyógyszer ajánlása esetén ezt írásban is a beteg rendelkezésére kell bocsátani.⁸¹ A beteget a tájékoztatás akkor is megilleti, ha beleegyezése egyébként nem feltétele a gyógykezelés megkezdésének.⁸² A betegtájékoztatással összefüggésben áll az *orvosi titoktartás* kötelezettsége, melynek értelmében a beteg állapotáról szóló adatok illetéktelen személynek nem közölhetőek. Ugyanis a beteg jogosult arra, hogy az egészségügyi ellátásban részt vevő személyek ellátása során tudomására jutott információkat, különösképpen a beteg egészségügyi és személyes adatait csak az arra jogosultakkal közöljék és azokat a vonatkozó jogszabályokkal összhangban kezeljék.⁸³ A betegjogok körében, a betegnek jogában áll az egészségügyi dokumentáció megismerése, így a beteg jogosult a róla készült egészségügyi dokumentációba foglaltakat a 135. paragrafusban (EÜ tv.) foglaltak figyelembe vételével megismerni.⁸⁴ Fekvőbeteg gyógyintézetből való elbocsátás esetén a 137. paragrafus (EÜ tv.) a) pontja szerinti zárójelentést is kézhez kell kapja.⁸⁵

---

78 Ld. EÜ tv. 13. paragrafusának (5) bekezdését.

79 Ld. EÜ tv. 13. paragrafusának (6) bekezdését.

80 Ld. az EÜ tv. 13. paragrafusának (7) és (9) bekezdéseit.

81 Ld. az EÜ tv. 13. paragrafusának (10) bekezdését.

82 Ld. az EÜ tv. 14. paragrafusának (3) bekezdését.

83 Ld. EÜ tv. 25. paragrafusának (1) bekezdését.

84 Ld. EÜ tv. 24. paragrafusának (1) bekezdését.

85 Ld. az EÜ tv. 24. paragrafusának (3) bekezdését.

Az orvosi tájékoztatás módja. A betegnek joga van a számára *egyé-
niesített* formában megadott teljes körű tájékoztatásra.⁸⁶ A betegnek
joga van arra, hogy számára érthető módon kapjon tájékoztatást,
figyelemmel életkorára, ismereteire, lekiállapotára, e tekintetben
megfogalmazott kívánságára, valamint arra, hogy a tájékoztatáshoz
szükség esetén és lehetőség szerint tolmácsot vagy jeltolmácsot bizto-
sítsanak.⁸⁷ Ha a betegnek az egészségügyi szolgáltatással összefüggő
döntései meghozatalában a támogatott döntéshozatalról szóló törvényi
jogszabály szerinti támogatója van, a beteg kérelmére a tájékoztatás
során biztosítani kell támogatója jelenlétét.⁸⁸

A beteg kötelezettségei, külön a *betegnek viszonttájékoztatási kötele-
zettségéről.* A beteg köteles együttműködni az ellátásban közre működő
egészségügyi dolgozókkal, továbbá képességei és ismeretei szerint: a)
tájékoztatni őket mindarról ami szükséges a kórismeret megállapítá-
sához; b) tájékoztatni köteles őket – saját betegségével összefüggésben
– mindarról amely mások életét vagy testi épségét veszélyezteti.⁸⁹

A javasolt kezelés beteg általi elutasításának következménye. A
beteg minden olyan ellátást, amelynek elmaradása esetén egészségi
állapotában várhatóan súlyos vagy maradandó károsodás következne
be, csak közokiratban vagy teljes bizonyító erejű magánokiratban,
illetve írásképtelenség esetén két tanú együttes jelenlétében utasítható
vissza.⁹⁰ Értelemszerűen, ilyen esetben kizárt az ellátónak a beálló
egészségromlásért való kárfelelősségi kötelezettsége.

A beteg jogainak érvényesítése. Az egészségügyi szolgáltató köteles
a beteget – egészségügy állapotától függően – a felvételkor, illetve
az ellátás előtt tájékoztatni a betegjogokról, azok érvényesítéséről

---

86 Ld. az EÜ tv. 13. paragrafusának (1) bekezdését.

87 Ld. az EÜ tv. 13. paragrafusának (8) bekezdését.

88 Ld. az EÜ tv. 13. paragrafusának (8a) bekezdését.

89 Ld. az EÜ tv. 26. paragrafusának (2) bekezdését.

90 Ld. EÜ tv. 20. paragrafusának (2) bekezdését. (Az ellátás visszatartásának joga).

illetve a gyógyintézet házirendjéről.⁹¹ Ugyanakkor az egészségügyi intézetnek lehetővé kell tennie a beteg panaszainak kivizsgálását.⁹²

A tanácsadó és más személyek tájékoztatási kötelezettsége és felelőssége a magyar és külföldi jogszabályok fényében. Magyar törvényi jogszabályok. Az új magyar *Ptk.*⁹³, amint már fennebb szó volt róla, a tájékoztatási kötelezettséget több jogügyletre nézve írja elő, pl. a képviselőnél, a megbízásnál⁹⁴, és hasonló szerződéseknél, mint a szerződés megkötésével kapcsolatos képviselő, az alkuszi szerződés, az eljárásjogi képviselt,⁹⁵ stb., – mint a megbízott képviselő egyik kötelezettsége, elvben, e tájékoztatás tartalmára vonatkozó közelebbi rendelkezések nélkül. (Ebben a tekintetben, amint láttuk, kivételt képez az orvosi tájékoztatás). A tájékoztatás tartalmára vonatkozó részletszabályok hiánya talán azért indokolt, mert különböző típusú szerződésekről van szó.⁹⁶

Az új Ptk. általános rendelkezést tartalmaz a szerződés megszegéséből eredő károk iránti felelősségről, mely értelm szerűen vonatkozatható a tanácsadói és tájékoztatói mulasztás iránti felelősségre.⁹⁷ A szerződés teljes⁹⁸ vagy részleges semmissége⁹⁹ esetén a jóhiszemű félnek joga van a másik fél terhére, a kártérítésre, a deliktuális kárfelelősség szerinti, analóg kártérítésre.¹⁰⁰

---

91 Ld. EÜ tv. 28. paragrafusát. (Betegjogok érvényesítése). -

92 Ld. az EÜ tv. 29. paragrafusát. (A beteg panaszjoga).

93 Ld. 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről, Patrocinium, Budapest, 2014 és későbbi kiadások.

94 Ld. pl. *Ujváriné* Antal Edit, Felelősségtan, Novotni Kiadó, Miskolc, 2002 (átdolgozott bővített kiadás:2014), 155-158. o.

95 Ld..Ptk. 6:276. paragrafusának (1), (2) bekezdését; továbbá a Ptk. 6:290. paragrafusát

96 S. z. B. A Polgári Törvénykönyv magyarázatokkal, *Vékás* Lajos (szerk.), *Gárdos* Péter (szerk. munkatársa), Complex Wolter Kluwer, Budapest, 2013, 759, 778, 779. o.

97 Ld. a Ptk.6:142.paragrafusát.

98 Ld. a Ptk. 6:95, 6:96.paragrafusát

99 Ld. a Ptk. 6:114. paragrafusát.

100 Ld..Ptk. 6:115. paragrafusának (2), (4). bekezdését, pl. in: Polgári Törvény-

A új magyar Ptk. számos jogszabályt tartalmaz a nemlojális, az általános üzletkötési feltételekben a professzionális üzletkötő egyoldalúan előírányzott klauzuláknak érvényét illetően, az általános üzletkötési feltételekben,¹⁰¹ vagy a *fogyasztói szerződése*kben.¹⁰² Ezek előírányozzák azoknak a feltétel-klauzuláknak semmisségét amelyek egyoldalúak, a vállalkozó kizárólagos jogait helyezik előtérbe, mint pl. a vállalkozó kizárólagos joga a jogértelmezésre. Az üzletkötési feltételek nem válnak részévé a szerződésnek akkor sem, ha a fogyasztó, mint másik szerződő fél nem szerzett tudomást róluk *vagy ha az üzletkötési feltételekről szóló tájékoztatás után a másik fél velük való kifejezett egyetértése elmaradt.*¹⁰³ Ám ez a semmisség nem tekinthető abszolútnak, mert a Ptk. lehetővé teszi a konvalidációt a jogügylet utólagos módosításával, azáltal, hogy a felek egyetértésével elhárítható a semmisség oka,¹⁰⁴ vagy pedig bírósági ítélettel, ha a részleges semmisséggel érintett érdekek a szerződés módosításával nem sérülnek, vagy pedig akkor, ha a semmisségi okok utólag megszűntek.¹⁰⁵

A Ptk. továbbá sajátos *actio popularis* útján lehetővé teszi a *tisztelegtelen általános üzleti fetételek* megsemmisítését különösképpen a fogyasztói, vagy kétoldalú üzleti szerződésekből.¹⁰⁶ A fogyasztói szerződésben semmis az a szerződési klauzula mely a törvényben előírt fogyasztói jogokat csorbítja,¹⁰⁷ vagy amely a törvényben előírányzott

---

könyv – 2013 évi V. törvény a Polgári törvénykönyvről, 2013. évi CLXXVII. törvény a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatálybalépítésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről, Kiegészítve a vonatkozó bírói gyakorlattal, Patrocinium, Budapest, 2014, S.232-233.

101 Ld. a Ptk. 6:77. Paragrafusát és, 6:102. paragrafusát.

102 Ld. a Ptk. 6:100,101, 103, 104,105. paragrafusait.

103 Ld. a Ptk. 6:78. paragrafusának (1), (3) bekezdéseit, továbbá 6:79. paragrafusát.

104 Ld. a Ptk. 6:111.par.

105 Ld. a Ptk. 6:110. paragrafusának (1), (2). bekezdéseit

106 Ld. a Ptk. 6:105. és 6:106. paragrafusait

107 Ld. a Ptk. 6:106. paragrafusát.

fogasztói jogokról való lemondásra kötelez.¹⁰⁸

A tanácsadói szerződést és az ezzel kapcsolatos tájékoztatási kötelezettséget, a magyar Ptk. külön nem nevesíti. Ezzel szemben, a német, az osztrák és a svájci jog, kódex-szinten külön nevesíti és szabályozza. A tanácsadói jog jogintézményi alapjait a *német* jogban BGB 675. paragrafusának 2. bekezdése képezi. A kommentárok szerint ennek tényállását elsősorban a tanácsadói szerződések, pl. adótanácsadás, általában bármily tanácsadás, információközlés, ajánlás, vagy egyéb szolgáltatások a szerződéskötés során, mint a közvetítés, a képviselő – a megbízó nevében és számlájára, a bizalmi vagyongazdálkodás.¹⁰⁹ Ide tartozik a felelősség kizárása általános üzletkötési feltételek útján, a tanácsadási szerződéseknel (der *Haftungsausschluss durch allgemeine Geschäftsbedingungen* in Hinsicht der Beratungsgeschäfte).¹¹⁰

108 Ld. a Ptk.6: 101. paragrafusát, in: Polgári Törvénykönyv – 2013 évi V. törvény a Polgári törvénykönyvről, 2013. évi CLXXVII. törvény a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatálybalépítésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről, kiegészítve a vonatkozó bírói gyakorlattal, Patrocínium, Budapest, 2014, 229-232.o, vagy: Ptk, Patrocínium, Budapest, 2024, 241. o.-

109 Ld. Hans Prütting, Gerhard Wegen, Gerd Weinreich, BGB – Kommentar, 2. neu bearbeitete und erweiterte Auflage, Luchterhand – Wolters Kluwer Deutschland, Neuwied, 2007, (a további szövegben: Prütting), 1287-1297.o. Weitere Fälle sind (további esetek): *Geschäftsbesorgung /jogügylet ellátása* (ld. Prütting, 1287-1297.o.), *Vertretung durch Anwälte/ügyvédi képviselő* (ld. Prütting, 1288, 1289. o.), *Steuerberatung/adótanácsadás* (Prütting, 1290. o., 21. széljegyzetszám), *Wirtschaftsprüfungen/gazdasági tanácsadás* (Prütting, 1290. o., 22. széljegyzetszám), *Bankgeschäfte/Bankügyletek* (Prütting, 1290-1291. o., 24-25. széljegyzetszám), *Wirtschaftsprüfungen – Bilanzberatung/gazdasági tanácsadás keretében melegkésztés* (Prütting, 1290, o. 21. széljegyzetszám).

110 Ld. Hans-Joachim Musielak, Haftung für Rat, Auskunft und Gutachten, Walter de Gruyter Verlag, Berlin, 1974, S. 10, 11,13,16, 19; Schmidt – Salzer, Allgemeine Geschäftsbedingungen, München, 1971, S. 19, Rdn. 24; Soergel Heinrich Lange in: *Soergel – Hefermel*, Bürgerliches Gesetzbuch, 10. Auflage, Stuttgart 1967, Vorbemerkung vor Par. 145, 93. számú széljegyzet); Arztfehler (Ulsenheimer, K., Arztstrafrecht in der Praxis, Heidelberg, C. F. Müller, 2003; Tempel, O. Inhab, Grenzen und Durchführung der Ärztlichen Aufklärung-

A tanácsadási jog és a téves tanácsadásért tartozott felelősség jogintézményi alapjait az *osztrák jogban* az ABGB 874. paragrafusa szabja meg – tudatos megtévesztés; az ABGB 1300. paragrafusa – tudatosan téves tanácsadás; vagy a ZPO (Zivilprozessordnung) 408. paragrafusa szerinti roszhizemű pervezetés, mely vétkességi felelősséggel jár.¹¹¹

A *svájci jogban* a jogirtodalom külön figyelmet szentel az orvosi műhibának, mely az általánosan elismert orvosi szabályok megsértéséből azaz a szükséges gondosság és elővigyázatosság elmaradásából ered.¹¹² A svájci Szövetségi Legfelsőbb Bíróság határozata szerint az orvosi felelősség nem szorítkozik csupán a súlyos orvosi műhibára, az orvosi felelősség kitejed bármely gondatlan beavatkozásra.¹¹³

---

spflicht unter Zugrundelegung höchstrichterlicher Rechtsprechung, Neue Juristische Wochenschrift, 1980, 609-617; *Katzenmeier*, C., Arzthaftung, Beitrag zum Privatrecht, Tübingen. Mohr Siebeck, 2000; Christian von *Bahr*, Gemeineropäisches Deliktsrecht, 2. Band, Ch Beck'sche Verlagsbuchhandlung, München 1999, 55. számú széljegyzetszám, a 64. oldalon; *Kuntz*, K., Arzthaftungsrecht, Sammlung von Entscheidungen, Luchterhand, 1986; *Willinger*, H. Ethische und rechtliche Aspekte der ärztlichen Aufklärungspflicht, Peter Lang, Frankfurt a. Main, 1996, 117; *Engeljäring*, D., Ärztliche Aufklärungspflicht und Beratung, Berlin, Druckner u. Humbolt, 1998; *Könning-Feil*, A., Das internationale Arzthaftungsrecht, Peter Lang, Frankfurt a. Main, 1992.

111 Ld. pl.. Rudolf *Welser*, Die Haftung für Rat, Auskunft und Gutachten – zugleich ein Beitrag zur Bankauskunft, Manz'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, Wien, 1983, 134.o; *Koziol-Welser*, Bürgerliches Recht, Band II: *Welser*, Schuldrecht Allgemeiner Teil, Schuldrecht Besonderer Teil, Erbrecht, 12. Auflage, Manz'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, Wien, 2001, 295. o. és ennek későbbi kiadásait. Ld. továbbá R. *Welser*; *Bydlinski*, Schadenersatz wegen materiell rechtswidrigen Verfahrenshandlungen, Juristische Blätter, 1986, 626.o).

112 Ld. *Kuhn*, M., Kunst- bzw. Behandlungsfehler, in: Heinrich, H. (ed.), Handbuch des Arztrechts, Zürich, Schulthes Polygraphischer Verlag, 1994, 69. o.

113 Ld. *Kuhn*, M., Die Arzthaftung in der Schweiz, MedR, 1999, 17 (6), 248.o.; *Kuhn*, M., Kunst- bzw. Behandlungsfehler, in: Heinrich, H. (ed.), Handbuch des Arztrechts, Zürich, Schulthes Polygraphischer Verlag, 1994, 69.o; *Stürner*, Schweizerische Arzthaftung im internationalen Vergleich, Schweizerische Juristen-Zeitung, 1984, 121.o.

Ügyvédi tanácsadás és tájékoztatás és az ezzel kapcsolatos ügyvédi kárfelelősség. A magyar ügyvédi törvény az ügyvédet többek között az ügyfelek személyes adatainak védelmére kötelezi. A törvény az ügyvédet felhatalmazza arra, hogy az ügyfélnek tájékoztatást nyújtson jogairól. Az ügyvédi törvény a tájékoztatással kapcsolatos ügyvédi felelősséget a professzionális felelősségre alapozza, úgy mint a köteleltségességért való felelősséget. Így pl. ha az ügyvéd az elsőfokú ítélet ellenében a Pp. által előírányzott jogvesztó határidőben nem nyújtotta a fellebbezést és ezáltal a perben általa képviselt ügyfél elvesztette a pert, ezért az ügyvéd kártérítésre kötelezett.¹¹⁴ Az ügyvédi törvény értelmében az ügyvédek kötelesek felelősségbiztosítást kötni, a professzionális felelősség fedezeteként. Ez a fedezet azonban nem teljes és a korlátozott biztosítási összeg miatt nem fedezheti az összes professzionális felelősségbe sorolható kockázatot és az összes kárnemet. A magyar jogirodalom és bírói gyakorlat szerint az ügyvédi kárfelelősség a következő esetekben állhat be: 1) ha az ügyvéd által okozott formahiányosság miatt sor került az öröklési szerződés és a magánvégrendelet semmissé nyilvánítására;¹¹⁵ egyéb ügyvédi formahiányosság az öröklési szerződés megkötésénél;¹¹⁶ ha az ügyvéd hibája miatt ingatlaneladás során nem a vevő tulajdonának

---

114 Ld. Az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény, 8. paragrafusát.

115 Ld. B. Sándor István, Szűcs Brigitta, Az ügyvédi felelősség és biztosítása, HVG-ORAC, Budapest, 2001, 109-155. o.; ld. a további ügyvédi, közjegyzői és más proesszionális tevékenységet folytató személyek felelősségére vonatkozó magyar jogirodalmat: Bálint Á. Gy. Tények és tanulságok az ügyvédi felelősségbiztosítás köréből, Ügyvédek Lapja, 1995/3; Bánáti János, Veszélyes üzem? – Ügyvédek a vádlottak padján, Biztosítási Szemle, 1989/10-11. sz.; Bajai F. „Szakmai” felelősségbiztosítások menedzserek, könyvvizsgálók és jogi képviselők részére, Biztosítási Szemle, 1990/ 3-4. o.; Gaál, M. – Molát F., Közjegyzők és ügyvédek, tanácsadással foglalkozó személyek és cégek szakmai felelősségbiztosítása Németországban, Biztosítási Szemle, 1991/7-8.sz.; Klingmüller, E., A felelősség és biztosítás, Biztosítási Szemle, Nr. 1989/10-11.

116 S. Legfelsőbb Bíróság, Pfv.22 550/1994, Bírósági határozatok, 1996/259; Legfelsőbb Bíróság, Pfv. V. 22 211/1996, BH 1998/281.

bejegyzésére került sor az ingatlan-nyilvántartásba;¹¹⁷ ha megfelelő okiratok benyújtására a cégbíróságnál ügyvédi hiba miatt késedelmesen került sor,¹¹⁸ stb.

A *közjegyző*¹¹⁹ alapvetően nem foglalkozik tanácsadással és ezzel kapcsolatos tájékoztatással. A közjegyzői tevékenység, hatáskör a magánokiratok kiállítása azaz formába foglalása¹²⁰ valamint a törvényben meghatározott peren kívüli eljárások lebonyolítása.¹²¹ A közjegyzői törvény nem zárja ki a közjegyző professzionális kárfelelősségét a szerződés általa okozott alaki hibái miatt. A törvény lehetővé teszi, hogy a közjegyző jogvita megelőzése céljából, tevékenységi körében, pártatlan jogi szolgáltatásokat nyújthat,¹²² és e tevékenység keretében tanácsot adhat a feleknek.¹²³ A közjegyzői törvény, többek között, a közjegyzőt arra kötelezi, hogy az okirat kiállítása során a feleket kimerítően tájékoztassa a jogügylet következményeiről és joghatásáról.¹²⁴ A közjegyzői törvény kifejezetten nem tartalmaz a közjegyző kárfelelősségére vonatkozó közelebbi rendelkezést. Ezért az okirat téves kiadása miatt okozott kárért úgy tűnik, a Ptk. deliktuális kárfelelősségre vonatkozó szabályai a mérvadóak, tekintettel arra hogy a formára és a tájékoztatásra vonatkozó közjegyzői szabályok,

---

117 Ld. *Fővárosi Bíróság*, Pf. 23.431/1996/2, mely módosította a járásbíróági határozatot : 21. P.88. 714/1005/11.

118 Ld. *Budapest II. és III. kerületi Bíróság*, P II.23386/1995/9. S. ld. in: Sándor-Szűcs, op. cit., 118.o.

119 Ld., 1991. évi XL. törvény a közjegyzőkről , a későbbi 2002., 2004., 2005., 2006. 2007. 2011. évi módosításokkal.

120 Ld. a Ptk. 1. és 111. paragrafusát, valamint a közjegyzői törvény 120-135. paragrafusait.

121 Ld. a magyar közjegyzői törvény 1. paragrafusának (3) bekezdését, mely szabályozza a közjegyzői hatáskört, pl. végrendelet formába iktatása, öröklési eljárás lefolytatása.

122 Ld. a közjegyzői törvény.1. paragrafusának (1) bekezdését.

123 Ld a közjegyzői törvény .1. paragrafusának (2) bekezdését.

124 Ld. a közjegyzői törvény 120. paragrafusa (1) bekezdéseinek a)-d) albekezdéseit.

kényszerítő jellegűek és ennél fogva megsértésük deliktuális jellegű kárfelelősséget von magával.

3. Összegzés

Az általános tájékoztatási kötelezettséget a Ptk. a szerződési jog egyik kiemelt alapelveként irányozza elő. E kötelezettség kölcsönös, mindkét felet egyaránt kötelezi. A tájékoztatási kötelezettség a szerződés minden létszakára, nevezetesen a szerződéskötési tárgyalásra, a szerződés létrejöttére, a szerződés teljesítése és megszűnésére egyaránt érvényes. A tájékoztatási kötelezettség a szerződés lényeges körülményeire vonatkozik. Ez alatt a bírói gyakorlat azokat a körülményeket érti, amelyek befolyást gyakoroltak a szerződés megkötésére. A különleges tájékoztatási kötelezettségeket egyfelől a Ptk. az egyes szerződések körében, továbbá a professzionális szerződésekre vonatkozólag, a Ptk.-n kívüli külön törvények szabályozzák. A professzionális (ügyvédi, orvosi, tanácsadói) szerződések körében a külön törvények főként a professzionális tevékenységet folytató fél által, a másik, nem professzionális félnek nyújtandó tájékoztatási kötelezettségét írják elő, a felek kiegyensúlyozott jogállása céljából. Nem zárván ki a másik fél viszonttájékoztatási kötelezettségét. A tájékoztatás tartalma függ az adott szerződés sajátosságaitól. Lehet kötelező tényközlés, ajánlás, jogkövetkezmenre való utalás, stb. A kötelező tájékoztatás elmulasztása, vagy téves volta szerződésszegésnek számít, így e mulasztásért a tájékoztató felelősségre vonható az ebből származó kárért. Előfordulhat a deliktuális felelősség is, amennyiben a téves tájékoztatás kényszerítő jellegű törvényi jogszabályt szeg meg.

Sándor István¹

A TITOKTARTÁSI ÉS A TÁJÉKOZTATÁSI KÖTELEZETTSÉG KONKURENCIÁJA A BIZALMI VAGYONKEZELÉSI JOGVISZONYOKBAN

1. Kiinduló pont: a magyar szabályozás

A magyar bizalmi vagyonkezelési jogviszony két fontos, bár eddig a jogirodalomban csak marginálisan érintett szabálya a vagyonkezelő tájékoztatási és titoktartási kötelezettsége. A vagyonrendelő és a kedvezményezett is jogosult ellenőrizni a vagyonkezelőnek a vagyonkezelés körébe eső tevékenységét, továbbá a vagyonkezelő a vagyonrendelő vagy a kedvezményezett kérésére köteles tájékoztatást adni a kezelt vagyonról. A vagyonkezelő tájékoztatási kötelezettsége kiterjed különösen a kezelt vagyon tényleges és várható gyarapodására, a kezelt vagyonba tartozó vagyoni elemekre, azok értékére, továbbá a kezelt vagyon terhére vállalt kötelezettségekre.² Emellett a vagyonkezelőt titoktartási kötelezettség terheli, vagyis köteles titokban tartani minden olyan tény, tájékoztatást és egyéb adatot, amelyről vagyonkezelői megbízatása keretében vagy annak kapcsán szerzett tudomást. E kötelezettsége független a vagyonkezelői jogviszony létrejöttétől, és fennmarad a bizalmi vagyonkezelési megbízatás megszűnése után is. A titoktartási kötelezettség alól a vagyonrendelő és jogutódja felmentést adhat.³

1

2 Ptk. 6:315. §-a és 6:320. § (1) bekezdése.

3 Ptk. 6:319. §. A két szabály részletes elemzését lásd B. Szabó Gábor – Illés István – Kolozs Borbála – Menyhei Ákos – Sándor István: A bizalmi vagyon-

A két szabály látszólag összhangban áll egymással, hiszen a vagyonrendelő és a kedvezményezett is érdekelt abban, hogy a vagyonkezelő a kezelt vagyon tekintetében megfelelően járjon el. Ennek fő oka, hogy a vagyonrendelő főszabály szerint felmondhatja a vagyonkezelési szerződést, és ilyenkor rá száll vissza a kezelt vagyon,⁴ illetve ennek hiányában a kedvezményezett válik jogosulttá a kezelt vagyonra, amikor annak kiadása esedékessé válik.⁵ Ez utóbbihoz kapcsolódik az a szabály, hogy a vagyonkezelő elsődlegesen a kedvezményezett érdekeinek figyelembevételével köteles eljárni.⁶ A vagyonkezelő titoktartási kötelezettsége alól viszont csak a vagyonrendelő vagy annak jogutódja adhat felmentés a vagyonkezelő számára, ami már önmagában a két szabály látszólagos kollízióját vonja maga után. Kiadható-e bármilyen információ a kedvezményezett részére akkor, ha erre vonatkozóan a vagyonrendelő (vagy jogutódja) nem ad felmentést a vagyonkezelő számára? Megítélésem szerint igen, mivel a kedvezményezettnek a tájékoztatáshoz való jogát törvény biztosítja. Ugyanakkor a véleményem szerint ezt a tájékoztatáshoz való jogot a vagyonrendelő kifejezett ilyen irányú rendelkezése korlátozhatja vagy akár ki is zárhatja.

Sokkal összetettebb a kérdéskör, ha a kedvezményezett nem tud arról, hogy a bizalmi vagyonkezelési jogviszonyban kedvezményezetti pozícióban szerepel, vagy akár tud is róla, de bizonytalan a bizalmi vagyonkezelési szerződés alapján, hogy jár-e számára bármilyen juttatás, vagy esetleg már tisztázott ugyan, hogy igénye keletkezik majd a juttatásra, de az még nem követelhető.

A problémakör tisztázása érdekében két szempontot kell figyelembe venni, egyrészt a kedvezményezetti pozícióból fakadó jogokat, másrészt a titoktartási kötelezettség jogi természetét.

---

kezelés. Orac Kiadó, Budapest, 2023³. 230-249.

4 Ptk. 6:326. § (1) bekezdés e) pontja és 6:328. § (4) bekezdése.

5 Ptk. 6:314. § (1) bekezdése.

6 Ptk. 6:317. § (1) bekezdése.

2. Az első problémakör: a kedvezményezett pozíciója

Már Ifj. Szladits Károly is rámutatott arra, hogy az angol jogtudomány sem tisztázta a kedvezményezett jogának természetét.⁷ Ennek oka az, hogy az angolszász jogi felfogás a tulajdonjog megítélése tekintetében eltér a kontinentális civiljogi megközelítéstől. Az angol jogban a tulajdonjog nem egy egységes jog, hanem a jogok csokra, kötege, vagyis a civiljogi értelemben vett tulajdonjog egyes részjogosítványai külön-külön is megilletik a jogalanyokat.⁸

A common law-ban problémákat vet fel, ha egy trust nem konkrét személyek érdekében kerül létrehozásra, hanem célok megvalósulását szolgálja. Az ortodox megközelítés szerint a vagyonrendelőnek ugyanis nincs joga a trust vagyon kezelését befolyásolni attól kezdve, hogy átruházta a vagyont a vagyonkezelőre, vagyis ettől fogva ő nem lesz alanya a jogviszonynak.⁹ A common law főszabályként fekteti le, hogy a trust nem jöhet létre érvényesen kedvezményezett megjelölése nélkül.¹⁰ „Akárcsak az autónak szüksége van motorra, úgy a trustnak is kedvezményezettre”.¹¹ Hayton ezt azzal magyarázza,

---

7 Ifj. Szladits Károly: Az angol jogi trust-intézmény. Tébe Kiadóvállalata M. Sz., Budapest, 1939. 163.

8 A kérdéskör részletes elemzését lásd Sándor István: A bizalmi vagyonkezelés és a trust. Jogtörténeti és összehasonlító jogi elemzés. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2017². 162-180. Sándor István: A kedvezményezett jogának minősítése, avagy van-e határvonal az in rem és in personam jogviszonyok között? In Barzó Tímea – Juhász Ágnes – Leszkóven László – Pusztahelyi Réka (szerk.): Ünnepi tanulmányok Bíró György Professoror 60. születésnapjára. Novotni Alapítvány a Magánjog Fejlesztéséért, Miskolc, 2015. 480-491.

9 David Hayton: Developing the Obligation Characteristic of the Trust. The Law Quarterly Review 117 (2001) 96. Peter Hefti: Trusts and Their Treatment in the Civil Law. The American Journal of Comparative Law 5 (1956). 556.

10 Re Endacott (1960) Ch. 232. at p. 246. A Charity Commissioner közjogi testület, amely a jótékonyági szervezeteket nyilvántartja és ellenőrzi a működésüket.

11 „Ahogy az autónak motorra van szüksége, a trustnak kedvezményezettre”. David Hayton: Developing the Obligation Characteristic of the Trust. The

hogy a trust egy kötelem, így szükséges, hogy jogosultja is legyen. Roxburgh bíró hangsúlyozta a *Re Astor's S.T.* ügyben, hogy a *trustee* nem lehetne kötelezett, ha nem lenne olyan személy, aki kikényszeríthetné a kötelezettségét.¹² Hayton szerint ezért szükséges az, hogy legyen olyan személy, aki kikényszeríti a vagyongazdálkodóval szemben a kötelezettség teljesítését („*enforcer principle*”).¹³ A jótékonysági trust esetében a Korona, mint *parens patriae az attorney-general* vagy a *Charity Commissioners* útján kikényszerítheti a trustot. A vagyongazdálkodó saját magát is kijelölheti a trust kikényszerítésére, illetve halála esetére meghatározhatja azokat a személyeket, akik erre jogosultak lesznek (*protector*). Ez különösen akkor bír jelentőséggel, ha a kedvezményezett pl. még meg sem született vagy kiskorú. Ilyen esetben a vagyongazdálkodó valójában egyfajta vagyongazdálkodónak, *protector*nak vagy gondnoknak, *guardiannek* tekinthető, aki rendelkezik keresettség joggal, *locus standival*, mert ennek hiányában a vagyongazdálkodó nem lenne számon kérhető.¹⁴

Holdsworth kifejezetten olyan, az *equity*-n alapuló tulajdonjogról ír, amely semmi máshoz nem hasonlítható,¹⁵ más helyen kifejezetten

---

Law Quarterly Review 117 (2001) 97.

12 *Re Astor's S.T.* (1952) Ch. 534. at p. 541. Gilbert Kodilinye – Trevor Carmichael: Commonwealth Caribbean Trusts Law. Cavendish Publishing Limited, London, Sydney, 2002². 148.

13 Geraint Thomas – Alastair Hudson: The Law of Trusts. Oxford University Press, Oxford, 2010². 1119.

14 HAYTON azt a példát hozza, amikor vagyongazdálkodó olyan utasítást ad a vagyongazdálkodónak, hogy a vagyont pénzben pl. egy liechtensteini bank széfjében helyezze el a kedvezményezettek részére, de a trust létét a kedvezményezettek előtt tartsa titokban. Ilyen esetben a kedvezményezettek nem lesznek abban a helyzetben, hogy kikényszerítsék a trust teljesítését. David Hayton: Developing the Obligation Characteristic of the Trust. The Law Quarterly Review 117 (2001) 104. skk. Lord MILLETT álláspontja szerint „Ha a kedvezményezetteknek nincs a vagyongazdálkodóval szemben érvényesíthető joguk, akkor trust sincs.” „If the beneficiaries have no rights enforceable against the trustees there are not trusts.” *Armitage v. Nurse* (1998) Ch. 241 at p. 253.

15 „... a form of equitable ownership of a sort which has no parallel in any other

megkülönbözteti az *equity*-n és a *common law*-n alapuló tulajdonjogot (*equitable and legal ownership*).¹⁶ Az *equitable ownership* kategóriája napjainkban is használatos,¹⁷ még hozzá abban az értelemben, hogy ez valódi dologi jogi jogosultság, mivel feljogosít a jog átruházására és harmadik személyek kizárására.¹⁸

Ehhez képest napjainkban a szakirodalomban más megközelítések is teret nyertek. Az egyik vezető trust-kommentár kifejezetten kötelelemnek minősíti a trust jogviszonyt, amelyben a kedvezményezettnek a vagyonkezelővel szemben áll fenn joga a trust jogviszony kikényszerítésére.¹⁹ Lionel Smith kifejezetten tévesnek ítéli meg az *equitable ownership* vagy az *equitable title* kifejezések használatát, mivel ezek véleménye szerint nem léteznek. Az ő álláspontja szerint kizárólag a vagyonkezelőnek áll fenn tulajdonjoga a kezelt vagyonon,²⁰ a kedvezményezettnek nem a kezelt vagyonra nézve vannak jogai, hanem csak közvetetten a vagyonkezelő jogain keresztül. A kedvezményezett jogai tehát a vagyonkezelőnek a kezelt vagyonon fennálló jogain állnak fenn.

---

systems of law”. Sir William Searle Holdsworth: A History of English Law I – XVII. Methuan & Co. Ltd., London, 1956⁷. Vol. I. 545.

16 Sir William Searle Holdsworth: A History of English Law I – XVII. Methuan & Co. Ltd., London, 1956⁷. Vol. IV. 463.

17 Sarah Worthington: Equity. Oxford University Press, Oxford, 2006². 71., West-deutsche Landesbank Girozentrale v Islington London Borough Council (1996) A.C. 669 at 707. Egyes jogi szótárak kifejezetten az „equitable interest”, „equitable title” kifejezést használja a „legal title” fogalmával szembeállítva. Amy Hackney Blackwell: The Essential Law Dictionary. Sphinx Publishing, Naperville, Illionis, 2008. 52, 74.

18 Sarah Worthington: Equity. Oxford University Press, Oxford, 2006². 67.

19 D. J. Hayton – P. Matthews: – C. Mitchell: Underhill and Hayton: Law of Trusts and Trustees. London, LexisNexis, Butterworths, 2007¹⁷. 2. Az Oxford Dictionary of Law szerint viszont „beneficiary interest: the rights of a beneficiary in respect of the property held intrust for him”. Elizabeth A.Martin: Oxford Dictionary of Law. Oxford University Press, Oxford, 2003⁵. 47.

20 Pontosabban a trust property-n, vagyis a kezelt vagyon állnak fenn a jogai, ami értelemszerűen nem csak tulajdonjogot, hanem egyéb jogokat is magába foglal.

Azt a szabályt pedig, hogy a nem jóhiszemű vagy ingyenes szerzőkkel szemben a kedvezményezett is felléphet a kezelt vagyon helyreállítása érdekében azzal magyarázza, hogy az angolszász jog másként kezeli a kötelmet, mint a kontinentális civiljog, és az *equity* alapján gyakran párosít a kötelelemhez olyan jogot, amely alapján harmadik személyekkel szemben is lehetőség van fellépni, különös tekintettel arra, ha ez a személy nem volt jóhiszemű vagy ingyenesen szerzett.²¹

Hasonlóképpen vélekedik Paul Matthews is. A gondolatmenetét arra építi fel, hogy az angol vagyonyog sokkal kevésbé koncepcionális és szigorú, mint a római jogi hagyományokon nyugvó jogrendszerek. Szerinte is csak a vagyonykezelő vagyonyát képezi a kezelt vagyony és az ahhoz kapcsolódó kötelezettségek mind a saját személyes kötelezettségei.²² A kedvezményezettet jogosultnak, jogok hordozójának (*right-holder*) tekinti.²³ Ebből eredően a trust egy Janus arcú jelenség, amelyben a vagyonykezelő kifelé, harmadik személyek irányában teljes körű tulajdonos, míg a tulajdonjog gyakorlása tekintetében belső korlátozások állnak fenn.²⁴ Össességében tehát a kedvezményezett követelése nem versenyzik a vagyonykezelő jogaival, hanem a vagyonykezelő jogából származtatott jogokat jelent.²⁵

---

21 Lionel Smith: Trust and Patrimony. *Estates, Trusts and Pension Journal* 28 (2009). 345.

22 MATTHEWS: *From Obligation*. 216.

23 Paul Matthews: From Obligation to Property, and Back Again? The Future of the Non-Charitable Purpose Trust. In: David Hayton (ed.): *Extending the Boundaries of Trusts and Similar Ring-Fenced Funds*. The Hague, London, New York, Kluwer Law International, 2002. 216-221.

24 Pl. ha a vagyonykezelő a kezelt vagyonyt arra használja fel, hogy saját tartozásait fizesse vissza és a hitelezője nem tudja a trustról jóhiszeműen elfogadja azt, úgy a vagyonykezelő tartozása megfizetettnek tekintendő. Ugyanakkor viszont a vagyonykezelő a kedvezményezett irányában megtérítési kötelezettséggel fog tartozni. Lásd MATTHEWS: *The compatibility of the trust*. 317.

25 Paul Matthews: The compatibility of the trust with the civil law notion of property. In Lionel Smith (ed.): *The Worlds of the Trust*. Cambridge University Press, New York, 2013. 317-318.

Az angol jogtudományban is teret nyerő problémakört nem öncélúan kívántam bemutatni, mivel a magyar jog vonatkozásában hasonló jogértelmezési nehézségekkel találkozunk. A bizalmi vagyongazdálkodási jogviszony a kedvezményezett érdekében kerül létrehozásra, azonban abban a kedvezményezettnek főszabály szerint nem szán aktív szerepet a jogalkotó,²⁶ a kedvezményezett valójában egy harmadik személy, akinek a javára szolgál a szerződés. Ebből eredően a kedvezményezett csak akkor követelheti közvetlenül a szolgáltatás teljesítését, ha ezt a jogát a felek kifejezetten kikötötték vagy ez a szerződés céljából vagy az eset körülményeiből egyértelműen következik. A kedvezményezett a javára kikötött szolgáltatás teljesítését pedig akkortól követelheti, hogy őt valamelyik fél értesíti arról, hogy a javára szóló szerződést kötötték és a szerződés alapján az igénye megnyílik erre.²⁷ A kedvezményezett jogai tehát eltérőek lehetnek attól függően, hogy a bizalmi vagyongazdálkodási szerződés miként szabályozza azt.

A kedvezményezett pozícióját különbözőképpen kategorizálhatjuk, így különösen az alábbiak szerint:

- a) lehetnek aktuális kedvezményezettek, akik részére a szolgáltatás már konkrétan meghatározásra került és esedékes is;
- b) lehetnek kedvezményezettek, akiknek a kedvezményezetti pozícióból eredő juttatása valamilyen feltételtől függ (pl. diploma megszerzése, házasság megkötése stb.);²⁸
- c) lehetnek potenciális kedvezményezettek, akiknek a kedvezményezetti pozíciója is csak eshetőséges (pl. a vagyongazdálkodási döntésétől függ, diszkrecionális vagyongazdálkodás);²⁹
- d) és lehetnek végső kedvezményezettek, akik az előttük lévő összes kedvezményezetti osztály kiesése esetén szükségszerűen megkap-

---

26 Ettől természetesen el lehet térni, és a kedvezményezettet akár szerződő félként lehet szerepeltetni a jogviszonyt létrehozó jogügyletben és számára különböző jogokat lehet biztosítani.

27 Ptk. 6:136. § (1)-(2) és 6:314. § (1) bekezdései.

28 Ptk. 6:311. § (1) bekezdése.

29 Ptk. 6:311. § (3) bekezdése.

ják a fennmaradó vagyont (tipikusan a vagyonrendelő maga), de csak akkor, ha marad kezelt vagyon a jogviszony megszűnésekor.

Az a) esetben egyértelmű a kedvezményezetti pozíció és az az alapján érvényesíthető jogok köre. Megítélésem szerint a b) esetkörben megállapítható a kedvezményezetti pozíció léte, még ha a juttatásra való igénye feltételes is. A c) és d) esetekben viszont kifejezetten aggályos, hogy kedvezményezettnek tekinthetjük-e ezeket a személyeket és gyakorolhatják-e a kedvezményezetti jogállásból eredő jogokat, így pl. a tájékoztatáshoz való jogot.

3. A második problémakör: a titoktartási kötelezettség

Az előzőekkel szoros összefüggésben áll a vagyonkezelő titoktartási kötelezettsége. A nemzetközi szakirodalomban élénk vitát váltott ki a Schmidt v Rosewood Trust Ltd ügy ezzel kapcsolatban.³⁰ Az ügyben a Lukoil olajtársaság senior vezérigazgatója Vitalij Schmidt 1992-ben és 1995-ben két trustot hozott létre a Man szigeten, amelynek vagyonkezelője a Rosewood Trust Ltd volt. A vagyon felhasználásához szükséges volt a protector, Vitalij Schmidt jóváhagyására, majd később más személyt jelölt ki ennek gyakorlására. A trust céljai nem voltak tisztán körülírva, részben a Lukoil olajtársaság igazgatóinak juttatások biztosítására, részben jótékonyági célok kerültek megjelölésre. Vitalij Schmidt 1997-ben Moszkvában elhalálozott és egy évvel később a fia, Vladim Schmidt lett a hagyatékának kezelője. Vitalij Schmidt halála előtt egy levelet írt a vagyonkezelőnek, amelyben fiát nevezte meg elsődleges kedvezményezettként mindkét trust vonatkozásában. A levelek tartalmát a vagyonkezelő úgy értelmezte, hogy ez Vitalij Schmidt szándéka volt, és nem volt alkalmas arra,

---

30 Schmidt v. Rosewood Trust Ltd [(2003) W.L.R 1442]. Lásd ehhez a jogesethez J. D. Davies: Integrity of Trusteeship. The Law Quarterly Review 120 (2004). 5. skk.

hogy Vladim Schmidt kerüljön kedvezményezettként elfogadása, a Rosewood Trust Ltd ezért megtagadta, hogy információt adjon ki Vladim Schmidt részére. Ezt arra alapították, hogy Vitalij Schmidt csak külső szereplője volt a trustnak, így soha nem volt joga arra, hogy a trust irataiba betekintszen, másrészt pedig Vladim Schmidt nem volt kedvezményezett. A jogvitában első fokon olyan döntés született, hogy Vladim Schmidtnek sem személyében, sem apja hagyatékának kezelőjeként nem áll fenn információhoz való joga. Másodfokon a *Judicial Committee of the Privy Council* azt állapította meg, hogy Vladim Schmidt számára az, hogy apja hagyatékának kezelője, nem elegendő státusz az információhoz való joghoz, mivel apja a trust alapítója és csak részben kedvezményezettje volt. Ugyanakkor a kedvezményezetti pozíciója alapján a trust vagyon egy részét megítélték a részére. Másrésztől Vladim Schmidt saját jogállásán nem rendelkezett érdekeltséggel a trust vagyonban, és nem is volt kedvezményezettként megjelölve. Az apja szándékával az áll összhangban, hogy őt is vegye fel a vagyonkezelő a kedvezményezettek közé. A szakirodalomban ezt az esetet vagyonkezelői tiszttség integritásának és függetlenségének példajaként említik, ami a kedvezményezett információhoz való jogának korlátját képezi.³¹

Az eset tanulsága a magyar jog szempontjából az, hogy vagyonkezelőt csak a kedvezményezett irányában terheli tájékoztatási kötelezettség, viszont ha valakinek a kedvezményezetti pozíciója nem áll fenn, akkor titoktartás köti vele szemben. Ez így elsőre egyértelműnek tűnik, viszont ha visszatekintünk az előző fejezetben kifejtettekre, akkor ugyanahhoz a kérdéshez térünk vissza, vagyis mikortól tekinthető valaki kedvezményezettnek.

Az előző gondolatmenetet tovább árnyalja az a lehetőség is, ha a vagyonrendelő titkos bizalmi vagyonkezelést hozott létre, vagyis kife-

---

31 „A potenciális kedvezményezettek érdekei a settlorok céljait tekintve másodlagossá válnak”. J. D. Davies: Integrity of Trusteeship. The Law Quarterly Review 120 (2004). 7.

jezetten előírta a vagyongazdálkodó számára, hogy a kedvezményezettnek nem adhat felvilágosítást arról, hogy kedvezményezett.³² Ilyen esetben a kedvezményezett pozíciója ugyan tisztázott, azonban a vagyongazdálkodással kapcsolatosan mégsem férhet hozzá minden információhoz.

4. Záró következtetések

Megítélésem szerint érdekes jogi problémát vet fel a joggyakorlat számára az, hogy a feltételhez kötött, lehetséges, potenciális kedvezményezettek jogosultak-e tájékoztatásra a vagyongazdálkodóval szemben, vagy mint a kezelt vagyon tekintetében csak várománnyal bíró személyek kizárhatók-e ebből. Véleményem szerint az amerikai Uniform Trust Code szabályának átvétele jelenthet megoldást ebben az esetben, amely előírja, hogy a vagyongazdálkodó köteles valamennyi azonosítható kedvezményezettet értesíteni a trust létezéséről, a vagyongazdálkodó személyéről, valamint arról a jogukról, hogy a trust létesítő okiratából kaphatnak egy másolatot.³³ Ez alátámasztható a Ptk. szabályával is, amely szerint a harmadik személy javára szóló szerződés teljesítését a kedvezményezett akkor is követelheti, ha a szerződés céljából vagy az eset körülményeiből egyértelműen következik.

Másrészről a titkos bizalmi vagyongazdálkodási jogviszonyok létesítésével járó kockázatok mérséklését szolgálhatja a kedvezményezett érdekében a magyar gyakorlatban is sokszor alkalmazott *protektor* igénybe vétele, aki a vagyongazdálkodó jogait gyakorolva ellenőrizni tudja, hogy a kedvezményezett részére járó juttatások vagy akár a tájékoztatási kötelezettség teljesítésre kerüljön.

---

32 Ennek számos oka lehet, a külföldi gyakorlatban tipikusan ilyen a házasságon kívül született gyermek támogatására létrehozott trust, amikor a vagyongazdálkodó nem akarja felfedni a külvilág és a gyermek előtt, hogy valójában tőle származnak a juttatások.

33 Uniform Trust Code Sec. 813.

A TÁJÉKOZTATÁSI KÖTELEZETTSÉG MEGSÉRTÉSE, MINT SZERZŐDÉSSZEGÉS

1. A szerződésszegés egy nyitott magánjogi tényállás²

A szerződésszegés objektív tény, körülmény, állapot, magatartás melynek következményeként bármely kötelezettség szerződészerű teljesítésének elmaradása bekövetkezik. A *Ptk. 6:137. §* – a is ezt a dogmatikai definíciót erősíti meg amikor kimondja, hogy „*a szerződés megszegését jelenti bármely kötelezettség szerződészerű teljesítésének elmaradása.*” A szerződéses kötelezettségek sorában a tájékoztatási kötelezettség kétségtelenül az egyik legfontosabb. Kijelenthető, hogy a tájékoztatási kötelezettség kétségtelenül a szerződészerű teljesítés nélkülözhetetlen eleme, ekként annak nem megfelelő tanúsítása szerződésszegést eredményez. Ennek igazolását kívánom alátámasztani rövid referátumommal.

2. A tájékoztatási kötelezettség, magánjogdogmatikai természete

A szerződésszegés nyitott törvényi tényállása teszi lehetővé, hogy nem csupán a szerződés tárgyához mért fő kötelezettség teljesítésének elma-

---

1

2 A szerződésszegés e nyitott tényállás voltát a magyar magánjogtudomány régóta vallja. Lásd erre például. A Magyar Magánjog III. Kötelmi Jog Általános része (szerk. Szladits Károly) Grill Kiadó Budapest, 1941. 468. old. Szladits Károly:, A kötelemszegés általában., a jelenben: Nagykommentár a Polgári Törvénykönyvhöz, szerk: Vékás Lajos/ Gárdos Péter. Wolters Kluwert Kiadó 2020. 1685. old (Kemenes István), emellett a bírói gyakorlatban is érzékelhető e szemlélet ennek megjelenése (BDT2018.3823).

radása, de *mellékkötelezettségek* tekintetében is megállapítható legyen a szerződésszegés. A tájékoztatási kötelezettség magánjogdogmatikai természete szerint szerződéses mellékkötelezettségnek minősül.

3. Kódexbeli megfogalmazásai

Érdekes, hogy a Ptk-ban szereplő „felhívás”, „közlés”, „ismertetés” „figyelmeztetés”, „értésítés”, akadályközlés” kifejezések is például ebbe a körbe illeszthetők.

4. Jogalapjai

A tájékoztatási kötelezettség jogalapja lehet

- egy adott szerződésre vonatkozó Ptk.-beli rendelkezés (minőségi hiba közlése, akadályközlési értesítés, felhívás stb.
- levezethető *a jóhiszemű és tisztességes joggyakorlás követelményéből*³, és az azzal összefüggésben érvényesítendő *együttműködési kötelezettségből is*.
- sőt – főként a német és osztrák jogirodalom – *a culpa in contrahendo elv* kiszélesedésének, egy reflexhatásának is tekinti⁴.
- a hatályos *Ptk. 6:62. §-a az együttműködési és tájékoztatási kötelezettségről* az alábbi általános normákat tartalmazza

A felek kötelesek a szerződéskötési tárgyalások alatt, a szerződés megkötésénél, *fennállása alatt* és megszüntetése során együttműködni és *tájékoztatni egymást a szerződést érintő lényeges körülményekről*. Ez

---

3 L.Benke József, Bevezetés a magyar magánjog általános elveibe hggorac Budapest, 2019. 105-106.old, Földi András, Jóhiszeműség és tisztesség elve, Intézménytörténeti vázlat a római jogtól napjainkig Budapest ELTE ÁJK.2001.46-48.

4 L. Canaris, Ansprüche wegen positiver Vertragsverletzung und Schutzwirkung für Dritte bei Nichtigen Verträgen JZ 1965,457. Welser/Zöhling-Jud, Bürgerliches Recht Band II. 14. Auflage Wien 2015, 17.

valójában egy „szerződéses hűségkötelezettség” vállalása a szerződés fennmaradásának biztosítására.

5. Törvényben kimondott korlátja

A fél nem hivatkozhat a tájékoztatási kötelezettség megsértésére olyan jogokkal, tényekkel és adatokkal kapcsolatban, amelyeket ismert, vagy közhiteles nyilvántartásból vagy más forrásból ismernie kellett⁵. Ennek megengedése ütközne a „*Venire factum kontra proprium*” elvével is.

6. A tájékoztatási kötelezettség megsértésének jogkövetkezményeiről

A tájékoztatási kötelezettség elmulasztása a szerződések körében tehát egyértelműen szerződésszegés. E szerződésszegő magatartás tanúsítójával szemben az alábbi jogkövetkezmények kerülhetnek alkalmazásra:

- kártérítési felelősség terheli e szerződésszegéssel okozott,
- vagy a szerződés létre nem jötte esetén – a szerződésen kívül károkért való felelősség szabályai szerint.
- elmaradt szerződéskötésért viszont a felek nem tartoznak egymásnak kártérítéssel.

Az új Ptk. tehát – az új alapokra helyezett kártérítési szabályokkal összhangban – írja elő a kártérítési kötelezettséget a következők szerint:

Ha a szerződés létrejött, de az együttműködési kötelezettség megsértése kárt okozott, a kárt szenvedett a szerződésszegési kártérítési szabályok szerint jogosult kártérítést követelni, az együttműködési kötelezettség megsértője pedig a szerződésszegésekre vonatkozó szigorúbb szabályok szerint mentheti ki magát. Abban az esetben, ha a felek a szerződéskötési tárgyalásokba a szerződéskötési szándékkal

---

5 E követelmény már az új Ptk. hatálybalépését megelőzően is fennállt. Lásd erre a BH2000.501. számú közzétett döntést

bocsátkoznak, de nincs a szerződés megkötésére kötelezettségük, akkor a szerződéskötés elmaradásáért nem tartoznak egymásnak felelősséggel; mindegyik fél maga viseli azt a kárát, ami a szerződéskötés elmaradása miatt keletkezett. Ugyanakkor az együttműködési és tájékoztatási kötelezettség megszegéséből keletkezett károkért a feleknek a szerződéskötés elmaradása esetén is felelnie kell, amennyiben a felelősség feltételei fennállnak. Mindez következik a „*culpa in contrahendo*” elvéből.

7. A tájékoztatási kötelezettség széles dimenzionáltságú, a szerződő felektől elvárható együttműködés része

Az új Ptk. az együttműködési és tájékoztatási kötelezettséget szélesebb dimenziókban tárgyalja, mint az 1959. évi Ptk. 205. § (3) bekezdése tette. Egyértelművé teszi, hogy az együttműködési és tájékoztatási kötelezettség a feleket a szerződéskötést megelőzően és minden létszakaszában – a tárgyalások során, a szerződés megkötésénél és fennállása alatt –egyaránt terheli⁶.

A piacgazdaság követelményeinek szem előtt tartása mellett a jogalkotó a szabályok alkotása során abból indult ki, hogy a szerződő feleknek elsősorban maguknak kell érdekeiket megvédeniük. A szerződéses kötelezettségek kockázatok kiegyensúlyozására kell törekedni a magántulajdont a köztulajdonnal azonos jogi védelemben részesítő piaci viszonyok között.

Ezt szolgálja, hogy az együttműködési elv és tájékoztatási kötelezettség mellett fontos hangsúlyozni, hogy ezen kötelezettség nem mentesíti a másik felet azon kötelezettsége alól, hogy maga is tájékozódjon releváns körülményekről. Egyes szerződéstípusoknál követendők az új Ptk.-án kívüli normák részletező előírásai (pl. biztosítási, bank-, orvosi megbízási, utazási szerződés)⁷.

---

6 L. Nagykommentár a Polgári Törvénykönyvhöz, szerk.: Vékás Lajos – Gárdos Péter. Wolters Kluwert Kiadó 2020. 1537-1538. old (Vékás Lajos)

7 Lásd erre részletesen is a vonatkozó bírói gyakorlat bemutatását, Nagykom-

II. Hol lelhető fel a szerződésszegéshez vezető tájékoztatási kötelezettség megsértése konkrétan is?

Ehhez kiindulásul leginkább a teljesítés szabályait szükséges vizsgálni.

1. A szolgáltatás minőségét meghatározó normák (6:123. §)

- a szolgáltatásnak alkalmasnak kell lennie a jogosult által meghatározott célra, ha azt a jogosult a szerződéskötés előtt a *kötelezett tudomására hozta*;
- rendelkeznie kell azzal a minőséggel, és nyújtania kell azt a teljesítményt, amely azonos rendeltetésű szolgáltatásoknál szokásos, és amelyet a jogosult elvárhat, figyelembe véve a kötelezettnek vagy – ha nem a kötelezett állítja elő a szolgáltatás tárgyát – a szolgáltatás előállítójának és ezek képviselőjének a szolgáltatás konkrét tulajdonságaira vonatkozó *nyilvános kijelentését*;
- rendelkeznie kell a kötelezett által adott *leírásban szereplő* vagy az általa a jogosultnak mintaként bemutatott szolgáltatásra jellemző tulajdonságokkal; és

A szolgáltatásnak nem kell megfelelnie a nyilvános kijelentésnek, ha a kötelezett bizonyítja, hogy

- a) a nyilvános kijelentést nem ismerte, és azt nem is kellett ismernie;
- b) a nyilvános kijelentést a szerződéskötés időpontjáig már megfelelő módon helyesbítették; vagy
- c) a nyilvános kijelentés a jogosult szerződéskötési elhatározását nem befolyásolhatta.

2. Dokumentáció átadása (6:124. §)

A kötelezett köteles a jogosultnak átadni a szolgáltatásról szóló tájékoztató leírásokat és egyéb dokumentumokat.

3. Akadályközlési kötelezettség (6:126. §)

A felek kötelesek egymást értesíteni, ha a szerződésben vállalt valamely kötelezettség teljesítése előre láthatóan akadályba ütközik, kivéve, ha az akadály a másik félnek közlés nélkül is ismernie kellett.

Az akadályközlési kötelezettség elmulasztásával okozott kárért a mulasztó fél a szerződésszegésért való felelősség szabályai szerint felelős.

A jogosult teljesítésétől számított harminc napon belül kell teljesíteni a pénztartozást, ha

- a jogosult fizetési felszólításának vagy számlájának kézhezvétele a jogosult teljesítését (vállalkozási szerződés esetén az átadás-átvételi eljárás befejezését) megelőzte;
- nem állapítható meg egyértelműen a jogosult fizetési felszólítása vagy számlája kézhezvételének időpontja; vagy
- a kötelezettnek *fizetési felszólítás* vagy számla bevárása nélkül teljesítenie kell fizetési kötelezettségét.

4. Közbenső szerződésszegés (6:150. §)

A fél szerződésszegést követ el, ha elmulasztja megtenni azokat az intézkedéseket vagy *nyilatkozatokat*, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a másik fél a szerződésből eredő kötelezettségeit megfelelően teljesíthesse.

Az egyik felet terhelő intézkedés vagy nyilatkozat elmulasztása kizárja a másik fél olyan kötelezettségének megszegését, amelynek teljesítését az intézkedés vagy nyilatkozat elmulasztása megakadályozza.⁸

---

⁸ A közbenső szerződésszegés intézménye igazolja, hogy a jogosult számára is

5. Hibás teljesítés

A Ptk. nem önmagában a minőséghibát, hanem a szerződés hibás teljesítését szankcionálja!

A hiba közlése (6:162. §.)

A jogosult a hiba felfedezése után késedelem nélkül köteles a hibát a kötelezettel közölni.

Fogyasztó és vállalkozás közötti szerződés esetén a hiba felfedezésétől számított két hónapon belül közölt hibát késedelem nélkül közölni kell tekinteni.

A közlés késedelméből eredő kárért a jogosult felelős.

6. Költségviselés (6:166. §)

A szavatossági kötelezettség teljesítésével kapcsolatos költségek a kötelezettet terhelik.

Ha a dolog meghibásodásában a jogosultat terhelő karbantartási kötelezettség elmulasztása is közrehatott, a szavatossági kötelezettség teljesítésével felmerült költségeket közrehatása arányában a jogosult köteles viselni, ha a dolog karbantartására vonatkozó ismeretekkel rendelkezett, vagy ha a kötelezett *e tekintetben tájékoztatási kötelezettségének eleget tett.*

7. Termékszavatosság (6:168. §)

Vállalkozás által fogyasztónak eladott ingó dolog (ezen alcím alkalmazásában: termék) hibája esetén a fogyasztó követelheti a gyártótól, hogy a termék hibáját javítsa ki, vagy – ha a kijavítás megfelelő ha-

---

kötelezettség a tájékoztatás amivel elősegítheti kötelezett teljesítését, Ez a jóhiszemű és tisztességes eljárás követelményéből is ered. L. Leszkoven László, Szerződésszegés a polgári jogban, Wolters Kluwer, 2018. 2. Kiadás. 146-147. old.

táridőn belül, a fogyasztó érdekeinek sérelme nélkül nem lehetséges – a terméket cserélje ki. A termék akkor hibás, ha nem felel meg a terméknek a gyártó által történt forgalomba hozatalakor hatályos minőségi követelményeknek, *vagy nem rendelkezik a gyártó által adott leírásban szereplő tulajdonságokkal.*

8. Közlési és igényérvényesítési határidők (6:169. §)

A fogyasztó a hiba felfedezése után késedelem nélkül köteles a hibát a gyártóval közölni. A hiba felfedezésétől számított két hónapon belül közölt hibát késedelem nélkül közölni kell tekinteni. A közlés késedelméből eredő kárért a fogyasztó felelős.

9. Jogszatosság (6:175. §)

Jogszatosság a megszerzés akadályai miatt

Ha tulajdonjog, jog vagy követelés visszatérő átruházására irányuló kötelezettség esetén a tulajdonjog, más jog vagy követelés megszerzését harmadik személy joga akadályozza, a jogosult köteles a kötelezettet megfelelő határidő tűzésével felhívni arra, hogy az akadályt hárítsa el vagy adjon megfelelő biztosítékot. A határidő eredménytelen eltelte után a jogosult elállhat a szerződéstől és kártérítést követelhet.

Ha a kötelezett jóhiszemű volt, a szerződés megkötéséből eredő károkat köteles megtéríteni.

10. A teljesítés lehetetlenné válása (6:179. §)

A teljesítés lehetetlenné válásáról tudomást szerző fél késedelem nélkül köteles erről a *másik felet értesíteni.* Az értesítés elmulasztásából eredő kárt a mulasztó fél köteles megtéríteni.

11. A teljesítés megtagadása (6:183. §)

Ha valamelyik fél a teljesítést jogos ok nélkül megtagadja, a másik fél választása szerint a késedelem vagy a szolgáltatás lehetetlenné válásának jogkövetkezményeit kell alkalmazni.

12. Kártérítési felelősség ingyenes szerződéseknél (6:147. §)

Aki szolgáltatás teljesítését ingyenesen vállalja, a szolgáltatás tárgyában bekövetkezett kárért akkor felel, ha a jogosult bizonyítja, hogy a kötelezett a kárt szándékos szerződésszegéssel okozta, vagy *elmulasztotta a tájékoztatást a szolgáltatás olyan lényeges tulajdonságáról, amelyet a jogosult nem ismert.*

13. A teljesítés helye (6:37. §)

Ha a kötelelem keletkezését követően a teljesítési hely megváltozik, és erről a kötelezett a jogosultat értesíti, a teljesítés helye az új telephely vagy székhely, természetes személy esetén az új lakóhely vagy szokásos tartózkodási hely. A teljesítés helyének megváltozásából eredő többletköltséget a kötelezett előlegezi és viseli.

14. Közlési és igényérvényesítési határidők (6:169. §)

A fogyasztó a hiba felfedezése után késedelem nélkül köteles a hibát a gyártóval közölni. A hiba felfedezésétől számított két hónapon belül közölt hibát késedelem nélkül közölni kell tekinteni. A közlés késedelméből eredő kárért a fogyasztó felelős.

A gyártót a termékszavatosság az adott termék általa történő forgalomba hozatalától számított két évig terheli. E határidő eltelte jogvesztéssel jár.

15. Jogszavatosság a megszerzés akadályai miatt (6:175. §)

Ha tulajdonjog, jog vagy követelés visszerthes átruházására irányuló kötelezettség esetén a tulajdonjog, más jog vagy követelés megszerzését harmadik személy joga akadályozza, a jogosult köteles a kötelezettet megfelelő határidő tűzésével felhívni arra, hogy az akadályt hárítsa el vagy adjon megfelelő biztosítékot. A határidő eredménytelen eltelte után a jogosult elállhat a szerződéstől és kártérítést követelhet.

Ha a kötelezett jóhiszemű volt, a szerződés megkötéséből eredő károkat köteles megtéríteni.

16. A kérdés joggyakorlati tükröződéséről

Természetesen a tájékoztatási kötelezettség elmulasztása, mint szerződésszegést okozó magatartás a joggyakorlatban is elismert. Érthető módon az egyes szerződésekkel kapcsolatos jogvitákban lelhetőek fel ennek leginkább a lenyomatai. Így a vállalkozási szerződések sorában az utazási szerződéseknél emellett a biztosítási és banki szerződések körében, a deviza alapú hitel és kölcsönszerződéseknel gyakori a tájékoztatási kötelezettség nem megfelelő voltából eredő szerződésszegés⁹.

Példának okáért szerződésszegésnek minősül ha a vállalkozó a mű átadás-átvétele során nem adja meg a szükséges tájékoztatásokat a felhasználás, fenntartás érdekében¹⁰.

---

9 L A Ptk. Magyarázata V/VI. szerk. Wellmann György 4. átdolgozott, bővített kiadás hvg-orac. Polgári Jog Kötelmi Jog Első és Második rész. 2021. 160-161. old tágan értelmezett kötelezettség, biztosítási szerződéseknél, utazási szerződéseknél – kölcsönösen a feleket terheli. culpa in contrahendo szabályozott esete (160. old)

10 Nem kerül átadásra a gépkönyv műszaki leírás például. L. Bartal Géza, Vállalkozási szerződés az új Ptk-ban Gazdaság és Jog 2014/1. 14.old.

TÁJÉKOZTATÁS SZŰK ÉS SZÉLESEBB ÉRTELEMBEN

Ebben a fejezetben a Ptk. „Egyes szerződések” részében található szerződéstípusokat vizsgáljuk a kommunikációs kötelezettségek szempontjából.

1. A kommunikáció sokféle elnevezése

Ptk. számos elnevezést alkalmaz a kommunikációra, a feleket, vagy egyiküket terhelő információs kötelezettség megjelölésére. Ha az alakszerűségi követelményt is tartalmazó kötelezettségeket is számításba vesszük, akkor a Ptk. az egyes szerződések szabályai között – legalább – 22 féle kommunikációt nevesít a tájékoztatáson kívül.

A tanulmány célja a hasonlóságok feltárása. Az a kiinduló hipotézis, hogy a sokféle elnevezés használata szükségtelen a Ptk.-ban. A kommunikációs kötelezettségek egy része – álláspontom szerint – nem különbözik annyira a tájékoztatástól, ami indokolná a tájékoztatástól eltérő elnevezés alkalmazását. Sok esetben a kommunikáció ugyanazt a célt hivatott elérni, mint a tájékoztatás.

Érdemes tehát a tájékoztatási kötelezettségek és az egyéb kommunikációs kötelezettségek funkcióit megvizsgálni. A hasonlóságok és különbségek jobb érzékeltetése érdekében a tanulmány külön-külön mutatja be a tájékoztatási kötelezettségeket (2. pont) és az egyéb kommunikációs kötelezettségeket a kommunikáció funkciója alapján (3. pont), majd utal egyéb csoportosítási lehetőségekre is (4. pont). A csoportosítások tapasztalatainak összevetése alapján a szerző meg-

---

¹ Tanszékvezető egyetemi tanár, Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar

tározza a kommunikációk három csoportját (5. pont) és a kommunikációkon belül elkülöníti a széles értelemben vett tájékoztatásokat (6. pont). A Ptk. szövegéből vett példák alátámasztani látszanak a szerző azon nézetét, hogy a tájékoztatás és a széles értelemben vett tájékoztatások között nincs számottevő különbség (7. pont). A tágabb értelemben vett tájékoztatási esetek elkülönítése jelentőséggel bír a jogkövetkezmények tekintetében is (8. pont).

2. Tájékoztatási kötelezettség

Kiinduló pontunk a tájékoztatási kötelezettség, mivel a szerződések közös szabályai között a Ptk. ezt nevesíti valamennyi szerződéstípusra vonatkozó közös kötelezettséggént a lényeges körülmények tekintetében.²

2.1. A tájékoztatási kötelezettség esetei az egyes szerződések körében

A Ptk. egyes szerződéstípusokra vonatkozó része tizenegyszer használja a tájékoztatás kifejezést. Ezen alkalmak közé tartozik a vevő közreműködésével előállított mezőgazdasági áru szolgáltatására kötött adásvételi szerződés³, a kivitelezési szerződés⁴, a megbízási szerződés⁵, a közvetítői szerződés⁶, a tartós közvetítői szerződés⁷, a

---

2 A 2013. évi Ptk. az együttműködési és tájékoztatási kötelezettséget a szerződésekre vonatkozó közös szabályok körében helyezte el. A Ptk. 6:62. §-a az *Együttműködési és tájékoztatási kötelezettség* címet viseli. A Ptk. 6:62. § (1) bekezdése szerint: A felek kötelesek a szerződéskötési tárgyalások alatt, a szerződés megkötésénél, fennállása alatt és megszüntetése során együttműködni és tájékoztatni egymást a szerződést érintő lényeges körülményekről.

3 Ptk. 6:233. §

4 Ptk. 6:252. § (3) bek.

5 Ptk. 6:275. § (1) bek.

6 Ptk. 6:290. §

7 Ptk. 6:295. § (1) és (2) bek.

bizalmi vagyonkezelés⁸, a lakásbérlet⁹, a kezesi szerződés¹⁰, a biztosítási szerződés¹¹, a csoportos biztosítás¹² és a fogyasztó által vállalt kezesség¹³ kapcsán említett tájékoztatási kötelezettség.

2.2. A tájékoztatás tipikus funkcióinak áttekintése

Az egyes szerződésekre vonatkozó tájékoztatási kötelezettségek – álláspontom szerint – négy csoportba sorolhatók a tájékoztatás funkciója szerint:

- a teljesítést előmozdító tájékoztatás,
- a feladatellátási folyamathoz kapcsolódó tájékoztatás,
- nehézségekről, problémákról adandó tájékoztatás, és végül
- az egyéb funkciókat szolgáló tájékoztatások.

2.3. Az egyes szerződésekben szereplő tájékoztatási kötelezettségek csoportosítása a tájékoztatás funkciója alapján

Ebben a pontban a Ptk.-ban tájékoztatásnak nevezett kommunikációkat funkciójuk szerint csoportosítva mutatjuk be.

2.3.1. A teljesítést előmozdító tájékoztatás

A Ptk. által tájékoztatásnak nevezett közlések között található két olyan, amely a másik fél teljesítésének elősegítését szolgálja. Az ilyen tájékoztatás nyújtása a jogosultat terheli.

a) A vevő közreműködésével előállított mezőgazdasági áru szolgál-

---

8 Ptk. 6:320. §

9 Ptk. 6:346. §

10 Ptk. 6:418. § és 422. § (2) bek.

11 Ptk.6:450. §

12 Ptk.6:442. § (2) bek.

13 Ptk. 6:430. § (1) bek.

tatására kötött adásvételi szerződés¹⁴. Ha az eladó az adásvételi szerződésben maga termelte mezőgazdasági termék, termék, saját nevelésű vagy hizlalású állat későbbi időpontban történő szolgáltatására vállal kötelezettséget, és a felek megállapodnak abban, hogy a vevő a teljesítést elősegítő szolgáltatást nyújt, továbbá ehhez kapcsolódó tájékoztatást ad az eladónak, akkor az eladó köteles ezt a szolgáltatást a tájékoztatásnak megfelelően igénybe venni.¹⁵

b) *Tartós közvetítői szerződés*. A megbízó saját költségére köteles a közvetítőnek mindazt a tájékoztatást és segítséget megadni, amely kötelezettségeinek teljesítéséhez szükséges.¹⁶

2.3.2. A feladatellátási folyamathoz kapcsolódó tájékoztatás

Egyes szerződések kapcsán a kötelezett köteles beszámolni a „dolgok állásáról”, az addig végzett tevékenységéről, annak eredményeiről.

a) *Megbízás*. A megbízott köteles a megbízót tevékenységéről és a feladat állásáról kívánságára, szükség esetén e nélkül is tájékoztatni.¹⁷

b) *Bizalmi vagyonkezelés*¹⁸. A vagyonkezelő a vagyonrendelő vagy a kedvezményezett kérésére köteles tájékoztatást adni a kezelt vagyonról. A tájékoztatásnak ki kell terjednie különösen a kezelt vagyon tényleges és várható gyarapodására, a kezelt vagyonba tartozó vagyoni elemekre, azok értékére, továbbá a kezelt vagyon terhére vállalt kötelezettségekre.¹⁹

---

14 Ptk. 6:233. §

15 A Ptk. szövege alapján az a látszat keletkezhet, mintha a tájékoztatás nem jogszabályból fakadó kötelezettsége lenne a jogosultnak, hanem csak a felek ilyen tartalmú megállapodása esetén kellene tájékoztatást nyújtania. Valójában a tájékoztatási kötelezettség a szerződéstípus velejárója. Ha a felek ilyen szerződést kötnek, akkor ahhoz automatikusan kapcsolódik a tájékoztatási kötelezettség.

16 Ptk. 6:295. § (1) bek. első mondat

17 Ptk. 6:275. § (1) bek.

18 A Ptk. 6:320. §-a „Tájékoztatási és számadási kötelezettség” címet viseli

19 Ptk. 6:320. § (1) bek.

A bizalmi vagyonkezelés megszűnése esetén a vagyonkezelőt a kezelt vagyonnal kapcsolatos elszámolási és tájékoztatási kötelezettség továbbra is a bizalmi vagyonkezelés fennállása alatti tartalommal terheli.²⁰

2.3.3. Nehézségekről, problémákról adandó tájékoztatás

Az előző tájékoztatási csoporttól eltérően, ebben a csoportban nem az eredményekről, az előre haladásról, hanem a felmerülő akadályokról, megoldandó problémákról kell informálni a másik felet. Ez a kötelezettség terhelheti a jogosultat és a kötelezettet is.

a) *Kezesi szerződés*²¹. A jogosult köteles késedelem nélkül tájékoztatni a kezes kötelezett teljesítésének elmaradásáról, a biztosított kötelezettség teljesítési határidejének változásáról és a kötelezett helyzetében beálló minden olyan változásról, amely a kezes kötelezettel szembeni megtérítési igényét hátrányosan befolyásolhatja. A tájékoztatásnak ki kell terjednie a biztosított kötelezettségnek a tájékoztatás időpontjában fennálló mértékére.²²

Ha a kezesség a kötelezettnek egy vagy több meghatározott jogviszony alapján fennálló valamennyi kötelezettségét vagy a kötelezettnek a jogosulttal szemben fennálló valamennyi kötelezettségét biztosítja, a jogosult arról is köteles késedelem nélkül tájékoztatni a kezeset, ha a biztosított kötelezettség mértéke a kezesség elvállalásakor számított vagy az utolsó tájékoztatáskor fennálló mértékéhez képest húsz százalékkal nőtt.²³

b) *A kivitelezési szerződés*. A megrendelő által átadott tervdokumentációról – annak ellenére, hogy azt a kivitelező a szerződés megkötése előtt megvizsgálta – később kiderülhet, hogy az

---

20 Ptk. 6:327. § (1) bek.

21 Ptk. 6:418. §

22 Ptk. 6:418. § (1) bek.

23 Ptk. 6:418. § (2) bek.

hibás. Ha a terv valamely hibája vagy hiányossága a kivitelezés folyamatában válik felismerhetővé, a kivitelező késedelem nélkül köteles erről a megrendelőt tájékoztatni.²⁴

- c) *Megbízás.* A megbízott köteles a megbízót tájékoztatni, ha közreműködő igénybevétele vált szükségessé, vagy ha a felmerült új körülmények az utasítások módosítását teszik indokolttá.²⁵
- d) *Biztosítás.* Ha a szerződést nem a biztosított köti, a biztosítási esemény bekövetkezéséig vagy a biztosított belépéséig a szerződő fél a hozzá intézett nyilatkozatokról és a szerződésben bekövetkezett változásokról a biztosítottat köteles tájékoztatni.²⁶
- e) *Csoportos biztosítás.* A biztosítónak a szerződő felet kell tájékoztatnia; a szerződő fél a hozzá intézett nyilatkozatokról és a szerződésben bekövetkezett változásokról köteles a biztosítottat tájékoztatni.²⁷

2.3.4. Egyéb funkciók

A tájékoztatás időnként az adott szerződéstípus sajátosságaihoz kötődik. Ilyen lehet a kötelezett egyéb elfoglaltságáról, a szerződés tárgyát képező ingatlanon végzendő munkákról adandó tájékoztatás.

- a) *Közvetítői szerződés.* A közvetítő köteles a megbízót tájékoztatni,

---

24 Ptk. 6:252. § (3) bek.

25 Ptk. 6:275. § (1) bek.

26 Ptk. 6:450. §

27 Ptk. 6:442. § (2) bek. A szakasz (1) bekezdése szerint: Csoportos biztosítás esetén a biztosítottak meghatározása valamely szervezethez való tartozásuk, a biztosítottak és a szerződő fél között fennálló jogviszony vagy egyéb kapcsolat alapján történik, és a biztosító kockázatának vizsgálatára és vállalására a csoportra tekintettel kerül sor. Ha a szerződésben a biztosított személyeket kizárólag valamely csoporthoz tartozásuk alapján határozták meg, azokat a személyeket kell biztosítottnak tekinteni, akik a biztosítási esemény bekövetkezésének időpontjában a csoporthoz tartoztak. Biztosított lehet a csoport tagjának hozzátartozója is.

ha harmadik személy javára közvetítői tevékenységet végez.²⁸

b) *Lakásbérlet.* A bérbeadó a bérlőt a lakás korszerűsítéséhez szükséges munkálatok megkezdése előtt megfelelő időben köteles a tervezett munkálatokról és azok várható időtartamáról írásban tájékoztatni.²⁹

3. Tájékoztatáson kívüli kommunikációs kötelezettségek

A Ptk.-ban tájékoztatásként megjelölt kötelezettségen túlmenően a szerződő felek közötti kommunikációnak számos kötelező esete létezik. Ebben a részben csak az olyan kommunikációk bemutatására és csoportosítására kerül sor, amelyeket a Ptk.-ban nem tájékoztatásnak nevez.

3.1. A kommunikációs kötelezettségek fajtái

Ha az alakszerűségi követelményt is tartalmazó kötelezettségeket is számításba vesszük, akkor a Ptk. az egyes szerződések szabályai között – legalább – 22 féle kommunikációt nevesít:

- közlés (fuvarozás, biztosítás),
- változásbejelentés (biztosítás),
- szükséges felvilágosítás megadása (biztosítás),
- felhívás,
- felszólítás,
- teljesítésre felszólítás,
- eredménytelen felszólítás,
- utasítás,
- utasítás kérés,
- értesítés,
- hozzájárulás,

---

²⁸ Ptk. 6:290. §

²⁹ Ptk. 6:346. § (3) bek.

- engedély,
- figyelmeztetés,
- kifogás,
- ellentmondás,
- elállás,
- felmondás,

16. teljesítés megtagadása

Az alakszerűségre tekintettel

- írásbeli értesítés
- egyenleg írásbeli közlése (folyószámla szerződés)
- információ feltüntetése csomagoláson, küldeményen (fuvarozási szerződés)
- okiratok átadása (kezesi szerződés)
- reklámok átadása (forgalmazási szerződés)

22. tervdokumentáció átadása (kivitelezési szerződés)

3.2. A kommunikációs kötelezettségek csoportosítása

A felek közötti kommunikációs lehetőségeket csoportosítva ismertetjük. A kommunikációs kötelezettségek csoportosítása – a tájékoztatásnál látott módon – aszerint történik, hogy az adott kommunikáció milyen célt szolgál, mi a kommunikáció funkciója:

- a teljesítést előmozdító kommunikáció,
- a feladatellátási folyamathoz kapcsolódó kommunikáció,
- nehézségekről, problémákról adandó kommunikáció,
- egyéb funkciójú kommunikációk, nevezetesen

= teljesítésről

a teljesítés megtörténtéről

a teljesítés hiányáról

kikötött feltételektől eltérő a teljesítésről

= szerződésszegéshez kapcsolódó kommunikáció.

3.3. Egyes tájékoztatási funkciók

3.3.1. A teljesítést előmozdító kommunikáció (utasítás adás, közlés és változásbejelentés, valaminek az átadása, információ feltüntetése)

a) Utasítás adás³⁰

- *Jogbérleti (franchise) szerződés.* A jogbérletbe adót a termék és a szolgáltatás előállításával és értékesítésével, valamint a hálózat és az előállított, illetve értékesített dolog jóhírnevének megóvásával kapcsolatban utasítási jog illeti meg.³¹ A Ptk. szövege időnként nem is említi külön az utasítás adást, hanem arról szól, hogy a másik fél köteles lesz azt valamilyen módon felhasználni.
- *Fuvarozás.* A fuvarozó köteles az átadott okiratokat a feladó utasításai szerint felhasználni.³²
- *Megbízás.* A megbízott köteles a megbízó utasításait követni.³³

b) Közlési és változásbejelentési kötelezettség

- *Biztosítás.* A szerződő fél köteles a szerződéskötéskor a biztosítás elvállalása szempontjából lényeges minden olyan körülményt a biztosítóval közölni, amelyet ismert vagy ismernie kellett.³⁴ A

---

30 Megjegyezzük, hogy az utasítás adás formálisan joga és nem kötelezettsége a jogosultnak, de saját érdekeinek és a befektetői számára fizetendő osztalék megóvása érdekében bizonyos esetekben kénytelen az utasítás eszközához folyamodni.

31 Ptk. 6:380. § (1) bek.

32 A Ptk. 6:259. § (4) bekezdése már az utasítás felhasználásáról szól, amit értelemszerűen megelőz az utasításadás.

33 Ptk. 6:273. § (1) bek.

34 A biztosító írásban közölt kérdéseire adott, a valóságnak megfelelő válaszokkal a szerződő fél közlési kötelezettségének eleget tesz. A kérdések megválaszolatlanul hagyása önmagában nem jelenti a közlési kötelezettség megsértését [Ptk. 6:452. § (1) bek.]

szerződő fél köteles a lényeges körülmények változását a biztosítónak írásban bejelenteni.³⁵

- *Fuvarozás.* Ha a küldemény veszélyes áru, a feladó köteles közölni a fuvarozóval az áru veszélyességének az adott fuvarozási ág szerinti megjelölését és a veszély elkerüléséhez szükséges információkat.³⁶

c) Az átadása valaminek (reklámoknak, okiratoknak)

- *Forgalmazási szerződés*³⁷. A szállító köteles díj ellenében a dolog forgalmazásához szükséges reklámokat a forgalmazónak átadni.³⁸
- *Kezesi szerződés.* A kezes teljesítését követően a jogosult köteles késelem nélkül átadni a kezesnek minden olyan okiratot, amely a kezes kötelezettel szembeni igényérvényesítéséhez szükséges.³⁹
- *Fuvarozás.* A feladó köteles a fuvarozónak a küldemény továbbításához és kezeléséhez szükséges okiratokat átadni.⁴⁰

d) Információ feltüntetés

Fuvarozás. A feladó köteles a küldemény fuvarozás során történő kezeléséhez szükséges információkat a csomagoláson, ennek hiányában a küldeményen feltüntetni.⁴¹

---

35 Ptk. 6:452. § (2) bek.

36 A közlés hiányában a fuvarozó az áru átvételét megtagadhatja. (Ptk. 6:260. §)

37 Forgalmazási szerződés alapján a szállító meghatározott ingó dolognak (e fejezet alkalmazásában: termék) a forgalmazó részére történő eladására, a forgalmazó a terméknek a szállítótól történő megvételére és annak saját nevében és saját javára történő eladására köteles. (Ptk. 6:372. §)

38 Ptk. 6:373. § (2) bek.

39 Ptk. 6:422. § (4) bek.

40 Ptk. 6:259. § (1) bek. c) pont

41 Ptk. 6:259. § (1) bek. b) pont

3.3.2. A feladatellátási folyamathoz kapcsolódó kommunikáció (Értesítés)

Kezesi szerződés. A kezes köteles késedelem nélkül értesíteni a kötelezettet a fizetési felszólítás kézhezvételéről.⁴²

3.3.3. Nehézségekről, problémákról adandó közlés (értesítés utasítástól való eltérés szükségességéről, értesítés kárveszélyről, értesítés fuvarozási akadályról, értesítés küldemény felhasználásáról, utasítás kérés, figyelmeztetés)

a) Értesítés utasítástól való eltérés szükségességéről

Megbízás. A megbízott a megbízó utasításától akkor térhet el, ha ezt a megbízó érdeke feltétlenül megköveteli, és a megbízó előzetes értesítésére már nincs mód. Ilyen esetben a megbízót késedelem nélkül értesíteni kell.⁴³

b) Értesítés kárveszélyről

Bérlet. A bérlő köteles a bérbeadót értesíteni, ha a dolgot károsodás veszélye fenyegeti vagy a bérbeadót terhelő munkálatok elvégzésének szükségessége merül fel.⁴⁴

c) Értesítés akadályról

- *Fuvarozás.* Ha a fuvarozás akadályba ütközik, a fuvarozó köteles késedelem nélkül értesíteni a feladót.⁴⁵

---

42 Ptk. 6:422. § (2) bek.

43 Az első értesítési kötelezettség lehetetlen volta egy második értesítési kötelezettséget keletkeztet. [Ptk. 6:273. § (2) bek.]

44 Ptk. 6:335. § (2) bek.

45 Ptk. 6:263. § (1) bek.

- *Közvetítői szerződés.* A megbízó köteles a közvetítőt késedelem nélkül értesíteni, ha lényegesen kisebb mennyiségben képes vagy kíván szerződést kötni annál, mint amire a közvetítő számíthatott.⁴⁶

d) Értesítés küldemény felhasználásáról

Fuvarozás. Ha a fuvarozó a küldeményt értékesíti vagy felhasználja, köteles erről a feladót értesíteni.⁴⁷

e) Utasítás kérés

Fuvarozás. Ha a fuvarozás akadályba ütközik, a fuvarozó köteles szükség esetén utasítást kérni.⁴⁸

f) Figyelmeztetés

- *Megbízás.* Ha a megbízó célszerűtlen vagy szakszerűtlen utasítást ad, a megbízott köteles őt erre figyelmeztetni.⁴⁹
- *Kivitelezési szerződés.* A kivitelező köteles a megrendelő által átadott tervdokumentációt a szerződés megkötése előtt megvizsgálni és a megrendelőt a terv felismerhető hibáira, hiányosságaira figyelmeztetni.⁵⁰
- *Jogbérleti (franchise) szerződés.* Ha a jogbérletbe adó célszerűtlen

---

46 Ptk. 6:295. § (2) bek.

47 Ptk. 6:264. § (4) bek.

48 Ptk. 6:263. § (1) bek.

49 Ha a megbízó a figyelmeztetés ellenére utasítását fenntartja, a megbízott a szerződéstől elállhat, illetve a szerződést felmondhatja, vagy a feladatot a megbízó utasításai szerint, a megbízó kockázatára elláthatja. Meg kell tagadnia az utasítás teljesítését, ha annak végrehajtása jogszabály vagy hatósági határozat megsértésére vezetne, vagy veszélyeztetné mások személyét vagy vagyonát. [Ptk. 6:273. § (3) bek.]

50 Ptk. 6:252. § (3) bek.

vagy szakszerűtlen utasítást ad, erre a jogbérletbe vevő köteles őt figyelmeztetni.⁵¹

3.3.4. A kommunikáció egyéb funkciói

3.3.4.1. Teljesítéssel kapcsolatos kommunikáció (értesítés)

a) Teljesítésről

- *Fizetésiszámla-szerződés.* A számlavezető köteles számlakivonat útján a számlatulajdonost havonta értesíteni a fizetési számla javára és terhére írt összegekről, valamint a fizetési számla egyenlegéről.⁵²
- *Kezesi szerződés.* A kezes köteles a teljesítés megtörténtéről a kötelezettet késelem nélkül értesíteni.⁵³
- *Fuvarozás.* A fuvarozó a küldemény megérkezéséről a címzettet késelem nélkül köteles értesíteni.⁵⁴
- *Megbízás.* A megbízott köteles a megbízót a megbízás teljesítéséről késelem nélkül értesíteni.⁵⁵

b) A teljesítés elmaradásáról

- *Tartós közvetítői szerződés.* A megbízó köteles a közvetítőt késelem nélkül értesíteni a közvetítő által közvetített szerződés teljesítésének elmaradásáról.⁵⁶
- *Kezesi szerződés.* A kezes késelem nélkül köteles a teljesítést megtagadni, és a teljesítés megtagadásáról – annak indokát megje-

---

51 Ptk. 6:380. § (2) bek.

52 Ptk. 6:395. § (4) bek. első mondat

53 Ptk. 6:422. § (3) bek.

54 Ptk. 6:265. § (1) bek.

55 Ptk. 6:275. § (2) bek.

56 Ptk. 6:295. § (3) bek.

lölve – a kötelezettet és a jogosultat késedelem nélkül értesíteni.⁵⁷

c) Szerződésszegéshez kapcsolódó kommunikáció

Pénzügyi lízing. A lízingbevevő köteles értesíteni a lízingbeadót, ha a kellékszavatosság köteleztette a kijavításra vagy kicserélésre vonatkozó kötelezettségnek nem tesz eleget, vagy ha a hiba miatt árleszállításnak vagy elállásnak van helye.⁵⁸

d) Szerződésszegésnek nem minősülő eltérés a szerződéstől

Bizomány. Ha a bizományos a bizományi szerződésben megállapított áron alul ad el, köteles a megbízónak az árkülönbözetet megtéríteni, kivéve, ha bizonyítja, hogy az adásvételi szerződést a megállapított áron megkötni nem lehetett, az eladással a megbízót kártól óvta meg, és a megbízót idejében értesíteni nem tudta.⁵⁹

Ha a bizományos a bizományi szerződésben kikötött feltételektől lényegesen eltér, köteles az eltérésről a megbízót értesíteni. A megbízó az értesítést követően késedelem nélkül jogosult az adásvételi szerződést visszautasítani, kivéve, ha a bizományos a szerződésben meghatározott árnál drágábban vásárolt, de az értékkülönbözetet megtéríti.⁶⁰

3.3.4.2. Egyéb értesítési kötelezettség

Tartós közvetítői szerződés. A megbízó köteles a közvetítőt késedelem nélkül értesíteni a közvetítő által közvetített szerződés elfogadásáról vagy elutasításáról.⁶¹

---

57 Ptk. 6:422. § (3) bek.

58 Ptk. 6:411. § (4) bek.

59 Ptk. 6:286. § (2) bek.

60 Ptk. 6:286. § (3) bek.

61 Ptk. 6:295. § (3) bek.

4. További csoportosítási szempontok

4.1. A szerződési létszakokhoz kötődés

Mindkét kötelezettség-halmazt lehet csoportosítani a szerződési létszakokhoz kötődés alapján is.

A tájékoztatási kötelezettségek döntően két időszakban érvényesülnek, egyrészt a szerződéskötés és a teljesítés közötti időszakhoz, másrészt a teljesítés időszakához kötődnek. A másik két szerződési létszakban mindössze egy-egy tájékoztatási kötelezettségre találunk példát.⁶²

A kommunikációs kötelezettségek is jellemzően a szerződéskötés és a teljesítés közötti időszakhoz, másrészt a teljesítés időszakához kötődnek, mindössze egy kötelezettség érvényesül a teljesítést követő időszakban a pénzügyi lízingszerződés kapcsán.

Összességében megállapíthatónak látszik az, hogy a szerződési létszakokhoz kötődés tekintetében nincs érdemi különbség a tájékoztatási kötelezettségek és az egyéb kommunikációs kötelezettségek között.

4.2. A kötelezett személye

Aszerint, hogy kit terhel a kötelezettség megkülönböztethetünk

- mindkét felet
- a jogosultat
- a kötelezettet terhelő kötelezettséget.

Mind a tájékoztatási, mind az egyéb kommunikációs kötelezettségek között találkozhatunk minhárom kategóriával, így összességében

---

62 A szerződéskötést megelőző tárgyalások időszakára vonatkozó tájékoztatási kötelezettséget tartalmaz a biztosítási szerződés joganyaga (adatbejelentés). A szerződésszegési létszakban (teljesítést követő időszakban) is csak kivételesen találunk tájékoztatási kötelezettséget a bizalmi vagyonkezelési szerződés körében.

megállapíthatónak látszik az, hogy a kötelezett személye alapján sincs érdemi különbség a tájékoztatási kötelezettségek és az egyéb kommunikációs kötelezettségek között.

5. A tájékoztatás és a kommunikációk egyes csoportjai közötti kapcsolat

A Ptk. szerinti tájékoztatásnak nevezett közlések egy tágabb csoport részét alkotják, amit a tanulmányban szerződő felek közötti kommunikációnak nevezek. A legtágabb halmazt alkotó kommunikációkon belül három csoport különíthető el:

- a Ptk. által tájékoztatásnak nevezett kommunikációk,
- a Ptk.-ban szereplő egyes kommunikációk, amelyeket a Ptk. nem hív tájékoztatásnak, de funkció és hatás tekintetében szoros kapcsolatot mutatnak a Ptk.-ban tájékoztatásnak nevezett esetekkel, végül
- egyéb kommunikációk, amelyek különböznek a tájékoztatástól.

Álláspontom szerint a felek közötti kommunikációk sokaságában a kódex által tájékoztatásnak nevezett nyilatkozatokkal (szűk értelemben vett tájékoztatások) rokoni kapcsolatba hozható a Ptk.-ban sokféle elnevezéssel szereplő kommunikációk egy része. Ezekre használhatjuk a széles értelemben vett tájékoztatás gyűjtő fogalmat.

A kommunikációk két csoportjának elhatárolása érdekében két körülményt kell megvizsgálni:

- egyrészt azt, hogy milyen vonások kapcsolják össze a szűk és a széles értelemben vett tájékoztatást,
- másrészt azt, hogy a felek közötti többi kommunikációt miért nem sorolható be a széles értelemben vett tájékoztatás fogalomkörbe.

Mind a kapcsolat teremtés, mind az elkülönítés tekintetében a kötelezettség funkcióját kell figyelembe venni.

5.1. Összekapcsoló körülmény az ismeretátadási funkció

A bemutatott – a Ptk.-ban nem tájékoztatásnak nevezett – nyilatkozatcsoportok közül funkciója alapján tájékoztatásnak minősül

- a szerződő partner számára új körülmény ismertetése (Bejelentés, Információközlés, Értesítés)
- „Harmadik fél” számára új körülmény ismertetése (Értesítés)

5.2. Elkülönítő funkció

Nem tekinthető tágabb értelemben vett tájékoztatásnak a kommunikációk több csoportja az ismeretátadástól eltérő funkció miatt.

5.2.1. A szerződés létrehozó kommunikációk

- a) A felhívás szerződést keletkeztető hatással bír, de legalábbis ezt célozza.
- b) Az elállás, a felmondás és a teljesítés megtagadása a szerződés megszűnésére vezet.

5.2.2. A szerződés tartalmát módosító kommunikáció

A hozzájárulás és az engedély a szerződés módosulását eredményezi, többnyire egy harmadik személyt bekapcsolva a jogviszonyba.

5.2.3. A szerződést közvetlenül nem érintő, de nem tájékoztatósi célú, hanem a másik felet valamilyen lépés megtételére kötelező kommunikáció. Nem tartozik a tágabb értelemben vett tájékoztatások csoportjába a felszólítás.

Kezesi szerződés. A kezes abban az esetben köteles teljesíteni, ha a jogosult felszólította a teljesítésre.⁶³

---

63 Ptk. 6:422. § (1) bek.

5.2.4. A szerződő partnerétől eltérő álláspontot juttat kifejezésre, nem információt közöl a kifogás és az ellentmondás.

6. A szélesebb értelemben tájékoztatás esetei

A Ptk.-ban szereplő egyes kommunikációs fajták elnevezései közül **vastagítva emeljük ki** azokat, amelyeket széles értelemben vett tájékoztatásnak tekintünk.

- **közlés** (fuvarozás, biztosítás),
- **változásbejelentés** (biztosítás),
- **szükséges felvilágosítás megadása** (biztosítás),
- felhívás,
- felszólítás,
- teljesítésre felszólítás,
- eredménytelen felszólítás,
- utasítás,
- **utasítás kérés,**
- **értesítés,**
- hozzájárulás,
- engedély,
- **figyelmeztetés,**
- kifogás,
- ellentmondás,
- elállás,
- felmondás,
- teljesítés megtagadása.

Alakszerűsége tekintettel

- **írásbeli értesítés,**
- **egyenleg írásbeli közlése (folyószámla szerződés),**
- **információ feltüntetése csomagoláson, küldeményen (fuvarozási szerződés),**

- **okiratok átadása (kezesi szerződés),**
- **reklámok átadása (forgalmazási szerződés).**

7. A szerző álláspontját erősítő jogalkotói terminológia

A Ptk. szövegében megfigyelhető néhány olyan megoldás, amely alátámasztani látszik azt a nézetet, hogy a tájékoztatás és a széles értelemben vett tájékoztatások, vagy legalább ezek bizonyos csoportjai között nincs számottevő különbség.

7.1. *A tájékoztatás és az értesítés kifejezések azonos jelentéstartalma*

a) *A kivitelezési szerződés.* A kivitelező köteles a megrendelő által átadott tervdokumentációt a szerződés megkötése előtt megvizsgálni és a megrendelőt a terv felismerhető hibáira, hiányosságaira figyelmeztetni.⁶⁴

A kivitelezési szerződés kapcsán a munka megkezdését követően felismerhető hibákra vonatkozó jelzést a Ptk. tájékoztatásnak nevezi, nem figyelmeztetésnek. Ha a terv valamely hibája vagy hiányossága a kivitelezés folyamatában válik felismerhetővé, a kivitelező késedelem nélkül köteles erről a megrendelőt tájékoztatni.⁶⁵

A helyzet mindkét esetben azonos, a tervvel mindkét alkalommal probléma van, csak annak felismerésére kerül sor a szerződés teljesítésének eltérő időszakában. A terv hibájára, hiányosságára történő figyelemfelhívásnak mindkét esetben azonos a funkciója. Az eltérő fogalomhasználatnak nincs más racionális magyarázata, mint az, hogy a figyelmeztetést és a tájékoztatást azonos értelemben használja a Ptk. a kivitelezési szerződés tekintetében.

b) *Megbízás.* A megbízási szerződés kapcsán is kétféle fogalommal jelölt kötelezettséggel találkozhatunk a Ptk.-ban az utasítások

---

64 Ptk. 6:252. § (3) bek.

65 Ptk. 6:252. § (3) bek.

kapcsán, ha a megbízó által eredetileg adott utasítás nem megfelelő. A megbízott tájékoztatni köteles a megbízót, ha a felmerült új körülmények az utasítások módosítását teszik indokolttá.⁶⁶ Máshol a Ptk. úgy rendelkezik, hogy a megbízott a megbízó utasításától akkor térhet el, ha ezt a megbízó érdeke feltétlenül megköveteli, és a megbízó előzetes értesítésére már nincs mód.⁶⁷ Mindkét szabály arra a közös alaphelyzetre vonatkozik, amikor az utasítás korrekcióra szorul. Az első norma ebbe a helyzetben egy tájékoztatási kötelezettséggel terheli a megbízottat. A másodikként említett helyzetre vonatkozó szabály lényege a megbízott felhatalmazása az utasítástól való eltérésre, de ennek feltétele van. Feltételként a Ptk. nem azt tartalmazza, hogy a megbízót nem lehetett tájékoztatni, hanem azt, hogy a megbízó előzetes értesítésére már nincs mód. Abból, hogy a tájékoztatás kifejezés helyett máshol az értesítés szót alkalmazza a jogalkotó egy ugyanolyan helyzetben, arra következtethetünk, hogy a tájékoztatás és az értesítés kifejezéseket a Ptk. azonos jelentéstartalommal bírónak és felcserélhetőnek tekinti.

7.2. *A tájékoztatás és a számadás kifejezések azonos jelentéstartalma*

*Bizalmi vagyonkezelés*⁶⁸

- A vagyonkezelő a vagyonrendelő vagy a kedvezményezett kérésére köteles tájékoztatást adni a kezelt vagyonról. A tájékoztatásnak ki kell terjednie különösen a kezelt vagyon tényleges és várható gyarapodására, a kezelt vagyonba tartozó vagyoni elemekre, azok értékére, továbbá a kezelt vagyon terhére vállalt kötelezettségekre.⁶⁹
- A vagyonkezelő kérésre köteles a vagyonkezelésről számot adni,

---

66 Ptk. 6:275. § (1) bek.

67 Az első értesítési kötelezettség lehetetlen volta egy második értesítési kötelezettséget keletkeztet. [Ptk. 6:273. § (2) bek.]

68 A Ptk. 6:320. §-a „Tájékoztatási és számadási kötelezettség” címet viseli

69 Ptk. 6:320. § (1) bek.

és a kezelt vagyonnal a vagyonrendelő, illetve a kedvezményezett felé elszámolni.⁷⁰

A kezelt vagyonról adandó tájékoztatás és az a feladata a vagyonkezelőnek, hogy a vagyonkezelésről számot adjon, azonos tartalmú kötelezettségek, amely ugyanazon személyek kérése nyomán terheli őt. A kétféle módon nevesített kötelezettséget a Ptk. együtt említi a szerződés megszűnése kapcsán is.⁷¹

7.3. A tájékoztatás és az iratátadás kifejezések szoros kapcsolata

Tartós közvetítői szerződés. Az iratok átadását tartós közvetítői szerződés esetén a jogalkotó is a tájékoztatáshoz kapcsolja az „e körben” fordulattal: „A megbízó saját költségére köteles a közvetítőnek mindazt a tájékoztatást és segítséget megadni, amely kötelezettségeinek teljesítéséhez szükséges. E körben köteles különösen a szerződés tárgyára vonatkozó iratot a közvetítő rendelkezésére bocsátani.”⁷²

Az említett példák – álláspontom szerint – azt jelzik, hogy maga a jogalkotó sem tulajdonít érdemi különbséget bizonyos rokon értelmű kifejezéseknek, azokat azonos helyzetekben felváltva használja, mert azok valóban felcserélhetők. A széles értelemben vett tájékoztatás valamennyi esete és a tájékoztatás fogalma közötti átfedés minden esetére nincs szövegszerű bizonyíték, de a funkcionális azonosság e nélkül is megállapítható.

---

70 Ptk. 6:320. § (2) bek.

71 A bizalmi vagyonkezelés megszűnése esetén a vagyonkezelőt a kezelt vagyonnal – kapcsolatos elszámolási és tájékoztatási kötelezettség továbbra is a bizalmi vagyonkezelés fennállása alatti tartalommal terheli. [Ptk. 6:327. § (1) bek.]

72 Ptk. 6:295. § (1) bek.

8. A szűkebb és tágabb értelemben vett tájékoztatás együvé tartozásának következménye

A tanulmány felhívja a figyelmet arra, hogy a szűkebb értelemben vett tájékoztatás mellett sokféle kommunikációs kötelezettség létezik. A kommunikációs kötelezettségeken belül a tágabb értelemben vett tájékoztatási esetek elkülönítése jelentőséggel bír a jogkövetkezmények tekintetében is. A tágabb értelemben vett tájékoztatásoknak ugyanaz a rendeltetésük, mint a szűk értelemben vett tájékoztatásoknak, és egyaránt kötelezőek. Ebből pedig az következik, hogy mindkét csoportba sorolt kötelezettség megszegésének azonosak a jogkövetkezményei.

A Ptk. a szerződésekre vonatkozó közös szabályok körében csak a tájékoztatási kötelezettség megszegésének kártérítési következményét említi. A kontraktuális vagy a deliktuális felelősség szabályainak a tágabb értelemben vett tájékoztatási kötelezettség megszegése esetén is érvényesülniük kell.

A tájékoztatási kötelezettség elmulasztásának a Ptk. a szerződésekre vonatkozó közös szabályok körében nem említett egyéb következményeinek alkalmazása sem zárható ki a tágabb értelemben vett tájékoztatási kötelezettség megszegése esetén.

**TÁJÉKOZTATÁSI KÖTELEZETTSÉG A PTK. EGYES
SZERZŐDÉSEKRE VONATKOZÓ SZABÁLYAIN KÍVÜL**

Harsányi Gyöngyi¹

A TÁJÉKOZTATÁSI KÖTELEZETTSÉG JELENTŐSÉGE ÉS ÉRVÉNYESÜLÉSE A MAGYAR ÉRTÉKPAPÍRJOGBAN

A hiteles és naprakész információ modern világunk egyik legnagyobb értéke. Ezek gyors, valós, torzításoktól mentes átadására, közzétételére óriási szükség van, különösen egy olyan – az információktól sokban függő – jogterületen, mint az értékpapírjog. A tőkepiacon történő tőkeáramlás nagymértékben az információáramlás függvénye. A befektetési szektorban a tőkepiac szereplői részére megbízható információk közvetítése, szolgáltatása a tőkepiac megfelelő működésének záloga, kockázatsökkentő szerepe van, egyben széleskörű befektetővédelmi funkcióval bír. Ezek a funkciók a jogalkotó oldalán a jogszabályokban elsődlegesen a tájékoztatási kötelezettség kereteinek, részletszabályainak meghatározásával, kidolgozásával, és az ügyletben részt vevő különböző alanyokra történő telepítésével valósulnak meg.

Az értékpapírjogban napjainkban három alapvető törvényt kell kiemelnünk, amelyeknek szabályozási körében súlyponti szerepet kap a tájékoztatási kötelezettség deklarálása és feltételrendszerének meghatározása: a Tőkepiaci törvény², a befektetési vállalkozásokról és árutőzsdei szolgáltatókról szóló törvény³, és a kollektív befektetési formákról és kezelőikről szóló törvény⁴.

---

1 Károli Gáspár Református Egyetem ÁJK oktatója, egyetemi docens

2 2001. évi CXX. tv., a továbbiakban Tpt.,

3 2007. évi. CXXXVIII.tv., a továbbiakban Bszt.

4 2014. évi XVI. tv., a továbbiakban Kbftv.

I. Tájékoztatási kötelezettség a Tőkepiaci törvényben

A tájékoztatási kötelezettség előírása e törvényben elsődlegesen az értékpapír-kibocsátás, forgalmazás, szabályozott piacra történő bevezetés területéhez kapcsolódik. Jelen írás azonban kizárólag az értékpapír-kibocsátás körében fennálló tájékoztatási kötelezettség rövid ismertetésére szorítkozik.

1. Az értékpapír kibocsátásával összefüggő tájékoztatási kötelezettség

Az értékpapír-kibocsátás körében a jogalkotó mindenekelőtt a forgalomba hozatal aktusához kapcsolódóan írja elő a tájékoztatási kötelezettség részletszabályait, majd a kibocsátó oldalán mindaddig fenntartja ezt a kötelezettséget, míg az értékpapír forgalomban van.

A tájékoztatási kötelezettség teljesítésének részletszabályai differenciáltan, kibocsátási módonként eltérően kerültek meghatározásra. Az értékpapír két fő kibocsátási módja a nyilvános és a zártkörű kibocsátás. Az értékpapírok nyilvános kibocsátása azt jelenti, hogy a kibocsátó nem határozza meg előre a megcélzott befektetői kört, vagyis azokat az alanyokat, akiknek szánja az értékpapírjait, tehát bárki jegyezheti, vásárolhatja az adott értékpapírt. Zártkörű értékpapír kibocsátás esetén viszont a kibocsátó előre meghatározza azokat a befektetőket, akiknek szánja a forgalomba kerülő értékpapírjait.

E két eltérő kibocsátási mód alapvetően determinálja a tájékoztatási kötelezettség teljesítésének paramétereit. Más módon lehet tájékoztatni az ismeretlen befektetőket és más módon a kibocsátó által ismerteket.

A jogalkotó az értékpapírok nyilvános forgalomba hozatalának feltételeként írja elő a kibocsátó kötelezettségeként a Felügyelet által engedélyezett kibocsátási tájékoztató (prospektus) összeállítását és annak hirdetményben történő közzétételét.

A tájékoztató célja és funkciója, hogy elősegítse a befektető számára a kibocsátandó értékpapír jegyzésére vonatkozó megalapozott döntés meghozatalát. A tájékoztató egyik fő adatszoportja a kibocsátó, a jegyzési garanciavállaló és a kezes piaci, gazdasági, pénzügyi, jogi helyzetére, azok várható alakulására vonatkozó információkat tartalmazza, a másik fő adatszoportja pedig a kibocsátandó értékpapírra vonatkozó lényeges jellemzőket és fő kockázatait, illetve az értékpapírok jellemzőinek összehasonlíthatóságát biztosító kiemelt információkat.

Annak rögzítését követően, hogy miről kell tájékoztatni a potenciális befektetőket, értékpapírvásárlókat, a jogalkotó garanciális szabályok megfogalmazásával biztosítja, hogy a tájékoztatóban közölt adatok, adatszoportosítások, állítások, elemzések a valóságnak megfelelőek, helytállóak legyenek. Ennek érdekében több rétegű felelősségi és kártérítési szabályrendszert állít fel.

A Felügyelet általi jóváhagyását követően a tájékoztatót közzé kell tenni legkésőbb a forgalomba hozatali eljárás kezdő időpontját megelőzően a törvényben meghatározott helyeken (például a kibocsátó honlapja, országos terjesztésű napilap, a tőzsde, a Felügyelet honlapja).

A tájékoztató, a felügyeleti engedély illetve közzététel hiányában megvalósított nyilvános értékpapír kibocsátáshoz a jogalkotó a semmisség jogkövetkezményét fűzi.

Az *értékpapírok* zártkörű forgalomba hozatala során más módszerrel valósul meg a potenciális befektetők tájékoztatása. Ebben az esetben ugyanis a kibocsátó, illetve a forgalmazó kötelezettsége biztosítani, hogy minden befektető megkapja ugyanazokat a lényeges, a kibocsátó piaci, gazdasági, pénzügyi, jogi helyzetének és várható alakulásuknak, valamint az értékpapírhoz kapcsolódó jogoknak a befektetők részéről történő megalapozott megítéléséhez szükséges információkat, ideértve azokat az információkat is, amelyek a befektetőkkel személyesen folytatott megbeszélések keretében merültek fel.

Értékpapír zártkörű forgalomba hozatalát a forgalomba hozatali eljárás lezárását követő 15 napon belül a kibocsátó köteles a Felügyeletnek bejelenteni.

2. Rendszeres és rendkívüli tájékoztatás

A tájékoztatási kötelezettség nemcsak addig terheli a kibocsátót, míg az értékpapírját piacra dobja. A nyilvánosan forgalomba hozott értékpapír kibocsátója köteles a nyilvánosságot rendszeresen tájékoztatni vagyoni, jövedelmi helyzetének, működésének főbb adatairól. A rendszeres tájékoztatást éves és féléves gyorsjelentés, valamint éves jelentés formájában kell teljesíteni. A kibocsátó a gyorsjelentést az üzleti év és félév végét követő hatvan napon belül, az éves jelentést – könyvvizsgáló által is felülvizsgálva – az üzleti év végét követő százhusz napon belül köteles elkészíteni és a Felügyeletnek megküldeni. A jelentéseknek tartalmazniuk kell az előző év azonos időszakára vonatkozó adatokat is. A kibocsátó köteles biztosítani, hogy a befektetők az éves és féléves gyorsjelentést, valamint az éves jelentést megtekinthessék.

A nyilvánosan forgalomba hozott értékpapír kibocsátója – az állampapír kivételével – köteles haladéktalanul, de legkésőbb egy munkanapon belül a Felügyeletnek megküldeni, és közzétenni az értékpapír értékét vagy hozamát közvetve vagy közvetlenül érintő információt. (Ilyen információk például a kibocsátó bankszámlájának zárolása, a kibocsátó ellen csőd-, illetve felszámolási eljárás kezdeményezése, a kibocsátó alaptőkéje vagy saját tőkéje legalább 10 %-ának elvesztése, az alaptőke vagy saját tőke 25%-át meghaladó hitelfelvétel, a kibocsátó menedzsmentjében bekövetkezett változás.) A határidőt a döntés meghozatalától, az esemény, tény bekövetkeztétől, illetve azoknak a kibocsátó tudomására jutásától kell számítani. A rendszeres és rendkívüli tájékoztatás elmaradásával, illetve félrevezető tartalmával okozott kár megtérítéséért a kibocsátó

felel. Ezt a körülményt a gyorsjelentésnek és az éves jelentésnek is tartalmaznia kell.

A nyilvánosan forgalomba hozott értékpapír kibocsátójának rendszeres, illetve rendkívüli tájékoztatási kötelezettsége megszűnik az értékpapír lejártával, az értékpapír teljes kibocsátott mennyiségének lejárat előtti visszavásárlásával, valamint a Felügyelet engedélyével. (Felügyeleti engedélyt abban az esetben lehet kérni, ha a kibocsátó nyilvános részvénytársaság igazolja, hogy zártkörűen működő részvénytársaságként működik tovább, és kérelmezi, hogy az adott részvénytársaság tekintetében a nyilvánosságnak történő adatszolgáltatási kötelezettség alól a Felügyelet mentesítse.)

II. Tájékoztatási kötelezettség a Bszt.-ben

A befektetési vállalkozások és az ügyfelek között befektetési szolgáltatások és kiegészítő befektetési szolgáltatások teljesítésére irányuló szerződési jogviszony szabályozása körében a jogalkotó a befektetési szolgáltató oldalán ír elő széleskörű tájékoztatási kötelezettséget.

A II. Értékpapírtörvény⁵ és a Tpt. egyaránt – a keletkezésük korszakához mérten – széleskörűen, részletesen és árnyaltan szabályozta a befektetési szolgáltatót terhelő tájékoztatási kötelezettséget, ami azonban már igen szűk körű szabályozásnak bizonyul a ma hatályos jogszabályok terjedelmes rendelkezéseihez képest.

A befektetési szolgáltatásokat újraszabályozó Bszt. a tájékoztatási kötelezettség tekintetében a korábbinál sokkal részletesebb, több rétegű szabályegyüttest alkotott. Először az befektetési vállalkozást terhelő tájékoztatási kötelezettség általános szabályait határozza meg, ezt követően az előzetes tájékoztatási, majd az előzetes tájékozódási kötelezettség körét vonja meg, végül a szerződés teljesítését követő, „utólagos” tájékoztatási kötelezettség szabályait állapítja meg.

---

5 1996. évi CXI. tv., a továbbiakban II. Épt.

1. A tájékoztatási kötelezettség általános szabályai⁶

A befektetési vállalkozás és az ügyfél között létrejövő, befektetési szolgáltatásra illetve kiegészítő befektetési szolgáltatásra irányuló jogviszony kétpólusú jogviszony, ily módon a tájékoztatás gyakran közvetlenül, face to face történik. Ennek megfelelően a jogszabály megkülönbözteti az ügyfél irányába tett *direkt tájékoztatást* az ügyfelek és potenciális ügyfelek mindegyike irányába tett *indirekt tájékoztatás*-tól. Ez megnyilvánul a tájékoztatás teljesítésének módjára vonatkozó rendelkezésekben is. A befektetési vállalkozás az ügyfele irányába tett tájékoztatási kötelezettségét írásban, papír alapú vagy egyéb tartós adathordozón köteles teljesíteni. A befektetési vállalkozás azonban az általános tájékoztatási kötelezettségét úgy is teljesítheti, hogy azt nem kifejezetten egy adott leendő szerződő félnek vagy ügyfélnek címezi, hanem például üzletszabályzatát az üzlethelyiségében kifüggeszti, vagy egy általa meghatározott honlapon teszi elérhetővé.

Ebben a körben a törvény a tájékoztatás megtételének idejét is meghatározza. Fő szabályként fenti általános tájékoztatást a befektetési vállalkozásnak olyan időben kell megadnia, hogy az ügyfélnek kellő idő álljon rendelkezésére a tájékoztatásban foglalt információk megértéséhez és megalapozott döntés meghozatalához.

Az informálás tárgyát tekintve pedig befektetési vállalkozás köteles tájékoztatást adni a befektetési vállalkozásra vonatkozó alapvető tudnivalókról, működésének és tevékenységeinek szabályairól, a leendő szerződő fél tulajdonában lévő (vagy őt megillető), illetve az ügyletben érintett pénzügyi eszköz kezelésének szabályairól, a szerződésben foglalt ügylettel kapcsolatos tudnivalókról, illetve az ügylet kockázatáról.

---

⁶ Bszt. 40. §.

2. Előzetes tájékoztatási kötelezettség⁷

A Bszt. a tájékoztatási kötelezettség általános szabályainak rögzítését követően több szempontból is differenciált feltételrendszert állít fel.

Az előzetes tájékoztatási kötelezettség körében e kötelezettség teljesítése időben külön válik:

- bizonyos adatokról, tényekről *a szerződéskötést megelőzően* kell a tájékoztatást nyújtani,
- bizonyos adatokról tényekről pedig közvetlenül *a megbízás tárgyát képező szolgáltatás teljesítése előtt*.

Differenciál a jogalkotó a célzott alanyi kör szempontjából is, nevezetesen különbséget tesz a tájékoztatási kötelezettség teljesítésének terjedelme között aszerint is, hogy a befektetési vállalkozás lakossági ügyféllel, vagy szakmai ügyféllel kíván szerződés kötni.

- a) Legkésőbb az adott *szerződés megkötését megelőzően* köteles tájékoztatni a befektetési vállalkozás a befektetési szolgáltatási tevékenysége vagy kiegészítő szolgáltatása keretében a leendő szerződő felet, mint megbízót a szerződés feltételeiről, és a szerződésben foglaltakkal közvetlenül összefüggő adatokról. Ebben a körben közli például az ügyféllel való kapcsolattartás módját, eszközét, ideértve a megbízás küldésének és fogadásának módját, eszközét, továbbá a befektetési szolgáltatási tevékenység, valamint a kiegészítő szolgáltatás végzésére jogosító engedélyének számát.
- b) A befektetési vállalkozás a befektetési szolgáltatási tevékenysége vagy kiegészítő szolgáltatása keretében legkésőbb *a szerződésben meghatározott szolgáltatás teljesítését megelőzően* tájékoztatja a lakossági ügyfelet többek között a pénzügyi eszköz kockázatáról, piaci helyzetéről, a szerződéskötés időpontját megelőző időszakra vonatkozó árfolyam-alakulásáról. Amennyiben a lakossági ügyfelek számára kínált ilyen megállapodáshoz vagy csomaghoz kapcsolódó kockázat

---

7 Bszt. 43. §, EU 2017/565. rendelet

várhatóan eltér az egyes komponensekhez külön-külön kapcsolódó kockázatoktól, a befektetési vállalkozásnak megfelelő leírást kell nyújtania a megállapodás vagy csomag különböző komponenseiről, valamint arról, hogy egymásra hatásuk hogyan módosítja a kockázatot. Fontos része az előzetes tájékoztatásnak a költségekkel és díjakkal kapcsolatos információk megadása a teljes árról, vagyis az ügyfél által a pénzügyi eszköz megszerzésével, tartásával, a befektetési vállalkozás befektetési szolgáltatási tevékenysége vagy kiegészítő szolgáltatása keretében számára nyújtott szolgáltatásáról szóló szerződés létrehozatalával, fenntartásával és teljesítésével kapcsolatosan viselendő minden költségről, díjról, jutalékról.

Amikor egy befektetési szolgáltatást csomag részeként vagy ugyanazon megállapodás vagy csomag feltételeként egy másik szolgáltatással vagy termékkel együtt kínálnak, a befektetési vállalkozásnak tájékoztatnia kell az ügyfelet, hogy az egyes komponenseket meg lehet-e külön vásárolni, és mindegyik komponensről külön költségigazolást és díjkiszabást kell kiállítania. A szakmai ügyfelek viszonylatában a szerződés teljesítését megelőző tájékoztatási kötelezettség jóval szűkebb körű, mint lakossági ügyfél esetében. A szakmai ügyfelek tekintetében fennálló tájékoztatási kötelezettség körében ugyanis csak két dologról kell információt szolgáltatni:

- a pénzügyi eszköz szerződéskötés időpontját megelőző időszakra vonatkozó árfolyam-alakulásáról, és
- ha az ügyfél pótlólagos befizetési kötelezettségre számíthat a pénzügyi eszköz megszerzésének költségén felül.

3. Előzetes tájékozdási kötelezettség⁸

A tájékoztatás szükségessége nemcsak egy irányban érvényesül. A megbízó szempontjából teljesen indokolt és szükségszerű az a követel-

---

8 *Bszt. 44-45. §*

mény, hogy az általa kötendő ügyletről a megbízott, azaz a befektetési vállalkozás megfelelő tájékoztatást nyújtson. Ezt a kötelezettséget minden Bszt.-t megelőző jogszabály is megfogalmazta, azonban az, hogy a másik félnek is szüksége van adatokra, tényekre, információkra a megbízás elvállalását illetően a szerződés teljesítése érdekében, a korábbi jogszabályokban nem került megfogalmazásra. Ezt a hiányt pótolta a Bszt., amely részletesen szabályozza ezt a kérdést is, nevezetesen, hogy a befektetési vállalkozásnak nemcsak tájékoztatnia, de alaposan tájékozódnia is kell az ügylet elvállalása előtt.

A törvény nemcsak az előzetes tájékoztatási kötelezettség, hanem az előzetes tájékozódási kötelezettség körében is differenciál. Etekintetben is különböztet, a szerződés létrejötte, megkötése előtt illetve a konkrét megbízás teljesítése előtt lebonyolított vizsgálat között, továbbá aszerint, hogy lakossági, vagy szakmai ügyféllel lép jogviszonyba, sőt továbbmegy, és aszerint is, hogy milyen szolgáltatás képezi a jogviszony tárgyát. Külön választja ugyanis a befektetési szolgáltatások és kiegészítő szolgáltatások körét, és eltérően állapítja meg az előzetes tájékozódási kötelezettség tartalmát aszerint, hogy a befektetési vállalkozás befektetési tanácsadási vagy portfóliókezelési tevékenységet végez, illetőleg e tevékenységeken kívüli más befektetési szolgáltatást vagy kiegészítő szolgáltatást nyújt.

3.1. Előzetes tájékozódás portfóliókezelés és befektetési tanácsadás esetén

A befektetési vállalkozás ebben a körben a szerződés megkötését megelőzően, keretszerződés esetében pedig a megbízás végrehajtását megelőzően *köteles vizsgálni* a leendő szerződő fél (ügyfél) befektetéssel megvalósítani kívánt célját, azt, hogy ismeretei megfelelők-e ahhoz, hogy megalapozott befektetési döntést hozzon. Köteles feltárni a leendő szerződő fél jövedelmi helyzetét, kockázatvállalási hajlandóságát és kockázatviselő képességét annak érdekében, hogy ezek megvalósítására alkalmas ügyletet vagy pénzügyi eszközt ajánljon.

Mindezek alapján értékeli, hogy az általa kínált szolgáltatás alkalmas-e a leendő szerződő fél által megjelölt befektetési célok megvalósítására, valamint, hogy az e tevékenysége kapcsán felmerülő kockázat mértéke megfelel-e az ügyfél pénzügyi teherviselő képességének, stb.

Az ilyen mélységű tájékoztatói kötelezettség lakossági ügyfél esetén terheli a befektetési szolgáltatót, melynek eredményeként a befektetési vállalkozás befektetési tanácsadási tevékenysége körében kínált szolgáltatás esetén az ügylet megvalósítását megelőzően ún. alkalmassági nyilatkozatot tesz a tanácsadás ügyfél számára való alkalmasságáról, amelyben ismerteti az adott tanácsadást, és hogy az miként elégíti ki a lakossági ügyfél preferenciáit, céljait és egyéb jellemző igényeit.

Ha viszont a befektetési vállalkozás szakmai ügyfél részére végez befektetési tanácsadási vagy portfóliókezelési tevékenységet, akkor nem szükséges annak vizsgálata, hogy az ügyfél megfelelő tapasztalattal és ismerttel rendelkezik-e az ügylettel együtt járó kockázatok megértéséhez és értékeléséhez, vagy hogy az ügylettel együtt járó kockázat mértéke megfelel-e az ügyfél pénzügyi teherbíró képességének. E feltételeket eleve teljesítettnek tekinti.

3.2. *Előzetes tájékoztató egyéb befektetési szolgáltatási tevékenység esetén*

Ilyen szolgáltatások esetén a befektetési vállalkozás az ügyféltől nyilatkozatot kér a szerződésben foglalt ügylet lényegével, az ügyletben érintett pénzügyi eszköz jellemzőivel, és különösen ezek kockázataival kapcsolatos ismereteiről és tapasztalatairól, annak megítélése érdekében, hogy a befektetési vállalkozás valóban a számára megfelelő ügylettel vagy pénzügyi eszközzel kapcsolatos szolgáltatást nyújtja.

Az előzetes tájékoztató eredményeként a befektetési vállalkozás minősíti az ügyfeleket, melynek azért van jelentősége, mert a lakossági illetve szakmai ügyfél minősítési kategória nem végleges, e kategóriák átjárhatók, ugyanis a törvényben meghatározott feltételek fennállása

esetén⁹ lehetőség van a lakossági ügyfelet szakmai ügyfélnek, a szakmai ügyfelet pedig lakossági ügyfélnek minősíteni és vissza.

Összefoglalva, az előzetes tájékozódás szabályai az ügyfél érdekeit szolgálják, hiszen arra irányulnak, hogy a befektetési vállalkozás az informálódás eredményeként összhangot teremtsen az ügyfél befektetési céljai és a megvalósítás piaci lehetőségei, valamint a befektetési vállalkozás rendelkezésére álló jogi, gazdasági, pénzügyi eszközei között. A befektetési vállalkozás az ügyfél vagyoni helyzetére és befektetési elképzeléseire egyediesíti, „testre szabja” a befektetési szolgáltatást, megkeresi az ügyfél számára legmegfelelőbb, legjövödelmezőbbnek mutatkozó befektetési formát.

Az előzetes tájékozódás intézménye azonban másik funkciót is betölt, nevezetesen a befektetési vállalkozás védelmét is szolgálja. Már a Tpt. megalkotási folyamatában (az ezredforduló éveiben) felmerült, hogy a befektetési szolgáltató is védelemre szorul. Az e témában született egyik tanulmány rámutatott arra, hogy „indokolt és szükséges az elmúlt évek tanulságai alapján a befektetési szolgáltató védelmét is szabályozni. Sok esetben fordult elő ugyanis, hogy az ügyfél fel nem ismerve kockázatviselő képességének határait, olyan kockázatos ügyletek megkötésére adott megbízást a befektetési szolgáltatónak, amelyért helytállni nem tudott. Az ilyen ügyletek sorozatos megszorodása természetesen vonja maga után a befektetési szolgáltatók, illetve az egész tőkepiac válságát is. Erre tekintettel különösen fontos, hogy a befektetési szolgáltatók vizsgálják az ügyfelek kockázatviselő képességét is.”¹⁰

Az előzetes tájékozódás tehát az ügyfelek és a befektetési vállalkozások védelmén is túlmutat, hiszen közvetve az egész tőkepiac működésének biztonságosabbá tételét, zavartalan működését is elősegíti.

Az előzetes tájékozódás keretében a befektetési vállalkozásnak lehetősége van arra, hogy az ügyféltől a vagyoni és jövedelmi helyze-

---

9 Bszt. 48., 49., 51. §

10 Tóth Judit-Balczó Gábor-Kittka András: A tőkepiac jövőbeni szabályozásának lehetősége. Gazdaság és Jog 2000/7-8. szám 25. p.

tére vonatkozó írásbeli nyilatkozatot és e nyilatkozat alátámasztására szolgáló okiratokat kérjen. Lehetősége van továbbá arra is, hogy az ügyfélnek esetlegesen más befektetési vállalkozással vagy árutózsdei szolgáltatóval fennálló üzleti kapcsolatának, megállapodásának ismertetését, feltárását kérje.

A jogalkotó kivételeket is megállapít, és nem teszi szükségessé az előzetes tájékozódást, ha a befektetési vállalkozás és az ügyfél közötti megállapodás tárgya megbízás felvétele és az ügyfél javára történő végrehajtása, és amely a szabályozott piacra bevezetett részvényre, hitelviszonyt megtestesítő értékpapírra vagy más értékpapírba foglalt követelésre, valamint az ÁÉKBV által kibocsátott értékpapírra, azaz befektetési jegyre irányul.

4. A megbízás végrehajtását követő tájékoztatás

Míg a Ptk. a megbízás teljesítéséről értesíteni¹¹ rendeli a megbízót, tehát értesítési kötelezettségként fogalmazza meg, addig a Bszt. alapján a teljesítés megtörténtéről tájékoztatást kell adni az ügyfélnek. A befektetési vállalkozás a teljesítést követően haladéktalanul köteles tájékoztatni az ügyfelet a megbízás végrehajtásáról illetőleg az ezzel kapcsolatos információkról. Lakossági ügyfél esetén írásban vagy más tartós adathordozón haladéktalanul, de legkésőbb a megbízás végrehajtásának napját követő kereskedési napon.

A Ptk-ban megfogalmazott tájékoztatási szabályra emlékeztet az az előírás, hogy a befektetési vállalkozás az ügyfél kérésére tájékoztatást ad az ügyfél megbízásának aktuális állapotáról.¹²

Ha a lakossági ügyfél megbízásának tárgya kollektív befektetési forma időszakosan forgalmazott befektetési jegye vagy részvénye, akkor az ügyfél kérése, rendelkezése alapján a befektetési vállalkozás

---

11 Ptk. 275. §. (2) bekezdés

12 Ptk. 275. § (1) bekezdés „A megbízott köteles a megbízót tevékenységéről és a feladat állásáról kívánságára, szükség esetén e nélkül is tájékoztatni.”

vagy haladéktalanul, de legkésőbb a megbízás végrehajtását követő kereskedési napon, vagy legalább félévente ad tájékoztatást a megbízás tárgyát képező ügyletre vonatkozóan.

A befektetési vállalkozás portfóliókezelési tevékenységéhez időszakonként, jogszabály alapján adandó tájékoztatási kötelezettség kapcsolódik. Ekkor ugyanis az ügyfél számára rendszeresen, de legalább félévenként jelentést készít és azt írásban vagy más tartós adathordozón az ügyfél rendelkezésére bocsátja.

A befektetési vállalkozás a befektetési szolgáltatási tevékenysége keretében kezelt, az ügyfél tulajdonában lévő vagy őt megillető pénzügyi eszközről és pénzeszközről is legalább évente jelentést készít és azt írásban vagy más tartós adathordozón az ügyfél rendelkezésére bocsátja.¹³

A befektetési vállalkozások által nyújtott befektetési és kiegészítő befektetési szolgáltatások jogviszonyai körében fennálló tájékoztatási kötelezettségre vonatkozóan fentebb röviden bemutatott jellemzők bizonyítják, hogy a Bszt. nagy fontosságot tulajdonít és igen tág teret szentel a tájékoztatási kötelezettség alapos szabályozásának, és sok tekintetben olyan részletekbe menő előírásokat tartalmaz, amelynek olvasása során felmerül a kétség, hogy vajon a gyakorlatban ezt mennyire tartják be, illetve hogy egyáltalán be lehet-e tartani.

III. Tájékoztatási kötelezettség a befektetési alapok körében

A befektetési vállalkozások által nyújtott szolgáltatások, illetve a befektetési alapkezelő által létrehozott és működtetett befektetési alapok egyaránt a tőkepiac meghatározó szegmensei. Működésük azonban eltérő szisztémára épül. Míg a befektetési vállalkozás az ügyféllel, mint megbízóval közvetlenül megkötött szerződés alapján végez befektetési műveleteket, addig a befektetési alapok a felhalmozódott és szabaddá vált pénzeszközök befektetőktől, még hozzá sok

---

13 A megbízás végrehajtását követő tájékoztatás részletes szabályait lásd részletesen a Bszt. 67-69. §-aiban

kisbefektetőtől történő összegyűjtésének, és a gazdaság végkeringésébe történő újbóli bevezetésének eszközei.

A befektetési alapkezelők befektetési jegyek kibocsátása által gyűjtik össze a tőkét a befektetési alapok létrehozásához és a portfóliójukban lévő befektetési eszközök megvásárlásához. Ily módon helyzetük nem a befektetési vállalkozásokéhoz hasonlít, hiszen nem állnak direkt és közvetlen kapcsolatban a befektetőkkal, hanem a Tpt.-ben szabályozott értékpapír kibocsátók helyzetéhez hasonlít, hiszen csak a befektetési jegyek, vagyis az értékpapírok kibocsátása által kerül kapcsolatba a befektetővel. Ennek megfelelően a befektetési alapokat terhelő tájékoztatási kötelezettség szabályozása nagyon sok hasonlóságot mutat a Tpt.-ben megfogalmazott rendelkezésekkel, de vannak bőven eltérések is.

1. Kezelési szabályzat, mint a tájékoztatás eszköze

Az első eltérés a kezelési szabályzat elkészítésére irányuló kötelezettség. A befektetési alapkezelő első és legfontosabb feladata ugyanis a kezelési szabályzat elkészítése, mely az adott befektetési alap működésének és működtetésének különös szabályait, egyidejűleg pedig az alapkezelő és a befektetők közötti általános szerződési feltételeket tartalmazza. A kezelési szabályzatnak tartalmaznia kell minden olyan információt, amely lehetővé teszi a befektetési alap működésének, befektetési elveinek és kezelésének megítélését. A befektetési jegy első alkalommal történő értékesítésekor az alap kezelési szabályzatát a befektetőnek térítésmentesen át kell adni. A befektető a befektetési jegyek vásárlásakor nyilatkozik arról, hogy ismeri a kezelési szabályzatban foglalt feltételeket. Az alapkezelő az alap működtetése során a befektető érdekében a jogszabályoknak, működési szabályoknak és a mindenkor érvényes kezelési szabályzatnak megfelelően köteles eljárni. A kezelési szabályzatában foglalt feltételeket az alapkezelő egyoldalúan csak a Felügyelet engedélyével módosíthatja.

2. Tájékoztatási kötelezettség

2.1. A befektetési jegyek nyilvános kibocsátásához kapcsolódó tájékoztatás

A befektetési alapkezelő társaságok jogszabályi kötelezettségeinek sorában is kiemelt jelentőséget kap a tájékoztatási kötelezettség, mely kötelezettség a befektetési jegyek kibocsátásától a befektetési alap megszűnéséig áll fenn. A befektetési alap létrehozatalának első szakaszához, a befektetési jegyek kibocsátásához kapcsolódik a tájékoztatási kötelezettség egyik fő megnyilvánulási formája és módozata, a tájékoztató (prospektus) elkészítése és a Felügyelet által történő jóváhagyása. A -fent említett kezelési szabályzaton kívül- a befektetési jegy nyilvános kibocsátásának – mint minden értékpapír nyilvános kibocsátásának – alapvető feltétele, hogy az alapkezelő nyilvános tájékoztatót, folyamatos kibocsátás esetén pedig rövidített tájékoztatót állítson össze és tegyen közzé. A befektető részére a befektetési jegy folyamatos forgalmazása során a rövidített tájékoztatót *minden esetben*, kibocsátáskor pedig a tájékoztatót át kell adni, később pedig a rendszeres tájékoztatási kötelezettség körében a féléves vagy az éves jelentést, valamint a legfrissebb portfóliójelentést a *befektető kérésére* át kell adni, illetve a hozzáférést biztosítani kell.

A befektetési jegyek zárt körben történő kibocsátása esetén csak a kezelési szabályzat elkészítése és befektetők számára történő hozzáférhetővé tétele képezi a befektetési alapkezelő kötelezettségét.

2.2. A befektetési alap működéséhez kapcsolódó tájékoztatási kötelezettség

Az alapkezelőt a befektetési alap létrehozása, illetőleg a befektetési jegyek kibocsátása után, a befektetési alap működtetése során is, (mindaddig, amíg az alapkezelő által kibocsátott befektetési jegyekből kötelezettségek és jogosultságok folynak) tájékoztatási kötelezettség terheli, melyen belül

megkülönböztetünk rendszeres és rendkívüli tájékoztatási kötelezettséget.

A *rendszeres tájékoztatási kötelezettség* keretében a *havi portfóliójelentés* elkészítésének kötelezettsége érvényesül. Az alapkezelő köteles havonta az általa kezelt befektetési alapok tekintetében, a hónap utolsó forgalmazási napjára vonatkozóan megállapított nettó eszközérték alapján portfóliójelentést készíteni és a megállapítás napját követő tizedik forgalmazási naptól a forgalmazónál a befektetők számára hozzáférhetővé tenni. A másik kötelezettség, hogy *félévenként*, (a tárgyfélv év lezárása után negyvenöt napon), *évenként* (a tárgyév lezárása után százhusz napon belül) köteles az általa kezelt befektetési alapról, *jelentést* elkészíteni, a Felügyeletnek megküldeni, az alapkezelőnél és a forgalmazónál a befektetők számára hozzáférhetővé tenni, továbbá közleményben közzétenni a jelentés elkészültének tényét, megtekintésének helyét és idejét. A jelentések megtekintését a közlemény megjelenésétől számított legkésőbb hét nap elteltével kell lehetővé tenni.

A *rendkívüli tájékoztatási kötelezettség* körében az alapkezelő az általa kezelt alapok működésére vonatkozóan köteles közzétenni és a befektetési jegyek forgalmazójánál hozzáférhetővé tenni a törvényben meghatározott tényeket, adatokat, körülményeket, információkat, az ott előírt határidőn belül. Ilyenek például a befektetési alap átalakulása, beolvadása, a befektetési szabályok megváltozása, a kezelési szabályzat módosítása, a futamidő határozottá alakítása, vagy csökkentése, a befektetési jegy visszaváltásával kapcsolatos költség változása, az alapkezelő engedélyének visszavonása, a befektetési jegyek forgalmazásának felfüggesztése, az alapkezelővel szemben felszámolási eljárás megindítása, stb.

A kollektív befektetési formákat szabályozó jogforrás rendelkezései közül kiemelést érdemel, hogy deklarálja a *befektető* tájékoztatáshoz való jogát. A befektető tehát jogosult arra, hogy az alap működését illetően megfelelő tájékoztatásban részesüljön. A befektető a jegyzési helyeken megtekintheti az alap működéséről, gazdálkodásáról ké-

szült tájékoztatókat, beszámolókat, üzlet- és kezelési szabályzatokat. Emellett tájékoztatást kérhet az alapkezelőtől az alap működésével illetve a nyereség alakulásával összefüggésben.

Összegzésként megállapíthatjuk, hogy az értékpapírjog körébe tartozó jogszabályok különbözőképpen, de egyforma szigorral szabályozzák a tájékoztatási kötelezettség feltételeit, formáit, teljesítésének módozatait. Mindhárom itt bemutatott jogforrás azt példázza, hogy a tőkepiacon megvalósuló befektetési és értékpapír ügyletek sikeres teljesítésének és teljesülésének kulcsa az információk, méghozzá a hiteles információk megfelelő átadása, gyors áramlása, vagyis a tájékoztatási kötelezettség maradéktalan és következetes teljesítése.

TÁJÉKOZTATÁSI KÖTELEZETTSÉG A FOGYASZTÓI SZERZŐDÉSEKBEN

SZERZŐDÉSKÖTÉST MEGELŐZŐ TÁJÉKOZTATÁSI KÖTELEZETTSÉG SAJÁTOSÁGAI A FOGYASZTÓI SZERZŐDÉSEK KÖRÉBEN

1. Bevezetés

A fogyasztóvédelem XX. századi térnyerése lényeges változásokat eredményezett a szerződési jog területén is. A szerződési jog új modelljében a tradicionális szerződési jog alapját képező szerződési szabadság elve kiegészül a „szociális” szempontok érvényesítésére irányuló szerződési igazságosság maximájával. A szerződési igazságosság elve legitimálja a szerződési szabadság korlátozását, a szerződő felek közötti *equilibrium* megtartását biztosító jogi garanciák beépítését a szerződési jogba. A fogyasztó és a vállalkozás közötti mellérendeltségen alapuló egyensúlyi helyzet védelmének egyik eszköze a szerződéskötést megelőző tájékoztatási kötelezettség, amely lehetővé teszi, hogy a fogyasztók a vállalkozás által kötelezően rendelkezésre bocsátott információkat mérlegelve dönthessenek a szerződés megkötéséről. A tanulmány a fogyasztói szerződésekre vonatkozó szerződéskötést megelőző tájékoztatási kötelezettség szabályozási sajátosságait, továbbá a megsértésük esetén alkalmazható jogkövetkezményeket veszi górcső alá².

---

1 egyetemi tanár, Széchenyi István Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar, Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék

2 A témáról lásd részletesebben Fazekas Judit: Fogyasztóvédelmi jog 2.0, Gondolat Kiadó, Budapest, 2022, IX. fejezet pp 146-182; Miskolczy Bodnár Péter: Fogyasztói szerződések. Egyetemi jegyzet, Patronicium Kft., 2015. pp 109.; dr. Nagy Ildikó: A fogyasztók tájékoztatására vonatkozó szabályok a Polgári Törvénykönyvben. Jogi Fórum, Debrecen 2020. <https://www.jogiforum.hu/>

2. A tájékoztatási kötelezettség eltérő szabályozásának indokai a fogyasztói szerződések körében

A fogyasztói szerződések általános jellemzője a kereskedőt terhelő tájékoztatási követelmények megemelt mércéje, amely szerződés valamennyi létszakát átfogó kötelezettség, de különösen kiemelt jelentőséggel bír a szerződést előkészítő ún. *prekontraktuális* szakaszban. A fogyasztói szerződések körében érvényesülő szerződéskötést megelőző tájékoztatási kötelezettség egyoldalúan kógens szabályai a gyengébb fél védelmét szolgálják és a fogyasztóval szerződő vállalkozást terhelik. Ez a sajátos fogyasztóvédelmi célú többletkötelezettség lényesen különbözik a szerződési jognak, a felek egyenlőségére és mellérendeltségi viszonyára, illetőleg a szerződési szabadságra szabott klasszikus elveitől, különösen pedig a szerződő feleket terhelő kölcsönös tájékoztatási és együttműködési kötelezettség generális klauzulájától. Az eltérő szabályokat az tette szükségessé, hogy a modern gazdasági-technológiai forradalom, az új kereskedelmi innovációk (agresszív marketing módszerek, az online piactér, az elektronikus szerződéskötés) tovább növelte kereskedő és a fogyasztó viszonyában megnyilvánuló mellérendeltségi és egyensúlyi deficitet. A fogyasztó általában a kevésbé tájékozott, a gazdaságilag gyengébb, a jogszabályok útvesztőjében és a jogérvényesítésben járatlanabb fél. Az utóbbi évtizedek feltörekvő technológiái, a mesterséges intelligencia még tovább erősítették az információ birtoklásának és az információhoz való hozzájutásnak az egyenlőtlenségeit. A speciális tájékoztatási szabályok az információs aszimmetria kiegyenlítését, a kereskedő erőfölényének ellensúlyozását célozzák, ily módon megteremve a fogyasztó számára a megalapozott, tájékozott ügyleti döntés lehetőségét online és offline környezetben egyaránt.

3. A prekontraktuális tájékoztatási kötelezettség többszintű szabályozási modellje

A magyar szerződési jogban a szerződéskötést megelőző tájékoztatási kötelezettség szabályozása többszintű:

- Az *első szintet* a Polgári törvénykönyv VI. Könyvének generálkaluzulája jelenti, amely a szerződési jog általános követelményeként fogalmazza meg a felek együttműködési és a tájékoztatási kötelezettségét. A Ptk. 6:62. §-a valamennyi szerződésre kihatóan, a szerződés minden létszakában – a szerződéskötési tárgyalások alatt, a szerződés megkötésénél, a szerződés fennállása alatt és megszüntetése során – kötelezővé teszi a szerződő felek számára az együttműködést és egymás kölcsönös tájékoztatását a szerződést érintő lényeges körülményekről. A tájékoztatásnak a szerződést érintő lényeges körülményekre kell kiterjednie. Azt tehát, hogy az információ *a szerződést érintő lényeges körülmények* körébe tartozik-e esetről-esetre, szerződésről-szerződésre kell mérlegelni. A generálkaluzula hatálya egyaránt kiterjed a Ptk.-ban nevesített, illetőleg a Ptk. által nem szabályozott tipikus és atipikus szerződésekre és mindegyik szerződő felet terheli a saját kötelezettségei tekintetében. A tájékoztatási kötelezettség megsértése súlyos jogkövetkezményeket von maga után, de a fél nem hivatkozhat a tájékoztatási kötelezettség megsértésére olyan jogokkal, tényekkel és adatokkal kapcsolatban, amelyeket ismert, vagy közhiteles nyilvántartásból vagy más forrásból ismernie kellett.
- A szabályozás *második szintjét* a fogyasztó és vállalkozás közötti szerződések részletes szabályairól szóló 45/2014. (II. 26.) kormányrendelet jelenti, amely a hatálya alá tartozó fogyasztói szerződések tekintetében átfogóan szabályozza a szerződéskötést megelőző tájékoztatás valamennyi kérdését. A jogharmonizációs célú kormányrendelet, amely a fogyasztói jogokról szóló 2011/83/EU irányelv átültetését valósította meg, kiemelten a prekontraktuális

tájékoztatási követelményekre fókuszál, meghatározva azokat az információkat, amelyeket a kereskedőnek fel kell tárnia a fogyasztó részére a szerződés megkötését megelőzően. Ez a szabályozási megközelítés több tekintetben lényegesen különbözik a Ptk. 6:62. §-ában foglalt generálklauzulától. Egyrészt a prekontraktuális tájékoztatási kötelezettség egyoldalúan a vállalkozást/kereskedőt terheli, másrészt kifejezetten csak szerződés megkötését megelőző létszakra koncentrál, harmadrészt pedig a jogszabály *in concreto* nevesíti a tájékoztatási kötelezettség körébe tartozó információkat. Ennek indoka az információs különbségek kiegyenlítése, továbbá egyfajta prevenció célzat, nevezetesen az, hogy a fogyasztó a szerződés-előkészítő fázisban kapjon meg minden olyan lényeges információt a kereskedőtől, amely alapján tudatosan mérlegelheti szerződési érdekét, felmérheti a kockázatokat és megítélheti, hogy a szerződés megkötése milyen következményekkel jár számára. A kormányrendeletben szabályozott prekontraktuális tájékoztatási kötelezettség az áruk vételére vagy szolgáltatásra irányuló visszterhes fogyasztói szerződéseket fedi le, azzal a 2019-ben az ún. Modernizációs irányelv³ által bevezetett módosítással kiegészülve, hogy a digitális tartalmakra és digitális szolgáltatásokra irányuló szerződések esetében visszterhesnek minősülnek azok a szerződések is, amelyeknél a fogyasztó személyes adatait bocsátja a vállalkozás rendelkezésére.

Az előzetes tájékoztatási követelményeket a kormányrendelet kétlépcsős módszerrel szabályozza. A III. fejezet szabályozza a hagyományos körülmények között, üzlethelyiségben, vagy ilyennek minősülő más helyen (pl. elárusító bódé, piaci stand, stb.) kötött fogyasztói szerződések prekontraktuális tájékoztatási

---

3 Az Európai Parlament és a Tanács 2019/2161 irányelve (2019. november 27.) a 93/13/EGK tanácsi irányelvnek, valamint a 98/6/EK, a 2005/29/EK és a 2011/83/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvnek az uniós fogyasztóvédelmi szabályok hatékonyabb végrehajtása és korszerűsítése tekintetében történő módosításáról (EGT-vonatkozású szöveg). CELEX: 32019L2161.

követelményeit, míg a IV. fejezetben található az üzlethelyiségen kívül kötött (továbbiakban ÜKKSZ), illetőleg a távollévők között kötött (továbbiakban TLKSZ) fogyasztói szerződésekre rendelt, szerződéskötést megelőző tájékoztatási követelmények. Nem alkalmazható a kormányrendelet III. és IV. fejezete a kormányrendelet hatálya alól kivett szerződésekre.⁴ Ennek indoka, hogy Kr.2. §-ában felsorolt szerződésekről külön jogszabályok (*lex specialis*) rendelkeznek. A kormányrendelet 1. § (3) bekezdése ugyanis kimondja, hogy a rendeletet akkor kell alkalmazni, ha az Európai Unió általános hatályú, közvetlenül alkalmazandó jogi aktusa vagy az Európai Unió kötelező jogi aktusát átültető jogszabály eltérően nem rendelkezik.

A távollévők között kötött szerződések prekontraktuális tájékoztatási követelményei – a már említett (EU) 2019/2161 Modernizációs-irányelv alapján – kibővültek az online piactereken kötött szerződésekre vonatkozó egyedi kiegészítő tájékoztatási követelményekkel⁵. Az online módon kötött fogyasztói szerződésekre így módon együttesen alkalmazandók a TKKSZ speciális tájékoztatási követelményei és az online piacterekre szabott többletkövetelmények.

- A szabályozás *harmadik szintjét* a kormányrendelet hatálya alá *nem* tartozó, nevesített fogyasztói szerződésekre irányadó külön jogszabályok, az ún. *lex specialis* szabályok jelentik. Ilyenek szintén számosan vannak a magyar jogrendszerben, köszönhetően annak, hogy a jogharmonizációs kötelezettséget megalapozó egyes uniós irányelveket a jogalkotó külön jogszabályokba ültette át. E körbe sorolhatók pl. az utazási szerződések⁶, a szállás időben megosztott használati jogára és hosszú távú üdülési termékek

---

4 Lásd a 45/2014. (II.26.) Kormányrendelet 2. §-ában felsorolt fogyasztói szerződéseket.

5 45/2014. (II.26.) kormányrendelet 11./A §.

6 Lásd 472/2017. (II.28.) kormányrendelet.

megszerzésére irányuló szerződések (timesharing)⁷, a fogyasztói hitelszerződések⁸, vagy a Ptk. egyes szerződési között található fogyasztói kezességi szerződés⁹ továbbá a fogyasztói biztosítási szerződés¹⁰

- A tanulmány további részében a második szintet elemezzük, bemutatjuk a 45/2014. (II. 26.) kormányrendelet szabályozási sajátosságait, a lefedett fogyasztói szerződések körét, a prekontraktuális tájékoztatás módjára vonatkozó előírásokat, a szerződéskötést megelőző tájékoztatási kötelezettségek terjedelmét és a megsértésük esetén alkalmazható harmonizált és nem harmonizált jogkövetkezményeket.

4. A kormányrendelet szabályozási sajátosságai és az általa lefedett szerződések

A kormányrendelet a kereskedő és a fogyasztó közötti szerződések egyes aspektusait *horizontális* jelleggel szabályozza, vagyis a hatálya alól kivett fogyasztói szerződések kivételével lefedi, illetőleg kiegészíti a termék– és az ágazatspecifikus szabályokat. A rendelet másik sajátosság a *szubszidiárius* jelleg, mivel akkor kell alkalmazni, ha közvetlenül hatályos és közvetlenül alkalmazandó uniós jogi aktus vagy a nemzeti jog átültető jogszabálya nem rendelkezik másként. A lefedett szerződéseket többféle módon csoportosíthatjuk. A szerződés létrejöttének körülményei alapján a rendelet hatálya kiterjed az üzlethelyiségben (pl. bolt, mozgó üzlet, áruda, piaci stand stb.), az üzlethelyiségen kívül kötött (utcán, termékbemutatón, házaló kereskedőtől stb.) továbbá a távollévők között kötött szerződésekre egyaránt.

---

7 Lásd 141/2011. (VII.21.) kormányrendelet.

8 Lásd 2009. évi CLXII. törvény.

9 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről 6: 430. §.

10 U.o. Ptk. 6: 455. a)-j).

A szerződés tárgya alapján a kormányrendelet hatálya alá tartoznak adásvételi szerződések, a szolgáltatási szerződések (ideértve a digitális szolgáltatásokra vonatkozó szerződéseket is), az online digitális tartalom-szolgáltatásra irányuló szerződések. Ez utóbbi alatt a *nem* fizikai adathordozón (videofájlok, zenefájlok, audiófájlok, digitális játékok stb.) szolgáltatott digitális tartalom szolgáltatására vonatkozó szerződéseket értendők. A fizikai adathordozón – pl. DVD, játékkonzol, USB, CD – nyújtott tartalmakra kötött szerződések adásvételi szerződésnek minősülnek. Ugyancsak a rendelet hatálya alá tartoznak az ún. közműszolgáltatási szerződések, tehát a víz-, gáz- vagy villamosenergia-szolgáltatási szerződések, továbbá távfűtés-szolgáltatási szerződések, amelyeket nem korlátozott, meghatározott mennyiségben árusítanak.

A rendelet a visszerthes szerződésekre alkalmazandó, tehát azon szerződések esetében, amikor a fogyasztó nem fizet árat, továbbá online digitálistartalom-szolgáltatásra vagy digitális szolgáltatásokra vonatkozó szerződések esetében, ha a fogyasztó sem árat nem fizet, sem személyes adatokat nem ad át a kereskedőnek a rendelet nem alkalmazható.

Nem tartoznak a kormányrendelet hatálya alá, a Kr. 2. §.-ában taxative felsorolt kivett szerződések¹¹. Megjegyezzük, hogy Fogyasztói

---

11 Kr. 2. §: Nem terjed ki a kormányrendelet hatálya a szociális szolgáltatásokra, gyermekvédelmi szakellátásokra, egészségügyi ellátásra irányuló szerződésekre, a szerencsejátékkal kapcsolatos szerződésre, a *pénzügyi szolgáltatással kapcsolatos szerződésre*, az ingatlan megszerzésére irányuló szerződésekre (kivéve az ingatlanközvetítői tevékenységet és az ingatlanvagyon-értékelő tevékenységet), az új építmény építésére, meglévő átalakítására vonatkozó szerződésre, az utazási szerződésekre, a szállás időben megosztott használati jogára, a hosszú távra szóló üdülési termékekre vonatkozó szerződésekre, valamint a tartós szálláshasználati szolgáltatási tevékenységről szóló kormányrendelet hatálya alá tartozó szerződésre, a közjegyző által okiratba foglalt bármilyen szerződésre, élelmiszer és egyéb mindennapi fogyasztásra szánt terméknek a fogyasztó lakóhelyére, tartózkodási helyére vagy munkahelyére történő gyakori és rendszeres szállítására vonatkozó szerződésre (pl. pizzarendelés), az automata vagy automatizált üzlethelyiség útján kötött szerződésre (pl. italautomata), az

jogokról szóló 83/2011/EU irányelv lehetővé teszi, hogy nemzeti jog az ún. kis értékű (50 Euró alatti) üzlethelyiségen kívül kötött fogyasztói szerződéseket is kivegye a nemzeti átültető szabály a hatály alól. Ezzel azonban a magyar jogalkotó nem kívánt élni.

5. A prekontraktuális tájékoztatás módjára vonatkozó szabályok

A fogyasztói szerződésekre érvényes általános követelmény, hogy a tájékoztatásnak egyértelműnek és közérthetőnek kell lenni. A kereskedőnek egyértelmű és átfogó tájékoztatást kell nyújtania a fogyasztó számára, mielőtt a fogyasztót bármely, távollevők között vagy üzlethelyiségen kívül kötött szerződés, távollevők között vagy üzlethelyiségen kívül kötött szerződéstől eltérő szerződés vagy annak megfelelő ajánlat kötné.¹² Az általános követelmények mellett a szerződés fajtája és az alkalmazott táv-kommunikációs eszköztől függően további követelmények is érvényesülnek. Az üzlethelyiségen kívül kötött szerződések vonatkozásában a rendelet 12. § (1) bekezdése megköveteli továbbá, hogy a tartós adathordozón átadott szerződéskötést megelőző tájékoztatást *olvasható módon* és egyszerű, közérthető nyelven kell a fogyasztó rendelkezésére bocsátani. A távollevők között kötött szerződések esetén a rendelet 14. §-a úgy rendelkezik, hogy az információkat *világosan és közérthető* nyelven kell közölni a fogyasztóval, vagy az alkalmazott távközlő eszközöknek megfelelő módon kell a fogyasztó rendelkezésére bocsátani, illetőleg a prekontraktuális tájékoztatást tartós adathordozón történő átadása esetén olvasható módon. Az online környezetben a kereskedőknek a kötelező tájékoztatást könnyen hozzáférhetővé és jól láthatóvá kell tenni a fogyasztók számára.

---

elektronikus hírközlési szolgáltatóval nyilvános telefonállomás igénybevétele útján annak igénybevétele céljából, vagy telefon-, internet- vagy telefax-összeköttetés egyszeri igénybevétele céljából kötött szerződésre, a végrehajtási eljárás vagy más hatósági intézkedés alapján értékesített árukra és néhány §-tól eltekintve a személyszállítási szerződésekre.

12 83/2011/EU irányelv Preambulum (34).

A szerződéskötést megelőző tájékoztatás során a kereskedőnek figyelembe venni a fogyasztók sajátos, ésszerűen előrelátható igényeit. A fogyasztói jogokról szóló keretirányelv (34) preambulumbekkezdése értelmében ez azt jelenti, hogy *'azon fogyasztók egyedi szükségleteit, akik szellemi, testi vagy pszichés fogyatékoságuk, koruk vagy hiszékenységük miatt különösen kiszolgáltatottak oly módon, amelyet a kereskedőnek – ésszerű elvárhatóság mellett – előre kellett látnia.'* Fontos hangsúlyozni, hogy ezen egyedi szükségletek figyelembevétele nem vezethet a fogyasztóvédelem eltérő szintjeihez.

6. A szerződéskötést megelőző tájékoztatási követelmények terjedelme üzlethelyiségben kötött szerződések esetén

A kormányrendelet 9. §-a részletezi a távollevők között kötött és az üzlethelyiségen kívül kötött szerződésektől eltérő fogyasztói szerződésekre (üzlethelyiségben kötött szerződések) irányadó szerződéskötést megelőző tájékoztatási követelményeket. Ennek értelmében minden, az ÜKKSZ-től és TKKSZ-től eltérő fogyasztói szerződés esetén a vállalkozás köteles világosan és közérthető módon a fogyasztó szerződési nyilatkozatának megtétele előtt tájékoztatni a fogyasztót a rendelet 9. § (1) a)-tól j)-ig pontokban felsorolt információkról. A nélkül, hogy minden egyes követelményt egyenként elemeznénk, az e körbe tartozó információk egy része a vállalkozással kapcsolatos adatokra (név, székhely szerinti postai cím, elérhetőség), más része az áru/szolgáltatás lényeges tulajdonságaira és a fizetendő árra, harmadrészt a szerződés teljesítésére (teljesítési határidő, fizetés, fuvarozás, a panaszkezelés módja), negyedrészt a hibás teljesítés miatt jogorvoslati lehetőségekre (termékszavatosságra, kellékszavatosságra vonatkozó törvényi kötelezettség, jótálláshoz való jog fennállása, feltételei, erre vonatkozó mintaszabályzat elérhetősége), ötödrészt békéltető testülethez (BT) fordulás lehetőségére, a BT nevére, székhelye szerinti postacímére vonatkozik. Végezetül új előzetes tájékoztatási követelményeket írt

elő a rendelet 2020 módosítása¹³ a digitális árukra, digitális tartalom-szolgáltatásra és a digitális szolgáltatásokra irányuló szerződések körében (funkcionalitás, interoperabilitás, kompatibilitás, a digitális tartalom és digitális szolgáltatás megfelelőségének szavatolására vonatkozó jogszabályi kötelezettség fennállása). A követelmények rövid áttekintése is mutatja, hogy egyre újabb követelményekkel bővül a nevesített kötelezettségek köre. Az üzlethelyiségben kötött szerződések esetében a nemzeti szabályozás mozgásteret nagyobb, nem kötelezi az irányelv a tagállamokat teljes harmonizációra. A fogyasztói jogokról szóló irányelv 5. cikkének (4) bekezdése értelmében tagállamok a szerződéskötést megelőző tájékoztatásra vonatkozó további követelményeket fogadhatnak el vagy tarthatnak fenn. A kormányrendelet ezzel élve kimondja, hogy a vállalkozást nem terheli a fentiekre kiterjedő tájékoztatási kötelezettség azon információk vonatkozásában, amelyek a körülmények alapján nyilvánvalók, illetőleg nem kell alkalmazni a rendelet 9. §-át a mindennapi élet szokásos szükségleteit fedező azon kisebb jelentőségű szerződésekre, amelyeket a szerződés megkötésével egyidejűleg teljesítenek.

7. A tájékoztatás terjedelme a távollévők között kötött és az üzlethelyiségen kívül kötött szerződések tekintetében

Az üzlethelyiségen kívül és a távollévők között kötött szerződések esetén a vállalkozás előzetes tájékoztatási kötelezettségére vonatkozó követelményeket a kormányrendelet IV. fejezetének, 11. §. (1) bekezdés a)-w) pontjai rögzítik. E követelmények rendszerükben a tanulmány 6. pontjában csoportosított tájékoztatási követelményekhez hasonlóak. A taxatív felsorolt tájékoztatási követelmények egyenkénti elemzésére terjedelmi korlátok miatt nem vállalkozhatunk, ezért csak a speciális vonásokat emeljük ki. Lényeges különbség az

---

13 712/2020. (XII.30.) Kormányrendelet. A bevezetett módosítások 2022. V. 28.-tól kerültek alkalmazásra.

üzlethelyiségben kötött szerződésekre vonatkozó általános tájékoztatási követelményekhez képest, hogy az ÜKKSZ és a TLKSZ szerződések esetében a rendelet 11. §-ában felsorolt előzetes tájékoztatási követelmények egyenként, teljes mértékben és eltérést nem engedően kötelezőek a vállalkozásra nézve.¹⁴ A másik jellegzetesség, hogy az előzetes tájékoztatás kötelezően szerződés részévé válik és főszabályként nem módosítható. Ez alól csak az jelent kivételt, ha a szerződő felek kifejezetten megállapodnak a módosítás lehetőségéről. A távollévők között kötött szerződés esetén további követelmény, hogy a szerződés megkötését követően a vállalkozónak visszaigazolást kell küldeni, amelynek újfent tartalmaznia kell az előzetes tájékoztatót, kivéve azt az esetet, ha tájékoztatást tartós adathordozón már átadta.

Ugyancsak meghatározó eleme a szerződéskötést megelőző tájékoztatásnak az üzlethelységen kívül és a távollévők között kötött szerződések körében a fogyasztókat megillető elállási jogról¹⁵ való részletes tájékoztatás.¹⁶ A 11. §. (1) bekezdés i) pontja értelmében az előzetes tájékoztatásnak ki kell terjednie a fogyasztót megillető elállási jog tényére, az elállási jog gyakorlásának határidejére, módjára és egyéb feltételeire, különösen pedig a rendelet 2. mellékletét képező elállási nyilatkozatminta szerepére. Az elállási joghoz kapcsolódó tájékoztatásnak arra is ki kell térnie, hogy az elállási jog gyakorlása esetén a fogyasztónak viselnie kell az áru visszaküldésével kapcsolatos költségeket, amennyiben a vállalkozás nem vállalta e költség viselését, és a távollévők között kötött szerződés esetében az áru postai küldeményként nem küldhető vissza.¹⁷ Az elállási jogra vonatkozó tájékoztatás elmaradása vagy megsértése speciális jogkövetkezményeket

---

14 A 83/2011/EU rányelv 6. cikk (7) bekezdése az ÜKKSZ és a TLKSZ szerződések esetében lehetővé teszi, hogy a tagállamok a nemzeti jogukba nyelvi követelményeket vezessenek be.

15 Az elállási jogra vonatkozó részletes szabályokat a Kormányrendelet 20. § -a tartalmazza.

16 U.o. 11. § i) és j) pontok.

17 U.o. 11. §. j) pont.

von maga után¹⁸. Ezekre a következő pontban térünk ki.

A ÜKKSZ és TLKSZ esetén a további sajátosság, a bizonyítási teher alakulása, ugyanis a vállalkozást terheli annak bizonyítása, hogy a szerződés megkötése előtt az előzetes tájékoztatási kötelezettségnek eleget tett.

A távollévők között kötött szerződések tájékoztatási követelményei további előzetes tájékoztatási követelményekkel egészülnek ki az online piactereken kötött fogyasztói szerződések tekintetében. A kormányrendelet 11/A §-a szerint mielőtt kötelezővé válna az online piacon kötött távollévők közötti szerződés, az *online piac szolgáltatója*, köteles világos és érthető nyelven, az alkalmazott távközlő eszközöknek megfelelő módon tájékoztatni a fogyasztót:

- a rangsorolási kritériumokról, a fogyasztó számára a keresési lekérdezés alapján megjelenő ajánlatok rangsorolását meghatározó fő paraméterekről (a minősítést és értékelést szolgáló mechanizmusok, szekvenciális algoritmus, vizuális kiemelés), e paraméterek más paraméterekhez viszonyított jelentőségéről,
- arról, hogy az árukat, szolgáltatásokat vagy digitális tartalmat kínáló harmadik fél kereskedőnek minősül-e,
- arról, hogy ha a harmadik fél nem kereskedő, és e miatt az uniós fogyasztóvédelmi jogszabályokból eredő fogyasztói jogok nem alkalmazhatók a szerződésre,
- arról, hogy a szerződéssel kapcsolatos kötelezettségek hogyan oszlanak meg árukat, szolgáltatásokat vagy digitális tartalmat kínáló harmadik fél és az online piac szolgáltatója között, és hogy ez nem érinti az online piac szolgáltató vagy a harmadik fél vállalkozás szerződés szerinti kötelezettségeit.

---

18 U.o. 21. §.

8. A szerződéskötést megelőző tájékoztatási kötelezettség megsértésének jogkövetkezményei

A szerződéskötést megelőző tájékoztatási kötelezettség megsértése esetén érvényesíthető jogkövetkezményekről a fogyasztói jogokról szóló irányelv ad elvi eligazítást. Az irányelv 23. cikk (1) bekezdése szerint a tagállamok gondoskodnak az irányelv betartását biztosító megfelelő és hatékony eszközökről.

Ugyancsak az irányelvből következik¹⁹ az elállási jogra vonatkozó előzetes tájékoztatási kötelezettség megsértése esetén érvényesülő speciális jogkövetkezmény, melynek értelmében, az elállásra vonatkozó tájékoztatás elmaradása esetén az elállási időszak az eredeti elállási időszak lejárta után 12 hónappal jár le. Ha pedig a vállalkozás 12 hónapon belül teljesíti a tájékoztatást, az e tájékoztatást követő 14 nap elteltével.²⁰

A nemzeti jog a fentiekén kívül is többféle jogérvényesítési lehetőséget biztosít a prekontraktuális tájékoztatási követelmények megsértése esetére. Ezek egy része hatósági jellegű szankció, más része magánjogi jogkövetkezmény. A fogyasztóvédelmi hatóság bírságot szabhat ki, ha a szerződéskötést megelőző tájékoztatás során – pl. vásárlásra irányuló felhívás, reklám vagy más marketing eszköz – a vállalkozás megsérti a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmára vonatkozó rendelkezéseket. A 45/2014. (II.26.) kormányrendelet 31. § akként rendelkezik, hogy a szerződéskötést megelőző tájékoztatási kötelezettség megsértése esetén a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról szóló törvényben²¹ meghatározott hatóság jár el az ott meghatározott szabályok szerint.

A magánjogi jogkövetkezmények eszköztárából a szerződési jogban biztosított jogkövetkezmények (pl. szerződésszegés, kártérítés) szabadon alkalmazhatók fogyasztói szerződések esetében is. E tekintetben

---

19 2011/83/EU irányelv 10. cikk (1)-(2).

20 45/2014. (II:26.) kormányrendelet 21. §. (1)-(2).

21 2008. évi XLVII. törvény a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról.

a Ptk. – korábban elemzett – 6:62. §. kiemelt jelentőséggel bír. A generálklauzula által meghatározott jogkövetkezmények függenek attól, hogy a szerződés melyik létszakában történt tájékoztatási és együttműködési kötelezettség megsértése, illetőleg létrejött-e a szerződés vagy sem.

Ha a tájékoztatási kötelezettség megsértése ellenére mégis létrejön szerződés, a mulasztó fél magatartása szerződésszegésnek minősül és köteles a másik fél ebből származó kárát a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség általános szabályai szerint megtéríteni.

Ha a szerződés nem jön létre, az a fél, aki a tájékoztatási kötelezettségét a szerződéskötési tárgyalások során megszegte, köteles a másik fél ebből származó kárát a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség általános szabályai szerint megtéríteni.

Ha a felek az együttműködési és tájékoztatási kötelezettségüknek eleget tettek, de a szerződés létrejött ennek ellenére elmarad a feleket kártérítési kötelezettség nem terheli.

A szerződéskötést megelőző tájékoztatási kötelezettség megsértése esetén alkalmazható hatósági szankciók és a szerződési jogi jogkövetkezmények alkalmazása nem zárja ki egymást, a hatósági eljárás lefolytatása mellett a fogyasztó jogosult polgári jogi igényét egyéni kereset útján érvényesíteni.

A fogyasztók kollektív érdekeinek védelmére irányuló képviseleti keresetekről szóló (EU) 2020/1828 irányelv, melynek transzpozíciója a fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény 38-38/G §§-aiban történt meg, meghatározott feltételek teljesülése esetén, lehetővé teszi fogyasztói kollektív képviseleti kereset indítását a feljogosított szervezetek számára. A kollektív képviseleti kereset irányulhat a jogsértés megszüntetésére vagy jogorvoslatra (pl. csere, kijavítás, kártérítés). Ennek eljárásjogi kereteit a Polgári Perrendtartás közérdekű perre irányadó XLII. fejezetének 571-579. §§-ai határozzák meg.

9. Összegzés

A szerződéskötést megelőző tájékoztatáshoz való jog a legfontosabb fogyasztói jogok körébe tartozik, mert alkalmas arra, hogy a vállalkozás és a fogyasztó közötti információs szakadékot áthidalja és a fogyasztót olyan helyzetbe hozza, hogy a szerződés kockázatait felmérve, tudatos döntést hozzon a szerződés megkötésekor. A tanulmány vállalt célkitűzése volt, hogy bemutassa a fogyasztói szerződések körében érvényesülő prekontraktuális tájékoztatási kötelezettségre vonatkozó szabályozási sajátosságokat, a tájékoztatási kötelezettség megsértése esetén alkalmazható jogkövetkezményeket. Arra a kérdésre, hogy a választott szabályozási modell, a kazuisztikus szabályozási technika megfelel-e átláthatóság, egyszerű alkalmazhatóság, a világosság és a közérthetőség követelményeinek nem könnyű egyértelmű igennel válaszolni, pedig ez a fogyasztóvédelmi jogszabályok esetében különösen indokolt elvárás lenne. A vállalkozások előzetes tájékoztatási kötelezettségeit meghatározó követelmények láttán, melyek felsorolásához kimerülnek az ABC készletei, joggal merül fel a kérdés a jogalkalmazóban, hogy a kevesebb nem lenne-e több?

Miskolczi Bodnár Péter¹

TÁJÉKOZTATÁSI KÖVETELMÉNYEK EGYES FOGYASZTÓI SZERZŐDÉSEK REKLÁMRA VONATKOZÓ HAZAI SZABÁLYAIBAN

1. Ismerethiány és tájékoztatás

A szerződéses jogviszonyban a fogyasztók hátrányban vannak a vállalkozásokhoz képest. Az egyensúly hiánya leginkább az informáltság tekintetében áll fenn. A fogyasztó kevesebbet tud a megvásárolni kívánt termékről, annak használatáról, mint annak gyártója, vagy a kereskedő. A lehetséges vásárló informálása nem kerül sokba, az ezzel járó költségek nem emelik meg jelentősen a vételárat. Az információ iránti igény és annak könnyű és olcsó kielégíthetősége indokolja, hogy a fogyasztóvédelmi jog elsődlegesen a fogyasztó megfelelő tájékoztatását kívánja biztosítani. A jog információközlésre kötelezi a vállalkozást meghatározva azt, hogy miről és meddig kell tájékoztatni a fogyasztót.

A tájékoztatás három szempontból is fontos a fogyasztók számára:

- megkönnyíti az áru- és szolgáltatás kiválasztását, mivel a vásárló, megrendelő a gazdálkodó szervezettől szerzett információk alapján lesz képes felmérni a megvásárolni kívánt áru, illetve a megrendelni kívánt szolgáltatás jellemzőit,
- biztosítja, hogy a fogyasztó rendelkezzen a megszerzett áru és a szolgáltatás használatához szükséges megfelelő ismeretekkel, tisztába kerüljön az áru használatával járó veszélyekkel, továbbá
- a jogainak érvényesítéséhez szükséges alapvető ismeretekkel.

---

1 Tanszékvezető egyetemi tanár, Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar

2. A tájékoztatás ideje

Fontos, hogy az információ kellő időben álljon rendelkezésre. A későn kapott információ nem segít sem a leginkább alkalmas dolog kiválasztásában, sem annak megfelelő használatában, legfeljebb a jogorvoslatot segíti elő.

2.1. *Általános tájékoztatási követelmény a szerződési létszakokhoz kötődően*

A tájékoztatás polgári jogi követelménye hagyományosan a szerződési létszakokhoz kapcsolódik, nevezetesen a szerződéskötés során, tartós jogviszonyokban a szerződéskötés és a teljesítés között, továbbá a teljesítés során kell informálni a partnert. A fogyasztóvédelmi normákban nagyon erőteljes a szerződéskötést megelőző tájékoztatási követelmény. Jogi elvárás az, hogy már a szerződéskötést megelőzően, a szerződéskötési tárgyalások során informálják a leendő fogyasztót mindazokról a körülményekről, amelyek befolyásolják őt a választásban, a döntés meghozatalában. Amennyiben a szerződéskötést megelőzően kapott tájékoztatás nyomán kialakul az ügyletkötési szándék, a szerződés tervezetében is szerepeltetni kell a korábban adott információkat, kiegészítve néhány további körülménnyel. A szerződéssel egyidejűleg a fogyasztót informálni kell az őt illető jogokról, jogérvényesítési lehetőségekről arra az esetre, ha a vállalkozás teljesítése nem bizonyulna szerződésszerűnek.

2.2. *Fogyasztók javát szolgáló tájékoztatási kötelezettség a reklámokban*

Ebben a fejezetben azt a viszonylag új jelenséget mutatjuk be, hogy bizonyos szerződéstípusok kapcsán a jog már a reklámozás során is tájékoztatási követelményeket támaszt. A fogyasztóvédelmi jogszabályok már a szerződéskötési tárgyalásokat megelőző időszakban is bizonyos információk nyilvánosságra hozatalára kötelezik a vállalko-

zást. A fogyasztóvédelem olyan időszakra hozza előre a tájékoztatás adásának követelményét, amikor a vállalkozás számára még nem vált ismertté a potenciális szerződő partner személye, amikor még nem került sor a kapcsolatfelvételre. A fogyasztóvédelem nem támaszt olyan jogi követelményt, hogy valamely terméket, vagy szolgáltatást reklámozni kellene. Abban az esetben viszont, ha a vállalkozás önként úgy dönt, hogy reklámot alkalmaz, akkor az egyes fogyasztói szerződésekre² vonatkozó követelmények között találunk a reklámok tartalmára vonatkozó előírásokat. Három fogyasztói szerződéstípusra vonatkozó jogszabály tartalmaz reklámra vonatkozó követelményeket:

- a fogyasztónak nyújtott hitelről szóló 2009. évi CLXII. törvény,
- a time-share szerződéscsoportra vonatkozó³ 141/2011. (VII. 21.) Korm. rendelet és
- az utazási szolgáltatásokra vonatkozó szerződésekről, különösen az utazási csomagra és az utazási szolgáltatásegyüttesre vonatkozó szerződésekről szóló 472/2017. (XII. 28.) Korm. rendelet, mely jogszabálynak az utazási csomagra⁴ irányadó rendelkezései érdemelnek figyelmet.

---

2 A fogyasztói szerződések típusainak és szabályainak bemutatására lásd Miskolczi Bodnár Péter: Fogyasztóvédelmi jog II. Fogyasztói szerződések, Patrocinium Kiadó, Budapest 2016.

3 A 141/2011. (VII. 21.) Korm. rendelet címében a szállás időben megosztott használati jogára, a hosszú távra szóló üdülési termékekre vonatkozó szerződésekről, valamint a tartós szálláshasználati szolgáltatási tevékenységre vonatkozó szerződésekről szól, de a jogszabály szövege rendelkezéseket tartalmaz a viszontértékesítési szerződésre és a csereszerződésekre vonatkozóan is.

4 Az *utazási csomag*: legalább két különböző típusú utazási szolgáltatás együttes igénybevétele ugyanazon utazás vagy üdülés részeként, ha

a) az érintett utazási szolgáltatásokat egy adott vállalkozó állítja össze, ideértve azt az esetet is, amikor ez az utazó kérésére vagy választásával összhangban történik, valamennyi szolgáltatásra kiterjedő egyetlen szerződés megkötését megelőzően, vagy *b)* függetlenül attól, hogy az egyes utazási szolgáltatókkal önálló szerződések jönnek-e létre

ba) az érintett utazási szolgáltatásokra vonatkozóan a szerződések megkötésére egyetlen értékesítési helyen kerül sor, és a szolgáltatások kiválasztása még azelőtt megtörténik, hogy szerződés jön létre az utazóval,

3. A tájékoztatási kötelezettség terjedelme

A jogalkotó átgondolja, hogy egy nagyon óvatos, precíz, előre látó fogyasztó mi iránt érdeklődne, ha lenne ideje feltenni a kérdéseket. A *bonus et diligens paterfamilias* mai fogyasztóra méretezett modelljének érdeklődésére számot tartó körülmények feltételezett listáját összeállítva a jogalkotó a vállalkozás jogi kötelezettségévé teszi azt, hogy ezekről még a szerződéskötést megelőzően adjon tájékoztatást.

Az egyes fogyasztói szerződésekre vonatkozó követelmények között a reklámok tartalmát érintő előírások szűkebb körűek, mint a későbbi – de még a szerződéskötést megelőző – tájékoztatásra vonatkozó előírások. A reklámban kötelezően szerepeltetett információk többnyire a leendő szerződés közvetett tárgyát képező szolgáltatásra vonatkoznak és ezen lényeges közlések közül is jellemzően az ellenértékhez kötődnek. Lényeges különbség van azonban az egyes fogyasztói szerződések követelményei között.

---

bb) az érintett utazási szolgáltatásokat összesített vagy egy összegben meghatározott díj fejében kínálják vagy nyújtják, illetve ilyen díjat számolnak fel értük,

bc) az érintett utazási szolgáltatásokat „csomag” vagy más hasonló néven hirdetik vagy nyújtják,

bd) az érintett utazási szolgáltatásokat olyan szerződés megkötését követően állítják össze, amely alapján a vállalkozó különböző típusú utazási szolgáltatások közötti választásra biztosít jogot az utazónak, vagy

be) az érintett utazási szolgáltatásokra vonatkozóan különböző vállalkozókkal jön létre a szerződés egymáshoz kapcsolódó online foglalási folyamatok keretében, amelyek során az a vállalkozó, akivel vagy amellyel az utazó először köt szerződést, továbbítja az utazó nevét, fizetési adatait és e-mail címét egy vagy több másik vállalkozónak, és köztük az első utazási szolgáltatás foglalásának visszaigazolását követően legkésőbb 24 órán belül szerződés jön létre; [472/2017. (XII. 28.) Korm. rendelet 2. § 6. pont]

3.1. Fogyasztóknak nyújtott hitelre vonatkozó reklámok⁵

A 2009. évi CLXII. törvény a fogyasztónak nyújtott hitelre vonatkozó kereskedelmi kommunikáció kötelező tartalmát hat helyzetben rögzíti:

- a) mindenfajta fogyasztónak nyújtott hitelre vonatkozó kereskedelmi kommunikációra vonatkozó általános követelmény,
- b) kötelező kapcsolódó szolgáltatásra vonatkozó tájékoztatási kötelezettség,
- c) arra a helyzetre vonatkozó követelmény, ha a hitelre vonatkozó kereskedelmi kommunikáció hitelkamatot vagy bármilyen más ellenszolgáltatást tartalmaz,
- d) a jelzáloghitelre vonatkozó kereskedelmi kommunikáció tartalmával szembeni többletkövetelmények, ha az hitelkamatot vagy bármilyen más ellenszolgáltatást tartalmaz,
- e) a devizaalapú jelzáloghitelre vonatkozó kereskedelmi kommunikáció tartalmával szembeni többletkövetelmény,
- f) a hitelközvetítő által közzétett reklám speciális tartalma.

A továbbiakban az egyes helyzetekben áttekintjük a reklám kötelező tartalmi elemeit.

ad a) Általános követelmény a fogyasztónak nyújtott hitelre vonatkozó reklám tartalmára

A fogyasztónak nyújtott hitel minden fajtájára vonatkozó általános követelmény az, hogy a kereskedelmi kommunikációban a teljes hiteldíj mutató értékét fel kell tüntetni.⁶ A teljes hiteldíj mutató (a továbbiakban: THM) átfogó információt ad arról, hogy az adós

---

5 A követelmények valójában nem csak a reklámokra, hanem a hitelre vonatkozó kereskedelmi kommunikáció valamennyi formájára vonatkoznak, de a címekben az egyszerűség kedvéért a reklámokra utalunk.

6 A hitelre vonatkozó kereskedelmi kommunikációban a teljes hiteldíj mutató értékét legalább egy tizedesjegy pontossággal kell megadni. [2009. évi CLXII. törvény 4. § (1) bek.]

által bármilyen címen – egyszeri vagy többszöri alkalommal, vagy rendszeresen – fizetendő kötelezettségek együtt évente a hitelösszeg hány százalékát teszik ki. A THM a kamat mértékénél pontosabban mutatja az adós terheinek valós mértékét.

ad b) Kötelező kapcsolódó szolgáltatásra vonatkozó tájékoztatási kötelezettség

Léteznek olyan helyzetek, amikor a hitelszerződés megkötéséhez szükséges a hitelhez kapcsolódó valamilyen szolgáltatás – például biztosítás – igénybevétele. Ennek a szolgáltatásnak az igénybe vételéért is fizetni kell, az adóst terhelő költségeket tehát a hitel és a kapcsolódó szolgáltatás ellenértékének az összegeként kapjuk meg. A hitelező nem feltétlenül ismeri a kapcsolódó szolgáltatásért fizetendő díj nagyságát, ezért a fogyasztóvédelmi jogszabály nem kötelezi őt arra, hogy ezt a reklámban közölje. Azt azonban a reklámnak tartalmaznia kell, hogy szükséges a hitelhez kapcsolódó szolgáltatást igénybe venni.⁷

ad c) Az ellenszolgáltatásra vonatkozó közlés

A pénzhasználat ellenértéke jellemzően a kamat, de a hitelintézetek a kölcsön nyújtásához, a szerződés módosításához és megszüntetéséhez kapcsolódóan számos más jogcímen is várnak további ellenszolgáltatást. A fogyasztóknak nyújtott hitelre vonatkozó reklámok tartalmi követelményeinek második csoportja arra az esetre vonatkozik, amikor a reklámban is szerepel valamelyik ellenszolgáltatás mértéke. Ha hitelre vonatkozó kereskedelmi kommunikáció hitelkamatot vagy bármilyen más ellenszolgáltatásra – ideértve a díjat, jutalékot, költséget – vonatkozó szám adatot megjelöl, a kereskedelmi kommunikációban egyértelműen, tömören és feltűnően, reprezentatív

---

7 ... vagy a hitelező ajánlata szerinti megkötéséhez szükséges, és a hitelhez kapcsolódó szolgáltatás ellenszolgáltatása nem ismert, a hitelre vonatkozó kereskedelmi kommunikációban a hitelhez kapcsolódó szolgáltatásra vonatkozó szerződés megkötésének kötelezettségét is jelezni kell, a teljes hiteldíj mutatóval együtt. [2009. évi CLXII. törvény 4. § (5) bek.]

példával bemutatva meg kell adni a következő adatokat is:

- a hitelkamat mértéke és típusa (rögzített hitelkamat, változó hitelkamat vagy mindkettő),
- a hitel teljes díjában foglalt díj, jutalék, költség és adó,
- a hitel teljes összege,
- a hitel futamideje,
- a teljes hiteldíj mutató,
- termék értékesítéséhez vagy szolgáltatás nyújtásához kapcsolódó halasztott fizetés formájában nyújtott hitel esetén a termék vagy szolgáltatás készpénzára és az önrész, valamint
- a fogyasztó által fizetendő teljes összeg és a törlesztőrészlet összege.⁸

ad d) A jelzáloghitelre vonatkozó reklám további kötelező tartalmi elemei

Ha a jelzáloghitelre vonatkozó kereskedelmi kommunikáció hitelkamatot vagy bármilyen más ellenszolgáltatásra – ideértve a díjat, jutalékot, költséget – vonatkozó számadatot megjelöl – az ad c) pontban felsoroltakon túl – a kereskedelmi kommunikációban meg kell adni a következőket is:

- a hitelező, a hitelközvetítő vagy a közvetítői alvállalkozó neve,
- tájékoztatás arra vonatkozóan, hogy a hitel fedezete ingatlanra bejegyzett jelzálogjog,
- a törlesztőrészletek száma.

ad e) Devizaalapú jelzáloghitel

Amennyiben a jelzáloghitelt devizaalapon nyújtják, a kereskedelmi kommunikációnak kötelező figyelmeztetést tartalmazni arra vonatkozóan, hogy az árfolyam változása befolyásolhatja a fogyasztó által fizetendő összeget.⁹

---

8 2009. évi CLXII. törvény 4. § (2) bek.

9 2009. évi CLXII. törvény 4. § (3) bek.

ad f) A hitelközvetítő által közzétett reklám

A hitelközvetítő a hitelre vonatkozó kereskedelmi kommunikációban köteles feltüntetni, hogy kinek a képviselőjében jár el.¹⁰

3.2. *A time-share szerződés csoportra vonatkozó reklám*

A 141/2011. (VII. 21.) Korm. rendelet II. fejezete olyan követelményeket rögzít, amelyek egyaránt vonatkoznak mind a szállás időben megosztott használati jogára vonatkozó szerződésre, mind a hosszú távra szóló üdülési termékre vonatkozó szerződésre, mind a viszontértékesítési szerződésre és a csereszerződésre is. Az egyik közös szabály a fogyasztó tájékoztatását írja elő. A vállalkozás köteles a fogyasztónak mind a négyféle szerződés tekintetében a szerződéskötés előtt díjmentesen adni egy írásbeli tájékoztatást¹¹, melynek tartalmát a jogszabály – szerződéstípusonként eltérően – tartalmazza.

A szerződés csoportra vonatkozó másik közös szabály a reklámokat érinti. A jogalkotó mind a négy szerződéstípus kapcsán elvárást támaszt a reklám tartalmát illetően. Bármelyik szerződéstípusra vonatkozó reklám két dolgot kell, hogy – jogszabálynál fogva – tartalmazzon:

- egyrészt közölni kell, hogy fogyasztónak joga van arra, hogy a szerződéskötés előtt díjmentesen kapjon egy írásbeli tájékoztatást,
- másrészt közölni kell azt, hol érhető el az írásbeli tájékoztatás.¹²

---

10 2009. évi CLXII. törvény 4. § (6) bek.

11 A vállalkozás köteles a fogyasztó szerződési nyilatkozatának megtétele előtt kellő időben, írásban a jogszabály 1-4. mellékletben szerződéstípusok szerint meghatározott tartalommal, díjmentes tájékoztatást nyújtani. [5. § (1) bek.]

12 A szállás időben megosztott használati jogára vonatkozó szerződésre, a hosszú távra szóló üdülési termékre vonatkozó szerződésre, a viszontértékesítési szerződésre és a csereszerződésre (e fejezet vonatkozásában a továbbiakban együtt: szerződés) vonatkozó reklám tartalmazza, hogy a fogyasztó jogosult az 5. § (1) bekezdés szerinti tájékoztatóra, e tájékoztató elérhetőségének megjelölésével. [4. § (1) bek.]

3.3. Az utazási csomagra vonatkozó reklámra irányadó tájékoztatási kötelezettség

Az utazási szolgáltatásokra vonatkozó szerződésekről, különösen az utazási csomagra és az utazási szolgáltatásegyüttesre vonatkozó szerződésekről szóló 472/2017. (XII. 28.) Korm. rendelet III. fejezete szól az utazási csomagra vonatkozó szerződések különös szabályairól. A jogalkotó az utazási csomagra vonatkozó gazdasági reklámra irányadó követelményeket elrejtette a „szerződéskötést megelőző tájékoztatás” címben.

A fogyasztóvédelmi szabályozás nem ír elő mindenfajta utazási csomagra vonatkozó reklám tartalmára kötelezettséget, csak az olyan reklámokra, amelyekben az utazási csomag díja is szerepel. Az ilyen reklámokra – vagyiságosan – kétféle kötelezettség irányadó.

- Abban az esetben, ha az utazási csomag díja ismert, akkor azt egy összegben kell feltüntetni, egybeszámítva az utazási csomag teljes díját, ide értve az adókat, és minden további díjat, illetéket és egyéb költséget.¹³
- A díjak típusairól akkor is tájékoztatást kell adni a reklámban, ha egyes díjak mértéke nem számítható ki a szerződéskötés előtt. Ilyen esetben azt kell megjelölni, hogy milyen típusú többlet-költségek merülhetnek fel, amelyeket az utazónak kell viselnie.¹⁴

---

13 Az utazásszervező, illetve az utazási csomag utazásközvetítőn keresztül történő nyújtásának esetén az utazásszervező mellett az utazásközvetítő az utazó szerződési nyilatkozatának megtétele előtt az (1) bekezdésben foglaltakon túl – ha az utazási csomagban foglalt utazási szolgáltatás jellegeből adódóan szükséges – köteles tájékoztatást nyújtani az utazónak a következőkről:

c) az utazási csomag teljes díja adókkal együtt, és minden további díj, illeték és egyéb költség, illetve ha ezek a költségek észszerű módon nem számíthatók ki a szerződéskötés előtt, akkor annak megjelölése, hogy milyen típusú olyan többletköltségek merülhetnek fel, amelyeket az utazónak kell viselnie. [472/2017. (XII. 28.) Korm. rendelet 14. § (2) bekezdés c) pont]

14 Az utazásszervező vagy az utazásközvetítő valamennyi olyan gazdasági reklámjában, amelyben az utazási csomag díját feltünteti, köteles azt a 14. § (2) bekezdés c) pontja szerint, egy összegben feltüntetni. Ha a 14. § (2) bekezdés

4. Értékelő megjegyzések

A tanulmányban bemutatott szabályok korlátozzák a fogyasztóval kapcsolatra lépni szándékozó vállalkozás szabadságát. A követelmények és tilalmak azonban olyan területen érvényesülnek, amelyen a szerződési szabadság korlátozása korántsem előzmény nélküli. Egyrészt a Polgári törvénykönyv tájékoztatásra kötelezi a szerződő feleket, másrészt a fogyasztóvédelmi jog számos kérdésben tájékoztatási kötelezettséggel terheli a vállalkozást a fogyasztó irányába, harmadrészt a reklámok területén a kereskedelmi szólásszabadság sok tekintetben eleve korlátozottabban érvényesül. Ilyen előzmények és háttér alapján nem tekinthető indokolatlannak az, hogy egyes fogyasztói szerződések tekintetében követelmények és tilalmak érvényesülnek a reklámok tartalmára.

A reklámoknak egyre nagyobb a szerepe a fogyasztói igények felkelésében, formálásában, így érthető az, hogy a fogyasztóvédelem nem csupán negatív módon – a megtévesztő és az agresszív kereskedelmi gyakorlatok tilalmazásával –, hanem tájékoztatási követelmények támasztásával pozitív módon is igyekszik a fogyasztók megalapozott választási döntését elősegíteni.

A reklám műfajával, tömör, figyelemkeltő jellegével nem férne össze az, hogy jogi parancsra sok információval zsúfolják tele a reklámot. Az is korlátozza sok tényező szerepeltetését, hogy az emiatt növekvő reklámköltségeket végső soron a fogyasztók fizetnék meg a termék árában, a szolgáltatás díjában. E körülményekre tekintettel érthető, ha a fogyasztóknak szóló reklámok tartalmára vonatkozó kötelezettségek mindössze két csoportba sorolhatók.

- Követelmény az, hogy az ár, a fogyasztó által fizetendő költségek teljes mértéke kell, hogy feltüntetésre kerüljön a reklámban.

---

c) pontja szerinti díjak nem számíthatók ki a szerződéskötés előtt, azokat akkor is meg kell jelölni az utazási csomag díját tartalmazó gazdasági reklámban. [472/2017. (XII. 28.) Korm. rendelet 15. § (3) bek.]

Ezek az elvárások sokszor az elhallgatással történő megtévesztés megelőzését is szolgálják, pl. amikor a kamat mellett a nagyobb THM feltüntetése, vagy a szükséges szolgáltatások költségeire, vagy legalább fajtáira történő kötelező figyelemfelhívás révén elkerülhető, hogy a potenciális vásárló a valóságnál kedvezőbbnek gondolja a reklámozott terméket, szolgáltatást.

- A kötelezettségek másik nagy csoportját valamilyen információ feltüntetése alkotja. A termékre vonatkozó információs csomag léte, hozzáférhetősége, bizonyos kockázatokra, veszélyekre történő figyelemfelhívás mellett néhány speciális körülmény szerepel a tájékoztatási kötelezettségek listáján.

Megítélésem szerint a jogszabály indokolatlanul sok adat feltüntetését követeli meg a fogyasztóknak nyújtott olyan hitelre vonatkozó reklámban, amely ellenértéket is tartalmaz. Hét pontban felsorolni a reklámban kötelezően szerepeltetendő körülményeket, még akkor is túlzásnak tűnik a jogalkotó részéről, ha ezek egyike a THM, ami egyébként is kötelező eleme kell legyen a fogyasztóknak nyújtott valamennyi hitelre vonatkozó reklámnak. A jelzáloghitelre vonatkozó, továbbá a devizaalapú jelzáloghitelre vonatkozó reklámok esetén további körülményekről is tájékoztatást kell adni. A sok feltüntetendő adat közlésének nagy időigénye egyrészt túl hosszúvá, másrészt túlságosan költségessé teszi a reklámot. A kevesebb néha több. Tapasztalati tény, hogy a fogyasztók sokszor nem olvassák el a minden jogszabályban rögzített témakört tartalmazó szerződéskötés előtti tájékoztatásokat. Az ellenértéket is tartalmazó fogyasztóknak nyújtott hitelre vonatkozó reklámot alighanem csak azért nem nézik meg, nem olvassák el a fogyasztók, mert ilyen költséges reklámok nem is készülnek. Féltő, hogy a túlzott követelmények miatt elmaradó reklámok révén a fogyasztók kevésbé lesznek tájékozottak, mintha a jogszabály csak a leglényegesebb egy-két körülmény közreadását követelné meg, és ilyen tartalmú reklámok elérhetőek lennének.

Breszkovics Botond¹

A TÁJÉKOZTATÁSI KÖTELEZETTSÉG ALAKULÁSA A MiCA SZABÁLYOZÁSÁBAN, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A KRIPTOESZKÖZ- ALAPDOKUMENTUMRA²

1. Bevezető gondolatok

A kriptoeszközök szabályozási tendenciájának egyik vetületét képezi, az elsődleges nyilvános kriptóérme kibocsátások (initial coin offering, ICO) tekintetében a befektetők védelmet biztosító rendelkezések lefektetése. Ezek a szabályok alapvetően transzparens és megfelelő tájékoztatást érintő részletszabályokat fogják össze. Létjogosultságuk a befektetők védelmén túl, egyben a tisztességes piaci működést elősegítésében is megmutatkozik. Ebben a rövid lélegzetvételű tanulmányban kap helyt, a befektetők tájékoztatási kötelezettségének abszolválása a decentralizált pénzügyek (decentralized finance, DeFi) rendszerben, sommás kitekintést eszközölve a centralizált pénzügyi piacok (centralized finance, CeFi) prospektustájékoztatásának, fundamentumaira az Európai Unióban.

---

1 PhD hallgató, Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Doktori Iskola, Pénzügyi Jogi és Gazdasági Jogi Tanszék
A Kulturális és Innovációs Minisztérium ÚNKP-23-3-II kódszámú új nemzeti kiválóság programjának a nemzeti kutatási, fejlesztési és innovációs alpból finanszírozott szakmai támogatásával készült.

2 A Kulturális és Innovációs Minisztérium ÚNKP-23-3-II kódszámú új nemzeti kiválóság programjának a nemzeti kutatási, fejlesztési és innovációs alpból finanszírozott szakmai támogatásával készült.

2. A CeFi prospektustájékoztatásának főbb történeti mérföldkövei az EU-ban

A prospektus tájékoztatás a CeFi rendszerben, a tőkepiaci jog által szabályozott intézmény. A széleskörű tájékoztatásnyújtás megadására a kibocsátási tájékoztató vagy másként prospektus intézménye szolgál.³ A kibocsátási tájékoztató funkciója a befektetők részletes informálásán túl, az érdeklődésük felkeltése.⁴

Az Európai Unióban a releváns joganyag felöleli, az értékpapírok nyilvános kibocsátásakor közzéteendő tájékoztatót érintő szabályozást, amely korábban a 2003/71/EK irányelvben⁵ kapott helyt, míg napjainkban az EU 2017/1129 rendelet szabályozza.⁶ A rendeleti forma különösen alkalmas arra, hogy egységesítse az EU területén az értékpapírokra vonatkozó nyilvános ajánlattételkor vagy értékpapíroknak a szabályozott piacra történő bevezetésekor alkalmazandó közzétételi szabályokat.⁷ A prospektus tájékoztatás

---

3 Kecskés András – Halász Vendel: A 2003/71/EK irányelv (prospektus irányelv) szabályozási rendszere és a kibocsátási tájékoztatók új szabályozása. 2019. Európai Jog, 2019(4), 1-3. pp.

4 Ross Geddes: IPOs and Equity Offerings (Securities Institute Global Capital Markets) 1st Edition. 2003. Butterworth-Heinemann, 94-98. pp. (ISBN: 978-0-7506-5538-5)

5 Az Európai Parlament és a Tanács 2003/71/EK irányelve (2003. november 4.) az értékpapírok nyilvános kibocsátásakor vagy piaci bevezetésekor közzéteendő tájékoztatóról és a 2001/34/EK irányelv módosításáról (EGT vonatkozású szöveg) (a továbbiakban: Prospektus irányelv/ 2003/71/EK Irányelv). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32003L0071> (2023. 09. 27.)

6 Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2017/1129 rendelete az értékpapírokra vonatkozó nyilvános ajánlattételkor vagy értékpapíroknak a szabályozott piacra történő bevezetésekor közzéteendő tájékoztatóról és a 2003/71/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről (EGT-vonatkozású szöveg) (a továbbiakban: Prospektus rendelet/ (EU) 2017/1129 Rendelet). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32017R1129> (2023. 09. 27.)

7 Szilovics Csaba: Az állami pénzügyek rendszere. In: Kálmán, János (szerk.)

egységesítését célzó törekvéseknek, önálló nemzetközi dimenzióját színesíti a joggyakorlatot segítő szabványok kidolgozása. Ez utóbbira példa az IOSCO által 1998 szeptemberében közzétett, nemzetközi közzétételi szabványok (International Disclosure Standards).⁸ Ezeknek az IOSCO szabványoknak a célja, alapvetően a határokon átnyúló értékpapír⁹ kibocsátások gördülékeny lebonyolításának elősegítése.¹⁰

3. A CeFi prospektustájékoztatásának fundamentális ismérvei az EU-ban

A Prospektus rendelet célja összetett, ahol hangsúlyosan jelenik meg a korábbi szabályozási rezsim leegyszerűsítése, a bürokrácia csökkentése és a közérthető, egyben rövid tájékoztatás nyújtása, mindenkor szemelőt tartva a befektetővédelem primátusát.¹¹ A Prospektus rendelet preambulumban rögzíti, hogy a különböző értékpapírok, kibocsátók, ajánlattételek és bevezetések sajátosságai miatt, a rendelet a tájékoztatók több különböző formájára állapít meg szabályokat.¹² Szintén elhatárolódnak egymástól tájékoztató közzétételével vagy annak hiányával végbemenő elsődleges értékpapír forgalomba hozatalok. Főszabály szerint kötelező a tájékoztató közzététele, eltérés akkor lehetséges, ha valamely a Prospektus rendelet taxatív felsorolása szerinti estkör áll fenn.¹³

A pénzügyi jog alapintézményei. ORAC, Budapest, 2022, 258-303. pp.

8 International Organization of Securities Commissions: International Disclosure Standards for Cross-Border Offerings and Initial Listings by Foreign Issuers. 1998. szeptember. <https://www.iosco.org/library/pubdocs/pdf/IOSCOPD81.pdf> (2023. 09. 27.)

9 Bujtár Zsolt: Az értékpapírosítás. 2021. Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Kiadó, Pécs, 21-30. pp.

10 Kecskés András – Halász Vendel. i.m. 2019. 1-2. pp.

11 Prospektus rendelet. Preambulum (1)-(89).

12 (EU) 2017/1129 rendelet. Preambulum (24).

13 (EU) 2017/1129 Rendelet. 1. cikk (4) bekezdés a)-j) pontok.

A tájékoztató három fő érdemi részből áll, ezek a regisztrációs okmány, az értékpapírjegyzék és az összefoglaló.¹⁴ Ez a felosztás a Prospektus rendelet logikai értelmezéséből kinyerhető, valamint következetesen megjelenik a különálló dokumentumokból álló tájékoztatót érintően.¹⁵ Az egyes részek közül a regisztrációs okmány tartalmazza a kibocsátóra vonatkozó információkat, amelynek speciális változatát jelenti az egyetemes regisztrációs okmány,¹⁶¹⁷ mint a vállalkozás helyzetéről a megalapozott vélemény kialakítását célzó dokumentum.¹⁸ Az értékpapírjegyzék tartalmazza a nyilvánosság számára felajánlott vagy a szabályozott piacon bevezetni kívánt értékpapírokra vonatkozó információkat.¹⁹ Az összefoglaló pedig tartalmazza azokat a kiemelt információkat, amelyekre a befektetőknek szükségük van ahhoz, hogy megértsék a kibocsátó, a garanciavállaló és a felajánlott vagy szabályozott piacra bevezetett értékpapírok jellegét és kockázatait. Az összefoglaló a tájékoztató többi részével együttesen értelmezve szintén elősegíti a befektetők értékpapírra vonatkozó befektetési döntésének meghozatalát.²⁰

Az Európai Unió CeFi rendszerében az értékpapírok nyilvános forgalomba hozatalának, előfeltételét képezi a kibocsátási tájékoztató közzététele, a befektetési szolgáltató megbízása²¹ valamint a kibocsátási tájékoztatónak a Felügyelet általi jóváhagyása.²² Az időkeret szűkös, hiszen, az érvényben maradási idő a tájékoztató jóváhagyását követő 12

---

14 EU) 2017/1129 Rendelet. 7. cikk (1).

15 (EU) 2017/1129 Rendelet. 6. cikk. (3) 2. fordulat; 10. cikk (1)-(3).

16 (EU) 2017/1129 Rendelet. 9. cikk (1)-(14).

17 (EU) 2017/1129 Rendelet. 13. cikk (2)

18 (EU) 2017/1129 Rendelet. Preambulum (39).

19 (EU) 2017/1129 Rendelet. 6. cikk. (3). 2. fordulat.

20 (EU) 2017/1129 Rendelet. 7. cikk (1).

21 Kecskés András – Bujtár Zsolt: Az árnyékbankrendszer jogi szabályozása az Egyesült Államokban és az Európai Unióban. 2017. JURA 23(1). 267-270. pp.

22 Szilovics Csaba: *Pénzügyi Jog* [Financial Law]. Inter-Szféra Kft, Pécs, 2020, 381. pp.

hónap,²³ kiegészülve a jóváhagyott tájékoztató nyilvánosan elérhetővé tételével, amely gyakorlatilag a kibocsátó honlapján történő közzétételt takar.²⁴ Ez a három kiemelt momentum, egészen a Felügyelet általi prospektus jóváhagyásáig az elsődleges értékpapír forgalomba hozatalt megelőzi. Míg a forgalomba hozatali eljárás lebonyolítását követő további állomások az értékpapírok allokációját vagy azok esetleges a visszafizetését és a Felügyelet irányába a forgalomba hozatal eredményéről tett bejelentést fogja össze.²⁵ Ezek a felsorolt főbb állomások egyben az IPO különböző létszakaszait jelentik, amelyeket a tőkepiaci jog szigorúan szabályoz, ezzel biztosítva a transzparens, prudens piaci működést, a befektetők megfelelő védelmét.

3. A DeFi whitepaper tájékoztatás fundamentális ismérvei

Átevezve a decentralizált pénzügyek rendszerébe,²⁶ a kiindulási pontot az ICO képezi, hiszen ekkor, egy a befektetők számára ismeretlen blokklánc-projektről van szó, amely nyilvános tőkebevonásra készül. Így ideális esetben nélkülözhetetlen, hogy a projekt csapata transzparens és átfogó tájékoztatást nyújtson a célközönségnek, ezzel elősegítve a befektetői bizalom kialakítása és a forrásbevonás sikerességét. A kripto-ágazat, több mint egy évtized alatt kimunkálta a saját tájékoztatást szolgáló dokumentumát, amely nagyobb projektek esetében a whitepaper, kisebb projekteknél a litepaper elnevezést viseli.

Elsősorban szükséges rögzíteni, hogy a kripto szektor megjelenése előtt, a whitepaper dokumentumok rendeltetésük szerint, eltérő célból

---

23 (EU) 2017/1129 Rendelet 12. cikk. (1).

24 (EU) 2017/1129 Rendelet 21. cikk. (1)-(13).

25 Kecskés András – Bujtár Zsolt – Halász Vendel: Tőzsdeuniverzum. 2019. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest. 204. pp.. (ISBN: 9789632584317)

26 Bujtár Zsolt: A digitális jegybankpénz bevezetésének kihívásai Magyarországon és az Európai Unióban. In: Kis Kelemen Bence – Mohay Ágoston (szerk.). A technológiai fejlődés jogi kihívásai: Kézikönyv a jogalkotás és jogalkalmazás számára. 2021. Pécs, Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 22. pp

keletkeztek és változatos módon kerültek felhasználásra. Ebben az időszakban a whitepaper funkcionálhatott egyrészt, mint informális, marketing célokra használt dokumentum. Másrészt lehetett az üzleti vállalkozások közvetlen együttműködése során keletkezett valamilyen üzleti információt tartalmazó anyag, végül szintén lehetett egy az adott gazdasági szervezet belső szabályozási és politikai céljainak összefoglalására szorítókozó dokumentum.²⁷²⁸

A kriptó-szektorban ezzel szemben a whitepaper egy olyan, általában rövid terjedelmű dokumentum, amely adott projektről tartalmaz tömör és közérthető információt. Az adatok köre nincs meghatározva, az projektenként változik. A whitepaper az egyetlen olyan dokumentum, amely a felhasználók tájékoztatását szolgálja, ezért kritikus szerepet tölt be, mint befektetővédelmi intézmény. A gyakorlatban ismert még a litepaper intézménye, amit a kisebb projektek alkalmaznak. A litepaper szintén a befektetői tájékoztatást szolgáló dokumentum, kvázi a whitepaper kivonatolt változatának tekinthető. A litepaper jellemzően pár oldalas formában és közérthető nyelvezettel készül.

3.1. A MiCA szerinti whitepaper főbb általános jellemzői

A whitepaper intézménye a MiCA²⁹ rendszerében a kriptoeszköz-alapdokumentum formájában jelenik meg, meghatározása a

---

27 Bujtár Zsolt: A kriptovaluták európai és máltai szabályozásának összehasonlítása. 2018. Európai Jog, 2018(5) 9. pp.

28 World Economic Forum: The Complex Regulatory Landscape for FinTech. An Uncertain Future for Small and Medium-Sized Enterprise Lending. White Paper. 2016. augusztus. https://www3.weforum.org/docs/WEF_The_Complex_Regulatory_Landscape_for_FinTech_290816.pdf (2024. 05. 18.)

29 Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2023/1114 rendelete (2023. május 31.) a kriptoeszközök piacairól, valamint az 1093/2010/EU és az 1095/2010/EU rendelet, továbbá a 2013/36/EU és az (EU) 2019/1937 irányelv módosításáról (EGT-vonatkozású szöveg) (a továbbiakban: MiCA).

preambulumban akként rögzül, mint egy kötelezően közzéteendő információkat tartalmazó tájékoztató dokumentum. A kriptoeszköz-alapdokumentumot meghatározott kriptoeszközökre vonatkozó nyilvános ajánlattétel unióbeli közzétételekor vagy az ilyen kriptoeszközök kereskedésbe történő bevezetésének kérelmezésekor az ajánlattevőknek vagy a kereskedésbe történő bevezetést kérelmező személyeknek kell készíteniük, ezt követően megküldeniük az illetékes hatóságnak, végül közzé kell tenniük. Ide kapcsolódóan álljon itt, hogy az illetékes hatóság kérésére kriptoeszköz-marketingközlemény is megküldésre szorul,³⁰ míg a megfelelően megküldött dokumentáció közzététele az illetékes hatóságok kötelezettsége.³¹

A kriptoeszköz-alapdokumentumnak általános információkat kell tartalmaznia, mellőzve az olyan kockázatok leírását, amelyek előre nem láthatók és amelyek bekövetkezése nagy fokban valószínűtlen.³² Lényeges, a tartalommal szemben támasztott követelmény, a tisztességes egyértelmű és félrevezetés mentes megfogalmazás. Ezen elvárások hiányában, az illetékes hatóság a kriptoeszközökre vonatkozó nyilvános ajánlattételt vagy az adott kriptoeszközök kereskedésbe történő bevezetését felfüggesztheti vagy meg tilthatja.³³

3.2. A MiCA szerinti különböző whitepaperok és azok közzétételi elemei

A kriptoeszköz-alapdokumentumnak a MiCA felsorolja a kötelező tartalmi elemeit, amelyeket részleteiben az I. számú mellékletében tárgyal.³⁴ A tartalommal szemben általános követelmény, hogy valamennyi információnak valósnak, egyértelműnek és nem félrevezetőnek kell lennie. Továbbá a whitepaperből nem hiányozhat lényeges

---

30 MiCA Preambulum (31)

31 MiCA Preambulum (35)

32 MiCA Preambulum (24).

33 MiCA Preambulum (34) és (47)

34 MiCA 6. cikk (1) a)-j).

információ, azt tömör és közérthető formában kell elkészíteni.³⁵ A nyelvi előírások szerint, a whitepaperet a székhely szerinti tagállam egy hivatalos nyelvén, vagy a nemzetközi pénzügyi szférában szokásos nyelven kell összeállítani.³⁶ Formai követelmény, hogy géppel olvasható formátumban kell rendelkezésre bocsátani.³⁷ Strukturális tagoltságát a whitepapernek a fentebb hivatkozott számú melléklet, egységesen követendő séma lefektetésével alakítja ki.

A MiCA keretszabályozási rendszerben három különböző whitepaper kerül szabályozásra, igazodva a nevesített kriptoeszköz típusokhoz. Ekként létezik az eszközalapú tokenektől vagy e-pénz-tokenektől eltérő kriptoeszközök, továbbá az eszközalapú tokenek valamint az e-pénz tokenek kriptoeszköz-alapdokumentumait érintő rendelkezések sora. A szabályozás egységes sémát követve épül fel, de nem azonos. Az alábbiakban a whitepaper kötelező tartalmi elemeit az egyszerűbb átláthatóság végett, táblázatba foglaltan mutatom be.

---

35 MiCA 6. cikk (2).

36 MiCA 6. cikk (9)

37 MiCA 6. cikk (10)

Kripto eszköz alapdokumentumok közzétételi elemei			
Részek	Eszközalapú tokenektől / e-pénz tokenektől eltérő kriptoeszközök	Eszközalapú token	E- Pénz token
	Információk az ajánlattevőről vagy a kereskedésbe történő bevezetést kérelmező személyről	Az eszközalapú token kibocsátójára vonatkozó információk	Az elektronikus pénz-token kibocsátójára vonatkozó információk
	Információk a kibocsátóról, ha az eltér az ajánlattevőtől vagy a kereskedésbe történő bevezetést kérelmező személytől	Az eszközalapú tokenre vonatkozó információk	Információk az elektronikus pénz-tokenről
	Információk a kereskedési platform üzemeltetőjéről azokban az esetekben, amikor az készíti el a kriptoeszköz-alapdokumentumot	Az eszközalapú tokenre vonatkozó nyilvános ajánlatételre vagy kereskedésbe történő bevezetésére vonatkozó információk	Az elektronikus pénz-tokenre vonatkozó nyilvános ajánlatételre vagy azok kereskedésbe történő bevezetésére vonatkozó információk
	Információk a kriptoeszköz-projektről	Az eszközalapú tokenhez fűződő jogokra és kötelezettségekre vonatkozó információk	Az elektronikus pénz-tokenekhez fűződő jogokra és kötelezettségekre vonatkozó információk
	A kriptoeszközökre vonatkozó nyilvános ajánlatételre vagy azok kereskedésbe történő bevezetésére vonatkozó információk	A mögöttes technológiára vonatkozó információk	A mögöttes technológiára vonatkozó információk
	Információk a kriptoeszközökről	A kockázatokra vonatkozó információk	A kockázatokra vonatkozó információk
	Információk a kriptoeszközökhöz kapcsolódó jogokról és kötelezettségekről	Az eszköztartalékra vonatkozó információk	
	A mögöttes technológiára vonatkozó információk		
	A kockázatokra vonatkozó információk		

1. táblázat: A kriptoeszköz alapdokumentumok közzétételi elemei

Az 1. számú táblázat szerinti adatokat kiegészítő további lényeges elem, hogy amennyiben a kriptoeszköz-alapdokumentumot nem az ajánlattevő vagy a kibocsátó vagy a kereskedési platform üzemeltetője készítette el, akkor tartalmaznia kell az azt elkészítő személy személyazonosságára vonatkozó információkat továbbá annak okát is meg kell jelölni, hogy miért az adott személy készítette a dokumentumot.

A whitepapernek szintén kötelező az első oldalán tartalmaznia, egy a whitepaper hatósági jóváhagyásának hiányára figyelmeztető nyilatkozatot amely szerint *„Ezt a kriptoeszköz-alapdokumentumot az Európai Unió egyetlen tagállamának illetékes hatósága sem hagyta jóvá”. A kriptoeszköz ajánlattevője kizárólagos felelősséggel tartozik e kriptoeszköz-alapdokumentum tartalmáért*”.³⁸

Ezt követik különböző garanciális, a befektetők védelmét szolgáló nyilatkozatokat, mint például az arra történő felhívás, hogy a kriptoeszköz részben vagy egészben elveszítheti értékét, kialakulhat a kriptoeszköz illikviditása.³⁹ Tiltalmazott a kriptoeszköz jövőbeli értékére vonatkozóan bármilyen állítás.⁴⁰ Ezután következik egy további nyilatkozat, amelyet a kriptoeszköz ajánlattevője, a kriptoeszköz kereskedésbe történő bevezetését kérelmező személy vagy a kereskedési platform üzemeltetőjének vezető testülete tesz, a whitepaper megfelelősége vonatkozásában.⁴¹ Ez lényegében egy az adott kripto projekt vezető testületének nyilatkozatát jelenti. A kriptoeszközök birtokosainak további védelme érdekében indokolt, hogy az ajánlattevők, illetve a kereskedésbe történő bevezetést kérelmező személyek és vezető testületük tagjai polgári jogi felelőséget viseljenek a kriptoeszköz-alapdokumentumban a nyilvánosság számára nyújtott információkért.⁴²

A vezetőtestületi nyilatkozat után a whitepaper végül tartalmaz egy összefoglalót, amely röviden és közérthetően, mellőzve a szak-

---

38 MiCA 6. cikk (3).

39 MiCA 6. cikk (5) a)-f)

40 MiCA 6. cikk (4).

41 MiCA 6. cikk (6)

42 MiCA Preambulum (39)

mai nyelv bonyolultságát, tartalmazza a kriptoeszközre vonatkozó nyilvános ajánlattételre vagy a kereskedésbe történő tervezett bevezetésre vonatkozó kulcsfontosságú információkat. Az összefoglalónak egyszerűnek, érthetőnek és világos megfogalmazásúnak kell lennie, valamint olvasható méretű karakterekkel kell elkészíteni. A kriptoeszköz-alapdokumentum összefoglalója, elősegíti a kriptoeszköz leendő birtokosainak megalapozott döntését.⁴³ Viszont önmagában az összefoglaló ismerete nem elégséges és nem is szolgálhat a befektetési döntés alapjául.

Látható, hogy a különböző whitepaperek lényegében három releváns részből épülnek fel, ezek a befektetők védelmét szolgáló nyilatkozatok, amelyet követ a kripto-projekt vezető testületének különböző garanciális nyilatkozatai, majd a kulcsfontosságú információkat tartalmazó összefoglaló zárja a sort. Végül a jogalkalmazó szempontjából releváns, hogy a MiCA kompatibilis whitepaperek elkészítését az ESMA az EBH-val együttműködve végrehajtás-technikai standardtervezeteket kidolgozásával, egységes formanyomtatványok, formátumok és mintadokumentumok kialakítása útján segíti elő.⁴⁴

3.3. Mentesség a whitepaper tájékoztatási kötelezettség alól

Az arányosság biztosítása érdekében a kriptoeszköz-alapdokumentum elkészítésére és közzétételére vonatkozó követelmények alól a jogalkotó három esetkörben mentességet biztosít a kibocsátóknak. Ide tartoznak egyrészt az eszközalapú tokenektől és az e-pénz-tokenektől eltérő kriptoeszközökre vonatkozó ajánlattételek, amelyeket tagállamonként 150-nél kevesebb személynek tesznek elérhetővé. Másrészt a minősített befektetőknek felkínált, csak általuk tartható kriptoeszközökre vonatkozó ajánlattételek. Végül a harmadik esetkörben a kis- és középvállalkozások és az induló innovatív vállalko-

---

43 MiCA 6. cikk (7).

44 MiCA 6. cikk (11)-(12)

zások mentesülnek a whitepaper közzétételi kötelezettség alól. Ez utóbbi esetkörben feltétel, hogy a KKV-k az eszközalapú tokenektől vagy e-pénz-tokenektől eltérő kriptoeszközöket, kínálnak nyilvános ajánlattétel során megvásárlásra 12 hónapos időszakon belül az EU területén, nem meghaladva az 1.000.000 EUR összértéket.⁴⁵

Továbbá ide kapcsolódik, hogy a rendelet hatálybalépése előtt kibocsátott, eszközalapú tokenektől és e-pénz-tokenektől eltérő kriptoeszközökhöz kapcsolódó szolgáltatások és tevékenységek nyújtásával foglalkozó piaci szereplők megzavarásának elkerülése érdekében az ilyen kriptoeszközök kibocsátóit mentesíti a jogalkotó a kriptoeszköz-alapdokumentum közzétételére vonatkozó kötelezettség követelményei alól. Bizonyos kötelezettségeket azonban alkalmazni kell, ha az ilyen kriptoeszközöket e rendelet alkalmazásának kezdőnapja előtt vezették kereskedésbe.⁴⁶

Végül lényeges, hogy azok a kibocsátások amelyek még nem létező árukra, illetve még nem igénybevehető szolgáltatásokra vonatkozó felhasználói tokeneket érintenek, a kriptoeszköz-alapdokumentumban megjelölt nyilvános ajánlattétel időtartama nem haladhatja meg a 12 hónapot. A nyilvános ajánlattétel időtartamának e korlátozása független attól, hogy a termék vagy szolgáltatás mikor készül el vagy válik működőképesé és a felhasználói token birtokosa által igénybe vehetővé a nyilvános ajánlattétel lejárta után.⁴⁷

4. Záró gondolatok

A leírtak alapján – véleményem szerint – látható, hogy noha a CeFi és a DeFi rendszer működése konceptuálisan eltér egymástól, a két különböző ágazatban jelentkező forrásbevonási és egyéb kibocsátási folyamatok szabályozása között átfedések tapasztalhatók. Ilyen például

---

45 MiCA Preambulum (27)

46 MiCA Preambulum (113)

47 MiCA Preambulum (30)

a tájékoztató dokumentumok formai, tartalmi és nyelvi követelményeit érintő szabályok köre. A párhuzamok fennállása érthető, hiszen a jogalkotás univerzális szektorfüggetlen célja, a befektetők megfelelő informálásának és védelmének biztosítása, egy transzparens piaci környezetben. Álláspontom szerint a MiCA whitepapereket érintő szabályozása de iure alkalmas arra, hogy a befektetői érdekvédelem biztosítva legyen egy transzparens DeFi piacon, ahol a felhasználók és a befektetők elegendő információ birtokában hozhatnak befektetési döntést. Ugyanakkor a whitepaper tájékoztatás de facto hatékonysága, véleményem szerint néhány év távlatából visszatekintve lesz ténylegesen értékelhető.

Gondolataimat zárva, végül utalnék arra, hogy a MiCA kriptoeszköz-alapdokumentum tekintetében hozott szabályozása kétségtelenül pédaértékű, de nóvumnak semmiképpen sem mondható. Hiszen a máltai jogalkotás, már 2018-ban létrehozott három egymásra épülő jogszabályt, amelyek együttes értelmezése és alkalmazása a kripto-ökoszisztéma szabályozásának lefedését célozta. A jogalkotás produktumai nevezetesen a Máltai Digitális Innovációs Hatóságról (Malta Digital Innovation Authority Act, MDIA Act),⁴⁸ az Innovatív technológiai megállapodásokról és szolgáltatásokról (Innovative Technology Arrangements and Services Act, ITAS Act)⁴⁹ valamint a Virtuális pénzügyi eszközökről szóló (Virtual Financial Assets Act, VFA Act) jogszabályok voltak.⁵⁰ A hivatkozott jogszabályok közül a VFA Act a whitepaperek pontos szabályozását adta, amely a befektetői kitettség fokát drasztikusan csökkentette. A jogalkotó éleslátását tanúsítja, hogy már akkor differenciált whitepaperek tekintetében

---

48 Malta Digital Innovation Authority Act (MDIA). <https://legislation.mt/eli/cap/591/eng/pdf> (2024..)

49 Innovative Technology Arrangements and Services Act, ITAS. <https://legislation.mt/eli/cap/592/eng/pdf> (2023. 07. 29.)

50 Virtual Financial Assets Act (VFA). <https://legislation.mt/eli/cap/590/eng/pdf> (2023. 07. 29.)

általános⁵¹ és speciális⁵² tartalmi elemekre vonatkozó követelmények között. Továbbá a szigetország a jogalkalmazást segítve több útmutató dokumentumot is megjelenített, ilyen például a whitepaperok regisztrációját elősegítő útmutató,⁵³ a jelenleg 6 kötetet számláló, a felügyelet természete és művészete címet viselő sorozat,⁵⁴ amely sorozat 2. része a VFA kibocsátásokkal kapcsolatban tartalmaz szabatos gyakorlati megállapításokat.⁵⁵

---

51 VFA Act. 1. Függelék. 1-4. pont.

52 VFA Act. 1. Függelék. 6-13. pont.

53 MFSA: Whitepaper registration form guideline. 2019. https://www.mfsa.mt/wp-content/uploads/2019/05/VFAG_VFAWhitepaperRegForm_2.00.pdf (2024. 05. 18.)

54 MFSA: The nature and art of financial supervision. <https://www.mfsa.mt/publications/corporate-publications/the-nature-and-art-of-financial-supervision/> (2024. 05. 18.)

55 MFSA: The nature and art of financial supervision. Volume II. Virtual financial assets VFA agents, VFASPS and IVFAOS. 2020. december 23. <https://www.mfsa.mt/wp-content/uploads/2020/12/The-Nature-and-Art-of-Financial-Supervision-Volume-II-Virtual-Financial-Assets.pdf> (2024. 05. 18.)

**POLGÁRI ELJÁRÁSJOGI, CSALÁDJOGI
ÉS MUNKAJOGI TÁJÉKOZTATÁSI KÖTELEZETTSÉG**

Király Lilla¹

A BÍRÓSÁG TÁJÉKOZTATÁSI KÖTELEZETTSÉGE AZ ÚJ Pp.² ALAPJÁN

1. Bevezetés

A bíróság feladata a perek tisztességes lefolytatása³ és ésszerű időn belüli befejezése. A bíró közrehatási tevékenységét (Pp. 6. §), perkoncentráció elvének (Pp. 3. §) érvényesülése érdekében fejti ki. Ez aktív közreműködést jelent a felek jogérvényesítésében, arra vonatkozóan, hogy Pp.-ben szabályozott eszközökkel⁴ a döntéshez szükséges peranyag – amelynek szolgáltatása a feleket terheli (Pp. 4. §)⁵ – rendelkezésre álljon.⁶

---

1 habilítált egyetemi docens, Károli Gáspár Református Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Polgári Eljárásjogi Tanszék

2 A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény

3 A tisztességes eljárás követelménye alapvetően annak biztosítására szolgál, hogy a bírósági eljárásból kizárható legyen minden külső befolyásoló tényező és a bíróság döntését kizárólag a tények és jogszabályok határozhassák meg. Mindebből az következik, hogy a Pp. 1. §-a, valamint 2. § (1) bekezdése által megfogalmazott pártatlan, tisztességes, az alapelveket érvényre juttató eljárás tehát nem öncél, nem az anyagi igazsággal ellentétes, azt helyettesítő eszközök összessége, hanem olyan jogintézmények rendszere, melyek rendeltetése éppen annak biztosítása, hogy a bíróság érdemi döntését a valóságnak megfelelő tényekre alapíthassa.” In Fővárosi Ítéltábla Polgári Kollégiuma: A bizonyításra vonatkozó tájékoztatási kötelezettség a polgári perben, 2008 https://fovarosiitelotabla.birosag.hu/sites/default/files/field_attachment/2008_-_a_bizonyitasra_vonatkozo_tajekoztatasi_kotelezettseg_a_polgari_perben.pdf (letöltés: 2024.04.28)

4 kérdés, nyilatkozatra felhívás, tájékoztatás, személyes meghallgatás

5 A felek által nem állított tény felkutatása nem a bíróság feladata Kúria Pfv.20.175/2019/5.

6 BH2022. 47.

A bíróság tájékoztatási kötelezettsége: 1) a *bíró pervezető cselekményeire*,⁷ 2) a *bíró tájékoztatási kötelezettségére (eljárási jogokról és kötelezettségekről)*⁸ és 3) a *bíró anyagi pervezetésére (felek jogállításai és tényállításainak összhangja)*⁹ terjednek ki. Ezek nem új jogintézmények, már az 1911. évi Pp. – osztrák minta alapján – is különbséget tett az alaki és az anyagi pervezetés között, ezt a szabályozást követte az 1952. évi III. tv. (régi Pp.) és az új Pp. is.¹⁰

Míg az alaki pervezetés esetében van egy jogszabály által előírt protokoll, addig az anyagi pervezetés esetében nincs protokoll, annak terjedelme mindig az adott ügghöz igazodik. A jogvita terjedelmét és tartalmát a felek rendelkezési joga határozza meg, ami a kereseti kérelemben és ellenkérelemben realizálódik, ez adja az eljárás keretét. A bíróság pedig kontrollt gyakorol a felek joggyakorlása felett törvényességi, időszerűségi és az ügy kimerítő tárgyalása szempontjából. Az ügy kimerítő tárgyalása lényegében azt jelenti, hogy a bírónak meg kell határoznia az ügyben a releváns tényeket, hogy ezekhez milyen bizonyítékokra van szükség (iura novit curia), illetve a tényálláshoz milyen jogkérdések tartoznak. A bíróságnak a feleket (képviselőiket) az érvényesíteni kívánt jog szempontjából lényeges tények előadására és a releváns jogi érvelésre kell szorítania – ezt a felekkel történő kommunikáció útján teszi, aminek három fajtáját nevesíti az új Pp.: kérdés feltétele, nyilatkozattételre való felhívás és a tájékoztatás, a bíró pedig szabadon választ közülük célszerűségi szempontok figye-

---

7 Alaki pervezetés: azok a bírói jogosítványok, amelyek az eljárás menetét, külső lefolyását biztosítják (pl. idézés, kézbesítés, határidő tűzése, tárgyalásvezetés, jegyzőkönyvezés stb.)

8 A bíróság tájékoztatási kötelezettsége főszabályként a bizonyításra szoruló tényekre, a bizonyítási terheire és a bizonyítás sikertelenségének következményeire korlátozódik.

9 anyagi pervezetés: azok a bírói jogosítványok, amelyek az ügy kimerítő tárgyalásához és szakszerű eldöntéséhez kötődnek (ügymenedzsment)

10 1952.évi III.tv. (régi Pp.) 7. § (2) bek, 3. § (3) bek.; új Pp. 111. §, 237. §, régi Pp.-ben sokkal tágasabb lásd.: 1/2009(VI.24.) PK vélemény

lembevételével. Az új Pp. célja ezzel a szabályozással lényegében a bíró pervezetési jogosítványainak további erősítése.

Az új Pp.-ben megkülönböztetjük: 1) a bíróság általános tájékoztatási kötelezettségét (Pp. 111. §), amely kizárólag a jogi képviselő nélkül eljáró félre vonatkozik, a Pp. 111. § alapján kizárólag a jogi képviselő nélkül eljáró felet kell tájékoztatni eljárási jogokról és kötelezettségekről, amelyeknek nem lehet anyagi jogi szempontból releváns tartalma; 2) a törvényben nevesített egyéb bírósági tájékoztatási kötelezettségektől, amely a bíróságra nézve akkor is kötelező, ha a fél nem személyesen, hanem jogi képviselő útján jár el a perben. 3) A Pp. 237. § alapján pedig a bíróság anyagi pervezetést végez – a félre és annak jogi képviselőjére vonatkozóan is – amennyiben perfelvételi nyilatkozata hiányos vagy ellentmondásos, amely viszont az anyagi jogi jogosultságot érinti. Ez esetben a bírói közrehatás eszközei: kérdés, nyilatkozatra felhívás, tájékoztatás, személyes meghallgatás.

2. A bíróság eljárási jogokról és kötelezettségekről történő tájékoztatási kötelezettsége

2.1. Amennyiben a fél jogi képviselő nélkül jár el, akkor a bíróság tájékoztatási kötelezettsége jóval szélesebb körű, lényegében a fél perbeli eljárási és anyagi jogaira és kötelezettségeire is kiterjed. Ez – a bírói gyakorlat által kimunkált – kötelezettsége a bírónak akkor áll fenn, ha a fél tett olyan jogilag jelentős tényre vonatkozó nyilatkozatot, amely igényként csak: keresetváltoztatással, viszontkereset és beszámítási kifogás előterjesztése útján érvényesíthető. A bíró tájékoztatása csak a perbe vitt jog eljárásjogi érvényesítésének módjára vonatkozhat, az nem terjedhet ki az anyagi jogi értelemben vett keresetváltoztatásra, viszontkereset vagy beszámítási kifogás előterjesztésére.¹¹ Egy példával szemléltetve ezt: a gépjármű tulajdonosa – a gépjárművek ütközése miatt – a járműben

---

11 perfelvételi szakban: Új Pp. 185. §, Pp. 204-213. §; érdemi tárgyalási szakban: Pp. 215-222. §, Pp. 250. §

bekövetkezett kár miatt a Ptk. szerződésen kívüli károkozásból eredő kár megtérítésére irányuló kereseti kérelmet terjeszt elő a Ptk. 6:519. §-a alapján. Az általános kártérítés nem jogcím,¹² a felperesnek a speciális kárfelelősségi alakzat (Ptk. 6:535-539. §) szerint kellene kérnie kárának megtérítését. A bíróság ebben az esetben azt fogja közölni a felperessel, hogy az érvényesíteni kívánt jog, a tényállítások és a kereseti kérelem közötti összefüggés levezetésére vonatkozó jogi érvelését nem tartja meggyőzőnek, ezért a jogvita érdemben nem bírálható el. A bíróság tehát nem tájékoztathatja a felperest arról, hogy megítélése szerint az ügyben a veszélyes üzemi felelősségből eredő kár megtérítésének szabályai (Ptk. 6:535-539. §) lennének alkalmazandóak és az ennek megfelelő jogalap megjelölésére sem hívhatja fel, mert a bíróság egyik felet sem támogathatja: nem ösztönözheti keresetváltoztatásra, a kereseti kérelemben foglalt követelés kiegészítésére, vagy valamelyik követelés mellőzésére. A bíróság tájékoztatási kötelezettségének korlátja: a felek kérelme (jogállítása), amely a felek rendelkezési jogához kapcsolódik és nem terjedhet ki az anyagi jogra történő kioktatásra, kizárólag annak tisztázására, konkretizálására, kiegészítésére.¹³

Ezekon kívül az alábbi – eljárásjogi – esetekben áll fenn a bíró tájékoztatási kötelezettsége a *jogi képviselő nélkül eljáró fél esetében*:

- a kötelező jogi képviselőről [Pp. 44. § (6) bekezdés, Pp. 73. §, Pp. 179. (3) bekezdés],
- a kötelező közvetítői eljárás kezdeményezésének a törvényben meghatározott szabályairól [Pp. 124. § (1) bekezdés],
- a jogi képviselet igénybevételének a lehetőségéről [Pp. 244. § (4) bekezdés],
- arról, hogy a fél a keresetét, viszontkeresetét, beszámítási kifogását, ellenkérelmét a lakóhelye, székhelye, munkahelye szerinti, vagy a perre illetékes járásbíróságon ügyfélfogadási időben szóban is előadhatja [Pp. 246. § (4) bekezdés],

---

12 BDT2015. 3270

13 PJD2019. 32

- beadványok hiányosságáról, a hiánypótlás elmulasztásának a következményéről (Pp. 248. §),
- a bizonyítási lehetőségekről, bizonyítási eszközökről (Pp. 253. § b) pont),
- közjegyzői felhívás becsatolásának szükségességéről, elmulasztásának következményéről [Pp. 258. § (4) bekezdés],
- az eljárás megszüntetéséről [Pp. 259. § (2) bekezdés],
- a fellebbezés előterjesztésének a módjáról, tartalmáról (Pp. 388. §),
- a kapcsolatot a bírósággal elektronikus úton is tarthatja [Pp. 605. § (5) bekezdés].

2.2. A jogi képviselő jogász végzettségű, szakvizsgával rendelkező – a bíró végzettségével megegyező – jogi szakember, ezért elvárható tőle, hogy megfelelő mértékben tájékoztassa ügyfelét a perbeli jogairól és kötelezettségeiről, az általa tett jognyilatkozatok következményeiről és az egyes eljárási cselekményekről. Ezért amennyiben a fél jogi képviselővel jár, a bíróságnak a jogi képviselőt (ezáltal a felet is) az alábbi – eljárásjogi – esetekben kell tájékoztatnia az eljárásban:

- hiánypótlásról, annak elmulasztásának a következményéről [Pp. 115. § (1)-(2) bekezdés];
- kézbesítési megbízott szükségességéről [Pp. 142. § (1)-(4) bekezdés, Pp. 143. § (5) bekezdés]
- hirdetményi kézbesítés esetén a kézbesítési vélelem beálltanak az időpontjáról, az irat bírósági kezelőirodán történő átvétel lehetőségéről [Pp. 145. § (2) bekezdés f) pont];
- az ítélezési szünet joghatásáról [Pp. 148. § (4) bekezdés];
- a jegyzőkönyv megtekintésének, átvételének a helyéről, idejéről [Pp. 161. § (1) bekezdés];
- a bizonyíték rendelkezésre bocsátása, illetve a bizonyítás indítványozása elmulasztásának, valamint a bizonyítás esetleges sikertelenségének következményéről, arról, ha a felek által hivatkozott jogszabályi rendelkezést eltérően értelmezi, a rendelkezésre álló

adatok alapján olyan tényt észlel, amelyet hivatalból kell figyelembe venni, vagy jogszabály szerint a kérelemhez nincs kötve [Pp. 237. § (2)-(3) bekezdés];

- a Pp. 254. § (3) bekezdésében írt kivételtől eltekintve a fizetési meghagyásos eljárás megindításának a lehetőségéről és módjáról [Pp. 254. § (2) bekezdés];
- a hivatalból figyelembe vett tényekről [Pp. 266. § (4) bekezdés];
- a bizonyítási eszköz nyilvánvalóan jogsértő voltáról [Pp. 269. § (2) bekezdés];
- ha szakértő alkalmazása szükséges, és jogszabály értelmében szakértő csak kirendelés útján alkalmazható, a szakvélemény elkészítéséhez a perben nem szolgáltatott adatok szükségesek, a magánszakértői vélemény vagy a kirendelt szakértő szakvéleménye aggályos [Pp. 317. § (1) bekezdés];
- a bíróság által beszerzett irat megismerhetőségéről, felhasználhatóságáról [Pp. 322. § (4) bekezdés].

3. A bíróság közrehatási tevékenysége a félre és annak jogi képviselőjére vonatkozóan (anyagi pervezetés)

„Az anyagi pervezetés olyan bírói aktivitást jelent, amelynek közvetlen vagy közvetett hatása van a peranyagra. A felek perfelvételi nyilatkozatai (jogállítások, tényállítások, kérelmek, bizonyítékok és indítványok) ellentmondásosságának, hiányosságának vagy következetlenségének bírói észlelését, és ennek tisztázására irányuló bírói cselekvést jelenti”.¹⁴

Az új Pp. a bírói magatartást alapelvi szinten deklarálta a *bíróság közrehatási tevékenységének* (anyagi pervezetés) nevesítésével a Pp. 237. §-ban. Ez az egyetlen alapelv az új Pp.-ben, amely kizárólag csak a bíróságra vonatkozó, a tényállás és a jogkérdések tisztázására kiterjedő, a jogvita érdemi elbírálása tekintetében fontos értelmező

---

14 T/11900. számú törvényjavaslat indokolással – a polgári perrendtartásról

tevékenységet jelent. A bíró ezt úgy érheti el, hogy a feleket (képviselőiket) az érvényesíteni kívánt jog szempontjából lényeges tények előadására és az ehhez kapcsolódó releváns jogi érvelésre szorítja. Ez az aktív „gondoskodó” szerepkör már az 1911. évi Pp.-ben is szabályozásra került a jogvita tárgyi kereteinek tisztázására vonatkozóan az első- és másodfokú eljárásokban.

A bíróság közrehatási tevékenységét [Pp. 6. §] elkülönítjük a perkoncentráció elvétől [Pp. 3. §] és a felek eljárástámogatási kötelezettségétől [Pp. 4. § (1) bek.], azonban ezek elválaszthatatlan egységet képeznek a jogalkalmazásban. A perkoncentráció elve a felekre és a bíróságra egyaránt vonatkozik: az ítélet meghozatalához szükséges valamennyi tény és bizonyíték olyan időpontban való rendelkezésre állásáról gondoskodik, hogy a jogvita lehetőleg egy tárgyaláson elbírálható legyen. Ehhez a felek eljárástámogatási kötelezettségeikkel, a bíróság pedig közrehatási tevékenységének teljesítésével járul hozzá. Ennek gyakorlati megvalósulása azt jelenti, hogy a felek eljárástámogatási kötelezettségét a bíróság közrehatási tevékenysége kiegészíti, azaz csak annyiban van helye a bíróság közrehatási tevékenységének, amennyiben a felek nem tesznek eleget az eljárástámogatási kötelezettségeiknek, célja pedig a perkoncentráció megvalósítása a felek és a bíróság együttműködésével. A bírói aktivitás korlátja a féluralom: a felek rendelkezési jogának megvalósulása (a jogvita terjedelmének és tartalmának meghatározása), ezért a bírói aktivitás a felek és a jogi képviselők munkájának korrigálására és hiányosságaik pótlására irányulhat, gyakorlatilag a felek joggyakorlásának ellenőrzése útján, a kérdezés, tájékoztatás és a nyilatkozattételre történő felhívás bírói eszközeivel.

A Pp. 237. § (anyagi pervezetés)¹⁵ szabályát tehát kiegészíti a Pp. 6. §, amely a bíróság közrehatási tevékenységét – a jogi képviselő nélkül eljáró – fél eljárásjogi kötelezettségére vonatkozóan nevesíti

---

15 Az ügy kimerítő tárgyalása és szakszerű eldöntésének céljából kifejtett bírói tevékenység

(alaki pervezetés),¹⁶ melynek egyik eljárásjogi eszköze a Pp. 115. § (1) bekezdés szerinti hiánypótlás elrendelése, ennek nemteljesítése esetében annak jogkövetkezménye pedig a Pp. 176. § (2) bekezdés e) pontja alapján történő érvényesítése pl. a keresetlevél esetében.¹⁷ vagy a rendelkezésre álló peranyag alapján történő elbírálás (Pp. 183. § (6) bekezdése),¹⁸ vagy a Pp. 203. § szerinti „vélelmek” alkalmazása.

Az alaki és az anyagi pervezetés együttesen az eljárás céljának a törvényességen, a célszerűségen, az időszerűségen alapuló és lehetőség szerint az ügy végleges eldöntésére irányuló lefolytatására szolgál. Egy példával szemléltetve a bíróság alaki pervezetéséhez kapcsolódó tájékoztatási kötelezettséget: „a járásbíróság hatáskörébe tartozó perben jogi képviselő nélkül eljáró felperes már a keresetlevélben bejelenti, hogy szabadságvesztés büntetését tölti, de az előállítás költségét nem tudja megelőlegezni. Ebben az esetben a perfelvételi tárgyalás elmulasztása miatt az eljárást meg lehet-e szüntetni? A perfelvételi tárgyalásra történő idézés – a személyi állapotot érintő perek kivételével – nem minősül személyes megjelenés kötelezettségével történő idézésnek. A felperest legkésőbb az idézésben tájékoztatni kell: gondoskodnia kell arról, hogy a perfelvételi tárgyaláson személyesen vagy képviselője útján nyilatkozatot tudjon tenni. Ha a felperes a perfelvételi tárgyalást ennek ellenére elmulasztja, úgy alkalmazni kell a Pp. 190. §-ában írtakat. Mindezeket meghaladóan a felperes bejelentésének pontos tartalmától függően a bíróságnak a Pp. 111. §-a alapján tájékoztatási kötelezettsége áll fenn a pártfogó ügyvédi képviselőt

---

16 Az eljárás menetét, lefolyását biztosító bírói intézkedések (pl. idézés, kézbesítés, határidő tűzése, tárgyalásvezetés, hiánypótlás stb.)

17 A bíróság által a keresetlevélben észlelt értelmezési probléma esetén a Pp. 237. §-a szerinti anyagi pervezetés nem gyakorolható. A bíróság azonban közrehatási kötelezettsége körében (Pp. 6. §) a Pp. 115. § (1) bekezdésében meghatározott esetekben hiánypótlást rendel el és a nemteljesítés jogkövetkezményét a Pp. 176. § (2) e) pontja alapján vonja le (CKOT 2018. 06:20-21. – 11. sz. állásfoglalás)

18 régi Pp. 141. § (6) bekezdés: bíróság a nyilatkozat bevárása nélkül határoz.

engedélyezésének a lehetőségéről. Ezt meghaladóan a Kmtv. 12. § (1) bekezdése alapján a bíróság köteles a jogi képviselő nélkül eljáró felet tájékoztatni a költségkedvezmény engedélyezésének a feltételeiről, a kérelem benyújtásának idejéről és módjáról, valamint arról, hogy a bíróság nem engedélyezhet olyan költségkedvezményt, amelyre a fél kérelme nem terjed ki.”¹⁹

Az új Pp. alapján a bíróság tevékenységére vonatkozó alapkövetelmény a bíróság közrehatási kötelezettsége, amely – az eljárás-támogatási kötelezettséghez hasonlóan – nem önmagában, hanem az új Pp. további részletszabályaiban nyeri el tényleges tartalmát. A tisztességes eljárás, az észszerű időn belüli határozathozatal, a rendelkezési, tárgyalási elv, a nyilvánosság (és annak kizárása), az anyanyelvhasználat a felek oldalán jogként, a bíróság oldalán kötelezettséggként azonosíthatók; a késedelemmentesség, jóhiszeműség, igazmondás a felek viszonylatában kölcsönös jog és kötelezettség, de egyben a bírósággal szemben kötelezettség is, amit a bíróságnak joga van kikényszeríteni.²⁰

Számot kell vetni azzal a ténnyel, hogy a feleknek nem egyformán érdeke a per gyors, *ergonomikus* és szabályszerű lefolytatása, valós tények feltárása, de még az anyagi jogok érvényesülése sem.²¹ Ezért a bíróság közrehatási tevékenységének célja a perkoncentráció biztosítása, amely a felek oldaláról a fokozott eljárási felelősség előírásában ölt testet, melynek előmozdításához szükséges eszközöket ugyanakkor a bíróság számára is biztosítani kell az anyagi pervezetés formájában. Az anyagi pervezetés jogintézményével az új Pp. aktív

---

19 Az Új Pp. Konzultációs Testület 18. számú állásfoglalása: (CKOT)2018. november 19-21

20 Éless Tamás – Döme Attila: Alapvetések a polgári per szerkezetéhez. In Németh János – Varga István (szerk.): Egy új Polgári Perrendtartás alapjai. HVG-ORAC, Budapest, 2014, 50–79., 59.o.

21 Döme Attila: A perkoncentráció kulcsa: a közbenszóló határozat In Németh János – Varga István (szerk.): Egy új Polgári Perrendtartás alapjai. HVG-ORAC, Budapest, 2014, 393–417. 395.o.

közreműködési kötelezettséget telepít a bíróságra.²² A bíróságnak tehát nem lehetősége a közrehatási tevékenység, hanem a törvényben előírt kötelezettsége, melynek módjait és eszközeit a törvény konkrét normákban jelöli meg.²³ A kérdés tehát az, hogy hogyan osztja meg az új törvény a feladatokat a bíróság és a fél/felek között. A bíróság anyagi pervezetésének a célja az, hogy a fél tudomást szerezzen azokról a körülményekről, melyeket a törvény a pervezetés esetei között felsorol,²⁴ annak érdekében, hogy ezen információ birtokában gyakorolhassa rendelkezési jogát, azzal, hogy követi a figyelemfelhívás tartalmát, illetve tudatosan figyelmen kívül hagyja azt.

A félnek az anyagi pervezetés körébe tartozó kérdésben informálisan nem hozható tudomására, hogy nyilatkozata valamely hiányosságban (hiányos, homályos, önellentmondásos) szenved, tehát kizárólag a kérdés, felhívás, tájékoztatás alkalmazható. Nagyon fontos, hogy mindez dokumentált legyen (pl. tárgyalási jegyzőkönyvben) mivel a jogkövetkezmény csak akkor alkalmazható, ha előzetesen a felhívás (anyagi pervezetés) megtörtént.

Az anyagi pervezetés kiterjed:

- a tényállás hiányosságaira (nem kellően részletezett tényállítás a fél jogállításán belül),²⁵
- a kereseti kérelem hiányaira (pl. kamatok érvényesítése megállapítási kereset²⁶ helyett marasztalási keresetet kellene előterjeszteni) és következetlensége (a bíró tájékoztatás útján közli a felekkel, amire a felek a jogi érvelésüket kiegészíthetik);
- az alperes hiányos védekezésére,²⁷

---

22 Lásd Új Pp. 245. §-hoz fűzött indokolás

23 Pl. perfelvétel tartalma (Pp. 183. §), az anyagi pervezetés (Pp. 237. §).

24 Pl. Pp. 317. § (1) bekezdés, 237. § (4) bekezdés.

25 Pp. 237. § (1) bekezdés

26 A Pp. 172. § (3) bekezdése szerinti megállapítási kereset eljárásjogi feltételeinek vizsgálata nem tartozik az anyagi pervezetés körébe, azzal összefüggésben a bíróságot anyagi pervezetési kötelezettség nem terheli.

27 Pp.237. § (1) bekezdés

- anyagi jogi kifogásokra, amennyiben erre legalább utal a fél (pl. elévülési, elbirtoklási kifogás),²⁸
- bizonyítási indítványok szükségessége esetében a bizonyítandó tény megjelölésével, homályos bizonyítási indítvány esetében a bizonyítási eszköz (tanú, okirat, szemle, szakértő) megjelölésére történő felhívással,²⁹
- eltérő jogértelmezésről szóló tájékoztatás esetében³⁰ (ha a fél eltalálja a megfelelő jogalapot, akkor ez alapján folytatódik a per, ha nem, akkor a kereseti kérelem elutasításra kerül),
- hivatalból figyelembe vett tényekre³¹ (pl. szerződés semmissége, törvényi vélelmek, határozathozatal kérelem hiányában,³² kérelemtől való eltérés³³).

Az anyagi pervezetés eltérő *intenzitással*, terjedelemben és tartalommal, de egyaránt szükséges a perfelvételi (kereset- és ellenkérelem-változtatás) és érdemi tárgyalási (kereset, viszontkereset, beszámítás, ellenkérelem változtatás, utólagos bizonyítás) szakban, valamint a másodfokú eljárásban is,³⁴ mivel a bíróság közrehatási kötelezettsé-

---

28 Pp. 237. § (1) bekezdés

29 Pp. 237. § (2) bekezdés

30 A jogszabály eltérő értelmezéséről szóló tudomásra hozatal [Pp. 237. § (3) bekezdés a) pont]

31 A hivatalból figyelembe venni kívánt tényekről való tájékoztatás [Pp. 237. § (3) bekezdés b) pont]

32 pl. gyermekkel kapcsolatos kapcsolattartás, tartásdíj megállapítása

33 pl. kártérítés módjáról történő döntés

34 Anyagi pervezetéssel összefüggő felülbírálati jogkör Pp. 369. § (4) bekezdés; Felülbírálati jogkör korlátai alóli kivétel Pp. 370. § (4) bekezdés; Keresetváltogatás, ellenkérelem – változtatás, utólagos bizonyítás szabályai Pp. 373. § (4), (5) bekezdés. Döntés az anyagi pervezetéssel összefüggő felülbírálati jogkör keretében Pp. 384. §. BH2022. 47. I. Amennyiben a másodfokú bíróság a felülbírálat során nem jut el az anyagi jogi felülbírálatig, fel sem merül az elsőfokú bíróság ítéletének és eljárásának anyagi pervezetéssel összefüggő vizsgálata.

gének tartalmát, a szerepvállalását főként a tényállás tisztázásában és a jogvita tárgyyszerű kereteinek kialakításában összegezhethetjük,³⁵ de igazán hangsúlyos szerepe az elsőfokú eljárásban van, a bíróságnak a *perkoncentráció* érdekében végzett tevékenysége keretében.

A másodfokú eljárás keretében megvalósuló anyagi pervezetésre vonatkozó példa: Az első fokon eljáró bíróság csak a szerződés nyilvánvaló semmisségére történő kifejezett kérelemre vonhatja le az érvénytelenség jogkövetkezményét, a kereseti kérelem és ellenkérelem korlátai között maradás követelménye alapján. Ezért „a szerződés érvénytelenségének a megállapítása iránti perben a *semmisség hivatalból észlelésére alapított anyagi pervezetés esetén* az anyagi jogi felülbírálat során a hivatalból észlelt semmisségi ok alapján a keresetnek helyt adó döntés meghozatalát jelentő, a keresetet elutasító elsőfokú ítéletet megváltoztató vagy a keresetnek helyt adó ítéletet helybenhagyó döntés meghozatalának feltétele, hogy a felperes a keresetét módosítsa. A bíróság – a fél rendelkezési joga folytán – a felperes által a keresetben megjelölt jogalaptól nem térhet el”.³⁶

3.1. A bíróság közrehatási tevékenysége – az alaki és anyagi – pervezetésének szemszögéből

Amennyiben a bíró által irányított perbeli eljárási cselekményeket vesszük alapul, úgy meg kell egymástól különböztetni az anyagi és az alaki pervezetés fogalmait: az alaki pervezetés leginkább a per ütemezésére, folyamatosságára irányuló eljárási cselekményeket jelenti,³⁷ az anyagi pervezetés során elvégzendő, illetőleg elvégezhető

---

35 Vö. Köblös Adél: A közvetlenség elve a polgári perben. In Gellén Klára – Görög Márta: *Lege et Fide*, Ünnepi tanulmányok Szabó Imre 65. születésnapjára. Iurisperitus, Szeged, 2016, 347–356.

36 BH2022. 48.

37 Pl. tárgyalás kitűzése, elhalasztása, határidők megállapítása, eljárási akadályokhoz fűződő jogkövetkezmények megállapítása stb.

bírói cselekmények pedig a jogvita érdemére irányulnak,³⁸ amelyek magára az érvényesíteni kívánt jogra vonatkoznak.³⁹ Az anyagi pervezetésnek ki kell terjednie az eljárás irányítására vonatkozó bírói cselekményekre (kitanítási, tájékoztatási kötelezettség), de a felek olyan nyilatkozataira, perbeli cselekményeire is, amelyek anyagi jogi értékelést igényelnek, például a felek perfelvételi nyilatkozataira⁴⁰ ellentmondásosságának, hiányosságának vagy következetlenségének bírói észlelésére és ennek tisztázására.

Az osztott perszerkezet bevezetésével az eljárási cselekmények elvégzésére sokkal pontosabb határidőket találunk az új Pp.-ben, így a feleknek is sokkal nyilvánvalóbb, hogy azokat melyik perszakaszban mikor lehet, illetőleg mikor kell elvégezni. Az alaki és az anyagi pervezetésre is igaz az, hogy a per gyorsabb lefolytatását szolgálják. Gáspárdy szerint alapvetően két törvényhozási technika lehetséges az alaki pervezetés körében a gyorsaság előmozdítására: a megelőző, részben *szankció*-jellegű jogintézmények (pl. bírósági meghagyás) és a hátrányos eredményt követő, a perelhúzást sújtó szankciók (pl. pénzbírság, többletköltségben marasztalás, az elővezetés).⁴¹

Az 1952. évi (rég) Pp.-ben – a peres eljárásban – ritka volt a jogvesztő határidő, az eljárásjogi határidők elmulasztása pedig legfeljebb bírságozással járt. Az angol, a francia, a német és az osztrák perrendtartás ennél jóval szigorúbb szabályokat tartalmaz. Az anyagi pervezetésre vonatkozóan pedig a legfontosabb változás az, hogy a

---

38 Pl. jogalap tisztázása, a tényállás feltárására vonatkozó percselekmények.

39 Pákozdi Zita: Új intézmények a Pp. koncepciójában – az anyagi pervezetés jog-összehasonlító megközelítésben. In Acta Universitatis Szegediensis, Forum, Acta Juridica et Politica, IV. évfolyam 2. szám, Szeged, 2014 (2015), 146.o.

40 Jogállítások, tényállítások, kérelmek, bizonyítékok és indítványok.

41 lásd részletesen Nyilas Anna: A polgári per egyszerűsítésének és gyorsításának eszközei az európai jogrendszerekben, különös tekintettel a kis értékű követelésekre vonatkozó eljárásokra, PhD-értekezés, Debreceni Tudományegyetem, 2011. (kézirat); Gáspárdy László, 1983: A polgári per elhúzásának szankciói de lege ferenda. Jogtudományi Közlöny 1983/1., 22–30.

perkoncentráció alapelve – bizonyos feltételek mellett – lehetővé teszi a perfelvételi tárgyalási napon az érdemi tárgyalás megtartását is.

Az új Pp. a törvény elején, az „Általános rendelkezésekben” elhelyezett „értelmező rendelkezések” szakasszal bővült.⁴² A Pp. 19 db új vagy újraértelmezett fogalmat nevesít az értelmező rendelkezések között. Ennek egyik nagy előnye, hogy egyértelműen elhatárolja a kötelezett – anyagi és alaki – védekezési eszközeit, így az anyagi jogi (igénykizáró kifogás,⁴³ jogszünetető kifogás, joggátló kifogás)⁴⁴ és az alaki jogi védekezést (joghatósági, hatásköri, illetékességi kifogás), melyeknek mások a jogkövetkezményei. Az anyagi jogi kifogás jogkövetkezménye – a bírósági úton nem érvényesíthető követelésre hivatkozó kifogás kivételével – a keresettel érvényesített jog érdemi elutasítása, a bírósági út hiánya pedig a keresetlevél visszautasítását eredményezi,⁴⁵ az alaki védekezés jogkövetkezménye a keresetlevél (vizontkereset-levél) visszautasítása,⁴⁶ a per (eljárás) megszüntetése,⁴⁷ vagy a keresetlevél áttétele.⁴⁸

Ha például, a rendelkezésre álló peranyag arra enged következtetni, hogy a kölcsönös pénzkövetelések tekintetében beszámításnak lehetne helye, a bíró nem kérdezheti meg a féltől, hogy kíván-e valamilyen kifogást előterjeszteni. Amennyiben azonban az alperes a kifogást már előadta, csupán annak terjedelme kérdéses, annak megfelelő formájú előterjesztésében a bíróság közrehat.

---

42 Amennyiben a jogszabály alkalmazásához egyes fogalmak bővebb kifejtése, magyarázata szükséges, az ilyen fogalmakat, a jogszabály egészére kiható azonos értelmezés végett, az általános rendelkezések között elhelyezett, ábcésorrendben, arab számmal megjelölt pontokba szedetten, „értelmező rendelkezésekben” kell értelmezni, a jogszabályszerkesztés elvei szerint. In 61/2009. (XII. 14.) IRM rendelet 68–70. §.

43 pl. Ptk. 6:121. §.

44 pl. Ptk. 6:163. § (1) bekezdés.

45 Pp. 176. § (1) bekezdés *f*) pontja.

46 Pp. 176. §, 206. §.

47 Pp. 240. §.

48 Pp. 174. §.

3.2. *A bíróság közrehatási tevékenységének az érdemi határozat oldaláról történő megközelítése (iura novit curia) [Pp. 237. § (1) bekezdés]*

A problémamegoldás a polgári jogvitákban négy fő mozzanatból áll:⁴⁹

1. első lépés a probléma felismerése, amit a bíró nem magától ismer fel, azt ismertetik vele a keresetlevélben;
2. a második szakasz a *diagnózis*, a probléma meghatározása, ez szintén a felekre hárul a kereseti kérelemben és az ellenkérelemben az azt alátámasztó tényekkel;
3. ezt követi az *analízis*, amely során a problémát kisebb összetevőkre kell a bírónak bontani;
4. az utolsó fázis pedig a *szintézis*, amikor a bíró összegzi a döntéshozatal során felmerült információkat és olyan döntést hoz, amelyet a jogalkotó a jogszabályok alapján elvár tőle.

Ez összecseng Jerzy Wroblewski megállapításával, aki szerint a jogalkalmazás szintén négy szakaszra osztható, azaz a bírák valójában négy döntést hoznak:

1. tényállásdöntést,
2. bizonyításdöntést,
3. jogszabály-értelmező döntést, és
4. végső döntést.⁵⁰

A döntéshozatal tekintetében pedig három módszert különböztetünk meg: a *deduktív (szillogizmus)*, az *argumentatív* és az *analógiai* módszert, az első a logika, a második az érvek, a harmadik pedig a *precedensek* alapján hoz döntést.

---

49 Szentes Barbara: A bírói döntéshozatali folyamat pszichológiai kitekintéssel, *De iurisprudentia et iure publico* Jog- és Politikatudományi Folyóirat, V. évfolyam, 2011/4. szám forrás: <http://www.jogiforum.hu/folyoiratok/29/1049> [letöltés: 2017. 11. 02.]

50 Szentes Barbara, 2011.

Baumgarten Izidor „A bíró” című művében⁵¹ a döntési tevékenységet így írja le: „a bíró tevékenysége hármassal ritmusban folyik le:

1. megállapítja a tényállást,
2. alkalmazza a jogi tételt, és
3. kimondja az ítéletet.

A tényállást a törvény alá foglalván, e művelet gyakorlati következményeit a felekre nézve kijelenti és így módon a polgári perben szubjektív jogokat és köteleességeket ír körül. [...] A valóságban azonban megfordítva történik a dolog: a bíró először tisztába jön magával ítéletének gyakorlati következményei iránt és a szerint, amint lelkileg egyetért a végeredménnyel vagy attól idegenkedik, állapítja meg a tényállást és válogatja ki az elvont jogtételt. Valahányszor társas – bíróság tanácskozásában részt vett, eszébe jutott az öreg Gauss mondása: azt kérdezték tőle, mennyire van nagy munkájával? »Az eredményt már tudom – azt szokta mondani – de még nem ismerem az ahhoz vezető utat«. Ez azt jelenti, hogy a döntésben hamar megegyeznek a bírák, de az indokolás fölött sokat vitatkoznak.⁵²

Amennyiben az anyagi pervezetés szabályozását a felek elégedettségére szolgáló döntéshozatal felől közelítjük meg, akkor a bíróság közrehatási tevékenységének a feleket megillető rendelkezési jog érvényesülését kell hatékonyan elősegítenie.⁵³ Ez egyrészt azt jelenti, hogy a bíróságnak *aktívan* elő kell segítenie, hogy a felek a pereslelményeiket a szándékaiknak megfelelően teljesíthessék, másrészt nem vehet át a felektől olyan feladatokat, amelyek elvégzésére képesek, harmadrészt nem avatkozhat olyan kérdésekbe, amelyek a

---

51 Baumgarten Izidor, 1911: A bíró. In Meszlény Artúr (szerk.): Magyar jogászegyleti értekezések a Magyar Jogászegylet 1911. április 30. napján Aradon tartott teljes üléséről, 1911. július hó, III. kötet, 20. füzet, Budapest, Pfeifer Ferdinánd Nemzeti Könyvkereskedésének Bizománya, 1911, 3–23.

52 [Baumgarten Izidor \(1911\) 3.o.](#)

53 Az Új Pp. 6. §-hoz fűzött indokolás

felek kizárólagos uralma alatt álló magánszférájukba tartoznak.⁵⁴ Ezt figyelembe véve kellene a bírónak fő feladatát teljesítenie egy tisztességes eljárásban: érdemben dönteni a felek jogvitájában, ügyelve a felek – jogszabályi keretek közé szorított – jogérvényesítésére és – a rendelkezésére álló perjogi eszközökkel történő – eljárási kontrollra.

A bíróság anyagi pervezetési tevékenységének korlátja a kereseti kérelem és ellenkérelem, valamint az érvényesített jog alapja. A bíróság anyagi pervezetése nem terjed(het) ki arra, hogy a felet arról tájékoztassa, ha az előadott tények a fél által kérelmében, ellenkérelmében nem hivatkozott jog alkalmazását vetik fel, különösen, ha az a kérelem, ellenkérelem, illetve érvényesített jog megváltoztatását kívánna meg,⁵⁵ de arra igen, hogy a megjelölt jogalap alapján a kérelem nem teljesíthető. Ennek némileg ellentmond a Kúria Tanácselnöki Értekezletének álláspontja, amely nem támogatta, sőt elfogadhatatlannak tartotta azt, hogy „a ténybelileg megalapozott kereset elutasítására pusztán azon az alapon kerüljön sor, mert a fél kereseti kérelme alapjául rossz jogcímet jelölt meg, mivel ez nem egyeztethető össze a per társadalmi rendeltetésével. A jogcímmel kötöttség gondolata a kereseti kérelemhez kötöttség félreértelmezésén alapul: a bíróságot ennek alapján a fél által felhozott tényállítások köre és a fél által előterjesztett kereseti kérelem köti, de nem az általa meghatározott jogcím. A felek által állított és bizonyított tényállítások alapján a jogviszony minősítése a bíróság feladata, az alapvető kérdés ugyanis a perben az, hogy az adott tényállás mellett a kereseti kérelem megalapozott-e, nem pedig az, hogy azt pontosan mely jogi indokok támasztják azt alá.”⁵⁶

Az új Pp. akként igyekszik áthidalni a kérelemhez és a jogcímmel kötöttség „*dilemmáját*”, hogy a perfelvételt lezáró percezúra idő-

---

54 *Éless Tamás – Döme Attila (2014) 64.*

55 A Pp. 237. §-hoz fűzött indokolás

56 A Kúria polgári kollégium kollégiumvezetőjének levele az Országos Bírósági Hivatal elnökének, 2015.E1.I.G.21/2., Budapest, 2015. március 30. (kézirat) lásd részletesen In EBH2004. 1143.; BDT2013. 2866.; BDT2008. 1823.

pontjában a kérelem döntési kötöttséget eredményező tartalmának azt a véglegesített igényt tekinti, amely a felperes jogérvényesítési szándékának – szükség esetén bírósági közreműködéssel megvalósuló – következetes és egyértelmű kifejezése.⁵⁷ Eddig az időpontig tehát sor kerülhet kereset- (jogcím)változtatásra, de ezt követően – az érdemi tárgyalási szakaszban – már nem. Az új Pp.-ben a jogalkotó továbbra is megelégszik az alaki igazságossággal, nem cél az anyagi igazság érvényre juttatása. A bíróság anyagi pervezetése ezért nem terjed ki a fél kérelmének, ellenkérelmének „kiigazítására” (érvényesíteni kívánt jog – hivatkozott jog összhangba hozása⁵⁸), illetve – az érvényesített jog és hivatkozott jog keretein belül – a tények és bizonyítékok hivatalból való felkutatására, beszerzésére vagy értékelésükről való érdemi állásfoglalásra.⁵⁹

A perfelvételi nyilatkozatok körében – a tény- és jogállítás hiányossága esetében (Pp. 237. § (1) bekezdés) – az anyagi pervezetés egy gyakorlati példán levezetve akként valósul meg, hogy a bírónak a feleket a releváns tényállítások és a kereseti kérelem (igény) megfelelő előadásában kell segítenie, a felekkel azt meg kell vitatnia:

1. a fél – utalásszerűen – előadja a tényállást és a jogosultságát, amire a kereseti kérelmét alapítja, azonban a tényállás – a jogalappal összefüggésben – nem elég precíz, akkor a bíró erre vonatkozó tájékoztatással, illetve kérdések feltevésével segíti a felet a jogvita tárgyára vonatkozó, határozott előadás megfogalmazásában. Azonban, ha a fél még utalásszerűen sem adja elő a tényállást, a bíróság ennek ellenére – tájékoztatással vagy kérdések feltevésével – felhívja a korábban nem hivatkozott előadásai és a megfelelő peranyag előterjesztésére, ebben az esetben a bíróság megsérti az anyagi pervezetés szabályait, mivel más tényelőadásra ösztönözte a felet.

---

57 Éless Tamás – Döme Attila (2014) 65.

58 Éless Tamás – Döme Attila (2014) 66.

59 Az Új Pp. 237. §-hoz fűzött indokolás

2. az új Pp. az érvényesíteni kívánt jog tekintetében a jogalap megjelölését (fél jogállítása) írja elő. Az 1952. évi (rég) Pp.-vel ellentétben tehát már nem elegendő, ha a jogállítás a keresetlevél tartalmából kikövetkeztethető, annak egyértelműnek kell lennie: a félnek kell levezetnie az érvényesíteni kívánt jog, a tényállítás és a kereseti kérelem közötti összefüggéseket és a megjelölt jogalap köti a bíróságot. A félnek kell megjelölnie, hogy melyik anyagi jog (jogcím) alapján kér jogvédelmet, a bíróság ettől el nem térhet. A probléma akkor jelentkezik, ha a fél ténybeli előadása és a jogállítása eltér egymástól, vagyis a felhozott tények nem feleltethetők meg a megjelölt anyagi jogszabály rendelkezéseinek. Ilyen esetben a bíróságnak segíteni kell abban, hogy a fél a hiányos, kétértelmű, ellentmondó nyilatkozatait kiküszöbölve a tényálláshoz adekvát kereseti kérelmet terjesszen elő. Ekkor a bírónak tájékoztatni kell a felet, hogy a megadott jogcím alapján a jogvita nem bírálható el, de nem taníthatja ki a felet arra vonatkozóan, hogy melyik lenne a megfelelő anyagi jogszabály a jogérvényesítéshez. Összegezve: pl. keresetváltogatás, viszonzkereset változtatás előterjesztésére nem ösztönözheti a feleket, de amennyiben ez már előterjesztésre került, akkor annak helyes előadásához a feleket hozzá kell segítenie.

3.3. *A bíróság közrehatási tevékenysége a tényállás megállapításának és a bizonyítékok összegyűjtésének szemszögéből [Pp. 237. § 2. bek.]*

A polgári per eldöntéséhez szükséges peranyag összegyűjtésére két módon kerülhet sor: a „nyomozati (vizsgálati) elv” érvényesül a polgári perben, ha a bíróság veszi át – akár részben is – a peranyag összegyűjtésének feladatát a felektől, a „tárgyalási elv” lényege pedig az, hogy a peranyag szolgáltatása főszabály szerint a peres felek kötelezettsége, ettől eltérő rendelkezés az önrendelkezési jogukat korlátozná, ezért csak kivételesen, törvényi rendelkezés alapján kerülhet

sor a hivatalbóli bizonyítás alkalmazására. Az anyagi pervezetés pedig nem más, mint a tárgyalási elv kiterjesztése, mivel a jogban járatlan, ügyetlenebb, nem megfelelően képviselt félnek az anyagi pervezetés legfontosabb eszközei⁶⁰ segítségével van módja a megfelelő jogérvényesítésre. Az anyagi pervezetés tehát az *abszolútizált tárgyalási elv veszélyeinek, hiányosságainak kiküszöbölésére szolgál a fél érdekében, védelme a félnek attól, hogy elsősorban jogban való járatlansága okán hiányos, homályos tényállításai, kérelmei miatt az őt egyébként az anyagi jogi szabályok alapján ténylegesen megillető jogvédelemtől elessen. Az anyagi pervezetés korlátját a tisztességes eljárás követelménye jelenti. A bíróság az anyagi pervezetést addig a határig gyakorolhatja, míg meg tudja őrizni a pártatlanság látszatát a felek előtt.*⁶¹

Az anyagi pervezetés célja, hogy a döntéshez szükséges lényeges tények, nyilatkozatok rendelkezésre álljanak, elsősorban a félelőadások tisztázása révén, míg annak korlátja a felek rendelkezési joga, eszközei pedig a kérdésés, tájékoztatás és felhívás. Az új Pp. a felek rendelkezési jogának és a peranyag szolgáltatására irányuló kötelezettségének hangsúlyos érvényesítésére figyelemmel – az 1952. évi (rég) Pp. 3. § (3) bekezdésben megfogalmazott bizonyítással kapcsolatos bírói feladatkört átértelmezve – szakít azzal a szemlélettel, mely szerint a bíróság feladata minden ügyben és mindenre kiterjedő tájékoztatást adni mindegyik fél számára a bizonyítás tekintetében.⁶² Az 1952. évi (rég) Pp. 3. § (3) bekezdése alapján elvárható volt az eljáró bírótól, hogy a felek számára tájékoztatást adjon a perbe vitt jogvita kereteiről, meghatározva a bizonyítással érintett tények körét, és az egyes tények tekintetében meghatározza a bizonyításra kötelezett felet.⁶³ Ezt a

---

60 Pl. bíróság kérdésési kötelezettsége, a felekhez intézett felhívás, a tájékoztatás, a felek közötti önkéntes vitarendezés elősegítése.

61 Vö. Varga István – Éless Tamás (szerk.): Szakértői javaslat az új polgári perrendtartás kodifikációjára. HVG-ORAC, Budapest, 2016.

62 A Pp. 237. §-hoz fűzött indokolás

63 Az 1952. évi Pp. 3. § (3) bekezdése absztrakt kötelezettséget fogalmazott meg: e szabály alapján a bíróságnak a keresettel érvényesített jog tartalmához

bírák olyan kötelességnek tartották, amely szükségtelenül „nyomta a vállukat”, holott valójában akár egy „mankónak” is tekinthető lett volna, mely elősegíthette azt, hogy a perbe vitt igény által meghatározott *releváns* tényeket számba vegyék, és azokhoz a bizonyítás felelősségét telepítsék. Ha ez helyesen került meghatározásra, máris egy „sorvezető” lehetett a bíró és a felek számára is. Mégis inkább egy tehernek bizonyult, hiszen komoly intellektuális munkát igényelt, mivel tényállástól függően rendkívül bonyolult is lehetett.⁶⁴

Az 1952. évi (rég) Pp. 3. § (3) bekezdésének szabályát tehát felváltotta az új Pp. 237. § (2) bekezdése.⁶⁵ A kettő között a terjedelem és időpont tekintetében van különbség: az új Pp. szabályozása alapján a bíróságnak már csak akkor van közvetlen közrehatási kötelezettsége, ha – a *perkoncentráció* érdekében – a bíróság beavatkozására van szükség.⁶⁶ Ez a közrehatás magában kell, hogy foglalja a tájékoztatási kötelezettséget is, amely azonban sokkal szűkebb terjedelmű, mint az 1952. évi (rég) Pp.-ben szereplő, 3. § (3) bekezdése szerinti tájékoztatási kötelezettség, ami szinte mindenre kiterjedően, általános jelleggel, minden ügyre vonatkozóan terhelte a bírót. A közrehatási kötelezettség akkor lesz esedékes, amikor a rendelkezésre álló nyi-

---

igazodó tájékoztatást kell adnia annak érdekében, hogy az anyagi jogszabályokból fakadó igények érvényesítését az eljárási szabályok ismeretének hiánya ne gátolja. A tájékoztatás tartalma tehát ilyen módon mindig az érvényesíteni kívánt joghoz kapcsolódóan határozható meg. In EBH2011. 2351. (Legf. Bír. Mfv.III.11.163/2010.)

64 Vö. Szász Levente András: Bizonyosság az okozatosságban az orvosi műhibaperek sajátosságai szerint, 2017. (kézirat)

65 *„Ha a perfelvételi nyilatkozat nem terjed ki valamely lényeges tény vonatkozásában a bizonyításra vagy a felek között vita van abban, hogy valamely tény bizonyítása mely felet terheli, a bíróság (a perfelvételi nyilatkozatok kijavítására történő felfozólításon túlmenően) tájékoztatja a feleket a bizonyíték rendelkezésre bocsátása, illetve a bizonyítás indítványozása elmulasztásának, valamint a bizonyítás esetleges sikertelenségének következményéről is.”* In Pp. 237. § (2) bekezdés.

66 Pl. a felek magatartása, eljárási cselekményei, a jogvita keretek közé szorítása, az ütemezett és hatékony eljárás lefolytatása tekintetében.

latkozatoknak a peranyaggal történő összevetésével a bíróság arra a következtetésre jut, hogy a felek rendelkezési jogának hatékony érvényesülése nem biztosított, de az már a felek rendelkezési joga körébe tartozik, hogy a bíróságnak az anyagi pervezetés keretében tett cselekményeit a saját perbeli cselekményeikben, nyilatkozataikban felhasználják-e, követik-e vagy sem.⁶⁷

Bírói felhívás alapján, a bíró által tűzött határidőn belül kell a bizonyítási indítványokat a feleknek előterjeszteniük. Az önhibából később előterjesztett indítványokat a bíróság figyelmen kívül hagyja.⁶⁸ Az új Pp. alapján – a perfelvétel során – egy általános tájékoztatás keretében kell a bírónak megjelölni, hogy melyek azok a tények, amelyeket bizonyítani szükséges és hogy azokat melyik félnek kell bizonyítania. Az új Pp. a perfelvételi nyilatkozat fogalmába sorolja a bizonyítékok és bizonyítási indítványok előterjesztését, így a bíróságnak a bizonyítással kapcsolatban is csak szükség esetén, azaz akkor van közrehatási kötelezettsége, ha valamely releváns tény tekintetében a fél perfelvételi nyilatkozata hiányos, vagy esetleg vitatott a felek közt, hogy az adott tény bizonyítása kit terhel. Ilyenkor a bíróság felhívja a felek figyelmét arra, ha az előterjesztett bizonyítékok és indítványok nem terjednek ki valamennyi lényeges tényre, ha a tényelődadás nem egyértelmű, túl általános, ellentmondásos, hiányos vagy szakértői bizonyítás indítványozása szükséges. A bíróság vita esetén közli, hogy valamely tény vonatkozásában melyik felet terheli a szükséges bizonyíték rendelkezésre bocsátása és tájékoztat a bizonyítás indítványozásának mulasztása, illetve sikertelensége következményeiről.⁶⁹

A perfelvétel lezárásáig a fél a perfelvételi nyilatkozatait – a törvény keretei között – az ellenfél hozzájárulása nélkül megváltoztathatja (keresetváltogatás – ellenkérelem-változtatás).⁷⁰ A perfelvétel lezárá-

---

67 Pp. 237. §-hoz fűzött indokolás

68 Vö. Pp. Szakértői javaslat, 2016.

69 Új Pp. 237. §-hoz fűzött indokolás

70 Új Pp.183. §-hoz fűzött indokolás

sából fakadó percezúra tehát alapvetően a keresetváltoztatási tilalmat jelenti. Keresetváltoztatásnak az minősül, ha a felperes a keresettel érvényesített jogot megváltoztatja, amely együtt jár a releváns tények körének megváltozásával is, nem feltétlenül jelenti azonban a kérelem megváltoztatását. A percezúráat követően az ilyen értelemben vett keresetváltoztatás nem megengedett, kivéve, ha az alperes ehhez – akár hallgatólagosan is – hozzájárulását adja. A meg nem engedett keresetváltoztatást elállásnak kell tekinteni.⁷¹

A bíróság a perfelvétel körében bizonyítást csak törvényben meghatározott esetben folytat le. Ennek értelmezése a feleknek utólagos bizonyítására⁷² vonatkozó szabályozással összhangban válik érthetővé, amely ezt lehetővé teszi a perfelvételt lezáró végzés meghozatalát követően, az elsőfokú ítélet meghozatalát megelőző tárgyalás berekesztéséig.

A Pp. 237. § (2) bekezdésének jogalkotói célja tehát az, hogy a felek még az ítélet meghozatala előtt tájékoztatást kapjanak a bíróságtól arra nézve, hogy mely tényeket tartja relevánsnak az ügy megítélése szempontjából, illetve ezek közül melyiket tekinti bizonyítatlannak a bíró. A Pp. 170. § (2) bekezdés e) pontja alapján a keresetlevél kötelező eleme a tényállításokat alátámasztó és rendelkezésre álló bizonyítékok megjelölése és a bizonyítási indítványok előterjesztése, ennek elmulasztása a Pp. 176. § (1) bekezdés j) pontja alapján a keresetlevél visszautasítását eredményezi. Azonban általában az alperes ellenkérelmének előadása után válik egyértelművé, hogy mely (releváns) tények szorulnak bizonyításra, ennek alapján kerülhet sor – ugyanazon tényre vonatkozóan csak egy alkalommal – a fél tájékoztatására és egyúttal felhívására a ténnyel kapcsolatban új bizonyíték benyújtására vonatkozóan. Ezért a Pp. 170. § (2) bekezdés e) bek. a bírói gyakorlatban kiegészül Pp.237. § (2) bek. anyagi pervezetésre vonatkozó szabállyal (tájékoztatás arról, hogy a felajánlott bizonyíté-

---

71 Új Pp. 183. §-hoz fűzött indokolás

72 Új Pp. 220. §-hoz fűzött indokolás

kok köre nem elegendő), azaz a mulasztás jogkövetkezménye melletti hiánypótlás lehetőségével.⁷³

A Pp. 170. § (2) bekezdésének e) pontja szerint a keresetlevél érdemi részében a félnek fel kell tüntetnie a tényállításokat alátámasztó és rendelkezésre álló bizonyítékokat, bizonyítási indítványokat. A bíróság feladata a releváns tények megállapításához szükséges elemek kiválasztása és a bizonyítási eljárás egymást követő lépéseinek megtervezése, ha a felajánlott bizonyítási anyag illeszkedik a tényállításokhoz a bíróság kétség esetén tájékoztatni köteles a feleket arról, hogy adott tény tekintetében a bizonyítási kötelezettség melyiküké, valamint hogy közölje a bizonyíték rendelkezésre bocsátásának, vagy az indítványozás elmulasztásának következményét. A bíróság arról is köteles a felet tájékoztatni, ha (megítélése szerint) a perfelvételi nyilatkozat valamely releváns tény vonatkozásában nem tartalmaz bizonyíték megjelölést.

3.4. A bíróság közrehatási tevékenysége a felek kitanítása szemszögéből

A közrehatási kötelezettség elve egy kicsit más megközelítéssel, de jelen volt a bíróság feladatait részletező 1952. évi (rég) Pp. 3. § (3)–(6) bekezdés, a 7. § (2) bekezdés és a 8. § (1)–(2) bekezdés szabályozásában is. Az új Pp. e körben nevesített szabályai annyi eltérést jelentenek a korábbi szabályozáshoz képest, hogy a bíróság „beavatkozását” (közrehatását) akkor és annak érdekében kívánják meg, amikor a felek eljárási kötelezettségeiket nem vagy nem megfelelően teljesítik, de a bizonyítási teherrel kapcsolatos tájékoztatás körében az általános kitanítási kötelezettség továbbra is fennáll. A jogalkotó szándéka ezzel a szabályozással az lehetett, hogy megkönnyítse a bírák munkáját, főleg a professzionális permodell alapján kialakított törvényszéki és a jogorvoslati eljárásban, azzal, hogy „elengedi” a felek jogi képviselőinek a „kezét”, de a járásbírói eljárásban továbbra is szükség

---

⁷³ Pp. 237. § (2) bek. és Pp. 220. § (1) bekezdés d) pont

van a bírák intenzívebb kitanítására a jogban járatlan felek segítése céljából, amit továbbra is a pártatlanság látszatával kell – amennyire ez egyáltalán lehetséges – gyakorolniuk.

Ezzel lényegesen nem változott a járásbírói bírák munkaterhe az elsőfokú eljárásban, de még a törvényszék előtti eljárásban sem, mivel az 1952. évi (rég) Pp. alapján is csak akkor gyakorolta az anyagi pervezetést a bíróság, amennyiben ez szükségesnek mutatkozott, lényegében azokban az esetekben, amelyeket az új Pp. 237. §-a kimerítően felsorol, ráadásul még bonyolítja is a bírák munkáját az új szabályozás azzal, hogy a tájékoztatási kötelezettség korábban – az 1952. évi (rég) Pp. szerint – kizárólag csak az eljárási jogok tekintetében terhelte a bíróságot. Ez az új Pp. alapján kiterjed az anyagi jogokra is, abból a célból, hogy a felek nyilatkozatai anyagi jogi szempontból is egyértelműek legyenek, ráadásul a bíróság ezen kötelezettsége a jogi képviselőre is kiterjed.

Hogyan is működött ez – az 1952. évi (rég) Pp. szerint – a magyar gyakorlatban? „Az eljárás során a bíró kioktatta a jogi képviselő nélkül eljáró feleket eljárási jogaikról, majd tájékoztatta őket a bizonyítási teherről, a bizonyításra szoruló tényekről. Ez utóbbit akkor is meg kellett tennie, ha a felek jogi képviselővel jártak el. Amennyiben az alperes az ellenkérelmén kívül viszontkeresetet is előterjesztett, a bíróság őt is tájékoztatással látta el. Majd végül, a számos kereset- és viszontkereset-változtatást követően, ami újabb kioktatási kötelezettséggel járt, ítéletet hozott. Előfordult az is, hogy az ítéletben a bíróság a tévesen megjelölt jogcím helyett más jogcímen adott helyt a keresetnek, illetve viszontkeresetnek, tekintve, hogy a fellebbviteli bíróság gyakorlata szerint a kereseti kérelemhez kötöttség nem jelentett egyúttal jogcímhez kötöttséget is, ezért az elsőfokú bíróság köteles volt a fél helyett a helyes jogszabályt alkalmazni. Az elsőfokú bíróság ítéletével szemben benyújtott fellebbezés folytán a fellebbviteli bíróság előtt folytatódott az eljárás. Vajon mi lett a sorsa annak az ítéletnek, amely a bíróság *hipotézise* által meghatározott

tartalmú kérelmen, kereseten alapult? Nagy volt az esélye annak, hogy a fellebbvitel másképp értelmezte a peres felek eredetileg értelmezhetetlen akarátát, ezért az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot újabb eljárás lefolytatására, illetve újabb határozat hozatalára utasította.⁷⁴ Az első fokon eljáró bíró eközben egyszerre több szerepet is betöltött ítélkező tevékenysége során: *interpretálta* a jogszabályokat, értékelt a felek által prezentált bizonyítékokat és *kontrollálta* az eljárás menetét, legfontosabb feladata, az ítélethozatal – a tisztességes eljáráshoz és a jogvita pártatlan elbírálásához való jog egyidejű érvényesítése – mellett.⁷⁵

Hogyan működik ez az új Pp. alapján? Az új Pp. 6. § és a perfelvételi nyilatkozatok kiegészítésére, kijavítására vonatkozó új Pp. 237. § valójában az eddiginél is aktívabb szerepvállalást kíván az eljáró bíró részéről, több és szélesebb körű jogosítványok biztosításával a tényállás tisztázásában, mivel a bíróság közrehatási tevékenységének a feleket megillető rendelkezési jog érvényesülését kell hatékonyan elősegítenie.⁷⁶

A kialakult joggyakorlaton – a beadványokra előírt szigorúbb formai és tartalmi követelmények kivételével – az új Pp. sem változtat lényegesen. A jogi képviselőnek formai szempontból rendkívül alapos előkészítés után kell benyújtania a keresetlevelet/ellenkérelmet az új Pp. 170–171. § szerint, de ha anyagi jogi szempontból téves a megjelölt jogalap, azt továbbra is az eljáró bírónak kell „kiigazítania”. Az új Pp. 110. § (3) bekezdése – az 1952. évi (rég) Pp.-vel azonos szövegezéssel – kimondja,⁷⁷ hogy „a bíróság a fél által előadott kérelmeket, nyilatkozatokat nem alakszerű megjelölésük, hanem tartalmuk szerint veszi figyelembe”, ami a bírót továbbra is a felek ügyvédjévé teszi, ami a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét jelenti.

---

74 Az új Pp.-ben ez a terminológia megváltozott: a másodfokú bíróság és a Kúria új eljárásra és új határozat meghozatalára utasítja az alsóbb fokú bíróságot.

75 Rózsa Mária: *A magyar polgári eljárásjog amerikai szemmel*. Ügyvédek Lapja 2011/6., 24–28., 25.o.

76 Új Pp. 6. §-hoz fűzött indokolás

77 1952. évi Pp. 3. § (2) bekezdés.

„A jogállítás és a tényállítások »komolyan vétele« ugyanakkor okszerűen vezet a kereset nyilvánvaló megalapozatlanságának (következetlenségének) vizsgálatához abban az esetben, ha a kereset alapja (tényállítások) és a kereset tárgya (az érvényesített jog) nem kompatibilisek, és ezért a kereset tartalma (a kérelem) semmiképp nem teljesíthető. A jogviták gyors (észszerű időn belül történő) elbírálásának követelményére figyelemmel, a kereset nyilvánvaló megalapozatlansága esetén erős érvek szólnak amellett, hogy az ilyen jogvita a lehető leghamarabb lezárásra kerüljön. Noha elképzelhető lenne olyan perrend, melyben rögtön visszautasításra kerül a nyilvánvalóan megalapozatlan keresetet tartalmazó keresetlevél, az ilyen megoldás sem a jogérvényesítés segítésének elvével nem állna összhangban, sem a perhatékonytságot nem növelné, hiszen az eljárás ugyan gyors lezárásra kerülne, de jogerőhatással bíró döntés hiányában a jogvita folytatását, annak újbóli kezdeményezését semmi sem akadályozná meg. Ezért a nyilvánvalóan megalapozatlan keresetet tartalmazó keresetlevél alapján is célszerű a per megengedése és az ilyen keresetnek a tárgyaláson történő tisztázása. A nyilvánvalóan megalapozatlan kereset tárgyalásra bocsátása esetén egyensúlyt kell teremteni a jogvita mielőbbi lezárása mellett szóló érdek és a jogérvényesítés segítése mellett szóló érdek között. Ez az egyensúly a kereset tisztázása útján biztosítható, melynek során a bíróság kérdéseket intézhet a felpereshez.”⁷⁸

1.) A bíróság a jogvitát nem döntheti el egyéb „jogcímen”, mint amire a fél a perben hivatkozott; 2.) a jogalap téves megjelölése miatt mások a jogilag releváns tények, mint amelyeket a felperes kifejt [vagyis az új Pp. 170. § (2) bekezdés d) pontja szerinti jogi érvelés nem következetes], a bíróságnak ezzel szembesítenie kell a felet.

Ez alól kivételt jelent a kérelemtől eltérés lehetőségéről szóló tájékoztatás [Pp. 237. § (3) bekezdés c) pont], amelyre jogszabály

---

78 Éless Tamás: A kereset nyilvánvaló megalapozatlansága. In VARGA István (szerk.): *Codificatio processualis civilis – Studia in Honorem Németh János II.* Budapest, 2013, 19–35.,33.o.

felhatalmazása alapján kerülhet sor. Erre vonatkozóan egy példa: A kérelemtől eltérő módot is alkalmazhat a bíróság a közös tulajdon megszüntetésénél, azonban két korlát a bíróságot is köti: egyrészt a Ptk.-ban meghatározott sorrendben kell vizsgálnia az egyes megszüntetési módok alkalmazásának lehetőségeit, másrészt, olyan megszüntetési módot nem alkalmazhat, amely ellen a tulajdonostársak mindegyike tiltakozik.⁷⁹

A felek és jogi képviselőik a bizonyítási teher kapcsán – az új Pp. alapján – továbbra is „kényelmesen” várhatják az eljáró bíró tájékoztatását. A járásbíróági eljárásban⁸⁰ a korábbi joggyakorlat érvényesül, míg a törvényszéki eljárásban – a beadványokra előírt részletesebb és jóval szigorúbb szabályok miatt – talán kevesebb dolga van a bírónak a felek kitanításával kapcsolatosan. Az 1952. évi (rég) Pp. 3. §-a is a felekre bízta a bizonyítékok beszerzését, mégis – valójában – akkor is a bíróság végezte el a tényleges bizonyítási cselekményeket,⁸¹ ami rendkívüli mértékben megterhelte a bírói állomány időbeli és energiaforrásait, erőteljesen hozzájárulva a perek észszerű időn túl történő befejezéséhez.⁸²

Az 1952. évi (rég) Pp. és az új Pp. alapján is igaz az a megállapítás, hogy „a tárgyaláson tulajdonképpen a bíróságok végzik el azokat a feladatokat, amiket a feleknek – ügyvédek útján – saját maguknak

---

79 1/2017. (IX. 11.) PK vélemény az ingatlan közös tulajdona megszüntetésének egyes kérdéseiről.

80 Pp. 253. § *a)–b)* pontok.

81 Az 1952. évi Pp. 163. § (1) bek. alapján a bizonyítást – a felek indítványára – a bíróság rendeli el, amely a Pp. 3. § (4) bek. alapján nem köti a bíróságot és a bizonyítás is a bíróság előtt zajlik le a közvetlenség elvének maximális figyelembevételével: a bíróság idézi meg és hallgatja meg a feleket, tanúkat, esetlegesen a szakértőt, intézkedik okiratok beszerzése iránt.

82 Szombati Róbert: Az amerikai és a magyar polgári perben a bizonyítás, valamint ezek különbözősége, XXVIII. Országos Tudományos Diákköri Konferencia Állam- és Jogtudományi Szekció, 2007. (szerk. Kapa Mátyás); (rend. a.) Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar. KRE ÁJK, Budapest, 2007, 145–154.

kellene elvégezniük. Az a felsőbb bíróságokon kialakult eljárásjogi gyakorlat pedig, miszerint a bíróság a keresetben megjelölt jogcímhez nincs kötve, így annak téves megjelölése esetén a bíróság – a felperes és ügyvédje helyett – a hatályos jogszabályi rendelkezésnek megfelelően minősíti az adott jogviszonyt, a pártatlanság elvébe ütközik, és óhatatlanul is az ügyvéd és ügyfél közti bizalmi, *stratégiai* viszonyba avatkozik. Az pedig, hogy a bíróság kioktatja a jogi képviselő nélkül eljáró feleket eljárási jogaikról, kötelességeikről, a jogi képviselőkkel és a jogi képviselők nélkül eljárókat egyaránt a bizonyításra szoruló tényekről azért érthetetlen, mert így a bíró szinte egyetlen professzorrá válik, holott egyetlen dolga a döntéshozatal kellene, hogy legyen. Arról nem is beszélve, hogy rossz hatással van az ügyvédi megbízások számára is, hiszen a felek ügyvédre is lelnek a bíró személyében, és így – a járásbíróági eljárásokban – inkább jogi képviselő nélkül járnak el.⁸³

Kérdések merülnek fel a sok tekintetben változatlan „új” szabályozás kapcsán: Hogyan várhatjuk el a bírótól a részrehajlástól mentes, pártatlan pervezetést, amikor nem tudja függetleníteni magát a jogi képviselőt támogató/helyettesítő szerepkörétől? Vajon az új Pp. bizonyítással kapcsolatos szabályai kellő iránymutatást adnak a bírónak a keresetlevélben foglalt érvényesíteni kívánt jog és a keresettel érvényesített jog (a tárgyalás anyagává tett változatlanul fenntartott, esetleg módosított vagy megváltoztatott véglegesített igény) közötti különbségtételre? Az anyagi pervezetés új szabályrendszere hogyan viszonyul a jelenlegi bírói gyakorlathoz, mely szerint jogcímhez kötöttség nincs, de kereseti kérelemhez kötöttség van? A bírónak az 1952. évi (rég) Pp. előírásainál is aktívabb közreműködése mennyiben korlátozza a felek tárgyalási és rendelkezési elvét? Az új Pp. szerinti – anyagi jogra is kiterjedő – tájékoztatási kötelezettséget figyelembe véve képesek-e a magyar bírók a bizonyítási koncepció felekkel történő megosztására? Mit jelent pontosan a tárgyalási, azon belül a

---

83 Rózsa Mária (2011) 25.

bizonyítási terv készítése, ez kire milyen kötelezettségeket ró? A bíró vajon vele egyenrangú félként tudja-e kezelni a felet/jogi képviselőt és ez egy „ügyfélbarát” eljárást eredményez-e? A felek anyagi igényérvényesítésére kiható eljárási jogvesztés (keresetváltogatás tilalma) rá tudja kényszeríteni a feleket az együttműködésre? Milyen lehetőségei vannak a feleknek a per elhúzására az új szabályozás alapján?⁸⁴

Hogyan működik ez az angolszász országok gyakorlatában? „Egy angolszász jog keretében ítélkező bíró esetében annak feladata azonos egy kosármeccs, illetve egy focimeccs játékvezetőjének a funkciójával, akinek – tekintet nélkül arra, hogy ki az aktuálisan népszerű csapat – egyetlen teendője, hogy kontrollálja: a felek betartják-e a játékszabályokat, míg a magyar bírósági rendszerünkben a bíró hátvéd, kapus, csatár, labdaszedő, partjelző és edző is egyben. Ez a társadalom számára rendkívül előnytelen, mert a bíró többfunkciós mivolta miatt képtelen a tisztességes, észszerű időn belüli eljárás lefolytatása és a jogvita pártatlan elbírálása iránti követelményeknek megfelelni. Nem tud semleges szemlélőként, *korrekt* döntéshozóként jelen lenni az eljárás során, hiszen aktív résztvevővé kell válnia, pl. Amerikában a bíró nemhogy nem köteles, de számára jogszabály tiltja meg, hogy a feleknek, illetve a jogi képviselőiknek bármilyen jogi tanácsot adjon. Ezzel ugyanis a bíró nemcsak a pártatlanság elvét sértené meg, hanem etikailag is elfogadhatatlan módon beavatkozna az ügyvéd–ügyfél közötti bizalmi, *stratégiai* viszonyba.”⁸⁵

4. Összefoglalás

Az új Pp. a bíróság általános tájékoztatási kötelezettségét az egyéb általános szabályok között, az általános intézkedési kötelezettség

---

84 Álláspontom szerint ezek lehetnek a potenciális perelhúzó taktikák: pl. perfelvételi tárgyalás elhalasztása (Pp.192. §), perfelvétel lezárása előtti nyilatkozatok a felek részéről (Pp. 194. §).

85 Rózsa Mária (2011) 25.

körében szabályozza. A bíróság általános tájékoztatási kötelezettsége továbbra is csak a jogi képviselő nélkül eljáró fél perbeli eljárási jogaira és kötelezettségeire terjed ki.⁸⁶ A törvény alapelveinek értelmezése alapján azonban azokban az esetekben, amikor a bíróság tájékoztatási kötelezettsége nem az új Pp. általános szabályán alapul, hanem azt a törvény egyéb rendelkezései írják elő, a kötelezettség a bíróságot akkor is terheli, ha a félnek jogi képviselője van.⁸⁷ Van olyan külön szabályok is, amelyek alapján kifejezetten csak a jogi képviselő nélkül eljáró felet köteles a bíróság tájékoztatni.⁸⁸ E körben a kötelező bírósági közvetítői eljárás kezdeményezésének a törvényben meghatározott szabályairól a Pp. 124. § (1) bekezdésében, a választható – piaci alapú vagy bírósági – közvetítői eljárásra vonatkozó tájékoztatási kötelezettségről pedig a Pp. 168. § (4) bekezdésében találunk rendelkezéseket. Megállapítható, hogy az új Pp.-ben⁸⁹ lényegesen nem változott a közvetítői eljárás szabályozásának „súlya” az 1952. évi (rég) Pp.-hez⁹⁰ viszonyítva, de előrelépésként értékelem a közvetítői eljárásról szóló 2002. évi LV. törvénynek⁹¹ az igazságügyi és közigazgatási tárgyú törvények módosításáról szóló 2012. évi CXVII. törvényben történő kiegészítő szabályozását. Ezzel a jogalkotó valószínűleg jelezni kívánta, hogy a közvetítői eljárás már

---

86 Új Pp. 111. §.

87 Új Pp. 115. § (1)–(2) bekezdés; 142. § (1)–(4) bekezdés; 143. § (5) bekezdés; 145. § (2) bekezdés *f*) pont; 148. § (4) bekezdés; 161. § (1) bekezdés; 237. § (2)–(3) bekezdés; a 254. § (3) bekezdésében írt kivételtől eltekintve a fizetési meghagyásos eljárás megindításának a lehetőségéről és módjáról 254. § (2) bekezdés; a hivatalból figyelembe vett tényekről a 266. § (4) bekezdés; a bizonyítási eszköz nyilvánvalóan jogsértő voltáról a 269. § (2) bekezdés; 317. § (1) bekezdés; 322. § (4) bekezdés stb.

88 Új Pp. 44. § (6) bekezdés, Pp. 179. § (3) bekezdés, Pp. 244. § (4) bekezdés; Pp. 246. § (4) bekezdés; Pp. 248. §; Pp. 253. § *b*) pont; Pp. 258. § (4) bekezdés; Pp. 259. § (2) bekezdés; Pp. 388. §; Pp. 605. § (5) bekezdés.

89 Új Pp. 167. §, 168. § (4) bekezdés.

90 1952. évi Pp. 124. § (3) bekezdés, 127. § (1) bekezdés.

91 2002. évi LV. törvény a közvetítői tevékenységről.

nem a peres eljárás alternatívája csupán, hanem a polgári peres és nemperes eljárásokhoz kapcsolódó jogintézménnyé vált.

Az anyagi pervezetést a bíróság az eljárás teljes időtartama alatt nem azonos céllal gyakorolja. Az egyes perszakaszokhoz eltérő bírói aktivitás kapcsolódik:

- (1) a perfelvétel lezárásáig az ügy érdemi tárgyalásra történő előkészítés a célja: a felek perbeli nyilatkozatainak, vitás kérdéseik tisztázására irányul, a bizonyítékok számbavételére, a bizonyítási eljárás tervezhetőségére irányul. A perfelvételi iratok (írásbeli ellenkérelem, válaszirat, viszontválasz, előkészítő irat, viszontkezeset-level, beszámítást tartalmazó irat) vizsgálata itt kiemelkedő jelentőségű.
- (2) Az érdemi tárgyalási szakban a bizonyítási eszközökre vonatkozó tájékoztatás vagy nyilatkozattétel formájában történő pervezetési jogosítványok (pl. a szakvélemény elkészítéséhez milyen adatok szükségesek; a magánszakértői vélemény vagy a kirendelt szakértő véleménye aggályos),
- (3) a fellebbviteli eljárásban a perfelvételi és bizonyítási kérdések tisztázása kérdésfeltevés, tájékoztatás és nyilatkozattételre történő felhívás útján.

Amennyiben a felek nyilatkozatai a kereset és az ellenkérelem és az érvényesíteni kívánt jog tekintetében egyeznek (egyértelműek, teljesek és nem önellentmondóak) és a felajánlott bizonyítékok a tényállás alátámasztására alkalmasak, akkor a bíróságnak nem kell az anyagi pervezetésre vonatkozó szabályokat alkalmaznia. Ez egyúttal azt is jelenti, hogy a perfelvételi tárgyalásra sincs szükség, erről pedig a bíró a felek tájékoztatja.

A perfelvételi nyilatkozatok lehetnek hiányosak, túl általánosak vagy ellentmondóak, illetve a nyilatkozatok és vonatkozó bizonyítékok összefüggéseinek hiányai is anyagi pervezetést tehetnek szükségessé. A bíróság anyagi pervezetése tehát kiterjed:

- (1) hiányos nyilatkozatok kiegészítése, homályos nyilatkozatok tisztázása;
- (2) jogállítások egyértelműsítésére;
majd az (1) és (2) alapján tájékoztatja a feleket a bizonyítandó tényekről, bizonyítási kötelezettségről és teherről, hivatalból figyelembe veendő tényekről, kérelemtől való eltérés lehetőségeiről. A felek számára ezáltal világossá válik az összes olyan körülmény, amely a jogvita eldöntése szempontjából jelentőséggel bír és a jognyilatkozataik megtétele során ezeket kell szem előtt tartaniuk. Ilyen lehet az az eset pl. a perfelvételi nyilatkozat valamely releváns tényre vonatkozóan nem tartalmaz bizonyíték/bizonyítási indítvány megjelölést. Ez azonban nem állhat ellentétben a felek rendelkezési jogával: a fél dönthet arról, hogy a bíróság tájékoztatására válaszol-e és azt milyen terjedelemben teszi. Amennyiben nem vagy nem megfelelő mértékben válaszol a bíróság felhívására, annak szankciója a perfelvételi nyilatkozat – a rendelkezésre álló peranyag alapján – hiányos tartalma szerinti elbírálás. Az anyagi pervezetés célja, hogy a fél olyan határozott tényeloadást tegyen, amelyben az előadott tények és az állított anyagi jogi rendelkezések (jogalap) összhangban legyenek egymással.

Az új Pp. nem tesz lényegi különbséget az anyagi pervezetés alkalmazására a tekintetben is, hogy a járásbíróság előtt vagy törvényszéki eljárásban kerül sor az anyagi pervezetésre, ezért annak nincs jelentősége, hogy a fél jogi képviselővel jár vagy sem. Az, hogy milyen célt szolgálhat és nem szolgálhat az anyagi pervezetés, arra vonatkozóan a bírói gyakorlat jó néhány jogelvet kimunkált az elmúlt években: pl. nem kerülhet sor pernyertesség előmozdítása leplezett jogi tanácsadással; ha valamilyen bizonyíték már rendelkezésre áll, de a bíróság megítélése szerint a tény alátámasztására nem alkalmas erről nem kell tájékoztatnia a felet; a bíróság a jogvitát nem döntheti el egyéb „jogcímen”, mint amire a fél a perben hivatkozott stb. Cél az, hogy

a felek ne csupán az ítéletből értesüljenek valamely, a bíróság által az ügyben relevánsként kezelt tény bizonyítatlanságáról, ezért erről tájékoztatást kell adni a bíróságnak; ha a perfelvételi nyilatkozat teljes mértékben nélkülözi a bizonyíték megjelölését vagy fél perfelvételi nyilatkozataiban fellelhető hiba esetében szükséges a tájékoztatás. Összegezve: a kereseti kérelem és ellenkérelem alapján, a vonatkozó releváns tényállítások és az igény megfelelő előadásához segíti a bíró a feleket, nem pedig a jogi szempontból legmegfelelőbb jogi érveléshez.

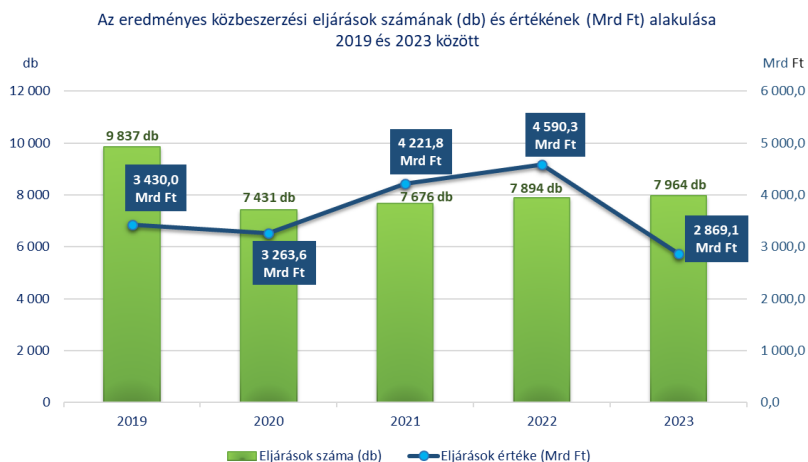
Ügyvédi tapasztalataim szerint a bírák nagyon körültekintően alkalmazzák az anyagi pervezetési kötelezettségüket, attól való féltelmükben, hogy a pernyertességi esélyt valamely fél tekintetében lényegesen megnövelik a jogi tanácsadással, illetve például a keresetlevél esetében a visszautasítást [Pp.170. § (2) bek. e) pontja, 176. § (1) bek. j) pontja] vagy anyagi pervezetés szükségességét válasszák-e a keresetlevél befogadása mellett.

A bíróság közrehatási tevékenységét a felek rendelkezési jogának korlátai között és a helyes joggyakorlás megvalósulása érdekében kell gyakorolnia.

Arató Balázs¹

TÁJÉKOZTATÁSI KÖTELEZETTSÉG A KÖZBESZERZÉSI ELJÁRÁSOKBAN

Ahhoz, hogy megértsük a közbeszerzési eljárásokhoz kapcsolódó tájékoztatási kötelezettség mint garanciális szabályrendszer jelentőségét, először is érdemes megvizsgálni, hogy az elmúlt 5 évben összesen mekkora összeget fizettek ki az ajánlatkérők a gazdasági szereplőknek az eredményes közbeszerzési eljárások alapján, továbbá célszerű vetnünk egy pillantást az eredményes közbeszerzési eljárások számának alakulására is.

Forrás: Közbeszerzési Hatóság: Gyorsjelentés, a magyar közbeszerzés számokban 2023. 1. ábra (3. oldal).

A fenti táblázatból jól látható, hogy az uniós források befagyasztása ellenére közel háromezer milliárd forint került kifizetésre 2023-ban a közbeszerzési eljárások eredményeként megkötött szerződések ellenértékéért. Könnyen belátható, hogy nemzetgazdasági és össz társadalmi érdek a közbeszerzési eljárások átláthatósága és nyilvánossága, hiszen a közel háromezer milliárd forint már jelentősnek számít a hazai GDP-hez viszonyítva is.

1. A tájékoztatási kötelezettség alapvető megjelenése

A magyar közbeszerzési jogban a tájékoztatási kötelezettség uniós irányelvi alapokon nyugszik. Az Európai Parlament és a Tanács 2014/24/EU irányelve kimondja, hogy a közbeszerzési szerződések tagállami hatóságok által vagy nevében történő odaítélésének meg kell felelnie az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) alapelveinek, különösen az áruk szabad mozgásának, a letelepedés és a szolgáltatásnyújtás szabadságának, valamint az ezekből származó elveknek, mint például az egyenlő bánásmód, a megkülönböztetés tilalma, a kölcsönös elismerés, az arányosság és az átláthatóság elvének.² A közbeszerzési eljárások magyar szabályozásában a tájékoztatási kötelezettség mind a jogszabály alapvető rendelkezéseinél, mind a tételes szabályok között megtalálható. A magyar közbeszerzési törvény alapvető szinten mondja ki, hogy a közbeszerzési eljárásban az ajánlatkérő köteles biztosítani, a gazdasági szereplő pedig tiszteletben tartani a verseny tisztaságát, átláthatóságát és nyilvánosságát. Ez a transzparencia követelménye, amely közvetlenül az uniós irányelvből származik.³ Az átláthatóság követelménye az információhoz való hozzáférés alapvetőből vezethető le, és már az 1960-as évek óta jelen van az Európai Unió Bíróságának esetjogában, valamint egyéb politikai és jogi dokumentumokban. Az átláthatóság és a nyilvánosság alapvető az

---

2 Az Európai Parlament és a Tanács 2014/24/EU irányelvének (1) bekezdése.

3 Lásd a Kbt. 2. § (1) bekezdését.

általános és a különös viszonyában áll egymással. Ez nem feltétlenül jelent hierarchiát, sokkal inkább azt, hogy „a több magában foglalja a kevesebbet”. A nyilvánosság elvét a 2014/24/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv emiatt külön nem is tartalmazza. Közbeszerzési törvényünk a fentebb már említetteken kívül (verseny tisztasága, átláthatósága és nyilvánossága) a 2. §-ban további alapelveket is rögzít, így például az arányosság elvét, az esélyegyenlőség és az egyenlő bánásmód követelményét⁴, továbbá a felelős gazdálkodás elvét.⁵ Ezek az alapelvek lényegében a tájékoztatási kötelezettség általános garanciális szabályai, és összességükben keretnormaként kezelendők.

1.1. Az írásbeliség és a dokumentáltság a közbeszerzési jogban és a polgári jogban

A közbeszerzési jogban a tájékoztatás legfontosabb jellemzője és egyben követelménye, hogy írásban, elektronikus úton, az erre kialakított felületen keresztül történik, amely 2018. április 15-től főszabály szerint a <https://ekr.gov.hu> felület.

A Kbt. 3. § 13. pontja szerint írásbeli vagy írásban tett nyilatkozatnak minősül bármely, szavakból vagy számjegyekből álló kifejezés, amely olvasható, reprodukálható, majd közölhető, ideértve az elektronikus úton továbbított és tárolt adatokat is. Ennek megfelelően tehát a közbeszerzési eljárásban, a 2014/24/EU irányelv 59. cikkéből következő nyilatkozati elvvel is összhangban az írásbeliség követelménye kevésbé szűkítő módon értelmezendő, mint a klasszikus polgári jogi jogviszonyokban. A polgári jogviszonyokban ugyanis – a Ptk. 6:7. § (2) bekezdésének megfelelően – az elektronikus kapcsolattartás

---

4 A Kbt. 2. § (2) bekezdése szerint az ajánlatkérőnek esélyegyenlőséget és egyenlő bánásmódot kell biztosítania a gazdasági szereplők számára és arányos módon kell eljárnia a közbeszerzési eljárás során.

5 A Kbt. 2. § (4) bekezdése kimondja, hogy az ajánlatkérőnek a közpénzek felhasználásakor a hatékony és felelős gazdálkodás elvét szem előtt tartva kell eljárnia.

általában nem felel meg az írásbeliség követelményének, mivel nem tartalmaz aláírást. A Kbt. éppen emiatt hangsúlyozza azt, hogy az elektronikus kapcsolattartás is írásbelinek tekinthető a közbeszerzésekben, illetőleg kiemelendő az is, hogy a polgári jogviszonyokkal szemben a közbeszerzési eljárásokban az írásban tett nyilatkozatot aláírni sem feltétlenül kell.

2. A tájékoztatási kötelezettség a tételes jogban

A Kbt. ajánlatkérőt terhelő tájékoztatási kötelezettséggel kapcsolatos tételes előírásai kettős célt hivatottak biztosítani. Egyrésztől azt

- a) hogy a gazdasági szereplők hozzáférjenek az ajánlattételhez szükséges információkhoz, és hogy jogaikat az eljárás egészében érvényesíteni tudják, másrésztől pedig
- b) hogy az ajánlatok bontásáról, bírálatáról, a szerződéskötésről és a szerződés teljesítéséről kiadott tájékoztatások alapján az eljárás egésze áttekinthető és ellenőrizhető is legyen.

E fenti két cél elérése érdekében a jogszabály az alábbi ajánlatkérő tájékoztatási kötelezettségeket nevesíti:

- a) előzetes tájékoztató az ajánlatkérő éves közbeszerzési tervéről,
- b) az eljárást megindító hirdetmények közzétételének kötelezettsége,
- c) a kiegészítő tájékoztatással kapcsolatos ajánlatkérői kötelezettségek,
- d) tájékoztatás a hiánypótlási eljárásban és az aránytalanul alacsony árral kapcsolatos felvilágosítás kérése során,
- e) tájékoztatás az eredményről,
- f) az iratbetekintés (az ajánlatot tett gazdasági szereplők részére).

Ehhez képest a közbeszerzésért felelős miniszter tájékoztatási kötelezettsége az állami érdekek védelméből sarjad. Így a miniszternek tájékoztatási kötelezettsége van

- a) az eljáró bíróságok/hatóságok,
- b) az ügyészség,

- c) a nemzetbiztonsági szakszolgálatok,
- d) a Gazdasági Versenyhivatal,
- e) az Európai Bizottság irányában.

Látható, hogy míg az ajánlatkérő tájékoztatási kötelezettsége a közbeszerzési eljárás különböző szakaszaiban eltérő címzettek irányában és főként a potenciális gazdasági szereplők, valamint a nagy nyilvánosság felé áll fenn, addig a közbeszerzésért felelős miniszter tájékoztatási kötelezettségének címzettjei a törvényben kifejezetten nevesített, főként ellenőrző szervek és hatóságok. Éppen ezért a továbbiakban az ajánlatkérő tájékoztatási kötelezettségét vesszük górcső alá.

2.1. Az ajánlatkérő tételtes tájékoztatási kötelezettségei és elmulasztásának jogkövetkezményei

Az ajánlatkérő tájékoztatási kötelezettségének jogszabályi megjelenése a Kbt. első részének V. fejezete alatt található, mely a „Közzététel, kommunikáció, nyilvánosság” címet viseli. A Kbt. 37. §-a kimerítő felsorolást ad azokról a felhívásokról és tájékoztatókról, amelyeket hirdetmény útján kell közzétenni, uniós eljárásrendben az Európai Unió Hivatalos Lapja kiegészítésében, a hirdetmények elektronikus napilapjában, a TED-en, nemzeti eljárásrendben pedig a Közbeszerzési Hatóság Hivatalos Lapjában, a Közbeszerzési Értesítőben.

Ezek alapján az ajánlatkérő hirdetmény útján köteles közzétenni:

- a) az előzetes tájékoztatót;
- b) a nyílt eljárást megindító ajánlati felhívást;
- c) a meghívásos, illetve tárgyalásos eljárást, valamint versenypárbeszédet, illetve innovációs partnerséget megindító részvételi felhívást,
- d) a törvény 117. §-ban szabályozott saját beszerzési szabályok szerint folytatott eljárást megindító felhívást;
- e) a külön jogszabály szerinti időszakos előzetes tájékoztatót és az előminősítési hirdetményt;

- f) a tervpályázati kiírást;
- g) a koncessziós beszerzési eljárást megindító felhívást;
- h) az eljárás eredményéről szóló tájékoztatót;
- i) a tervpályázati eljárás eredményéről szóló tájékoztatót;
- j) a szerződés módosításáról szóló tájékoztatót.⁶

2.1.1. Az eljárást megindító felhívás hirdetményének közzététele

Látható tehát, hogy a közbeszerzési jogban az ajánlatkérő tájékoztatási kötelezettsége rendkívül szigorúan és részletesen szabályozott, éppen amiatt, hogy a széles körű nyilvánossággal, valamint nyomon követhetőséget szolgáló dokumentáltsággal biztosítani lehessen a tényleges versenyt, az egyenlő bánásmódot, végső soron pedig a közpénzek hatékony felhasználását. Az ajánlatkérő az eljárást megindító felhívás hirdetményével indíthatja meg a közbeszerzési eljárását. Az eljárást megindító felhívás tulajdonképpen olyan tájékoztatás, amely által az ajánlatkérő először tárja beszerzési szándékát a nyilvánosság elé. A tájékoztatás ilyenkor mindazon gazdasági szereplőknek szól, akik érdeklődhetnek az adott eljárás iránt. Ebből is következik az, hogy a legsúlyosabb jogkövetkezményt kell alkalmazni abban az esetben, ha az ajánlatkérő nem tesz eleget legelső és legalapvetőbb tájékoztatási kötelezettségének. A tájékoztatási kötelezettség elmulasztása ebben az esetben ugyanis nem más, mint a közbeszerzés jogtalan mellőzése, hiszen eljárást megindító hirdetmény nélkül nem indulhat közbeszerzési eljárás. A közbeszerzés jogtalan mellőzésének jogkövetkezménye a törvény rendelkezése szerint a szerződés semmissége.⁷ Úgy is fogalmazhatnánk, hogy már a legelső tájékoztatási kötelezettség ajánlatkérői elmulasztása is a legsúlyosabb szankciót eredményezi annak érdekében, hogy „ne érje meg” az ajánlatkérőknek valamely gazdasági szereplővel a közbeszerzési eljárás jogtalan mellőzésével szerződést kötni.

---

⁶ Lásd a Kbt. 37. § (1) bekezdését.

⁷ Lásd a Kbt. 137. § (1) bekezdésének a) pontját.

2.1.2. A kiegészítő tájékoztatás

Bármely gazdasági szereplő a megfelelő ajánlattétel érdekében a közbeszerzési dokumentumokban foglaltakkal kapcsolatban, a nem egyértelmű előírásokról, feltételekről írásban kiegészítő tájékoztatást kérhet az ajánlatkérőtől. A kiegészítő tájékoztatást az ajánlatkérőnek észszerű határidőn belül (eljárástípusonként az ajánlattételi határidő lejárta előtt 3-6 nappal) és úgy kell megadnia, hogy az ne sértse a gazdasági szereplők esélyegyenlőségét. A tájékoztatás teljes tartalmát hozzáférhetővé kell tennie vagy meg kell küldenie valamennyi gazdasági szereplő részére, aki érdeklődését az eljárás iránt az ajánlatkérőnél jelezte. Az ajánlatkérő mulasztása jogorvoslati kérelem benyújtására adhat alapot és következményként pénzbírság kiszabására is sor kerülhet.

2.1.3. Tájékoztatás a hiánypótlási eljárásban és az aránytalanul alacsony árral kapcsolatos felvilágosítás kérése során

Az ajánlatkérő köteles az összes ajánlattevő és részvételre jelentkező számára azonos feltételekkel biztosítani a hiánypótlás lehetőségét, valamint az ajánlatban található, nem egyértelmű kijelentés, nyilatkozat, igazolás tartalmának tisztázása érdekében az ajánlattevőtől vagy részvételre jelentkezőtől felvilágosítást kérni. A hiánypótlásra vagy a felvilágosítás nyújtására vonatkozó felszólítást az ajánlatkérő a többi ajánlattevő egyidejű értesítése mellett közvetlenül köteles az érintett ajánlattevő részére megküldeni, megjelölve a határidőt, továbbá a hiánypótlási felhívásban a pótlendő hiányokat is. Ezen kötelezettség ajánlatkérői megsértése ajánlattevői jogorvoslati kérelem benyújtására adhat alapot, és a jogsértés megállapítása esetén pénzbírság kiszabására is sor kerülhet.

Az ajánlatkérő az értékelés szempontjából lényeges ajánlati elemek tartalmát megalapozó adatokat, valamint indokolást köteles írásban kérni és erről a kérésről a többi ajánlattevőt egyidejűleg, írásban

értesíteni, ha az ajánlat a megkötni tervezett szerződés tárgyára figyelemmel aránytalanul alacsony összeget tartalmaz az értékelési szempontként figyelembe vett ár vagy költség, vagy azoknak valamely önállóan értékelésre kerülő eleme tekintetében. Ajánlatkérői mulasztás esetén ajánlattevői jogorvoslati kérelem benyújtására kerülhet sor, és az ajánlatkérőt sújtó jogkövetkezmény ugyancsak lehet akár pénzbírság is.

2.1.4. Tájékoztatás az eredményről

Az ajánlatkérő köteles az ajánlattevőt írásban tájékoztatni az eljárás eredményéről, az eljárás eredménytelenségéről, az ajánlattevő ajánlatának érvénytelenné nyilvánításáról, valamely gazdasági szereplő kizárásáról, valamint ezek részletes indokáról, az erről hozott döntést követően a lehető leghamarabb, de legkésőbb három munkanapon belül. Az ajánlatkérő az ajánlatok elbírálásának lezárásaként külön jogszabályban meghatározott adattartalom szerint írásbeli összegezést köteles készíteni az ajánlatokról. Az ajánlatkérő az eljárás eredményéről való tájékoztatási kötelezettségének akként köteles eleget tenni, hogy az írásbeli összegezést minden ajánlattevő részére egyidejűleg megküldi. Az összegezés megküldése a legfontosabb tájékoztatási kötelezettség a közbeszerzésben.

Az összegezés kiküldése három fontos határidő kezdete. Innentől számítandó ugyanis az ún. szerződéskötési türelmi időszak, moratórium,⁸ valamint ekkor nyílik meg a vitarendezéshez⁹ és a jogorvoslathoz fűződő jog is.¹⁰

A fentiek egymással összefüggő jogintézmények. A szerződéskötési türelmi időszak a jogorvoslati jog gyakorlására rendelkezésre álló idővel van összhangban. A jogorvoslati határidő elmulasztása jogvesztő. A

---

8 Lásd a Kbt. 131. § (6) bekezdését.

9 Lásd a Kbt. 80. §-át.

10 Lásd a Kbt. 148. § (3) bekezdését.

tájékoztatás tartalmának garanciális jelentősége van. A Közbeszerzési Döntőbizottság határozatában kimondta, hogy „az összegezés törvényi rendeltetése megjeleníteni azokat a tényeket, szempontokat, érveket és összefüggéseket, amelyeken az ajánlatérő döntése alapul. Az összegezés előírt tartalmú elkészítésével – a nyilvánosság és átláthatóság követelményére is figyelemmel – biztosítható az ajánlattevő teljes körű tájékoztatása mind az ajánlata érvénytelenné nyilvánításának, mind az eljárás eredménytelenné nyilvánításának valós indokairól és a döntés jogszabályi alajáról”.¹¹

Annak ellenére, hogy sem a Kbt., sem a kitöltendő összegezés-minta nem tartalmaz konkrét előírásokat az indokolás tartalmára vonatkozóan, a joggyakorlat szigorúan érvényesíti a Kbt. 79. § (1) bekezdésében rögzített azon követelményt, miszerint az indokolásnak részletesnek kell lennie. Szintén a Közbeszerzési Döntőbizottság mondta ki egy másik határozatában, hogy „az összegezésben elő nem adott indokok a nyilvánosság előtt nem ismertek, így azokat figyelembe venni, értékelni nem tudják; az ajánlatkérőnek akként kell az összegezésben az értékelésre vonatkozó indokolását megadniuk, hogy az ajánlattevők tisztában legyenek az ajánlatkérő döntésének tartalmával, adott esetben a jogorvoslati eljárásuk esetén egyértelműen meg tudják jelölni az általuk sérelmezett ajánlatkérői döntéseket, illetve a döntés alapját képező tényeket; az értékelés jogszerűségének megítélésekor ezért kiemelt jelentősége van annak, hogy az ajánlatkérő az összegezésben, mint az értékelés nyilvános dokumentumában mit ad elő a döntése indokaként”.¹²

Tehát az ajánlatkérő azon mulasztásának, hogy nem küldi ki és nem teszi közzé hirdetmény útján az eredményről szóló döntését, egyrészt az a következménye, hogy nem kezdődik meg a szerződéskötési moratórium időszaka, tehát nem is telhet le a szerződés megkötésére vonatkozó tilalmi időszak (végső soron nem köthető

---

11 A Közbeszerzési Döntőbizottság D.51/17/2020. számú határozata.

12 A Közbeszerzési Döntőbizottság D.499/15/2020. számú határozata.

meg a szerződés), másrészt pedig az ajánlatkérők ezen mulasztás miatt jogorvoslati eljárást kezdeményezhetnek, amely során akár pénzbírság is kiszabható a jogsértést elkövető ajánlatkérővel szemben.

2.1.5. Az iratbetekintés mint a tájékozódás lehetővé tételének kötelezettsége

Az adott eljárásban részt vett ajánlattevő az ajánlatok elbírálásáról készített összegezés megküldését követően legfeljebb öt napon belül kérheti, hogy más gazdasági szereplő ajánlatának – ideértve a hiánypótlást, felvilágosítást, valamint a 72. § szerinti indokolást is – üzleti titkot nem tartalmazó részébe betekinthesse.¹³ A törvény ezen megfogalmazásából látható, hogy a teljes nyilvánosság nem terjed ki a közbeszerzési eljárás során keletkezett valamennyi iratra. Az ajánlatkérő a közbeszerzési eljárás eseményeiről széles nyilvánosságot érintően hirdetmény közzététele útján tesz eleget tájékoztatási kötelezettségének, míg az eljárásban ajánlatot benyújtók részére – annak érdekében, hogy az ajánlattevők érvényesíthessék jogaikat – ennél szélesebb körben kell biztosítani a tájékozódás lehetőségét. A benyújtott ajánlatok iratanyagát – az üzleti titok kivételével – tehát nem a nagy nyilvánosság, hanem csak az adott közbeszerzési eljárásban ajánlatot benyújtó más gazdasági szereplő ismerheti meg (jogi érdek) szabályosan előterjesztett iratbetekintési kérelem útján.

Az eljárásban az ajánlattevők által benyújtott ajánlatokban olyan, üzleti titok védelme alatt álló információkat tartalmazó irat is előfordulhat, amelyet csak az ajánlatkérő ismerhet meg, míg a többi ajánlattevő meg sem tekintheti azokat. Az üzleti titok védelme tehát jelen esetben konkurál a nyilvánosság elvével. A két jog egyensúlya az alábbi szabályozással teremthető meg. Annak érdekében, hogy ne lehessen visszaélni az üzleti titok védelmével és az ajánlatkérők ne nyilváníthatassák teljes ajánlatukat üzleti titokká, a jogalkotó szigorú

---

¹³ Lásd a Kbt. 45. §-át.

indokolási kötelezettséget ró az ajánlattevőkre, és csak a ténylegesen méltányolható okok fogadhatók el indokként (például valamilyen szabadalommal védett ismeret, know-how stb.). Amennyiben az ajánlatkérő elfogadja, hogy valamely ajánlattevő bizonyos indokok alapján üzleti titokká nyilvánítsa ajánlatának egy részét, úgy ez az ajánlatkérői hozzájárulás jogorvoslati eljárásban lesz támadható és számon kérhető. Az ajánlatkérő által ebben a körben elkövetett jogsértés tehát jogorvoslati kérelem alapjául szolgálhat, és amennyiben a jogorvoslati eljárás során bebizonyosodik, hogy az ajánlatkérő nem járulhatott volna hozzá az ajánlat egy részének üzleti titokká nyilvánításához, vagyis nem fogadhatta volna el az érintett ajánlattevő által megadott indokokat, úgy az ajánlatkérővel szemben pénzbírság kiszabásának is helye van.

Az ajánlattevő az iratbetekintésre vonatkozó kérelmében köteles megjelölni, hogy milyen feltételezett jogsértés kapcsán, az ajánlat mely részébe kíván betekinteni. Az iratbetekintést munkaidőben, a kérelem beérkezését követő két munkanapon belül kell biztosítani. A betekintést az ajánlatkérő a gazdasági szereplő által megjelölt feltételezett jogsértéshez kapcsolódó jogérvényesítéshez szükséges mértékben köteles biztosítani. Más gazdasági szereplő ajánlatának vagy részvételi jelentkezésének teljes körű átvizsgálása a betekintés körében nem lehetséges. Az iratbetekintésnek a határidők számításánál is jelentősége van, ugyanis a jogorvoslati eljárás megindítására nyitva álló határidőt – amennyiben volt iratbetekintése az ajánlattevőnek – az iratbetekintés napjától, mint kezdődátumtól kell számítani.

2.1.6. Tájékoztatás a szerződés módosításáról

A Kbt. – az irányelvekkel összhangban – szigorúan korlátozza a közbeszerzési szerződések módosításának lehetőségét azzal, hogy azt csak meghatározott esetekben teszi lehetővé. A szerződés módosítására kizárólag a Kbt. 141. § -ában foglalt esetekben van lehetőség

éppen azért, hogy ne lehessen a szerződésmódosítás jogintézményével visszaélni. A törvényben írt eseteken kívül csak új közbeszerzési eljárás eredményeként módosítható a már megkötött szerződés. A jogalkotó ezzel a rendelkezéssel akadályozta meg, hogy ne lehessen a szerződésmódosítás örve alatt a közbeszerzési eljárás eredményeként létrejött megállapodást a közbeszerzési eljárás kijátszására használni. Amennyiben a szerződés módosítására közbeszerzési eljárás jogtalan mellőzésével kerül sor, a módosítás a Kbt. 137. § (1) bekezdés a) pontja alapján semmis. Az ajánlatkérőnek a szerződés módosításáról szóló tájékoztatót hirdetmény útján kell közzétennie.

Összegzés

A fentiek alapján látható, hogy a közbeszerzéseket jellemző tájékoztatási kötelezettség kétirányú, azonban mindkét esetben alapvető eredetű. Egyrészt az ajánlatkérőt a nagy nyilvánosság irányában terhelő tájékoztatási kötelezettség (és teljesítésének minden, a jogszabályban rögzített formája) azt a célt szolgálja, hogy a közpénzekkel való gazdálkodás felelősségteljes és ellenőrizhető legyen, hiszen ehhez osztársadalmi érdek fűződik. Másrészt az eljárás – fentiekkel is összefüggő – átláthatóságát garantálják az eljárás szereplőit egymás irányában terhelő tájékoztatási kötelezettség intézményesült formái, melyek az eljárás során zajló kommunikációt terelik kógens jogszabályok alkotta keretek közé.

Kun Attila¹

TÁJÉKOZTATÁSI KÖTELEZETTSÉG A MUNKAJOGBAN: INDIVIDUÁLIS MUNKAJOGI VONATKOZÁSOK

1. Bevezetés: a tájékoztatási kötelezettség munkajogi jelentőségéről

A munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (továbbiakban: Mt.) Nagykommentárja szerint a tájékoztatási kötelezettség „*a munkajogviszony egyik alapkötelessége*”, „*intézményesített, „kölcsonös”, valamint kiterjed a „munkaviszony valamennyi fázisára*”. Azt is leszögezi a Nagykommentár, hogy a tájékoztatás „*joghatást válthat ki, illetve a tájékoztatás elmaradása joghatás bekövetkezését megakadályozhatja*”² Szemléletes tehát, hogy a kommentár mennyire jelentőségteljesnek titulálja a tájékoztatási kötelezettséget a munkajogban. A tájékoztatás eme fontosságát támasztja alá az is, hogy ha az ember az Mt. szövegében – annak háromszáz paragrafusában – rákeres a „tájékoztatás” szóra, a kereső nyolcvan feletti találatot ad ki. Továbbá beszédes, hogy az Mt. indokolása az együttműködési kötelezettség „egy érzékeny területeként” említi a tájékoztatási kötelességet.³

---

1 Egyetemi tanár, Tanszékvezető, Károli Gáspár Református Egyetem ÁJK, Munkajogi és Szociális Jogi Tanszék; Egyetemi tanár, Nemzeti Köszolgálati Egyetem, Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar, Emberi Erőforrás Tanszék

2 Nagykommentár a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvényhez (Bankó Zoltán / Berke Gyula / Kiss György / Szöke Gergely László), Wolters Kluwer, Jogtár, Budapest, 2019, Lásd az Mt. 6. §-ához, fűzöttet (7. pont).

3 2012. évi I. törvény indokolása a munka törvénykönyvéről, A 6. §-hoz.

Az Európai Unió munkajogában is központi jelentősége van a tájékoztatási kötelezettségnek, különösképpen a munkaadónak a munkavállalóval szembeni, a szerződés, illetve a munkaviszony feltételeire vonatkozó tájékoztatási kötelezettségéről szóló, a Tanács 1991. október 14-i 91/533/EGK irányelve óta, annak tükrében. Az Európai Parlament, a Tanács és a Bizottság 2017-ben a göteborgi csúcstalálkozón hirdette ki a Szociális Jogok Európai Pillérét. A Pillér – jelentős nyomatékkal, ám jogi értelemben puha jogi⁴ karakterrel – 20 alapelvet határozott meg, kijelölve az utat a 21. századi, erős szociális Európa számára.⁵ A Pillér 7. pontja kimondottan a tájékoztatás munkajogi jelentőségét helyezi ezúton is középpontba, kinyilvánítva, hogy a munkavállalóknak joguk van ahhoz, hogy a munkaviszony kezdetekor írásban tájékoztatást kapjanak a munkaviszony feltételeiről munkaviszonyból eredő jogaikról és kötelezettségeikről.⁶ A Pillér szellemében „új időszámítást” hozott a munkajogi tájékoztatási paradigma világába az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1152 irányelve (2019. június 20.) az Európai Unióban alkalmazandó átlátható és kiszámítható munkafeltételekről. Ezen irányelv Preambuluma elvi élel szögezi le, hogy a munka változó világában „egyre nagyobb szükség mutatkozik az iránt, hogy a munkavállalókat teljeskörűen tájékoztassák az alapvető munkafeltételekről, és ez megfelelő időben és a munkavállalók számára könnyen hozzáférhető, írott formában történjen.”⁷ Az irányelv a munkaviszony

---

4 Vö.: Kun Attila (2012): A puha jog (soft law) szerepe és hatékonysága a munkajogban – Az új Munka Törvénykönyve apropóján, *Pázmány Law Working Papers* Nr. 2012/41.

5 Bővebben: Hajdú József (2018): A szociális jogok európai pillérének körvonalai. *Acta Universitatis Szegediensis: Forum: Acta Juridica et Politica* 2018. 1. sz.; Zaccaria Márton Leó (2021): *Idejétmúlt koncepció vagy garanciális minimum? : Avagy a munkavállalói alapjogok érvényesülése az uniós és a magyar jogban.* HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest

6 Európai Bizottság: Foglalkoztatás, szociális ügyek és társadalmi befogadás, A szociális jogok európai pillére <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=hu&catId=1226> (Letöltve: 2024. 05. 15.)

7 Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1152 irányelve (2019. június

alapvető szempontjaira és a munkafeltételekre vonatkozó tájékoztatást minden munkavállaló számára biztosító minimumkövetelmények uniós szinten történő meghatározását emelte tehát magasabb szintre, annak érdekében, hogy minden uniós munkavállaló számára garantálva legyen a munkafeltételeikkel kapcsolatos átláthatóság és kiszámíthatóság megfelelő szintje.

Jelen dolgozat felvázolja a tájékoztatási kötelezettség aktuális munkajogi elméleti, dogmatikai kereteit (2. fejezet), általános munkajogi kereteit (3. fejezet), majd rá kíván mutatni a tájékoztatási kötelezettség legfőbb jellegzetességeire az individuális munkajogban (4. fejezet). Ugyanakkor e tanulmány nem érinti a tájékoztatási kötelezettség – egyébként nem kevésbé lényeges – kollektív munkajogi aspektusait.⁸

2. Elméleti kitekintés

Már-már közhely, hogy a modern munkajog számára rendszerszintű kihívásokat jelentenek az olyan modern munkaerőpiaci jelenségek, mint – például Katherine V. W. Stone-t idézve – a flexibilizáció, globalizáció, privatizáció stb.⁹ Anélkül, hogy ehelyütt belebocsátkoznánk e folyamatok elemzésébe¹⁰, érdemes mindennek legalább

---

20.) az Európai Unióban alkalmazandó átlátható és kiszámítható munkafeltételekről. 4. preambulum-bekezdés.

8 A tájékoztatási kötelezettség kollektív munkajogi aspektusaival e kötetben Szabó Imre Szilárd dolgozata foglalkozik külön.

9 Stone, Katherine V. W. (2006): „Flexibilization, Globalization, and Privatization: Three Challenges to Labour Rights in Our Time.” *Osgoode Hall Law Journal* 44.1 (2006): 77-104., DOI: <https://doi.org/10.60082/2817-5069.1312>

10 Lásd bővebben például: Kun Attila (2014): *A munkajogi megfelelés ösztönzésének újszerű jogi eszközei*, L'Harmattan Kiadó; Károli Gáspár Református Egyetem, Budapest; Petrovics Zoltán (2018): A flexicurity koncepciója és a munkajogviszony megszűntetése, In: Bankó, Zoltán; Berke, Gyula; Tálné, Molnár Erika (szerk.) *Quid Juris? : Ünnepi kötet a Munkaügyi Bírák Országos Egyesülete megalakulásának 20. évfordulójára*, Budapest, Magyarország, Pécs, Magyarország, PTE ÁJK, Kúria, Munkaügyi Bírák Országos Egyesülete, 357-365.

egy – témánk szempontjából releváns – egyértelmű következményét megvilágítani. Ahogyan a jogban általában, a munkajogban is szokás megkülönböztetni a szubsztantív (anyagi jogi) és procedurális (eljárási jellegű) normákat.¹¹ Az imént említett megatrendek (flexibilizáció, globalizáció, privatizáció stb.) okán egyfelől jó ideje általánosságban megfigyelhető a szubsztantív munkajogi védelem rendszerszintű „oldódása” világszerte¹² (lásd: dereguláció, rugalmasítás stb.).¹³ Másfelől, az előbb említett trenddel párhuzamosan, annak mintegy inverzeként, számos munkajogtudós rámutat a munkajog valamilyen „új proceduralizmusának” jelenségére. Guy Mundlak szerint például eme proceduralizációnak számos megjelenési formája van a munkajogban.¹⁴ Általánosságban véve mindez azt is jelenti, hogy a foglalkoztatás tekintetében az eljárásalapú¹⁵ jogi módszertan felé való – trendszerű – fordulás detektálható. Ebben pedig a tájékoztatási típusú, továbbá transzparencia-alapú normáknak is meghatározó szerep jut, amely trend jelen dolgozat témája szempontjából figyelemreméltó.

---

11 Vö.: Niezna, M. and Davidov, G. (2023), Consent in Contracts of Employment, *Mod Law Rev.*, 86: 1134-1165. <https://doi.org/10.1111/1468-2230.12802> ,

12 Zöld könyv – A munkajog korszerűsítése szembenézve a XXI. század kihívásaival COM(2006) 708 final.

13 Pl.: Eurofound (2020), Labour market change: Trends and policy approaches towards flexibilisation, Challenges and prospects in the EU series, Publications Office of the European Union, Luxembourg.

14 Mundlak, Guy (2014): „Workplace – Democracy: Reclaiming the Effort to Foster Public and Private Isomorphism”, *Theoretical Inquiries in Law*, vol. 15, no. 1, 2014, 159-198. <https://doi.org/10.1515/til-2014-007>; Lásd még: Doorey, D. (2012): A Model of Responsive Workplace Law, 2012, 50 *Osgoode Hall L.J.* 47; Rogowski, Ralf – Wilthagen, Ton eds. (1994): *Reflexive Labour Law*. Kluwer Law and Taxation Publishers.

15 Bővebben: Kun Attila (2021): A proceduralizáció szimptomái az emberi jogi és munkajogi compliance transznacionális mechanizmusai terén: új Európai Unió szabályozó a „láthatáron” a vállalati átvilágítás és elszámoltathatóság terén, In: Udvary Sándor (szerk.): *Studia in honorem Imre Szabó 70*, Budapest: Károli Gáspár Református Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, 107-118 (De iuris peritorum meritis 1789-0896; 15).

Az imént említett proceduralizációs profilú, és egyben tájékoztatói karakterű / transzparencia-alapú normákkal is jócskán átszótt újszerű szabályozási tárgykörökre bőven akad példa az Európai Unió közelmúltbéli jogalkotásából is. Az alábbiakban csupán illusztratív jelleggel említünk három olyan példát a közelmúltból, amelyek több vonatkozásban is bírnak munkajogi implikációkkal (noha nem tisztán munkajogi jogintézmények) és egyben magukon hordozzák a fentebb jelzett proceduralizációs trend jegyeit (ezek kibontását azonban a területi korlátok ehelyütt nem teszik lehetővé). Elsőként említhető a „whistleblowing” tárgyköre és a kapcsolódó irányelv¹⁶: Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1937 irányelve (2019. október 23.) az uniós jog megsértését bejelentő személyek védelméről. Másodsorban lehet utalni a fenntarthatósággal kapcsolatos vállalati jelentéstételről szóló irányelvre (Corporate Sustainability Reporting Directive, CSRD¹⁷). Harmadiként felvehető az Európai Bizottság által 2022-ben benyújtott (és 2024 májusában, jelen tanulmány lezárásának idején, az elfogadás küszöbére ért), CSDDD (Corporate Sustainability Due Diligence Directive) néven ismert javaslata arról, hogy az érintett vállalatok szigorú keretek között felmérjék és mérsékeljék a tevékenységükhöz kapcsolódó környezeti és emberi jogi kockázatokat.¹⁸ E témáknak csupán a felvetésére van ehelyütt mód, előremutató ígérennyel. A továbbiakban a tájékoztatói kötelezettség

---

16 Vö.: Kun Attila (2023): A visszaélés-bejelentő rendszerek munkajogi vonatkozásai: – különös tekintettel az új uniós „Whistleblowing irányelvre” és annak hazai átültetésére, In: Pál, Lajos; Petrovics, Zoltán (szerk.): *Visegrád 20.0.: A XX. Magyar Munkajogi Konferencia szerkesztett előadásai*, Budapest, Magyarország: Wolters Kluwer Hungary, 347-372.

17 Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/2464 irányelve (2022. december 14.) a 537/2014/EU rendeletnek, a 2004/109/EK irányelvnek, a 2006/43/EK irányelvnek és 2013/34/EU irányelvnek a fenntarthatósággal kapcsolatos vállalati beszámolás tekintetében történő módosításáról (EGT-vonatkozású szöveg).

18 https://commission.europa.eu/business-economy-euro/doing-business-eu/corporate-sustainability-due-diligence_enc (Letöltve: 2024. 05. 15.).

hagyományosabb munkajogi keretei kerülnek áttekintésre a magyar munkajog tükrében.

3. A tájékoztatási kötelezettség munkajogi alapjai

A tájékoztatási kötelezettség egyrészt mint általános magatartási követelmény van jelen az Mt.-ben: az Mt. hatálya alá tartozók kötelesek egymást minden olyan tényről, adatról, körülményről, illetve ezek változásáról tájékoztatni, amely a munkajogi jogviszony létesítése, a törvény szerinti jogok gyakorlása és a kötelezettségek teljesítése szempontjából lényeges [6. § (4) bekezdés]. A tájékoztatási kötelezettség azonban nem abszolút, annak egyes korlátait a törvény nevesíti is: az Mt. 10. § (1) bekezdése is általánosságban korlátozza a munkavállalói nyilatkozattételt, adatközlést, hiszen a munkáltató a munkavállalótól csak olyan nyilatkozat megtételét vagy személyes adat közlését követelheti, amely a munkaviszony létesítése, teljesítése, megszűnése (megszüntetése) vagy e törvényből származó igény érvényesítése szempontjából lényeges. Az Mt. 18. §-a külön alcímként rendelkezik a tájékoztatásról, leszögezve annak jogi kvalitását (a jognyilatkozatra vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni, ha munkaviszonyra vonatkozó szabály valamely fél számára tájékoztatási kötelezettséget ír elő), továbbá rögzítve a tájékoztatás generális minőségi paramétereit: a tájékoztatást – munkaviszonyra vonatkozó szabály eltérő rendelkezése hiányában – olyan időben és módon kell megtenni, hogy az lehetővé tegye a jog gyakorlását és a kötelezettség teljesítését.¹⁹ A 18. § (2) bekezdése kimondja, hogy a

---

19 A tájékoztatás megfelelő „ideje és módja” tehát számos körülménytől függ, mindig a konkrét eset összes körülményének tükrében ítéhető meg. Lásd ehhez például: BH 2021.1.24 A hosszabb ideje keresésképtelen állományban lévő munkavállaló esetében a munkáltatótól is fokozottabb együttműködés várható el a távollétek igazolásával összefüggésben. A munkavállaló igazolások késedelmes leadásában megvalósuló kötelezettségzegésének súlya a munkáltató előbbi magatartásának vizsgálatával ítéhető meg.

tájékoztatást közöltnek kell tekinteni, ha azt a helyben szokásos és általában ismert módon közlésezik.

Másfelől az Mt. a tájékoztatás számos konkrét esetét is szabályozza (olykor igen részletesen). A teljesség igénye nélkül említhető például a munkaidőn kívüli magtartás korlátozása [8. § (2) bekezdés], vagy a munkavállaló technikai eszközökkel történő ellenőrzése tekintetében megkövetelt előzetes írásbeli tájékoztatás [11/A. § (1) bekezdés], a munkáltató személyében bekövetkező változás kapcsán szabályozott sokirányú tájékoztatás (37-38. §), a munkaviszony létesítéséhez tapadó munkáltatói tájékoztatás (46-47. §), avagy a csoportos létszámcsökkentés esetén kötelező előzetes tájékoztatás [75. § (1) bekezdés]. A tájékoztatási kötelezettség teljesítésének közvetett módon is nagy jelentősége lehet számos jogintézmény vonatkozásában. Ilyen például a kézbesítési fikció [24. § (2) bekezdés], a kárfelelősség körében az előreláthatósági klauzula [167. § (1) bekezdés, 179. § (4) bekezdés], avagy a felmondási tilalmak [65. § (5) bekezdés].

4. A tájékoztatási kötelezettség jellegzetességei az individuális munkajogban

E rövid dolgozat tételmondata, hogy a munkajogban a tájékoztatási kötelezettség 1. rendkívüli jelentőségű, 2. gyakorta alapjogi érintettségű, 3. nem ritkán igen részletes és sokrétű, 4. sokszor prompt igényű, 5. olykor felelősségalapító, 6. illetve általában véve növekvő jelentőségű. Az alábbiakban e hat állítást bontja ki e fejezet, mindegyiket példával illusztrálva.

Ad. 1. A tájékoztatás gyakorta rendkívüli munkajogi jelentőségére példa, hogy a csoportos létszámcsökkentés kapcsán az előzetes tájékoztatási kötelezettség megszegésével közölt felmondás automatikusan jogellenes [75. § (3) bekezdés]. Általánosságban is elmondható, hogy a tájékoztatás gyakran fontos joghatást vált ki.²⁰ Az Mt. alapján a

---

20 Van persze ellenpélda is: a munkáltató személyében bekövetkező változás

tájékoztatás elmaradására, vagy az Mt. 18. §-ának nem megfelelő közlésére általában a másik fél hivatkozhat, azaz joggyakorlása vagy kötelességteljesítése nem lesz jogellenes, ha a másik fél a tájékoztatási kötelességét megsértette.

A tájékoztatás súlyát az is mutatja, hogy az számos esetben konkrét szabály nélkül is fennáll. Például a bíró gyakorlat egyértelművé tette, hogy a munkavállaló együttműködési kötelezettségéből – kifejezett rendelkezés hiányában is – következik, hogy az akadályoztatását, különösen a munkáltató intézkedésének jogszerűségét befolyásoló keresőképtelenségét köteles a munkáltatója tudomására hozni.²¹ Sőt, a tájékoztatás sok esetben kvázi vélelmezendő a munkaviszonyban (annyira alapvető): az esetjog értelmében a munkavállaló a megfelelő szintű, eredményes munkavégzésre attól függetlenül köteles, hogy előzetesen tájékoztatták arról, miszerint ellenkező esetben a munkaviszonyát megszüntetik.²²

A tájékoztatás horderejét az is jelzi, hogy az a munkajogban rendszerint korrelál a munkajog egyik legfontosabb alapintézményével (egyben minősítő jegyével), a munkáltatói utasítással. A legtöbb munkáltatói tájékoztatás ugyanis utasítás karakterű.²³ Az ítélkezési gyakorlat ennek kapcsán kikristályosította, hogy például a munkahelyen kifüggesztett írásbeli tájékoztatásban foglaltakra a munkáltató akkor hivatkozhat utasításként, ha az abban foglaltakat bizonyítottan mindenki megismerhette, az egyértelmű eligazítást adott a követendő magatartásról, a munkáltató pedig következetesen elvárta az előírások betartását. Amennyiben mindezt a munkáltató

---

kapcsán a tájékoztatás elmaradása az átvevő munkáltatóval szemben e jogviszonyokból származó igények érvényesítését nem érinti (37. §).

21 BH2001. 138.

22 BH2015. 334.

23 Bővebben: Berke Gyula (2023): A munkáltatói szabályzat jogi természete és jelentősége, In: Pál Lajos, Petrovics, Zoltán (szerk.): *Visegrád 20.0.: A XX. Magyar Munkajogi Konferencia szerkesztett előadásai*, Wolters Kluwer, Budapest, 21-43.

nem tudja bizonyítani, a tájékoztatásban foglaltak betartásának elmaradására azonnali hatályú felmondást alapítani nem lehet.²⁴ Olybá tűnik tehát, hogy a tájékoztatás utasításkénti minősüléséhez a Kúria valamiféle – a törvényben nem körülírt – többletkövetelményeket is elvár („bizonyítottan mindenki megismerhette”, „egyértelmű eligazítást ad”), noha a tájékoztatás közlési szabályai elvileg adottak, egyértelműek (lásd fentebb: jognyilatkozatnak minősül és közzétételnek kell tekinteni, ha azt a helyben szokásos és általában ismert módon közzéteszik²⁵). Álláspontom szerint a tájékoztatás nem az említett formai többletkövetelményektől, hanem tartalmától függően minősül (vagy sem) utasításnak.

Ad. 2. A tájékoztatási kötelezettség munkajogi érvényesülésének gyakori alapjogi érintettségét számos dilemma példázza. Kiemelhető például annak adatvédelmi, személyiségi jogi és anti-diszkriminációs kontextusa, hogy a munkáltató milyen kérdéseket tehet fel egy állásinterjún, miről kérhet tájékoztatást.²⁶ Szintén fontos alapjogi kérdéseket tisztáz a 17/2014. (V. 30.) AB határozat. Ennek egyik legfontosabb megállapítása, hogy a munkavállaló szabad döntésén múlik, hogy igénybe szeretné-e venni a neki járó kedvezményeket (pl.: felmondási tilalom) és ennek érdekében tájékoztatni kívánja-e (és mikor) a munkáltatót a magánszféra körébe tartozó szenzitív adatokról (pl. várandósság). A Kúria egy eseti döntése szerint a munkavállaló párkapcsolata személyiségi joga, így tőle erre nézve csak olyan nyilatkozat megtétele vagy adat közzétevése kérhető, amely személyhez fűződő jogát nem sérti, és a munkaviszony létesítése, teljesítése vagy megszűnése szempontjából lényeges. Ezen joga legfeljebb akkor korlátozható, ha az a munkaviszony rendeltetésével közvetlenül összefüggő okból feltétlenül szükséges és a cél elérésével

---

24 EBH2017. M.2.

25 Mt. 18. § (2) bekezdés.

26 Lásd korábban: Egyenlő Bánásmód Tanácsadó Testület: állásfoglalás arra vonatkozóan, hogy melyek az állásinterjún feltehető kérdések (1/2007. TT. sz. állásfoglalás).

arányos.²⁷ Számos további példát lehetne említeni a tájékoztatás szenzitív, személyiségi jogokat érintő karakterére a munkajogi térből.

Ad. 3. Számos esetben igen részletes és sokrétű a munkajogban szabályozott tájékoztatási kötelezettség. Például a fentebb idézett irányelv az átlátható és kiszámítható munkafeltételekről a munkáltatók információnyújtási kötelezettsége (4 cikk) körében a)-tól o)-pontig sorolja a tájékoztatási tárgyköröket („a munkaviszony alapvető szempontjai”). Az irányelv e szabályát átültető Mt. 46. § is igen feszesen és részletesen szabályozza a munkáltató tájékoztatási kötelezettségét, amelynek értelmében a munkáltató legkésőbb a munkaviszony kezdetétől számított hét napon belül írásban tájékoztatja a munkavállalót az a)-tól l) pontig sorolt körülményekről. A munkaviszonyban a „bölcsőtől a sírig” (értsd: a jogviszony létesítésétől annak megszüntetéséig) érvényesülnek a részletes tájékoztatási kötelezettségek. Nem csak a munkaviszony elején, de annak végén is kiterjedt információnyújtási kötelezettsége van a munkáltatónak. Ezt rendezi a „foglalkoztatási igazolás” 2024. január 1-től hatályos új szabályrendszere²⁸: a munkaadó a munkaviszony megszüntetésekor vagy megszűnésekor foglalkoztatási igazolást köteles kiállítani (alapesetben tizenhárom adatkörre vonatkozóan).

A bírói gyakorlat is számos esetben kiemeli a tájékoztatás részletességének igényét. Például a további munkavégzésre vonatkozó bejelentés akkor megfelelő, ha „kellően konkrét.”²⁹ egy másik döntés értelmében a munkáltató a munkavégzéshez szükséges feltételekről „részletesen” köteles tájékoztatni a munkavállalót (főként, ha a munkáltató jelentős mértékben megváltoztatja a munkakörülményeket, ami például különösen érinti a munkavégzés helyeként megjelölt települések listáját).³⁰

---

27 A Kúria Mfv.I.10.261/2018/5. számú ítélete.

28 1991. évi IV. törvény a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról 36/A. §.

29 EBH2011. 2340.

30 EBH2017. M.2.

Hatósági gyakorlatként példaként említhető a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság ajánlása az előzetes tájékoztatás adatvédelmi követelményeiről.³¹ Ebben a NAIH pontról pontra tisztázta az adatkezelési tájékoztatók elvárt tartalmát (noha a GDPR okán ezen ajánlás csak részben hatályos, elvi síkon jól példázza a tájékoztatás részletességét).

Ad. 4. A tájékoztatás nem ritkán prompt, haladéktalan munkaviszonybéli igényére a legadekvátabb példa az, hogy az Mt. 46. § (5) bekezdése értelmében a munkáltató a munkaviszony kezdetéhez tapadó írásbeli tájékoztatási kötelezettség körébe eső körülmények (lásd fentebb) változásáról a munkavállalót „legkésőbb a változás hatálybalépésének időpontjában” írásban tájékoztatja. E szabály tehát hallatlanul feszes tájékoztatási elvárást telepít a munkáltatókra (és azok munkaügyi adminisztrációjára).

Ad. 5. A tájékoztatás valamiféle – ehelyütt terjedelmi okokból bővebben kifejtésre nem kerülő – felelősségalapító karakterére példaként említhető az, hogy „kifejezett előírás hiányában is a széleskörű tájékoztatásra „ösztönzi” a feleket a kártérítési felelősség tekintetében érvényesülő előreláthatósági klauzula³², mivel adott esetben ez alapozhatja meg a másik fél felelősségét.”³³

Ad. 6. Amint fentebb általános jelleggel említettem, olybá tűnik, hogy a tájékoztatási típusú normák egyfajta trendszerű jelentőség-növekedése figyelhető meg napjaink munkajogában. Ennek eklatáns példája a már szintén említett irányelv az átlátható és kiszámítható munkafeltételekről. Ehelyütt csupán egy érdekességet emelünk

---

31 <http://www.naih.hu/files/tajekoztato-ajanlas-v-2015-10-09.pdf> (Letöltve: 2024. 05. 20.)

32 Bővebben: Sipka Péter (2022): Az előreláthatósági elv megvalósulása a tíz éves bírói gyakorlat alapján (MJSZ, 2022/4., 118-125.); Kun Attila (2013): Gazdasági racionalitás és munkajog: az előreláthatósági klauzula esettanulmánya az új munka törvénykönyve tükrében, *Publicationes Universitatis Miskolcensis Sectio Juridica Et Politica* (0866-6032): 31, 397-416.

33 2012. évi I. törvény indokolása a munka törvénykönyvről, a 18. §-hoz.

ki az irányelv szabályozási köréből, a tájékoztatás kontextusában. Az irányelv 12. cikke a másik – kiszámíthatóbb és biztonságosabb – foglalkoztatási formára való áttérés kérelmezésének jogát kívánja biztosítani a munkavállalók számára. A szabály „magyar megfelelője”, azaz az Mt. 2023. 01.01-től hatályos 61. §-a sajátos megoldást alkalmaz. Az (1) bekezdés előírja, hogy a munkáltató a munkakörök megjelölésével tájékoztatja a munkavállalókat a) a teljes vagy részmunkaidős, b) a távmunkavégzésre irányuló, valamint c) a határozatlan idejű munkaviszony keretében történő foglalkoztatás lehetőségéről. A (2) bekezdés kifejezetten ehhez a tájékoztatáshoz tapadóan biztosítja, hogy a munkavállaló – a munkaviszony első hat hónapját kivéve – az (1) bekezdés szerinti tájékoztatás alapján kérheti munkaszerződése módosítását. A munkavállaló a kérelmét írásban indokolja, továbbá megjelöli a változtatás időpontját. A (6) bekezdés értelmében a munkavállaló kérelmére a munkáltató tizenöt napon belül írásban nyilatkozik. A kérelem elutasítása esetén a munkáltató nyilatkozatát a 64. § (2) bekezdése szerint megindokolja. A kérelem jogellenes elutasítása vagy a nyilatkozat elmulasztása esetén a bíróság a munkáltató hozzájáruló nyilatkozatát pótolja. E szabályrendszer „villám-elemzése” is szükségessé teszi két következtetés levonását. Egyrészt a kiszámíthatóbb és biztonságosabb munkafeltételekkel járó foglalkoztatási forma kérelmezési jogának e magyar szabálya kifejezetten az előzetes munkáltatói tájékoztatáshoz köti e munkavállalói jogot. Ez az irányelv szövegéből nem fakad, azzal nem is konform, így nézetem szerint helytelen (hiszen a kérelmezési jognak a munkáltatói tájékoztatási kötelezettségtől független, autonóm munkavállalói alanyi jognak kellene lennie). Másrészt – általános jelleggel – e szabály szemléletes példáját jelenti a munkajog fentebb említett proceduralizációs trendjének (főleg, hogy a bírósági „pótlás” adott esetben hosszadalmas, körülményes – és sokszor életszerűtlen – lehetőségétől eltekintve semmiféle érdemi garanciája nincs e procedurális norma érvényesülésének).

5. Összegzés, következtetés

Amint e rövid dolgozat kimutatta, a munkajogban eleve adottan, magától értetődően lényeges tájékoztatási típusú normák jelentőségének növekedése egyfajta trendként azonosítható napjainkban (mind a nemzetközi, mind a hazai munkajogban). Ez egyfelől üdvözlendő, hiszen – ahogyan arra fentebb rámutattunk – a munka változó világában egyre nagyobb szükség mutatkozik az iránt, hogy a munkavállalókat teljeskörűen tájékoztassák az alapvető munkafeltételekről. Ugyanakkor fontos lenne garantálni a munkajog fejlődése során, hogy a tájékoztatási típusú, procedurális karakterű munkajogi normák e jelentőségnövekedése rendszerszinten ne járjon együtt az érdemi (szubsztanciális) munkajogi, szociális jogi védelem csökkenésével (illetve ne e csökkenés „pótszereként” jelentkezzen a proceduralizáció).

Szabó Imre Szilárd¹

TÁJÉKOZTATÁSI KÖTELEZETTSÉG A MUNKAJOGBAN: KOLLEKTÍV MUNKAJOGI VONATKOZÁSOK

1. Bevezetés

Az alapjogok összeütközésének különös terepe a munkajog. Klaus Stern megfogalmazása alapján „*a valódi alapjogi kollízió azzal jellemezhető, hogy az alapjog jogosítottja egy adott alapjog gyakorlása által egy ugyanolyan alapjogi pozícióban lévő jogosítottal kerül szembe*”², azaz két alapjog ütközik úgy, hogy az egyik érvényesítése a másik rovására történik. Kiss György álláspontja szerint valódi alapjogi összeütközés áll fenn az információhoz való jog és a tulajdonjog tekintetében,³ ami igen plasztikusan jelentkezik a kollektív munkajog területén is.⁴ Ebben sajátos probléma a tájékoztatáshoz és konzultációhoz való munkavállalói érdekképviseleti, információs jogok köre, ami szinte „kezdetektől” jelentkező probléma, illetve ellentmondás a munkaügyi kapcsolatok szabályozásában, ahol a munkavállalók (képviselőinek) tájékoztatáshoz/tárgyaláshoz/részvételhez fűződő (elismert, legális) érdeke (igénye), a munkáltató (jogos) gazdasági érdekeinek, illetve üzemi, üzleti információinak (titkainak) védelme kerül szembe. Ez

---

1 PhD, egyetemi adjunktus, Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Munkajogi és Szociális Jogi Tanszék; ügyvéd

2 Kiss György (2010): *Alapjogok kollíziója a munkajogban*. JUSTIS Bt., Pécs. 212. o.

3 Kiss i.m. 213. o.

4 A tájékoztatási kötelezettség individuális munkajogi aspektusaival e kötetben Kun Attila dolgozata foglalkozik külön.

sajátos kontextusban (a nemzeti jogokban) a vállalkozás szabadságának egyfajta korlátozásaként is jellemezhető.

2. A munkavállalók tájékoztatásának joga

Noha korábban a munkajogi szabályozás szélesebb körben tette lehetővé a szakszervezetek részére a tájékoztatást,⁵ a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) is kifejezetten rögzíti a szakszervezet jogát arra, hogy a munkavállalókat a munkügyi kapcsolatokkal vagy a munkaviszonnal összefüggő kérdésekben tájékoztassa,⁶ illetve biztosítja annak lehetőségét, hogy a szakszervezet a tevékenységével kapcsolatos tájékoztatást a munkáltatónál közlétegye,⁷ így a munkavállalókat megfelelően informálni tudja. Ezt a jogot az Mt. egyúttal a munkáltató egyfajta kötelezettségeként fogalmazza meg, amely köteles annak lehetőségét biztosítani, hogy a szakszervezet a tevékenységével kapcsolatos tájékoztatást a munkáltatónál megjelenítse. Az Mt. 272. § (3) bekezdése alkalmazásában a szakszervezet számára ugyanakkor kötelezően betartandó szabály, hogy öncélúan nem fogalmazhatnak meg és nem tehetnek közzé olyan kommunikációt, amely a munkáltató gazdasági, üzleti, üzemi, illetve hivatali titokkörét sértené vagy egyébként hátrányos megítéléséhez vezetne. Általános tartalmi korlát továbbá, hogy a közzétételre kerülő felhívásoknak a szakszervezet tevékenységi körével összefüggésben kell

---

5 A Munka Törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény (a továbbiakban: 1992. évi Mt.) 19. § (2) bekezdése szerint a szakszervezet a munkavállalókat anyagi, szociális és kulturális, valamint élet- és munkakörülményeiket érintő jogaikról és kötelezettségeikről tájékoztathatta.

6 Mt. 272. § (2) bek. Az Mt. hatálybalépése előtt a munkajogi szabályozás szélesebb körben tette lehetővé a tájékoztatás lehetőségét. A korábbi Mt. 19. § (2) bekezdése szerint a szakszervezet a munkavállalókat anyagi, szociális és kulturális, valamint élet- és munkakörülményeiket érintő jogaikról és kötelezettségeikről tájékoztathatta.

7 Mt. 272. § (3) bek.

lenniük. A Legfelsőbb Bíróság a BH 2011.263. ítéletében kimondta, hogy a szakszervezet a tájékoztatásra irányuló jogát rendeltetésének megfelelően, az együttműködési kötelezettségének eleget téve, nem csak a „szolgálatteljesítési időn kívül” gyakorolhatja.

3. A véleménynyilvánítás és konzultáció (kezdeményezésének) joga

Az Európai Parlament és a Tanács az Európai Közösség munkavállalóinak tájékoztatása és a velük folytatott konzultáció általános kereteinek létrehozásáról szóló 2002. március 11-i 2002/14/EK irányelvből (a továbbiakban: 2002/14/EK irányelv) is kitűnően a konzultációt úgy kell lefolytatni, hogy lehetőség legyen a munkaadóval találkozni, és mind a munkaadóval, mind a szakszervezettel közvetlen véleménycserét és párbeszédet folytatni. A 2002/14/EK irányelv a munkavállalók alapvető szociális jogairól szóló közösségi karta 17. pontja biztosítására született, mely rögzíti, hogy a munkavállalók tájékoztatását, a velük folytatott konzultációt és részvételüket megfelelő módon fejleszteni kell, figyelembe véve a tagállamok fennálló gyakorlatát. Az irányelv célja a preambulum (18) bekezdése szerint a Közösség egész területén alkalmazandó minimumkövetelmények megállapítása, amely ugyanakkor nem akadályozza meg, hogy a tagállamok a munkavállalók számára ezeknél kedvezőbb rendelkezéseket állapítsanak meg. Az Mt. rendelkezéseit ezen irányelvvel összhangban kell értelmezni,⁸ így az Mt. 233. § (2) bekezdése szerinti érdemi

---

8 A 2002/14/EK irányelv 4. cikk (3) bekezdése előírja, hogy a tájékoztatás olyan időben, módon és tartalommal történik, amely lehetővé teszi különösen azt, hogy a munkavállalók képviselői azt megfelelően tanulmányozhassák, és szükség esetén felkészülhessenek a konzultációra. A 4. cikk (4) bekezdése szerint a konzultációt: *a)* a célnak megfelelő időben, módon és tartalommal folytatják; *b)* az adott témától függően a vezetőség és a képviselő megfelelő szintjén folytatják; *c)* a munkaadó által a 2. cikk *f)* pontjával összhangban nyújtott tájékoztatás, illetve azon vélemény alapján folytatják, amelynek kialakítására a munkavállalók képviselője jogosult; *d)* úgy folytatják, hogy a

tárgyalás elsősorban a felek együttes, közvetlen – egyben személyes – jelenlétével biztosítható, írásbeli nyilatkozatok ennek aligha tesznek eleget. A „közvetlen, személyes véleménycsere” azt kívánja rögzíteni, hogy a konzultációnak olyan módon kell folynia, hogy a feleknek egymással szemben rögtön, de legalább észszerű időn belül lehetőségük legyen reagálni egymás nyilatkozataira, így ez akár informatikai eszközök útján is jogszerűen megvalósulhat, írásbeli nyilatkozatokkal azonban ez nem biztosítható.⁹

Az Mt. 272. § (5) bekezdésének értelmében a szakszervezet jogosult a munkáltatói intézkedéssel (döntéssel) vagy annak tervezetével kapcsolatos véleményét a munkáltatóval közölni. Ezt a jogot a korábbi Mt. 22. § (1) bekezdése is rögzítette, ugyanakkor nem állítható párhuzamba a korábbi véleményeztetési joggal, hiszen annál jóval gyengébb jogosítványt takar.¹⁰ Noha a munkáltató a konzultációt köteles megtartani, s a konzultáció ideje alatt – illetve legkésőbb a bejelentéstől számított hét napig – a tervezett intézkedését nem hajthatja végre, ugyanakkor a szabály erőteljes „lex imperfecta” jelleget hordoz. A munkáltatót egyrésztől – érthető módon – érdeemben nem befolyásolja a szakszervezeti álláspont, ugyanakkor a konzultációs kötelezettség megszegése esetén – ideértve a döntés végrehajtásának elhalasztására vonatkozó előírást is – hiába fordul bírósághoz a szakszervezet (a vita gyors lezárása érdekében igen szoros határidőkkel),¹¹ a bíróság ugyan kimondhatja a jogsértés megtörténtét,

---

munkavállalók képviselőinek lehetőségük legyen a munkaadóval találkozni, és az általuk kialakított bármilyen véleményre választ kapni, illetve e válasz okait megismerni; e) a munkaadó (2) bekezdés c) pontjában említett hatáskörén belüli döntésekkel kapcsolatos megállapodás elérésére tekintettel folytatják.

9 Mpk.VIII.10.078/2022/4.

10 Bankó Zoltán – Berke Gyula – Kiss György (2019): *Nagykommentár a munka törvénykönyvéhez*. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2019. 719. o.

11 Mt. 289. § (1) bek. alapján „a munkáltató, az üzemi tanács vagy a szakszervezet a tájékoztatásra vagy a konzultációra vonatkozó szabály megszegése miatt öt napon belül bírósághoz fordulhat.”

A polgári nemperes eljárásokról szóló 2017. évi CXVIII. törvény 1. § (1)

de a döntést nem teheti semmissé, illetve a konzultáció lefolytatása sem „kényszeríthető” így ki.¹² Így tulajdonképpen a jog önmagában egy „eszmecsere” tesz lehetővé. Ez ugyanakkor egyben „kulturális” kérdéssé is vált. Azoknál a munkáltatóknál nem okoz problémát a jog gyakorlása, ahol akár a kollektív szerződés kötelmi része, akár a kialakult gyakorlat érdemi érdekegyeztetési eljárást rögzít.

4. Tájékoztatás kérése a munkáltatótól

Az 1992. évi Mt. szerint a szakszervezet jogosult volt ellenőrizni a munkakörülményekre vonatkozó szabályok megtartását, ennek keretében a munkaviszonyra vonatkozó szabályok végrehajtásáról az érintett szervtől tájékoztatást kérhetett.¹³ A hatályos Mt. az üzemi tanács feladatai közé sorolja a munkaviszonyra vonatkozó szabályok megtartásának figyelemmel kísérését.¹⁴ Azon túlmenően, hogy az ellenőrzési jogosultság figyelemmel kíséréssé szelídült, az elviekben „participációt” megvalósító üzemi tanács további különös jogosultságokat e körben nem kapott; ugyanakkor, ha a munkáltató csoportos létszámcsökkentés, valamint a munkáltató személyében bekövetkező változás esetén az üzemi tanáccsal köteles tárgyalást kezdeményezni,¹⁵

---

bekezdése értelmében a nemperes eljárásban a Pp. szabályait a nemperes eljárás sajátosságaiból eredő eltérésekkel kell alkalmazni. A bíróság tizenöt napon belül, nemperes eljárásban határoz. A határozat ellen a közléstől számított öt napon belül fellebbezésnek van helye. A másodfokú bíróság is köteles tizenöt napon belül döntést hozni.

12 Konzultációra vonatkozó szabály megszegésére hivatkozás esetén nemperes eljárás keretében a jogellenesség megállapításának lehet helye, konzultáció lefolytatása azonban nem kényszeríthető ki (EBH2014. M.24.).

13 1992. évi Mt. 22. § (3) bek.

14 Mt. 262. § (1) bek.

15 Munkajogi jogutódlás (mai terminológia szerint munkáltató személyében bekövetkező változás) esetén a jogelőd és jogutód munkáltató a munkáltatónál képvisellel rendelkező szakszervezetet, szakszervezet hiányában az üzemi tanácsot, üzemi tanács hiányában a nem szervezett munkavállalók képvisel-

a szakszervezetről az Mt. e körben nem tesz említést még abban az esetben sem, ha nem működik a munkáltatónál üzemi tanács.¹⁶

Az Mt. szerint a szakszervezet a munkáltatótól a munkavállalók munkavisztonnyal összefüggő gazdasági és szociális érdekeivel kapcsolatban kérhet tájékoztatást.¹⁷ A munkáltató a tájékoztatást akkor tagadhatja meg, ha a szakszervezet által kért információk nem tartoznak ebbe a körbe. Emellett megtagadható a tájékoztatás akkor, ha ez olyan tény, információ, megoldás vagy adat nyilvánosságra kerülésével járhat, amely a munkáltató jogos gazdasági érdekeit vagy működését veszélyeztetné.¹⁸ A felek közötti érdekvita kapcsán gyakran felmerül e szabály értelmezése, esetleg kereteinek konszenzuális rendezési igénye (például eltérő álláspontok alakulhatnak ki arról, hogy mi veszélyezteti a munkáltató működését). Legerőteljesebben a probléma a bérekkel összefüggő érdekviták során, illetve azokat megelőzően jelentkezik. Az adatszolgáltatás, az éves bértárgyalásokhoz szükséges adatok és információk előzetes közlésének kifejezett kötelezettsége nincs a jogszabályban. A szakszervezetek mondhatni általános álláspontja szerint¹⁹ a munkavállalók munkavisztonnyal összefüggő gazdasági és szociális érdekeit valamennyi munkáltatói intézkedés érinti, s ennek megfelelően az a kívánalom fogalmazódik meg, hogy a munkaadó minden tervezett gazdasági, pénzügyi stb. döntéséről részletesen tájékoztassa a munkavállalók képviselőit.²⁰ Ezzel

---

lőiből létrehozott bizottságot volt köteles tájékoztatni [1992. évi Mt. 85/B. § (1) bek.]. Amennyiben pedig a munkáltató csoportos létszámcsökkenés végrehajtását tervezte, üzemi tanács hiányában a munkáltatónál képviselettel rendelkező szakszervezetek és a munkavállalók képviselőiből létrehozott bizottsággal volt köteles konzultációt kezdeményezni [1992. évi Mt. 94/B. § (1) bek.].

16 Mt. 72. § (1) bek., 265. § (2) bek.

17 Mt. 272. § (4) bek.

18 Mt. 234. § (1) bek.

19 Lásd: Szabó Imre Szilárd (2022): *A szakszervezetek jogállása a magyar munkajogban*. Novissima. 217. o., illetve Bankó-Berke-Kiss i.m. 676. o.

20 Ugyanakkor az Mt. 272. § (4) bekezdésében foglaltak értelmezésekor is

szemben a markáns munkaadói álláspont az, hogy a gazdálkodásra, pénzügyekre vonatkozó stratégiai jellegű döntések közvetlenül nem hatnak ki a munkavállalók munkavisztonnyal összefüggő gazdasági és szociális helyzetére, érdekeire, ezek ugyanis tipikus vezetői intézkedések, amelyeknek legfeljebb csak áttételesen, konkrét döntések során lehet befolyásuk a munkavállalók munkajogviszonyára.²¹

A szakszervezet nevében vagy érdekében eljáró személyt különös titoktartási kötelezettség terheli, mivel olyan tény, információt, megoldást vagy adatot, amelyet a munkáltató jogos gazdasági érdekei vagy működése védelmében kifejezetten bizalmasan vagy üzleti titokként²² való kezelésre történő utalással hozott tudomására, semmilyen módon nem hozhatja nyilvánosságra és azt a törvényben meghatározott célok elérésén kívüli tevékenységben semmilyen módon nem használhatja fel. Ez a szabály csak azokra az információkra vonatkozik, amelyeket a munkáltató kifejezetten bizalmasan vagy üzleti titokként való kezelésre történő utalással hozott a szakszervezet tudomására. Ugyanakkor a munkáltató csak abban az esetben élhet ezzel a korlátozással, ha erre jogos gazdasági érdekei vagy működése védelmében szüksége van.

A probléma feloldását jelentősen elősegítheti, amennyiben a felek kollektív szerződésben – annak kötelmi részében – részletesen megállapodnak a munkáltató által adandó információk körében és mélységében, ez a vitális gyakorlat azonban kisebbséget jelent a

---

kiemelten fontos hangsúlyozni az Mt. 6. § (2) bekezdésében meghatározott általános magatartási követelményeket (EBH2014. M.21.).

21 Bankó-Berke-Kiss i.m. 676. o.

22 Az üzleti titok védelméről szóló 2018. évi LIV. törvény 1. § (1) alapján „üzleti titok a gazdasági tevékenységhez kapcsolódó, titkos – egészben, vagy elemeinek összességéként nem közismert vagy az érintett gazdasági tevékenységet végző személyek számára nem könnyen hozzáférhető –, ennélfogva vagyoni értékkel bíró olyan tény, tájékoztatás, egyéb adat és az azokból készült összeállítás, amelynek a titokban tartása érdekében a titok jogosultja az adott helyzetben általában elvárható magatartást tanúsítja.”

hazai munkaerőpiacon, amelyhez jelentős segítséget nyújthatna az érdekviták feloldására és megelőzésére hivatott alternatív vitarendezési eszközök fokozottabb „elterjedése”.²³

5. Összegzés

A szakszervezet működési feltételeinek – különösen az információs és konzultációs jogok körében – az Mt. által biztosított „keretek” vonatkozásában tipikusan a „mérték” (terjedelem) és a „mód” (joggyakorlás mikéntje) a gyakorlati kérdés – amely egyfajta kollektív érdekvita is a munkáltató és a szakszervezet között –, így jellemzően a jogalap kérdése képezi jogvita tárgyát, amely probléma a hazai jogalkalmazásban kevésbé került előtérbe az elmúlt évtizedekben. A magyar munkajogi szabályozás a jelen tanulmányban tárgyalt szabályozási tárgykörökkel összefüggő vitás kérdések rendezését a „felekre bízva”, amely jogpolitikai elképzelés erősen illuzórikusnak hat, különösen azzal összefüggésben, hogy hazánk a Nemzetközi Szakszervezeti Szövetség (ITUC) által összeállított kollektív munkajogi jogsértésekről szóló indexében kifejezetten a „problémás csoportban” (*rating 4* – a jogok szisztematikus megsértése)²⁴ szerepel. Kedvezőnek tartanám ezért azt a szabályozási megoldást, amely az Mt.-ben foglalt egyes (hatósági eszközökkel is bizonyítható) munkavállalói érdekképviseleti jogok – többségében ilyenek a fentiekben tárgyaltak is – megfelelő érvényesülésének vizsgálatát ismét²⁵ a munkaügyi (foglalkoztatás-fel-

---

23 Kun Attila (2022): *Merre tovább? alternatív vitarendezés a kollektív munkajogban – A Munkaügyi Tanácsadó és Vitarendező Szolgálat (MTVSZ) második (2019–2021) működési ciklusa és perspektívái*. Munkajog, 2022/1. pp. 61–67.

24 2023 ITUC Global Rights Index. The world's worst countries for workers: https://files.mutualcdn.com/ituc/files/2023_ituc_global_rights_index_en.pdf (letöltés ideje: 2024.02.20.) Országjelentés: <https://www.globalrightsindex.org/en/2023/countries/hun> (letöltés ideje: 2024.02.20.)

25 Lásd például a munkaügyi ellenőrzésről szóló 1996. évi LXXV. törvény 3. § (1) bekezdés h), i), j) pontjait.

ügyeleti)²⁶ ellenőrzés hatáskörébe helyezné, a jogsértéshez érdemi szankciót (munkaügyi bírságot) kapcsolva.²⁷

---

26 A foglalkoztatás felügyeletéről szóló 2020. évi CXXXV. törvény, illetve a foglalkoztatás-felügyeleti hatóság tevékenységéről szóló 115/2021. (III. 10.) Korm. rendelet módosításával.

27 Lásd a Friedrich Ebert Stiftung Budapest Büro támogatásával, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kara Munkajogi Tanszékének szakmai együttműködésével 2024-ben elkészült „Árnyékjelentés a kollektív szerződésekről” V. részében (Szabó Imre Szilárd – Petrovics Zoltán: Szakszervezeti jogok) megjelenő javaslatokat.

